

การร้อยย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (หนองงูเห่า)

นางสาวปิยนุช หมัดนุรักษ์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหะพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-130-371-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COMMUNITIES RELOCATION FOR BUILDING
THE SECOND BANGKOK INTERNATIONAL AIRPORT
(NONG NGU HAO)

MISS PIYANUJ MADNURAK

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development in Housing

Department of Housing
Faculty of Architecture
Chulalongkorn University
Academic Year 2000
ISBN 974-130-371-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การร้อย่ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (หนองจุกเห่า)
โดย	นางสาวปิยนุช หมัดนุรักษ์
ภาควิชา	เคหการ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต นิตยะ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์คุณชลทิพย์ พานิชภักดิ์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ สัจกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาสัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต นิตยะ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์คุณชลทิพย์ พานิชภักดิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุปรียา หิรัญโร)

..... กรรมการ
(คุณอัศนี มานู)

ปิยนุช หมัดนุรักษ์ : การรื้อย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (นองงูเห่า)
 (Communities Relocation for Building The Second Bangkok International Airport Project (Nong
 Ngu hao) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต นิตยะ อ.ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์กฤษณทัฬหิพย พานิชักดิ์
 , จำนวน 152 หน้า . ISBN 974-130-371-8

พื้นที่ก่อสร้างโครงการท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 นองงูเห่า เดิมเป็นชุมชนที่มีประชาชนอาศัยอยู่ถึง 2,289 ครอบครัว ประชากร 8,042 คน มีจำนวนบ้านในพื้นที่ 1,936 หลังคาเรือน ในปี พ.ศ.2534 รัฐมีนโยบายก่อสร้างสนามบินให้แล้วเสร็จในปี พ.ศ.2543 จึงกำหนดแผนให้รื้อย้ายชุมชนออกจากพื้นที่ให้หมดในปีพ.ศ.2539 โดยมอบหมายให้การเคหะแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการรื้อย้ายร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการรื้อย้ายเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2537 มีข้อตกลงร่วมกันโดยความเห็นชอบจากผู้ถูกรื้อย้ายส่วนใหญ่ให้รัฐจัดหาที่ดินให้เข้าซื้ออาคารละ 50 ตารางวา ชำระคืนในระยะเวลา 30 ปี โดยไม่มีดอกเบี้ย การเคหะแห่งชาติจึงเริ่มดำเนินการจัดทำโครงการบนพื้นที่ 723 ไร่ บริเวณตำบลหนองปรือ ราชาทวี และตำบลบางโหลง ซึ่งอยู่ห่างจากพื้นที่เดิม 2 กิโลเมตรใช้งบการลงทุนประมาณ 22,000 ล้านบาท จัดเป็นแปลงที่ดินจำนวน 2,387 แปลง ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 ประชาชนเกิดเปลี่ยนแปลงข้อเรียกร้องใหม่เป็น 2 ข้อคือ ข้อตกลงที่ 1 ประชาชนสามารถเข้าอยู่อาศัยในพื้นที่ที่รัฐจัดหาให้เป็นที่ดินแปลงโล่งขนาด 50 ตารางวา พร้อมรับเงินช่วยเหลือหลังคาเรือนละ 50,000 บาท และข้อตกลงที่ 2 คือ ประชาชนเงินช่วยเหลือ 800,000 บาทต่อหลังคาเรือนแล้วจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่เอง ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่เลือกข้อตกลงที่ 2 โดยปัจจุบันส่วนใหญ่อาศัยในที่ดินเช่าของวัดบางสวนซื้อที่ดินจัดสรรของเอกชนปลูกบ้านอยู่และมีผู้รับข้อตกลงที่ 1 เข้าอยู่อาศัยในโครงการของการเคหะแห่งชาติเพียง 29 หลังเท่านั้น

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเปรียบเทียบสภาพการอยู่อาศัยของประชาชนที่เลือกข้อตกลงต่างกัน 2 กลุ่มว่ามีสภาพทางสังคม , เศรษฐกิจและสภาพที่อยู่อาศัยแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร รวมทั้งศึกษาปัญหาด้านที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นจากการรื้อย้ายเพื่อเป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการรื้อย้ายชุมชนอื่นๆต่อไป

ผลจากการศึกษาพบว่า ก่อนการรื้อย้ายประชาชนมีอาชีพเกษตรกรรมมีความสัมพันธ์และช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนเป็นอย่างดี สภาพที่อยู่อาศัยเดิมโดยมากเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว หลังการรื้อย้ายผู้รับข้อตกลงทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่มีความพึงพอใจสภาพทางกายภาพของที่อยู่อาศัยใหม่ซึ่งก่อสร้างด้วยวัสดุที่คงทนถาวรและมีพื้นที่ใช้สอยที่มากขึ้นกว่าเดิม แต่ปรากฏว่ามีสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนไปเป็นต่างคนต่างอยู่ไม่มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นอกจากนั้นประชาชนส่วนใหญ่ยังมีสภาพเศรษฐกิจที่ด้อยลงกว่าเดิมเนื่องจากไม่สามารถหาอาชีพหลักทดแทนอาชีพเกษตรกรรมได้ ส่วนอาชีพใหม่เป็นอาชีพรับจ้างรายวันไม่มีความมั่นคงรายได้ไม่สม่ำเสมอ และอยู่ห่างไกลจากที่อยู่อาศัยจึงมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมากตลอดจนเกิดภาวะเป็นหนี้สิน ผู้อยู่อาศัยที่เลือกรับข้อตกลงที่ 1 ต้องเข้าอยู่อาศัยในชุมชนที่มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการโดยเฉพาะรถประจำทางเข้าถึงชุมชนที่ยังไม่พร้อมทำให้ลำบากในการเดินทาง เนื่องจากการดำเนินโครงการไม่เป็นไปตามแผนงานที่การเคหะชาติวางไว้เพื่อรองรับประชาชน 2,387 หลังคาเรือนแต่มีผู้อยู่เพียง 29 หลังคาเรือน ผู้เลือกข้อตกลงที่ 2 ประสบปัญหาความไม่มั่นคงในกรรมสิทธิ์ที่อยู่อาศัยและรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย แสดงให้เห็นว่ากระบวนการรื้อย้ายครั้งนี้ยังไม่สามารถทำให้ประชาชนที่ถูกรื้อย้ายมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมได้ และมีแนวโน้มจะเกิดปัญหาไม่สามารถจ่ายค่าที่อยู่อาศัยได้ในอนาคตเพราะภาระหนี้สินที่เกิดขึ้น

การที่ประชาชนเปลี่ยนข้อตกลงจากครั้งแรกและเลือกรับข้อตกลงที่ 2 เนื่องจากประชาชนขาดความเข้าใจถึงผลกระทบที่จะเกิดจากการตัดสินใจในระยะยาว คือ กลุ่มที่ 1 ต้องเข้าอยู่อาศัยในชุมชนที่ไม่สมบูรณ์ ส่วนกลุ่มที่ 2 ต้องอยู่อาศัยโดยขาดความมั่นคงในการถือครอง ดังนั้นข้อเสนอแนะในการรื้อย้ายครั้งต่อไปคือ ประชาชนจำเป็นต้องรู้และเข้าใจในกระบวนการรื้อย้ายถึงผลที่ตนจะได้รับจากการตัดสินใจเลือกรับข้อตกลงอย่างครบถ้วนถูกต้อง ดังนั้นกระบวนการเตรียมการก่อนการรื้อย้ายจึงมีความสำคัญมากทั้งในด้านการสร้างความเข้าใจ , ความร่วมมือของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการเตรียมการด้านอาชีพ และการออมทรัพย์ นอกจากนี้หากต้องมีการจ่ายค่าชดเชยควรมีการปรับปรุงวิธีการในการจ่ายเพื่อให้เงินที่ประชาชนได้รับถูกนำไปใช้เฉพาะในเรื่องที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสมเท่านั้น

ภาควิชา.....เคหการ.....	ลายมือชื่อ นิติต.....
สาขาวิชา.....เคหการ.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2543.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

KEY WORD : NONG NGU HAO / THE SECOND BANGKOK INTERNATIONAL AIRPORT/ RELOCATION /

PIYANUJ MADNURAK : COMMUNITIES RELOCATION FOR BUILDING THE SECOND BANGKOK INTERNATIONAL AIRPORT PROJECT (Nong Ngu hao) .THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.CHAWALIT NITAYA,D.Arch., CO-ADVISOR : KUNDOLDIBYA PANITCHPAKDI ,152p ISBN 974-130-371-8

The area where the second international airport in Nong Ngu Hao is being constructed was formally the home of 2,280 families with a total of 8,042 persons living in 1,936 dwellings. In 1991 the government set the policy to construct the new airport to be completed by 2000. Therefore the government assigned the National Housing Authority (NHA) as the key organization responsible for the resettlement of the community outside of the Nong Ngu Hao area.

The resettlement began in 1994 under an agreement that had the consent of the majority of the residents. Under this agreement the government would hire-purchase 50 square wa to each family over the period of 30 years on a non-interest basis. For this purpose, NHA secured 723 Rais at Nong-Preu Rachateawa sub-district and Bang Chalong sub-district. This project was 2 kilometers from Nong Ngu Hao. The total project budget was about 22 billion baht. The land was divided into 2,387 plots. In 1995 the residents demanded a new set of conditions to the government and requested that each family be allowed select from 2 alternatives. In the first alternative, the people could move to plots of 50 square wah within the NHA project and would also receive the cash assistance of 50,000 baht for the resettlement per household. The second alternative was that each family would receive 800,000 baht and they would find their own new residence by themselves.

Once the government agreed to these changes, most of the families selected the second alternative and have selected a property which they rent from the temple (Wat). Only 29 families selected the first alternative i.e., to resettle in the NHA project area.

The objective of the study is to compare the differences in the social and economic conditions of the 2 groups and their physical housing conditions. The study of problems related to resettlement can be used in planning and implementation of future projects.

The results of the study showed that before resettlement most of the population were engaged in agriculture and there was a high level of community relationship and cooperation. The physical housing condition was mainly one-story wooden houses. After resettlement, both groups were satisfied with the new housing condition that used better construction materials and have more space than before. However the social and economic conditions were less satisfactory. There is less cooperation and community support than before. Furthermore, for the most part, the economic situation has declined since they could not find other suitable occupations to replace farming. Most of the people are now daily laborers with uncertain incomes. They also spend a lot of money on travel to work. A number of the people are now in debt.

The group that selected alternative 1 to stay in the NHA project area faces problems due to lack of public utilities, particularly public transportation. This is a result of the small size of residents – 29 families – rather than the initially planned 2,387 families. This resulted in the government and private businesses not being able to invest for such a small population. The group that selected alternative 2 also has problems due to insecurity of property rights since they are living on property belonging to the Wat. This group also does not have enough income for their cost of living.

The study showed that the resettlement process did not lead to satisfactory housing for the people who were resettled. There is a tendency that both population groups will have increased debts due to the new living conditions.

This whole situation started from the residents demand to change from the original agreement and to the two alternatives. The reason to request the change in the agreement was the residents lack of understanding of the long term affects of their decisions. Therefore, in future projects, the people should understand the full process of resettlement. The preparation process for the people who are to be resettled is very important and should have the cooperation of the people and local organizations. Preparations should include activities related to occupations, vocational training and saving plans. If there is need for cash payments to the residents, the method of payment should include a way to monitor to see whether the people actually use the money for residential purposes.

Department.....Housing Development.....

Student's signature.....

Field of study....Housing Development.....

Advisor's signature.....

Academic year2000.....

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การรื้อย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (หนองจอก) สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเนื่องจากความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต นิตยะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ , อาจารย์กฤษทลทิพย์ พานิชย์ภักดิ์ และ รองศาสตราจารย์ สุปรินา หิรัญโร ที่กรุณาให้คำปรึกษาและข้อคิดเห็นต่าง ๆ มาโดยตลอด จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. บัญญัติ จุลาสัย , คุณอัสนี มานู สำหรับคำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการศึกษา

ขอขอบคุณคณะกรรมการในการสอบทุกท่าน

ขอขอบคุณ อาจารย์ดร. พนิชา สังขเพชร , อาจารย์รัศมี ไชยพันธ์ , คุณอุบลวรรณ สีบยุบล สำนักงานการเคหะแห่งชาติ , คุณประกอบ ขุนพรหม เจ้าหน้าที่บริษัทท่าอากาศยานแห่งใหม่ ที่คอยให้คำแนะนำและอนุเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขอขอบคุณ ผู้ใหญ่เงิน ออยวานิช , คุณลุงเฉลิม น้อยวานิช ที่คอยอำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่แต่ละครั้ง รวมทั้งขอบคุณชาวชุมชนทุก ๆ ชุมชนที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล

ขอขอบคุณ เพื่อน ๆ และพี่ ๆ C - 12 ทุกคนที่คอยถามไถ่และเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา รวมทั้งขอบคุณเพื่อน ๆ สด.6 ทุกคน

ที่ขาดไม่ได้ต้องขอขอบคุณทุก ๆ คนในครอบครัว ที่คอยช่วยเหลือเป็นกำลังใจและอำนวยความสะดวกทุก ๆ อย่างในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

“ สุดท้ายและสำคัญที่สุดขอบคุณพระเจ้าที่ประทานโอกาสและสิ่งที่ดี ๆ เสมอมาค่ะ “

ปิยนุช หมัดนุรักษ์

6 กุมภาพันธ์ 2544

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
สารบัญรูป	ฎ

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
ขอบเขตการศึกษา.....	3
วิธีการศึกษา.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
กรอบความคิดในการศึกษา.....	8

บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดในการรื้อย้ายชุมชน.....	9
แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	13
แนวคิดการเลือกที่อยู่อาศัยและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน.....	19
การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น.....	27
เครื่องมือในการวิจัย.....	28
ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา.....	30
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บทที่ 4 รายละเอียดการรื้อย้ายชุมชน เพื่อการก่อสร้างสนามบินหนองงูเห่า	
ความเป็นมา.....	35
การสำรวจพื้นที่โครงการ.....	36
ความต้องการของประชาชน.....	40
โครงการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่.....	41
การเคลื่อนไหวกและชุมชนมเรียกร้องของราษฎร.....	44
ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการดำเนินการอพยพโยกย้ายรวมทั้งให้ความช่วยเหลือราษฎร ในโครงการ.....	44
สรุปบทบาทภารกิจและวิธีปฏิบัติงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ.....	45
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	48
ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย.....	50
สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม.....	64
ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน	75
สาเหตุในการเลือกรับข้อเสนอและความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในปัจจุบัน.....	78
กระบวนการในการรื้อย้ายและปัญหาที่เกิดขึ้น.....	81
สรุปภาพรวมและปัญหาของชุมชนที่ศึกษา.....	86
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
อภิปรายผล.....	122
ข้อเสนอแนะ.....	128
รายการอ้างอิง	
ภาษาไทย.....	140
ภาษาอังกฤษ.....	142
ภาคผนวก.....	144
ประวัติผู้วิจัย.....	152

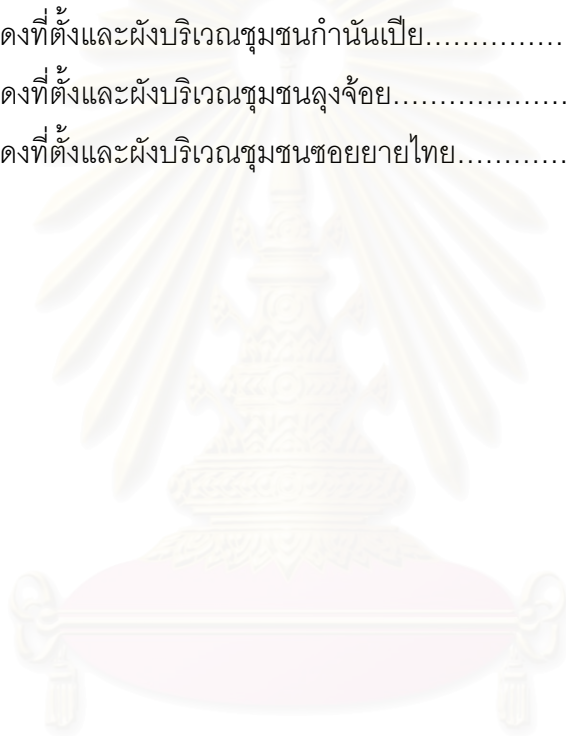
สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ ประเด็นการศึกษา.....	30
ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนรูปแบบที่อยู่อาศัยในแต่ละชุมชน.....	33
ตารางที่ 3.3 แสดงที่มาของจำนวนแบบสัมภาษณ์ที่ต้องใช้.....	34
ตารางที่ 5.2 แสดงรูปแบบของห้องน้ำ – ส้วม.....	49
ตารางที่ 5.2 แสดงรูปแบบของบ้าน.....	50
ตารางที่ 5.3 แสดงรูปแบบของผังบ้าน.....	52
ตารางที่ 5.4 แสดงการเปรียบเทียบผังที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการย้ายชุมชนของ ผู้รับข้อเสนอที่ 1.....	53
ตารางที่ 5.5 แสดงการเปรียบเทียบผังที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการย้ายชุมชนของ ผู้รับข้อเสนอที่ 2.....	55
ตารางที่ 5.6 แสดงการเปรียบเทียบวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการ ย้ายชุมชนของผู้รับข้อเสนอที่ 1	56
ตารางที่ 5.7 แสดงการเปรียบเทียบวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการ ย้ายชุมชนของผู้รับข้อเสนอที่ 2.....	57
ตารางที่ 5.8 แสดงการเปรียบเทียบระยะทาง , เวลา และวิธีการในการเดินทางจากบ้านไป ทำงานก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อเสนอที่ 1	64
ตารางที่ 5.9 แสดงการเปรียบเทียบระยะทาง , เวลา และวิธีการในการเดินทางจากบ้านไป ทำงานก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อเสนอที่ 2	66

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
รูปภาพที่ 1.1 แสดงที่ตั้งของชุมชนที่ในการศึกษา.....	10
รูปภาพที่ 4.1 แสดงที่ตั้งโครงการท่าอากาศยานสากลแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า).....	35
รูปภาพที่ 4.2 แสดงการใช้พื้นที่แต่เดิมของที่ตั้งโครงการท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า).....	36
รูปภาพที่ 4.3 แสดงโรงเรียนหนองตะกร้า.....	37
รูปภาพที่ 4.4 แสดงสถานีอนามัย.....	37
รูปภาพที่ 4.5 แสดงโรงเรียนปากคลองหนองงูเห่า.....	37
รูปภาพที่ 4.6 แสดงโรงเรียนหนองปรือ.....	37
รูปภาพที่ 4.7 แสดงวัดหนองปรือ.....	37
รูปภาพที่ 4.8 แสดงซุ้มทางเข้าวัดหนองปรือ.....	37
รูปภาพที่ 4.9 แสดงทางเข้าวัดหนองปรือ.....	37
รูปภาพที่ 4.10 แสดงการคมนาคมในพื้นที่.....	37
รูปภาพที่ 4.11 แสดงอาคารสถานีอนามัย.....	37
รูปภาพที่ 4.12 แสดงกุฏิวัดหนองปรือ.....	37
รูปภาพที่ 4.13 แสดงบรรยากาศคลองหนองงูเห่า.....	38
รูปภาพที่ 4.14 แสดงบ่อปลูกผักกระเฉด.....	38
รูปภาพที่ 4.15 แสดงสวนมะม่วง.....	38
รูปภาพที่ 4.15 แสดงการลำเลียงการขนส่งผัก.....	38
รูปภาพที่ 4.16 แสดงการเก็บผักไปขาย.....	38
รูปภาพที่ 4.17 แสดงแสดงการคัดและแยกมัดก้ามัก.....	38
รูปภาพที่ 4.18 แสดงที่ตั้งโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่.....	42
รูปภาพที่ 5.1 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนที่รัฐจัดหาให้.....	86
รูปภาพที่ 5.2 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนซอยแปดแสนและชุมชนซอยกิ่งแก้ว 48.....	88
รูปภาพที่ 5.3 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนหน้าวัดกิ่งแก้ว	92
รูปภาพที่ 5.4 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนวัดกิ่งแก้วหน้าสำนักงานอบต.ราชาเทวะ.....	94
รูปภาพที่ 5.5 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนวัดหนองปรือ.....	96
รูปภาพที่ 5.6 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนลำพระองค์.....	99
รูปภาพที่ 5.7 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนชุมทอง.....	101

บทที่	หน้า
รูปภาพที่ 5.8 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนประชาร่วมใจ	103
รูปภาพที่ 5.9 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนวัดสุธาโพชน์.....	105
รูปภาพที่ 5.10แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนบ้านด่าน.....	107
รูปภาพที่ 5.11 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนคลองบางนา.....	109
รูปภาพที่ 5.12 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนอบต.สุชาติ.....	111
รูปภาพที่ 5.13 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนซอยพิบูลแก้ว.....	113
รูปภาพที่ 5.14 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนกำนันเปี้ย.....	115
รูปภาพที่ 5.15 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนลุงจ้อย.....	117
รูปภาพที่ 5.16 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนซอยยายไทย.....	119

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
แผนภูมิที่ 1.1 แสดงที่มาของปัญหา.....	7
แผนภูมิที่ 1.2 แสดงกรอบความคิดในการศึกษา.....	8
แผนภูมิที่ 5.1 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับ ข้อตกลงที่ 1.....	52
แผนภูมิที่ 5.2 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบห้องน้ำ – ห้องส้วมก่อนและหลังการย้ายชุมชน ของผู้รับข้อตกลงที่ 1.....	52
แผนภูมิที่ 5.3 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับ ข้อตกลงที่ 2.....	55
แผนภูมิที่ 5.4 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบห้องน้ำ – ห้องส้วมก่อนและหลังการย้ายชุมชน ของผู้รับข้อตกลงที่ 2.....	55
แผนภูมิที่ 5.5 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการก่อสร้างที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการย้าย ชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1.....	56
แผนภูมิที่ 5.6 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการก่อสร้างที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการย้าย ชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 2.....	59
แผนภูมิที่ 5.7 แสดงการเปรียบเทียบระยะเวลาการอยู่อาศัยก่อนการย้ายชุมชนของผู้รับ ข้อตกลงที่ 1.....	59
แผนภูมิที่ 5.8 แสดงปัญหาที่เกิดขึ้นใน ภายในชุมชนที่อยู่อาศัยของผู้รับข้อตกลงที่ 1.....	61
แผนภูมิที่ 5.9 แสดงการเปรียบเทียบการมีสถานที่ประกอบกิจกรรมภายในชุมชนของผู้อยู่อาศัย ในที่เช่าของวัดก่อนและหลังการย้ายชุมชน.....	62
แผนภูมิที่ 5.10 แสดงปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันภายในชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่วัด.....	62
แผนภูมิที่ 5.11 แสดงปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันภายในชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดิน จัดสรรเอกชน	63
แผนภูมิที่ 5.12 แสดงการเปรียบเทียบการมีสถานที่ประกอบกิจกรรมภายในชุมชนของผู้อยู่อาศัย ในพื้นที่จัดสรรของเอกชนก่อนและหลังการย้ายชุมชน.....	63
แผนภูมิที่ 5.13 แสดงการเปรียบเทียบอาชีพก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อ ตกลงที่ 1.....	65
แผนภูมิที่ 5.14 แสดงการเปรียบเทียบอาชีพก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 2..	66

สารบัญแผนภูมิ (ต่อ)

แผนภูมิ	หน้า
แผนภูมิที่ 5.15 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนผู้มีรายได้ภายนอกครัวมาก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1 และ 2	69
แผนภูมิที่ 5.16 แสดงการเปรียบเทียบความเหมาะสมของรายรับและรายจ่ายก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1 และ 2.....	69
แผนภูมิที่ 5.17 แสดงการเปรียบเทียบรายได้ภายในครอบครัวก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1 และ 2.....	70
แผนภูมิที่ 5.18 แสดงการเปรียบเทียบรายจ่ายภายในครอบครัวก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1 และ 2.....	70
แผนภูมิที่ 5.19 แสดงการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมภายในชุมชนก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1	71
แผนภูมิที่ 5.20 แสดงการเปรียบเทียบการเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชนก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1.....	72
แผนภูมิที่ 5.21 แสดงการเปรียบเทียบการมีหัวหน้าชุมชนก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1.....	72
แผนภูมิที่ 5.22 แสดงการเปรียบเทียบการจัดตั้งคณะกรรมการภายในชุมชนก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1.....	72
แผนภูมิที่ 5.23 แสดงการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมภายในชุมชนก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อเสนอที่ 2	73
แผนภูมิที่ 5.24 แสดงการเปรียบเทียบการเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชนก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 2.....	73
แผนภูมิที่ 5.25 แสดงการเปรียบเทียบการมีหัวหน้าชุมชนก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 2.....	74
แผนภูมิที่ 5.26 แสดงการเปรียบเทียบการจัดตั้งคณะกรรมการภายในชุมชนก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 2.....	74
แผนภูมิที่ 5.27 แสดงการเปรียบเทียบปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสำหรับผู้รับข้อตกลงที่ 1 และ ข้อตกลงที่ 2.....	76

สารบัญแผนภูมิ (ต่อ)

แผนภูมิ	หน้า
แผนภูมิที่ 5.28 แสดงการเปรียบเทียบปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสำหรับ ผู้รับข้อตกลงที่ 1 และ 2.....	77
แผนภูมิที่ 5.29 แสดงการเปรียบเทียบปัญหาในชุมชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสำหรับผู้รับข้อตกลง ที่ 1 และ 2.....	77

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานกรุงเทพแห่งที่ 2 หรือ สนามบินหนองงูเห่า เป็นโครงการที่มีการดำเนินการเป็นระยะเวลายาวนาน คือเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 บริษัท ลิซฟีลด์ ซึ่งได้รับจ้างจากรัฐบาลไทยในการศึกษาและวางผังเมืองสำหรับกรุงเทพมหานครได้เสนอให้มีการสร้างสนามบินแห่งใหม่ในแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร เพื่อรองรับปริมาณการจราจรทางอากาศที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต และเพื่อให้กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้¹

ดังนั้นในปี พ.ศ. 2504 กระทรวงการคมนาคมจึงได้ศึกษาและเปรียบเทียบเพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการก่อสร้างท่าอากาศยานแห่งใหม่ ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่าให้ใช้พื้นที่ ในบริเวณ 3 ตำบล คือ ตำบลบางไผ่ ตำบลราชาเทวะ ตำบลหนองปรือ ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 20,000 ไร่เป็นที่ตั้งของท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 ของกรุงเทพมหานคร หลังจากนั้นได้มีการเริ่มการเวนคืนที่ดินในระหว่าง ปี พ.ศ. 2506 - ปี พ.ศ. 2516 โดยมีแผนก่อสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2543 แต่การดำเนินโครงการไม่มีความคืบหน้าเนื่องจากปัญหาการคัดค้านของหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของคณะรัฐบาลหลายสมัย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 รัฐบาลได้ทบทวนโครงการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 และได้อนุมัติดำเนินโครงการโดยมอบหมายให้การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย (ทอท.) เป็นผู้ดำเนินโครงการต่อ ในพื้นที่ที่จะใช้ก่อสร้างสนามบินแห่งที่ 2 นี้แต่เดิมมีประชาชนอาศัยอยู่ในพื้นที่ก่อสร้าง 2,289 ครอบครัว ประชากร 8,042 คน มีจำนวนบ้านในพื้นที่ 1,936 หลังคาเรือน มีโรงเรียน 3 โรงเรียน มี วัด 1 วัด และมีสถานีอนามัย 1 สถานี การทำอากาศยานจึงให้การเคหะแห่งชาติเข้ามามีส่วนร่วมในการเวนคืนที่ดินและโยกย้ายประชาชนในพื้นที่เดิม ออกไปอยู่ในที่อยู่อาศัยแห่งใหม่²

การเคหะแห่งชาติเริ่มการทำงานโดยการเข้าไปสำรวจและศึกษาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และสามารถสรุปได้ดังนี้คือ

¹ สำนักงานการเคหะแห่งชาติ , “โครงการจัดหาที่อยู่ใหม่ให้กับผู้อยู่อาศัยในบริเวณก่อสร้างโครงการท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) “ , เอกสารสรุปการดำเนินงานการจัดหา ที่อยู่อาศัยใหม่ , 2537

² สำนักงานโครงการจัดหาที่อยู่ใหม่ฝ่ายปรับปรุงชุมชน การเคหะแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย , “ รายงานการ ดำเนินงานการอพยพ โยกย้ายและให้ความช่วยเหลือแก่ราษฎรในเขตพื้นที่เวนคืนก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) “ , 30 กันยายน 2540 .

1. ต้องการที่อยู่อาศัยซึ่งไม่ไกลที่เดิมมากนัก
2. ต้องการที่ดินที่มีขนาดไม่เล็กมาก
3. ต้องการเงินค่าซื้อถอนบ้าน
4. ต้องการสิทธิในการผ่อนระยะยาว

การเคหะแห่งชาติได้พยายามดำเนินการตามที่ประชาชนต้องการ โดยการจัดหาพื้นที่ บริเวณใกล้เคียงที่อยู่เดิมมีขนาด 723 ไร่ จัดเป็นที่ดินแปลงโล่งแบ่งเป็น 2,387 แปลง ขนาดแปลงละ 50 ตารางวา พร้อมทั้งสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

การเวนคืนและโยกย้ายที่อยู่อาศัยดำเนินมาเป็นเวลานานแต่ก็ไม่มีความสำเร็จมากนัก จนกระทั่งต่อมาในปี พ.ศ. 2539 รัฐบาลต้องการความรวดเร็วในการย้ายชุมชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ เพื่อเร่งดำเนินการก่อสร้างอย่างเร่งด่วนจึงมีมติซึ่งเกิดจากข้อตกลงร่วมกันระหว่างประชาชนและรัฐบาลสรุปเป็นข้อสำคัญ 2 ข้อตกลงคือ³

ข้อตกลงที่ 1. คือ รัฐบาลให้ความช่วยเหลือโดยการมอบหมายให้การเคหะแห่งชาติจัดหาที่ดินแปลง แปล่ 50 ตารางวา พร้อมสาธารณูปโภคและสาธารณูปการฟรี และให้ค่าขนย้าย เป็นจำนวนเงิน 50,000 บาท ต่อหลังคาเรือน

ข้อตกลงที่ 2 . คือ รัฐบาลให้เงินช่วยเหลือ เป็นจำนวนเงิน 800,000 บาท ต่อหลังคาเรือน

** โดยที่ประชาชนสามารถเลือกได้เพียงข้อเดียวเท่านั้น

จากข้อตกลงที่เกิดขึ้นนี้ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับการรับเงินช่วยเหลือจำนวน 800,000 บาท โดยไม่สนใจข้อตกลงที่ 1 ที่เดิมนั้นเป็นความต้องการของประชาชนเอง จำนวนประชาชนที่ย้ายเข้าไปอยู่ในที่ซึ่งการเคหะแห่งชาติจัดให้ มีเพียง 29 หลังคาเรือนเท่านั้น ส่วนที่เหลือจำนวน 1,907 หลังคาเรือนเลือกรับเงินสด

ปัจจุบันเวลาผ่านไป 2 ปีกว่านับตั้งแต่การย้ายชุมชนสิ้นสุด จากการสำรวจเบื้องต้นทำให้ทราบว่า มีประชาชนจำนวนไม่น้อยที่ประสบปัญหาการอยู่อาศัยโดยเฉพาะประชาชนกลุ่มที่เลือกรับข้อตกลงที่ 2 ที่เป็นการรับเงินช่วยเหลือ และไปหาที่อยู่อาศัยใหม่เอง เช่น ไม่มีงานทำ เงินที่ได้รับมาก็หมดไปกับการปลูกสร้างบ้านเรือน หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ หมด ไม่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัย ไม่สามารถมีที่ดินเป็นของตนเองได้ จึงต้องไปเช่าที่วัด ที่ของคนรู้จัก หรือไปอาศัยบุกรุกในที่ต่างๆอีก

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาเปรียบเทียบการอยู่อาศัยของประชากรที่เข้าอยู่อาศัยในที่ซึ่งรัฐบาลจัดให้ (ผู้ที่เลือกรับข้อตกลงที่ 1) และที่ไม่ได้อยู่ในที่

³ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , “ โครงการพัฒนาท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) , เอกสารประกอบการสัมมนา สิงหาคม 2537 .

ซึ่งรัฐบาลจัดให้ (ผู้ที่เลือกรับข้อตกลงที่ 2) เพื่อทราบถึงความแตกต่างของการอยู่อาศัยและปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพการอยู่อาศัยหลังการโยกย้ายชุมชนของประชาชนทั้ง 2 กลุ่ม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการในการย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างสนามบินหนองงูเห่า
2. ศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสภาพการอยู่อาศัย การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม เศรษฐกิจและสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนกลุ่มที่เลือกรับข้อตกลงที่ 1 (อยู่ในที่ที่รัฐจัดให้) และ เลือกรับข้อตกลงที่ 2 (ไม่ได้อยู่ในที่ที่รัฐจัดให้)
3. ปัญหาการอยู่อาศัยหลังการรื้อย้ายที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มที่เลือกรับข้อตกลงที่ 1 (อยู่ในที่ที่รัฐจัดให้) และ เลือกรับข้อตกลงที่ 2 (ไม่ได้อยู่ในที่ที่รัฐจัดให้)
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการรื้อย้ายชุมชน ไปอยู่ในที่ใหม่ สำหรับโครงการอื่นๆ

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตทางการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพการอยู่อาศัย สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของประชาชนที่เลือกรับข้อตกลงต่าง ๆ ทั้ง 2 ข้อตกลง

2. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น

กลุ่มที่รับข้อตกลงที่ 1 จำนวน 19 หลังคาเรือน

กลุ่มที่รับข้อตกลงที่ 2⁴ แบ่งเป็น

1. เช้าที่วัด ประกอบไปด้วย 9 ชุมชน คือ

1.1 ซอยแปดแสน

1.2 ซอยกิ่งแก้ว 48

1.3 ชุมชนหน้าวัดกิ่ง

1.4 ชุมชนวัดกิ่งบริเวณที่ทำการ อบต ราชาทวีระ

1.5 ชุมชนหน้าวัดหนองปรือใหม่

1.6 ชุมชนวัดลำพระองค์

1.7 ชุมชนวัดสุธาโพชน์

1.8 ชุมชนหมู่บ้านชุมทอง

1.9 ชุมชนประชาร่วมใจ (วัดสามลาดกระบ้ง)

จำนวน 331 หลังคาเรือน

2. เช้าที่ดินเอกชนประกอบไปด้วย 7 ชุมชน คือ

⁴ จากสำรวจและสัมภาษณ์เบื้องต้น

- 2.1. ชุมชนที่ดินจัดสรรกำนันสุมล
- 2.2. ชุมชนที่ดินจัดสรรอบต. สุชาติ
- 2.3. ชุมชนที่ดินจัดสรรผู้ใหญ่แก้ว
- 2.4. ชุมชนที่ดินจัดสรรกำนันเปี้ย
- 2.5. ชุมชนบ้านด่าน
- 2.6. ชุมชนที่ดินจัดสรรลุงจ้อย
- 2.7. ชุมชนชอยยายไทย

จำนวน 228 หลังคาเรือน

นิยามศัพท์

1. ข้อตกลง หมายถึง ข้อเจรจาที่เกิดขึ้นระหว่างประชาชนและรัฐบาลที่ทำร่วมกัน
2. ข้อตกลงที่ 1 หมายถึง การเข้าอยู่อาศัยในที่ดินที่รัฐจัดหาให้และได้รับเงินชดเชย 50,000 บาท
3. ข้อตกลงที่ 2 หมายถึง การรับเงินชดเชยจำนวน 800,000 บาทแล้วจัดหาที่อยู่อาศัยเอง

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาในหัวข้อ
2. ศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเรื่องกระบวนการที่ใช้ในการรื้อย้ายประชาชนในหนองงูเห่า
3. การสำรวจและสังเกต
 - 3.1 ศึกษาที่ตั้งของที่อยู่ใหม่ของทั้งกลุ่มที่รัฐจัดหาให้และที่ประชาชนจัดหาเอง
 - 3.2 ทำการศึกษาลักษณะทางกายภาพของโครงการที่อยู่อาศัยใหม่ที่รัฐจัดหาให้และที่ประชาชนจัดหาเอง
 - ด้านกายภาพ เช่น ที่ตั้งของชุมชน , ผังโครงการที่รัฐจัดหาให้ , รูปแบบที่พักอาศัย , ขนาดที่พักอาศัย
 - 3.3 เข้าไปทำการสัมภาษณ์ ประชาชนเพื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพการอยู่อาศัยและปัญหาที่เกิดขึ้น
 - ด้านเศรษฐกิจ เช่น อาชีพแหล่งงาน รายรับรายจ่าย
 - ด้านสังคม เช่น ขนาดและลักษณะโครงสร้างครอบครัว , ความสัมพันธ์ในชุมชน
 - ด้านความมั่นคงในการอยู่อาศัย ในเรื่องของการครอบครองที่อยู่อาศัย
4. รวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์

นำข้อมูลที่ได้จากแหล่ง ต่างๆมาทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบปัญหาที่เกิดขึ้นและ
สภาพการอยู่อาศัยของประชาชนที่อยู่ในที่รัฐจัดให้และไม่ได้อยู่ในที่ซึ่งรัฐจัดให้.

5. สรุปและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา

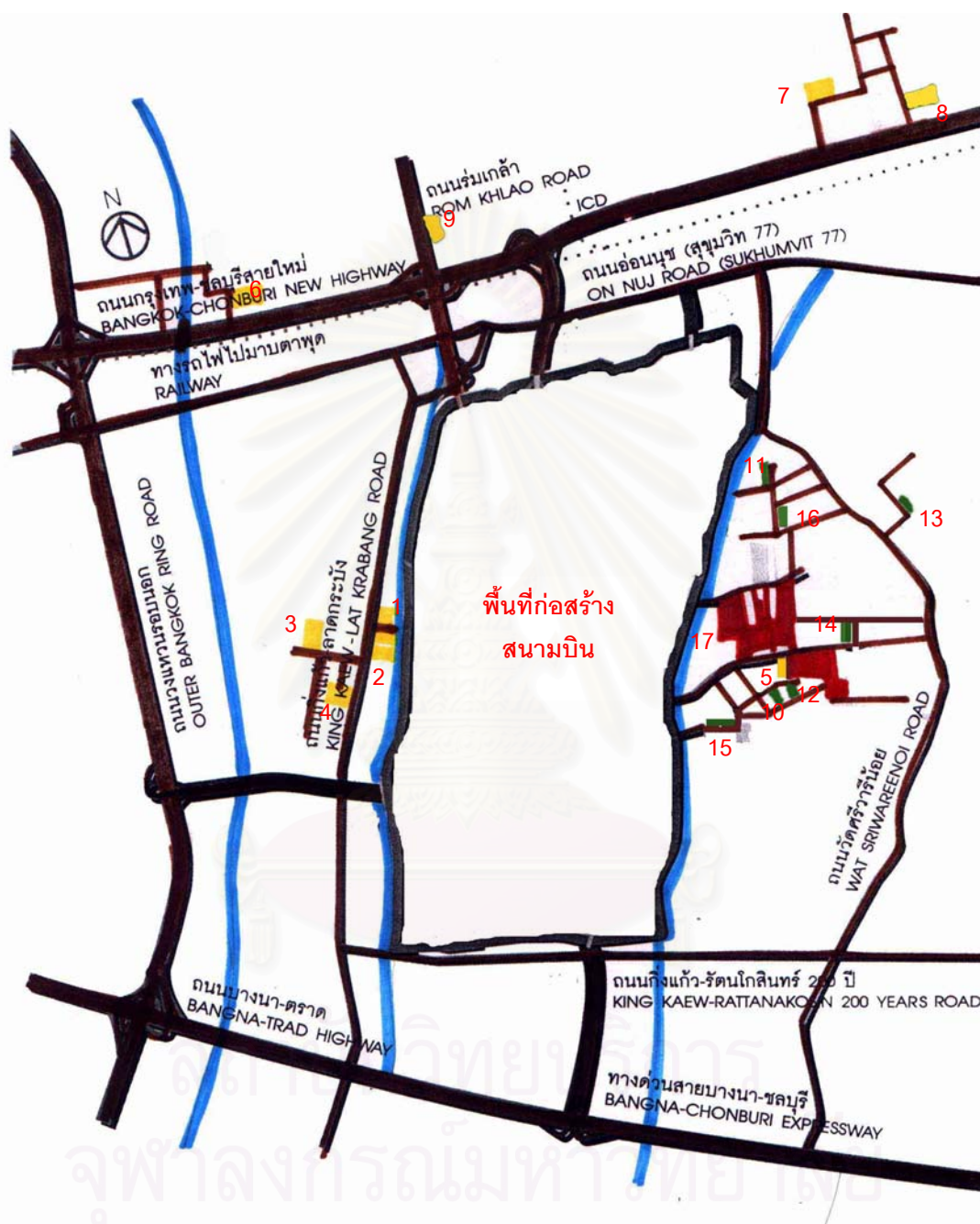
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบปัญหาและสภาพการอยู่อาศัยของประชาชนที่เข้าอยู่อาศัยในที่ซึ่งรัฐจัดหาให้และ
ไม่ได้อยู่อาศัยในที่ซึ่งรัฐจัดหาให้
2. เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการย้ายชุมชนออกนอกพื้นที่สำหรับโครงการอื่น ๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

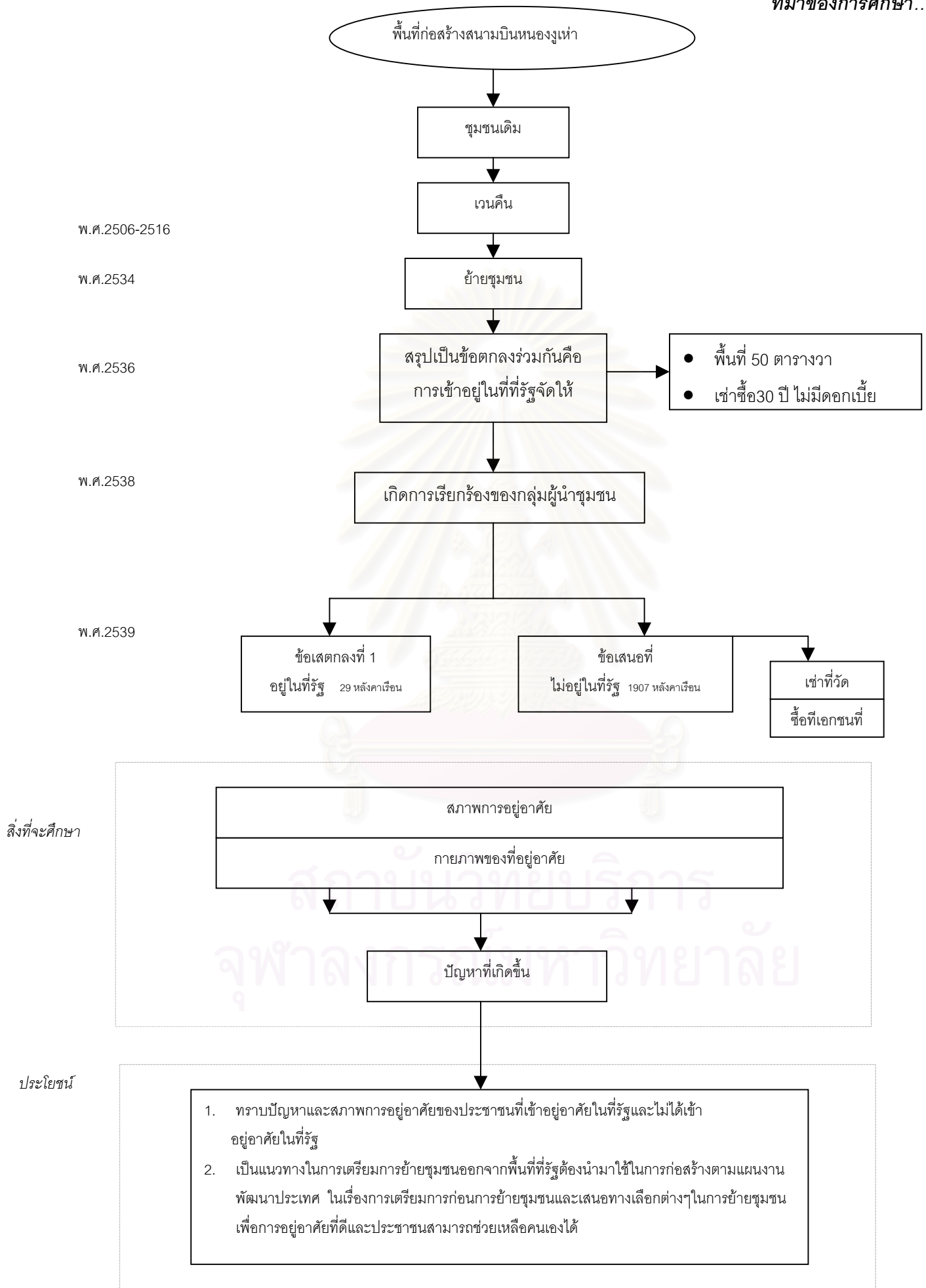
รูปภาพที่ 1.1 แสดงที่ตั้งของชุมชนในการศึกษา

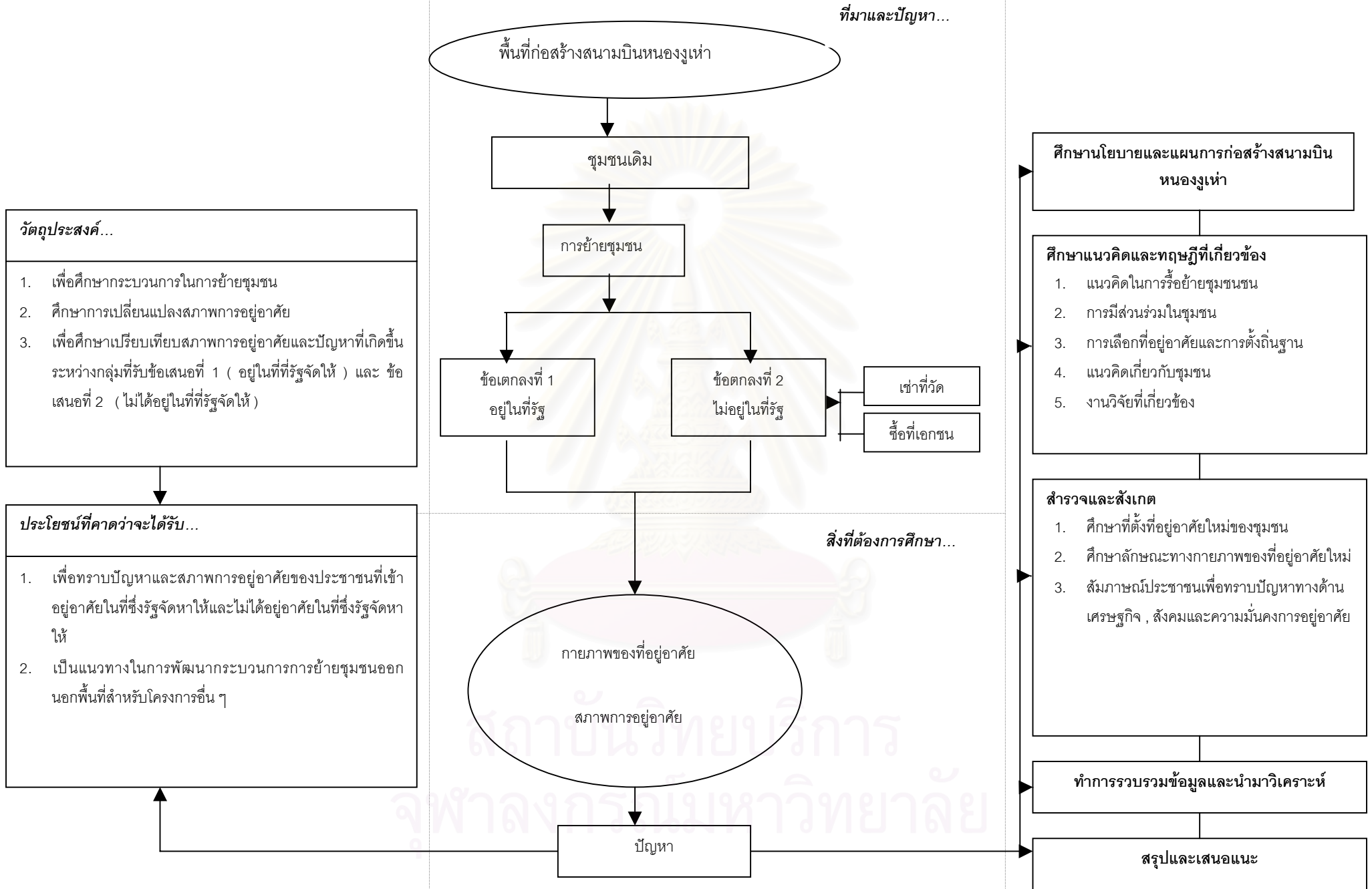

ที่วัด

1. ซอย 8 แสน	7. ชุมชนวัดสุทธาโพชน์
2. ซอยกิ่งแก้ว 48	8. ชุมชนหมู่บ้านชุมทอง
3. ชุมชนหน้าวัดกิ่ง	9. ชุมชนประชาพร้อมใจ (วัดสาม)
4. ชุมชนวัดกิ่งบริเวณที่ทำกา
อบต.ราชาเทวะ	ที่ดินเอกชน
5. ชุมชนหน้าวัดหนองปรือใหม่	10. ชุมชนที่ดินจัดสรรอบต.สุชาติ
6. ชุมชนวัดลำพระองค์	11. ชุมชนที่ดินจัดสรรผู้ใหญ่อั่ว
	12. ชุมชนที่ดินจัดสรรก้านันเปี้ย

13. ชุมชนบ้านด่าน
14. ชุมชนที่ดินจัดสรรก้านันสุมล
15. ชุมชนที่ดินจัดสรรลุงจ้อย
16. ชุมชนชอยยายไทย
ที่ดินของรัฐ
17. ชุมชนการเคหะ

แผนภูมิที่ 1.2 แสดงกรอบความคิดในการศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้เป็นการนำเอาแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. แนวคิดในการย้ายชุมชน Relocation
2. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน Participation
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัยและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์
4. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดในการย้ายชุมชน

1.1 . การย้ายชุมชนไปอยู่ในที่ใหม่ (relocation)

เป็นการย้ายชุมชนไปตั้งในที่ใหม่ โดยการเคหะแห่งชาติเป็นตัวกลางในการพัฒนาที่อยู่ใหม่ ให้ผู้อยู่อาศัยได้ซื้อที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์หรือได้เช่าระยะยาว เจ้าของที่ดินที่ได้รับประโยชน์จากที่ดินเดิมนั้นจะต้องมีส่วนร่วมในการรับภาระด้วย การเคหะแห่งชาติจะแบ่งแปลงพัฒนาที่ดินและสาธารณูปโภคที่จำเป็น ตลอดทั้งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ผู้อยู่อาศัยต้องผ่อนชำระค่าที่ดินและค่าพัฒนาที่ดินให้แก่การเคหะแห่งชาติหรือสถาบันการเงินต่อไป

การย้ายชุมชนไปอยู่ในที่ใหม่ (relocation) จัดเป็น การจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่รูปแบบหนึ่ง

1.2 . แนวคิดในการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ ¹

เป็นการดำเนินการโดยการย้ายประชาชนในชุมชนที่ประสบปัญหาเดือดร้อน ไปยังที่ดินใหม่ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินเดิมหรือ ย้ายออกไปจากบริเวณเดิม โครงการที่รองรับจะจัดให้เป็นที่ดินโล่งพร้อมสาธารณูปการพื้นฐาน เช่น ถนน ทางระบายน้ำ ระบบประปา ไฟฟ้า เป็นต้น หลักเกณฑ์ในการพิจารณาชุมชนต้องประกอบด้วย

1. เป็นชุมชนที่ประสบความเดือดร้อนกรณี ไฟไหม้ ภัยธรรมชาติ
2. เป็นชุมชนที่ถูกไล่ที่ในโครงการเวนคืนของรัฐ หรือไล่ที่เพื่อทำประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

¹ การเคหะแห่งชาติ , การปรับปรุงชุมชนแออัด (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประมวลศิลป์ , 2534) , หน้า 14

3. เป็นชุมชนที่ไล่ที่โดยเจ้าของที่ดินเอกชน หรือเป็นชุมชนบุกรุกโดยเจ้าของที่ดิน ต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ดังนี้คือ
 - จัดหาที่ดินผืนใหม่หรือจัดสรรงบประมาณให้การเคหะฯ จัดหาที่ดินเพื่อทำโครงการ
 - จ่ายค่ารื้อถอนเป็นค่าชดเชยที่เหมาะสมให้ชาวบ้านสามารถจัดหาที่อยู่ใหม่ได้
 - จ่ายค่าอพยพหรือถอน
 - ยินยอมให้เช่าที่ดินเป็นสัญญาเช่าระยะยาวในราคาที่เป็นธรรม
4. ผู้อยู่อาศัยรับภาระในการเช่าอาคาร ที่ดิน หรือเช่าซื้อ
5. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน ให้องค์กรประชาชนเป็นแกนนำ โดยมี องค์กรเอกชน การเคหะแห่งชาติและหน่วยงานส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ให้การสนับสนุน

1.3 ขั้นตอนโครงการจัดหาที่อยู่ใหม่ ²

โครงการ	กิจกรรม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
เตรียมโครงการ เข้าถึงปัญหาชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - สสำรวจข้อมูล - จัดทำแผนที่ - ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล - จัดลำดับชุมชนเข้าแผนที่ - จัดตั้งกลุ่มชาวบ้าน 	กคช , กทม , จังหวัด ,ท้องถิ่น องค์กรชุมชน
เจรจาต่อรอง	เข้าร่วมการเจรจาต่อรองกับ เจ้าของที่ดิน	กคช.
จัดหาที่ดิน	<ul style="list-style-type: none"> - จัดหาที่ดินที่เหมาะสม - สสำรวจ , ราววัด , สอบเขต - ประมาณราคาค่าก่อสร้าง 	กคช . จังหวัด
จัดทำโครงการ	ศึกษาความเหมาะสมด้าน ทำเลที่ดิน , ราคา , ระบบการ เงิน , วางผัง , ออกแบบเสนอ ขออนุมัติ	กคช.
ดำเนินการโครงการ	- จัดหาผู้รับจ้างก่อสร้าง	กคช . ไฟฟ้า ประปา

² เรื่องเดียวกัน , หน้า 16

เตรียมที่ดินประสานชุมชน	- วางผังแบ่งแปลง - ก่อสร้างถนน ทางเท้า ทางระบายน้ำ ระบบประปา ระบบไฟฟ้า ระบบกำจัดน้ำเสีย ฯลฯ	
อพยพหรือย้าย	- พิจารณาสีทธิ - ประสานงานการรื้อย้าย - ขนย้าย บรรจุแปลง	กคช . , องค์กรของรัฐบาล , องค์กรเอกชน ฯลฯ
ปลูกสร้างบ้าน	- ออกแบบ ขออนุญาต - ช่วยเหลือวัสดุ - แนะนำการก่อสร้าง - ทะเบียนบ้าน	กคช . กทม . , ที่องถิน
จัดการชุมชน	- นิติกรรมสัญญา - เก็บเงิน ติดตามหนี้ ซ่อมบำรุงสาธารณูปโภค	กคช . ที่องถิน
พัฒนาชุมชน	ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาเศรษฐกิจสังคม	กคช. , กทม , ที่องถิน , องค์กรเอกชน

1.4. รูปแบบการจัดการที่อยู่อาศัยใหม่³

นอกจากการย้ายชุมชนไปอยู่ที่ใหม่ (Relocation) แล้วยังมีรูปแบบการจัดการที่อยู่อาศัยใหม่ อีก เช่น

- การประสานประโยชน์ทางที่ดิน (Land Sharing)

เป็นการประสานที่ดินกันระหว่างเจ้าของที่ดินกับผู้อยู่อาศัย โดยการเคหะแห่งชาติจะ เข้าไปเป็นตัวกลางเจรจาต่อรองกับเจ้าของที่ดิน ให้แบ่งที่ดินบางส่วนของชุมชนเพื่อขายให้กับผู้อยู่อาศัยหรือให้เช่าระยะยาว เพื่อเจ้าของที่ดินจะได้ใช้ที่ดินส่วนที่ต้องการไปทำประโยชน์ได้ จากนั้นการเคหะแห่งชาติจะนำที่ดินมาจัดผังแบ่งแปลงให้ผู้อยู่อาศัยได้เป็นกรรมสิทธิ์ หรือ เช่าในระยะยาวปรับปรุงสาธารณูปโภค สาธารณูปการ พัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม และให้ ผู้

³ เรื่องเดียวกัน , หน้า 15

อยู่อาศัยผ่อนชำระที่ดินกับการเคหะแห่งชาติ หรือสถาบันการเงินที่สนับสนุนโครงการต่อไป

- การปรับผังและแบ่งแปลงที่ดินในที่ดินเดิม (Reblocking)

ในชุมชนที่มีปัญหาการครอบครองที่ดิน หรือต้องการปรับสภาพการใช้ที่ดินของชุมชนใหม่ การเคหะแห่งชาติจะเข้าไปเป็นตัวกลาง เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยมีกรรมสิทธิ์ในการที่ดิน โดยการซื้อ จากเจ้าของที่ดินหรือเช่าระยะยาว จากนั้นก็จะเข้าไปทำการแบ่งแปลงที่ดิน และให้กรรมสิทธิ์ ผู้อยู่อาศัยได้ครอบครองที่ดินโดยถือหลักไครอยู่ตรงไหนก็อยู่ตรงนั้น หรือขยับขยายเป็นบาง ส่วนเมื่อจำเป็นจริง ๆ เพื่อให้เกิดความเดือดร้อนน้อยที่สุด และทำการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการให้ดีขึ้น ตลอดจนช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับการออกแบบปรับปรุงที่อยู่อาศัยรวมทั้งพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม และให้ผู้อยู่อาศัยผ่อนชำระค่าที่ดินกับการเคหะแห่งชาติ หรือสถาบันการเงินที่สนับสนุนโครงการต่อไป

- การรื้อและสร้างใหม่ในที่เดิม (Reconstruction)

เป็นการปรับปรุงสภาพชุมชนที่เสื่อมโทรม โดยการรื้อและพัฒนาที่อยู่อาศัยใหม่ในพื้นที่เดิม โดยให้ผู้อยู่อาศัยมีกรรมสิทธิ์ในการเช่าซื้อหรือ เช่าระยะยาวต่อไป

- การบูรณะที่ดินทั้งบริเวณ (Land Readjustment)

ในชุมชนที่จะต้องมีการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคหลักของรัฐ หรือในชุมชนที่ต้องการที่จะจัดการใช้ที่ดินใหม่ การเคหะแห่งชาติจะเข้าไปเจรจากับเจ้าของที่ดินและผู้อยู่อาศัยโดยจะประสานกับแผนพัฒนาระบบสาธารณูปโภคของท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การพัฒนาสาธารณูปโภคได้บรรลุเป้าหมาย ในขณะเดียวกันเจ้าของที่ดินมีโอกาสที่จะพัฒนาที่ดินของตนเอง และผู้อยู่อาศัยให้ได้มีที่อยู่อย่างถาวรอีกด้วย ทั้งนี้หลักการนี้จะเป็นไปได้ด้วยการประสานประโยชน์เท่านั้น

จากรูปแบบการจัดหาที่อยู่ใหม่ทุก ๆ รูปแบบที่เกิดขึ้นนี้มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือเน้นการสร้าง ความมั่นคงในสิทธิการอยู่อาศัย การมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัย , เจ้าของที่ดินทั้งภาครัฐและเอกชน แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในเรื่องของรูปแบบและวิธีการในการดำเนินการก็ตาม

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.1. ความหมายการมีส่วนร่วม

กรรณิการ์ ชมดี⁴ ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้าร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการโดยกระทำผ่านกลุ่มองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

อคิน รพีพัฒน์⁵ ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า “ให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ทำทุกอย่าง ไม่ใช่เรากำหนดไปแล้วมาให้ประชาชนเข้ามาช่วยในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่คิดขึ้นมา”

สำนักงานแรงงานระหว่างชาติ⁶ (International Labour Office) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า “การมีส่วนร่วม หมายถึง ความร่วมมือ (Cooperating) การมีส่วนร่วมในบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งรวมถึงความรับผิดชอบ”

จากความหมายต่างๆ พอสรุปได้ว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือของประชาชนในการคิด ตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบในการแก้ปัญหาของตนเอง ไม่ว่าจะของปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์” โดยแก่นของเนื้อหาของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ

1. ประชาชนคือผู้ตัดสินใจหรือผู้กำหนดการพัฒนาอย่างเป็นตัวของตัวเอง
2. การพัฒนานั้นมุ่งเน้นในการพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนเพื่อการพึ่งพาและพัฒนาตนเอง
3. กระบวนการพัฒนานั้นเป็นการพัฒนาที่เริ่มจากประชาชน โดยรัฐจะต้องกระจายอำนาจให้แก่ชุมชน

⁴ กรรณิการ์ ชมดี, “ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ: กรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอดอนตาล จังหวัดอุบลราชธานี “ , (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2524) , หน้า 11.

⁵ รศ.ดร. มรว. อคิน รพีพัฒน์, “ชุมชนแออัด: องค์ความรู้กับความเป็นจริง “ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มกราคม ,2543. หน้า 369.

⁶ International Labour Office, ” Participation by Employers and Workers Organization in Economic and Social Planning “ , (Geneva: International Labour Office 1971) , p. 7

2.2. ลักษณะของการมีส่วนร่วม

โคเฮน และ อัฟฮอฟฟ์⁷ ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สรุปแนวคิดดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการกำหนดลักษณะของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ร่วมกำหนดความต้องการและตัดสินใจ
2. ร่วมวางแผนการดำเนินงาน
3. ร่วมปฏิบัติการ (ดำเนินการ)
4. ร่วมติดตามและประเมินผล

2.3. ความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมของประชาชน⁸

การดำเนินการพัฒนา ประชาชนในพื้นที่ที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาเป็นแนวความคิดพื้นฐานของวิธีการพัฒนาชุมชน คือ “การช่วยให้ประชาชนช่วยตนเองได้” (help people to help themselves) ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาในทุกชุมชน การพัฒนาที่ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการพัฒนา ย่อมนำมาซึ่งผลของการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมถึงความต้องการของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ และผลประโยชน์การพัฒนาย่อมตกถึงประชาชนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง George F. Gantt ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของ

⁷ Cohen, John M., and Uphoff, Norman T, “Rural Participation : Concepts And Measures For Project Design, Implementtation”, In Rural Development Monograph No.2., The Rural Development Committee Center For International Studies, Cornell university, (January, 1977), P.57-59. อ่างในมัลลิกา บุณทรธิก . “ การศึกษากระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยในแนวทางการพึ่งพาตนเองของผู้มีรายได้น้อยในเมือง “ (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2540) , หน้า 42

⁸ อ่างใน สนิท ชาวสะอาด, “ ปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น “ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2539) , หน้า13

การมีส่วนร่วมดังนี้ ศักยภาพแห่งการพัฒนาจะเกี่ยวข้องกับการเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรและสถาบันทั้งภาครัฐบาลและเอกชน และยังเข้าถึงเจตนาารมณ์ของประชาชน เนื่องจากประชาชนในชุมชนนั้นๆ เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนจัดได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์ของการพัฒนาและนโยบายเดียวกัน ประชาชนก็เป็นเครื่องมือที่จะทำให้การพัฒนาเกิดขึ้นได้ ดังนั้น การเข้าร่วมของประชาชนในการพัฒนาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง และผลจากการที่ประชาชนเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน หรือร่วมพัฒนาโครงการสาธารณะของท้องถิ่นในลักษณะร่วมกันคิดร่วมดำเนินการ และร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย จะช่วยให้เกิดพัฒนาการการศึกษา ความคิด ความเข้าใจ ที่จะบริหารจัดการปกครองตนเอง อันนำไปสู่การเรียนรู้ทางการเมืองและในระบอบประชาธิปไตยในท้องถิ่น

2.4. ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

ก. ขั้นตอนในการดำเนินงาน ตามทฤษฎีแล้วการที่จะให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น จะต้องมีการ
ขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

- สร้างศรัทธาหรือความเชื่อถือที่มีต่อผู้นำในการสร้างและร่วมมือร่วมใจในการทำงาน
- ดำเนินการก่อสร้างตั้งกลุ่มในชุมชน
- ให้กลุ่มดำเนินการอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ
- การดำเนินการเสนอความคิดเห็นจากสมาชิกกลุ่ม
- ให้การศึกษาแก่สมาชิกของกลุ่มเป็นระยะ ๆ รวมถึงการสร้างสิ่งจูงใจ และความสัมพันธ์ทางสังคม

ข. วิธีการดำเนินงาน

วิธีการที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมกระทำโดยเน้นความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการในระดับครอบครัว (Family) สนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนในลักษณะกลุ่มปฐมภูมิ (Primary Groups) เพื่อให้เกิดการรวมตัวจนกลายเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การรวมตัวอย่างเป็นทางการต่อไป

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัยและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์

3.1 . แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัย

William H . Claire (1973) ได้อธิบายถึงการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัยว่า ที่อยู่อาศัยนั้นควรมีสิ่งแวดล้อมที่ดีปลอดภัยจากธรรมชาติ และมีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงระหว่างบ้าน แหล่งงาน และแหล่งธุรกิจ⁹

Wingo (1967) ได้ให้ความสำคัญกับการเดินทางไปทำงานมากที่สุดและได้ให้ข้อสรุปจากการศึกษาของเขาว่า การย้ายที่อยู่อาศัยเข้าใกล้แหล่งงานมากขึ้นราคาที่ดินก็ยิ่งสูงขึ้น ขณะที่ค่าเดินทางลดลง แต่ครัวเรือนจะยังคงย้ายเข้าไปใกล้แหล่งงานเรื่อย ๆ จนกระทั่งพบทำเลที่ตั้งซึ่งเงินที่ประหยัดได้จากการเดินทางที่ลดลงเท่ากับที่ดินที่ลดลง

Brian Goodal (1975) ได้กล่าวถึงแนวความคิดในการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัยว่า ที่ตั้งนั้นต้องมีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งบริการต่างๆ โดยเฉพาะแหล่งงานและยังมีการกระจายตัวของแหล่งงานก็จะมีกระจายตัวของที่อยู่อาศัย นอกจากรายได้ และสภาพครอบครัวก็มีอิทธิพลต่อการเลือกที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะครอบครัวที่มีเด็กก็จะต้องการที่อยู่อาศัยที่อยู่ใกล้กับสถานศึกษา

W . Lean และ Brian Goodal (1974) ยังได้กล่าวถึงความแตกต่างในการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัยของผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า จะมีความแตกต่างกับผู้ที่มีรายได้สูงในการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัย คือผู้มีรายได้น้อยจะพยายามมีที่อยู่อาศัยใกล้ที่ทำงาน (โดยเฉพาะการมีที่ทำงานในเขตอุตสาหกรรม) เพราะจะประหยัดค่าเดินทางโดยอาจเสียค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าบ้าน ส่วนผู้มีรายได้สูง จะสามารถเลือกที่อยู่อาศัยได้หลายประเภท โดยไม่ต้องสนใจว่า ที่อยู่อาศัยและที่ทำงานต้องมีความสัมพันธ์ต่อกัน เพราะผู้มีรายได้สูงจะสามารถเดินทางได้รวดเร็ว โดยใช้เวลาเท่ากับผู้มีรายได้น้อยที่อยู่ใกล้แหล่งงาน

B.M. Moriarty (1970)¹⁰ ได้อธิบายปัจจัย 2 ประการในการเลือกที่พัก

⁹ อ่างใน จิราภรณ์ เตชนรงค์ศักดิ์ , “ การศึกษาความได้เปรียบ - เสียเปรียบระหว่างชุมชนชนเมืองที่มีแหล่งงานและไม่มีแหล่งงาน “ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผน ภาค และเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2532) , หน้า 16-17

¹⁰ อ่างใน จันทิมา ฉัตรไตรสิทธิ์กุล , “ การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชาวชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร “ , (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2529) , หน้า 18

อาศัยดังนี้

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เขาให้ความสำคัญต่อความสามารถในการใช้จ่ายเงินว่า เป็นปัจจัยพื้นฐานอันดับแรกในการเลือกที่อยู่อาศัย ส่วนระยะทางไปยังแหล่งงานและราคาที่ดินเป็นปัจจัยซึ่งมีอิทธิพลที่สำคัญที่จะตามมาภายหลัง การตัดสินใจเลือกที่ตั้งที่แตกต่างกันย่อมขึ้นอยู่กับงบประมาณที่มีอยู่ และระดับรายได้ของผู้อยู่อาศัย ซึ่งสิ่งนี้เป็นตัวกำหนดการกระจายตัวของกลุ่มชนที่มีฐานะทางสังคมต่างกัน
2. ปัจจัยด้านสังคม จะเกี่ยวข้องกับความแตกต่างด้านคุณค่า ความต้องการและความพึงพอใจเป็นส่วนตัว

3.2 . แนวคิดเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์

Park ,Burgess and MC Kenzie ¹¹ พบว่าการเลือกที่ตั้งของผู้อยู่อาศัยนั้นจะสัมพันธ์กับรายได้ รายได้สูงจะอยู่ชานเมืองออกไป เพราะสามารถจัดหาพื้นที่อยู่อาศัยได้มากกว่าเดิม มีความเป็นส่วนตัวมากกว่า การที่ไม่ได้ให้ความสำคัญเรื่องระยะทางการเดินทางไปทำงานนั้นเพราะว่าเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการเดินทางไปทำงานในเมืองได้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของRichard F. Muth ¹² ที่ให้เหตุผลว่าการที่ผู้มีรายได้สูงมีแนวโน้มอยู่ห่างจากศูนย์กลางเมือง เพราะต้องการความเป็นส่วนตัวในการอยู่อาศัยในพื้นที่ ที่มีความหนาแน่นน้อย มีสภาพแวดล้อมที่ดี ส่วนผู้มีรายได้น้อยจะอยู่อาศัยใกล้ศูนย์กลางเมือง เพื่อความสะดวกในการเดินทางไปทำงาน

Button (Button) ¹³ ได้ค้นพบว่าผู้อยู่อาศัยบางกลุ่มจะให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมของการอยู่อาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเพื่อนบ้าน โดยมองในแง่สังคมและการอยู่ร่วมกัน ส่วน Claire (Claire) นั้นกล่าวว่ นอกจากจะให้ความสำคัญทางด้านสภาพแวดล้อมแล้ว การเลือกตั้งขึ้นอยู่กับสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นสิ่งสำคัญด้วย เพราะจะทำให้ผู้อยู่อาศัยได้รับการบริการทางสังคมที่ดี

¹¹ Hirsch , Werner Z , urban economic analysis (new york : Mcgraw – Hill , 1975)

¹² Muth Richard F , cities and housing (Chicago : The university of chicago press , 1969)

¹³ Button, K.J. , Urban economics (london : Macmillan Press, 1967)

แนวความคิดของ **สมชาย เตชะพรหมพันธ์**¹⁴ การตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้งที่อยู่อาศัย ตัวกำหนดทั่วไปจะมาจากปัจจัยดังต่อไปนี้คือ

1. การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยในช่วงชีวิต เพราะในช่วงเวลาของชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงในหลายลักษณะเช่น วัยเด็ก วัยทำงาน การมีครอบครัว และวัยชรา ทำให้การตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัยเปลี่ยนไปตามวัย ความคิด
2. สภาพทางสังคม เช่น อาชีพ รายได้ การศึกษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม และความเป็นอยู่อื่น ๆ ประชากรที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจต่างกันจะแยกออกจากกันมากกว่ารวมกัน
3. ภาวะของอาคารและสภาพแวดล้อม ซึ่งจะสามารถมองในแง่ความเหมาะสมกับขนาดครอบครัว การออกแบบและประโยชน์ใช้สอย ภาวะแวดล้อมทางกายภาพและวัฒนธรรมระยะทางไปทำงาน

3.3. รูปแบบการกระจายตัวในด้านเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยในชุมชนมีลักษณะต่าง ๆ คือ¹⁵

1. การกระจายตัวตามศูนย์กลางธุรกิจการค้าของเมือง และอาจแทรกอยู่ด้านหลังของย่านการค้าในเขตศูนย์กลางธุรกิจการค้า
2. กระจายตัวในบริเวณที่สามารถใช้บริการขนส่งได้สะดวก
3. การกระจายตัวในบริเวณที่เข้าถึงลำบาก เช่นพื้นที่ตาดบอด หรือมีทางเข้า ออกไม่ดี โดยทั่วไปจะเป็นบริเวณที่มีราคาที่ดินต่ำ เพราะสอดคล้องกับความสามารถในการเช่า หรืออยู่อาศัย
4. กระจายตัวอยู่ตามที่ดินของรัฐ และเอกชนที่ปล่อยให้ว่างเปล่า

สรุป.. แนวความคิดที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ถึงความคิดในการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยได้ว่า จะขึ้นอยู่กับ

1. การเข้าถึงหรือความสามารถในการเดินทาง
2. ความใกล้ของแหล่งงานและแหล่งบริการ
3. รายได้ของผู้อยู่อาศัย
4. สภาพแวดล้อมทางสังคมและเพื่อนบ้าน
5. สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

¹⁴ สมชาย เตชะพรหมพันธ์ , ภูมิศาสตร์เมือง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา , 2522)

¹⁵ เรื่องเดียวกัน

4. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน

4.1. ความหมายของชุมชน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์¹⁶ ได้ให้นิยามของชุมชนไว้ว่า “ชุมชน ประกอบด้วย ประชาชนซึ่งอาศัยอยู่บนแผ่นดินที่ต่อเนื่องกัน และเป็นผู้ซึ่งมีความสนใจร่วมกับผู้อื่น อย่างน้อยหนึ่งอย่าง หรือ มากกว่า ที่เป็นเหตุให้ต้องอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินนั้น”

อุทัย หิรัญโต¹⁷ “ชุมชน เป็นกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่มีภูมิลำเนาอยู่ในอาณาเขตทาง ภูมิศาสตร์แห่งใดแห่งหนึ่งอันแน่นอน มีผลประโยชน์ส่วนใหญ่ร่วมกัน ซึ่งเห็นได้จาก ความประพฤติ ขนบธรรมเนียมประเพณี”

Baker Brownell¹⁸ ชุมชนหมายถึง กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งซึ่งรู้จักกันดี และอาศัยอยู่ใน ท้องที่หนึ่งซึ่งหมายรวมไปถึงละแวกบ้านหนึ่ง หมู่บ้านหนึ่ง หรือบางที ก็จะทำ ขอบเขตไม่ได้เลยก็ได้ นักสังคมวิทยาจะใช้คำว่าชุมชน กับกลุ่มขนาดต่างๆ กัน แต่ ทว่านักสังคมวิทยาชนบทมักชอบที่จะให้หยุดอยู่ตรงละแวกบ้านเท่านั้น Brownell ได้ สรุปลักษณะสำคัญของชุมชนไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นกลุ่มคนที่รู้จักคุ้นหน้ากันในชุมชน
2. ประกอบด้วยกลุ่มอายุ เพศ ความมีทักษะ หน้าที่ การบริการที่แตกต่างกันไป แต่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
3. เป็นกลุ่มที่ร่วมมือกันสำหรับทำกิจกรรมที่สำคัญสำหรับชีวิตภายในชุมชนพร้อม กัน
4. เป็นกลุ่มที่มีความรู้สึกว่ามีความเป็นเจ้าของชุมชนและมีความยึดมั่นอยู่กับชุมชน
5. เป็นกลุ่มเล็กๆ เช่น เป็นครอบครัว หมู่บ้าน หรือ เมืองเล็กๆ ซึ่งแต่ละคนจะรู้จัก สมาชิกคนอื่นๆ อย่างดี เมื่อกลุ่มมีจำนวนคนมากขึ้นจนคนไม่สามารถจะรู้จักกัน ได้อย่างดีตลอดแล้ว ชุมชนจะหายไปทันที

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁶ สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์ ,2526) , หน้า 11

¹⁷ อุทัย หิรัญโต , หลักสังคมวิทยา (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์ , 2522) , หน้า 11

¹⁸ Brownell Baker .The Human Community (.N.Y.1950) ,p195

4.2. ลักษณะของชุมชน

Poplin¹⁹ ได้ให้นิยามแนวคิดและขอบเขตของชุมชน ว่าประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ 5 ประการคือ

1. ชุมชน เป็นกลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันในพื้นที่หรืออาณาเขตบริเวณหนึ่งๆ

(geographic area)

ลักษณะชุมชนในลักษณะเช่นนี้ หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันในอาณาเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์หนึ่ง ตามแต่ความเหมาะสมของกลุ่มคนที่จะเลือกทำเลที่ตั้งชุมชนต่างๆ ที่กลุ่มคนเลือกทำเลที่ตั้งนั้นมักจะคำนึงถึงความอุดมสมบูรณ์ทางนิเวศวิทยา และสิ่งแวดล้อมเพื่อที่กลุ่มคนนั้นสามารถประกอบอาชีพ หรือดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

2. ชุมชนประกอบด้วยสมาชิกมาติดต่อกันระหว่างกันทางสังคม

(social interaction)

หมายถึง ภายในชุมชนสมาชิกมีสถานภาพ และบทบาทที่แตกต่างกันไปจึงมีการกระทำระหว่างกันตามสถานภาพและบทบาท ซึ่งมีเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เป็นลักษณะของพลวัตเป็นเสมือนเส้นใยทางสังคมที่สามารถลากเส้นโยงใยกับส่วนต่างๆ ภายในชุมชนหนึ่งๆ การกระทำระหว่างกันภายในชุมชนจะเป็นไปในหลายลักษณะ เช่น ลักษณะของความขัดแย้ง การขอความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือการแข่งขันซึ่งกันและกัน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า เป็นต้น

3. ชุมชนประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสัมพันธ์ต่อกันทางสังคม

(Social relation- ship)

ชุมชนในความหมายนี้จะหมายถึง สมาชิกภายในชุมชนที่มีความสัมพันธ์ต่อกันในหลายๆ ด้าน เช่น ความสัมพันธ์ด้วยครอบครัว การศึกษา ศาสนา การเมือง การปกครอง และสันตนาการ เป็นต้น ความสัมพันธ์จะมีทั้งที่เป็นแบบปฐมภูมิ และแบบทุติยภูมิ ซึ่งเป็นไปตามสถานภาพและบทบาท บรรทัดฐานทางสังคม ค่านิยมทางสังคม การจัดช่วงชั้นทางสังคม และสถาบันทางสังคม

¹⁹ อ่างใน สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, “สังคมวิทยาชุมชน : หลักการศึกษาวเคราะห์ และปฏิบัติงานชุมชน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2530) , หน้า4-5

4. ชุมชนเป็นกลุ่มคนที่มีความผูกพันทางด้านจิตใจต่อกันที่อยู่
(psycho-ecological relationship)

ลักษณะชุมชนที่กลุ่มคนมาอยู่ร่วมกันเพราะความผูกพันทางด้านจิตใจนี้ เป็นการแสดงถึงความรักความผูกพันทางด้านอารมณ์ของสมาชิกที่มีต่อกันที่อยู่ เช่น ความเอาใจใส่ในการทำงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในชุมชน ความรักท้องถิ่นและการที่สมาชิกทั้งหลายได้มีการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น เป็นที่อยู่อาศัย ประกอบอาชีพ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้สมาชิกในชุมชนมีความผูกพันทางด้านจิตใจต่อกันที่อยู่อาศัยของตน ซึ่งทำให้กลุ่มคนภายในชุมชนแสดงความรู้สึกและความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชนเพื่อที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตต่างๆ ให้ดีขึ้น และการที่บุคคลจะมีความรับผิดชอบต่อที่จะอยู่ในชุมชนใดก็มีความแตกต่างกันไปตามเหตุผล เช่น ผู้ที่ชอบอยู่ในชุมชนชนบทอาจจะเป็นเพราะรักอากาศบริสุทธิ์ ประชาชนช่วยเหลือและพึ่งพากันเป็นอย่างมาก เป็นต้น

5. ชุมชนจะมีศูนย์กลางบริเวณของกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม
(central activities for utilization)

หมายถึง ชุมชนที่มีศูนย์กลางบริการทางด้านกิจกรรมการปกครอง การเศรษฐกิจ การศาสนา การสาธารณสุข และการพักผ่อนหย่อนใจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือกิจกรรมหลายๆ อย่าง ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อที่จะบริการหรืออำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกในชุมชน ตัวอย่างเช่น ชุมชนหมู่บ้าน จะมีศูนย์กลางของกิจกรรมหลายๆ อย่างอยู่ในหมู่บ้าน ได้แก่ วัด โรงเรียน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และร้านค้าขายของภายในหมู่บ้าน เป็นต้น หรือบางหมู่บ้าน อาจจะมีศูนย์กลางบริการกิจกรรม เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมเพียงอย่างเดียว แต่สามารถรับบริการอย่างอื่นๆ จากชุมชนข้างเคียงได้

4.3. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อชุมชน

Davis²⁰ กล่าวว่า ความพึงพอใจต่อชุมชน หมายถึง การที่ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน มีความรู้สึกกับรู้ต่อชุมชนของเขาและมีปฏิกิริยาโต้ตอบกลับในลักษณะความพึงพอใจในหลายระดับที่มีต่อชุมชน โดยศึกษาครอบคลุมความพึงพอใจในด้านสังคมที่

²⁰ 1945 quoted in Deseran, 1978, p.235-249)

อยู่ล้อมรอบ เช่น เพื่อนบ้าน ศาสนา ฯลฯ ความพึงพอใจทางด้านกายภาพ เช่น อากาศ ที่ตั้งของชุมชน

Ladewig และ McCann ²¹กล่าวถึงความพึงพอใจต่อชุมชนว่าเกิดจากการประเมินคุณค่าในด้านต่างๆ ของพื้นที่ (County) ที่อยู่อาศัย โดยแบ่งด้านต่างๆ ออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) มี 2 ประการคือ
 - 1) โอกาส (Opportunity) ในการเข้าถึง ความต่อเนื่องทางการศึกษา การทำงาน เป็นต้น
 - 2) สิ่งที่จะได้เพื่อใช้เป็นประโยชน์ (Availability) ได้แก่ ถนนและการขนส่ง รายได้จากค่าจ้าง สิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ บ้านที่อยู่อาศัย
2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับหน้าที่ของสถาบัน ได้แก่ การบริการของศาสนา การบริการด้านการแพทย์ โรงเรียนของรัฐบาล สิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ ลักษณะกฎหมายและการจัดระเบียบ รายได้ในการใช้จ่าย สวัสดิการต่างๆ การเกษตรและการใช้ที่ดิน
3. ประสิทธิภาพของการปกครอง คือ ลักษณะของการปกครองในท้องถิ่น และพรรคการเมืองในท้องถิ่น

Wasserman ²²ความพึงพอใจต่อชุมชน หมายถึง ความพึงพอใจของผู้อยู่อาศัยที่มีต่อย่านที่อยู่อาศัย บ้านเรือน และชุมชนของตนเอง และแบ่งมิติความพึงพอใจออกเป็น 3 ด้านคือ

- 1) ความพึงพอใจต่อชุมชนโดยทั่วไป ได้แก่ ความพึงพอใจต่อย่านที่อยู่อาศัย และความพึงพอใจต่อหน่วยของที่อยู่อาศัย
- 2) ความพึงพอใจต่อการบริการภายในชุมชน รวมถึง ความพึงพอใจเกี่ยวกับถนน การกำจัดขยะและตำรวจรักษาความปลอดภัย
- 3) ความพึงพอใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน ได้แก่ เรื่องของอากาศ สวนสาธารณะและภาษีของท้องถิ่น

²¹ Ladewig .Howard , Mc Cann . Glenn C “ Community Satisfaction : Theory and Measurement “ 1980, p. 110-131 อ้างในอำไพ หมั่นสิทธิ์ , “ ความพึงพอใจต่อชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านเงิน จังหวัดพัทลุง “ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสังคมวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540) , หน้า 12

²² Wasserman , Ira M “ Size of place in Relation to Community Attachment and Satisfaction with Community Service “ (1982), p.421-436 อ้าง ในอำไพ หมั่นสิทธิ์ 2540 , หน้า 12

พิเชษฐ์ อังจันทร์เพ็ญ²³ ได้นำแนวคิดของ Wasserman มาใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนอุตสาหกรรมในประเทศไทย และได้แบ่งมิติของความพึงพอใจแตกต่างกันไป โดยได้ให้ความหมายของ ความพึงพอใจต่อชุมชน ว่าเป็น ความพึงพอใจในชุมชนของหัวหน้าครัวเรือน ที่มีต่อสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งรับรู้ได้ด้วยประสบการณ์จากการมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. ความพึงพอใจในส่วนของคุณภาพกายภาพ และชีวภาพ หมายถึง ความพึงพอใจต่อสิ่งแวดล้อมที่สังเกตเห็นได้ และความพึงพอใจในด้านสาธารณสุขรวมทั้งสุขอนามัย
2. ความพึงพอใจในด้านสังคม หมายถึง ความพึงพอใจในบทบาทสภาพทางสังคมของคนรวมทั้งสภาพความสัมพันธ์ของคนที่มีต่อบุคคลอื่นๆ ในสังคม นอกจากนี้ยังรวมถึงความพึงพอใจในกิจกรรมต่างๆ
3. ความพึงพอใจในด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ความพึงพอใจในสถานภาพทางเศรษฐกิจ เช่น การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน รายได้ และการทำงานที่ก่อให้เกิดรายได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1. นิพัทธ์ ทวนนวรรณ์ (2541)²⁴ แนวทางการรื้อย้ายที่อยู่อาศัยจะต้องให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อยู่อาศัย ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการฟื้นฟูเมืองดินแดง โดยมีเงื่อนไขการดำเนินการต้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ และฐานะของผู้อยู่อาศัยในฐานะที่เป็นผู้เช่า ให้สามารถบรรเทาการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงและก่อให้เกิดนโยบายที่ยุติธรรม

ข้อเสนอแนะการรื้อย้ายสำหรับโครงการฟื้นฟูเมืองชุมชนดินแดงประกอบไปด้วย

1. จำแนกระดับความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง
2. ชี้แจงให้ตระหนักในข้อเท็จจริงว่าสิทธิการเช่าห้องมีภายใต้ขอบเขตที่

กำหนดโดยการเคหะแห่งชาติ ไม่ใช่กำหนดโดยผู้อยู่อาศัยเอง

²³ พิเชษฐ์ อังจันทร์เพ็ญ, " ลักษณะความพึงพอใจในชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมเครือซีเมนต์ไทย ท่าหลวง สระบุรี " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528)

²⁴ นิพัทธ์ ทวนนวรรณ์, " แนวทางการรื้อย้ายสำหรับโครงการฟื้นฟูเมืองชุมชนดินแดง " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาเคหะการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541)

3. สนับสนุนและช่วยเหลือให้ผู้อยู่อาศัยสามารถช่วยเหลือตนเอง
จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการแนวทางปฏิบัติกรรื้อย้ายชุมชนที่อยู่
อาศัยของหน่วยงานต่างๆสามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. การรื้อย้ายชุมชนเดิมออกควรมีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงแนวทางการ
ดำเนินโครงการให้ผู้อยู่อาศัยเดิมทราบถึงประโยชน์ที่เขาจะได้รับ
2. การรื้อย้ายชุมชนที่จะต้องให้เกิดความเดือนร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยน้อยที่
สุด
3. ให้ความสำคัญต่อความต้องการของชาวชุมชน

5.2 . **วิชัย วิรัตน์พันธ์ (2536)**²⁵ ได้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อ เสนอแนะ
แนวทางในการจัดหาพื้นที่รองรับสำหรับผู้ที่ถูกไล่ออกจากชุมชนแออัด โดยศึกษา
ถึงกลุ่มที่ได้รับการแก้ปัญหาด้วยการย้ายที่อยู่อาศัยใหม่ (Relocation) การ
ดำเนินการศึกษาทำโดยการเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่าง 4 พื้นที่ คือ ชุมชนร่วม
เกล้า 1 , ชุมชนสุวรรณประสิทธิ์ 2,3 , ชุมชนออเงิน และชุมชนอ่อนนุช 40 ไร่
แล้วนำข้อสรุปมากำหนดเป็นแนวทางในการจัดหาพื้นที่รองรับการรื้อย้ายชุมชน
สามารถสรุปและเสนอแนวทางได้ดังนี้คือ

1. พื้นที่รองรับต้องไม่อยู่ไกลจากสาธารณูปการขั้นพื้นฐาน แหล่งงาน และ
ศูนย์กลางย่อย โดยมีรัศมี 5 – 7 ก. ม. โดยต้องมีการคมนาคมที่สะดวก
พอสมควร
2. บริเวณที่ตั้งของชุมชนต้องอยู่ห่างจากถนนใหญ่ไม่เกิด 2 ก.ม.
3. ขนาดที่ดินแต่ละแปลงในการจัดเป็นพื้นที่อยู่อาศัยควรมีขนาด
ประมาณ 15 ตรว.
4. การตัดสินใจในการเลือกพื้นที่ ต้องขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของชาวชุมชน
เป็นสำคัญ

²⁵ วิชัย วิรัตน์พันธ์, “ การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดหาพื้นที่รองรับการรื้อย้ายชุมชนผู้มีรายได้น้อยใน
กรุงเทพมหานคร ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา การวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536)

- 5.3 . **บุญชู เวทโอสถ (2537)** ²⁶ เป็นการศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการรื้อย้ายชุมชนแออัดที่ตั้งอยู่ตามที่ต่างๆในกรุงเทพมหานคร ไปยังที่ตั้งใหม่ในลักษณะโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ของการเคหะแห่งชาติ โดยศึกษาด้านกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนประเมินความสำเร็จของโครงการ และผลที่ได้ปรากฏว่าเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง เนื่องจากสามารถตอบสนองของผู้ที่เข้าอยู่อาศัยได้ และเกิดความพอใจในด้านต่างๆ โดยมีข้อสังเกตว่า ผู้ที่ย้ายเข้ามาอาศัยมีจำนวนประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ได้รับสิทธิ์ และบางส่วนได้รับเงินชดเชยในการรื้อย้าย
- 5.4 . **กนกพร แสงแก้ว (2542)** ²⁷ ศึกษาสภาพชุมชนหลังการรื้อย้าย โดยการโยกย้ายชุมชน ไปอยู่ในที่ใหม่ ซึ่งมีลักษณะพิเศษตรงที่เป็นพื้นที่ซึ่งใกล้กับที่อยู่อาศัยเดิม เน้นการศึกษาด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม และความมั่นคงในการอยู่อาศัย วิเคราะห์เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ ซึ่งผลที่ออกมาปรากฏว่าผู้อยู่อาศัยมีคุณภาพการอยู่อาศัยดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- 5.5. **กรกช ปริศวงค์** ²⁸ (2541) ศึกษาการรื้อย้ายชุมชนแออัดคลองเตยระยะที่ 3 : กรณีศึกษาชุมชนวัชรพล รามอินทรา โดยศึกษาสภาพปัจจุบัน ทั้งทางด้าน กายภาพ เศรษฐกิจและสังคม และผลการรื้อย้ายชุมชนแออัดสู่ชานเมือง พบว่าสภาพทางกายภาพของที่อยู่อาศัยนั้นดีขึ้น ส่วนสภาพทางเศรษฐกิจนั้นดีขึ้นไม่มากเพราะไม่มีที่ประกอบอาชีพในบริเวณใกล้เคียงมีผลทำให้ประชาชนไม่ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในโครงการ
- 5.6. **จิตพล สิทธิประณีต** ²⁹(2543) การติดตามผลโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่เพื่อรองรับราษฎรในพื้นที่เวชคืนเพื่อการก่อสร้างท่าอากาศยานสากล แห่งที่ 2 หนองงูเห่า เป็นการศึกษาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่รัฐ

²⁶ บุญชู เวทโอสถ , “ การประเมินผลการรื้อย้ายชุมชนแออัดในเมืองสู่ชานเมือง : กรณีศึกษาชุมชนอ่อนนุช “ ,(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537)

²⁷ กนกพร แสงแก้ว , “ การเปลี่ยนแปลงชุมชนหลังการรื้อย้าย : ชุมชนหมู่บ้านพัฒนา 70 ไร่ คลองเตย “ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542)

²⁸ กรกช ปริศวงค์ , “ การรื้อย้ายชุมชนแออัดคลองเตยระยะ 3 : กรณีศึกษาชุมชนวัชรพล รามอินทรา “ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541)

²⁹ จิตพล สิทธิประณีต , “ การติดตามผลโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่เพื่อรองรับราษฎรในพื้นที่เวชคืนเพื่อการก่อสร้างท่าอากาศยานสากล แห่งที่ 2 หนองงูเห่า “ (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหาร ภาควิชาการโครงการโครงการสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ , 2543)

จัดให้ ซึ่งปรากฏว่ามีจำนวนประชาชนเข้ามาอยู่น้อยมาก เนื่องจากประชาชน
เลือกรับเงินเป็นค่าตอบแทนมากกว่า ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนที่อพยพมา
จากพื้นที่ก่อสร้างสนามบินคือปัญหาเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่
โดยเฉพาะเรื่องอาชีพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับการรื้อย้ายชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชน
2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการรื้อย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) ในเรื่อง
 - 1) ที่มาของโครงการก่อสร้างสนามบิน
 - 2) ขั้นตอนการรื้อย้ายและปัญหาที่เกิดขึ้น
3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย
 - 1) เพื่อศึกษากระบวนการในการย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (หนองงูเห่า)
 - 2) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพการอยู่อาศัย การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนกลุ่มที่เลือกรับข้อตกลงที่ 1 (อยู่ในที่ที่รัฐจัดให้) และ ข้อตกลงที่ 2 (ไม่ได้อยู่ในที่ที่รัฐจัดให้)
 - 3) ปัญหาการอยู่อาศัยหลังการรื้อย้ายที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มที่รับข้อตกลงที่ 1 (อยู่ในที่ที่รัฐจัดให้) และ ข้อตกลงที่ 2 (ไม่ได้อยู่ในที่ที่รัฐจัดให้)

เครื่องมือในการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นประกอบกับการกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยทำให้สามารถกำหนดประเด็นในการศึกษาที่จะมาใช้ประกอบกับเครื่องมือการวิจัยเพื่อให้การวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ประเด็น	วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา
1. ทฤษฎีและหลักการ รวมทั้งประสบการณ์ในอดีต 2. กระบวนการรื้อย้ายชุมชนหนองงูเห่า 3. ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการรื้อย้าย	1. เพื่อศึกษากระบวนการรื้อย้ายชุมชน	เอกสารที่เกี่ยวข้อง , การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรื้อย้าย
1. การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เช่น ที่ตั้งรูปแบบที่อยู่อาศัย 2. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น ความสัมพันธ์ในชุมชน , โครงสร้างครัวเรือน 3. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เช่น แหล่งงาน , อาชีพ รายได้	2. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพการอยู่อาศัยเปรียบเทียบ ก่อนและหลังย้ายชุมชน ของกลุ่มประชากรทั้ง 2 ทางเลือก	การสังเกต , ถ่ายภาพ การสัมภาษณ์ประชากร, และสังเกต การสัมภาษณ์ประชากร, และสังเกต
1. ปัญหาทางกายภาพ 2. ปัญหาทางสังคม 3. ปัญหาทางเศรษฐกิจ	3. ศึกษาปัญหาการอยู่อาศัยหลังการรื้อย้าย	การสัมภาษณ์ประชากร, และสังเกต การสัมภาษณ์ประชากร, และสังเกต การสัมภาษณ์ประชากร, และสังเกต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย

1. แผนที่ แผนที่ และภาพถ่าย เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการศึกษาด้านกายภาพของชุมชนในเรื่องของที่ตั้งชุมชน รูปแบบของชุมชนและที่อยู่อาศัย ตลอดจนสภาพแวดล้อมต่าง ๆ
2. การสังเกตโดยการเข้าไปสำรวจที่ตั้งของที่อยู่อาศัยในแต่ละชุมชน ตลอดจนสำรวจลักษณะทางกายภาพเบื้องต้นของชุมชน และที่อยู่อาศัย
3. แบบสัมภาษณ์ (Structured Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยและชุมชน ลักษณะทางเศรษฐกิจและลักษณะทางสังคมของผู้ที่อยู่อาศัยทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งสอบถามแนวความคิดในกระบวนการรื้อย้ายชุมชนที่เกิดขึ้นและการมีส่วนร่วมในการรื้อย้าย โดยแบบสอบถามมีรายละเอียดดังนี้คือ

การจัดทำแบบสัมภาษณ์แยกเป็น 2 ชุดคือ

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 ใช้สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรื้อย้ายชุมชน

ประกอบด้วย

1. คำถามเพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ ศึกษากระบวนการในการย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างสนามบินหนองงูเห่า
โดยประเด็นการศึกษาแยกเป็น ประเด็นที่ 1 คือ ทฤษฎีและหลักการในการย้ายชุมชน
ประเด็นที่ 2 คือ ขบวนการรื้อย้ายชุมชนหนองงูเห่า
ประเด็นที่ 3 คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการรื้อย้ายชุมชน

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 ใช้สัมภาษณ์ประชากรที่ย้ายออกจากพื้นที่โครงการ

ประกอบด้วย

1. คำถามเพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ ศึกษากระบวนการในการย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างสนามบินหนองงูเห่า
โดยประเด็นการศึกษาแยกเป็น ประเด็นที่ 4 คือ สาเหตุและความพึงพอใจในการเลือกรับข้อข้อตกลง
2. คำถามเพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพการอยู่อาศัยการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมเศรษฐกิจและสภาพ ความเป็นอยู่ของประชากรกลุ่มที่เลือกรับข้อตกลงที่ 1 และ 2
โดยประเด็นการศึกษาแยกเป็น ประเด็นที่ 1 คือ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ
ประเด็นที่ 2 คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
ประเด็นที่ 3 คือ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

2. คำถามเพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ ปัญหาการอยู่อาศัยหลังการรื้อย้ายที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มที่รับข้อตกลงที่ 1 และข้อตกลงที่ 2

โดยประเด็นการศึกษาแยกเป็น ประเด็นที่ 1 คือ ปัญหาทางกายภาพ

ประเด็นที่ 2 คือ ปัญหาทางสังคม

ประเด็นที่ 3 คือ ปัญหาทางเศรษฐกิจ

รายละเอียดแบบสอบถามชุดที่ 2

จากวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 ข้อ สามารถแยกหัวข้อของแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 ออกเป็น 5 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านลักษณะทางกายภาพการครอบครองของที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และสังคมในระดับชุมชนและครอบครัว ทั้งก่อนและหลังการย้ายชุมชน
- ส่วนที่ 2 รายละเอียดการรื้อย้ายชุมชนสาเหตุและความพึงพอใจในการเลือกรับข้อเสนอ
- ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
- ส่วนที่ 4 ข้อมูลส่วนตัวผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตารางที่ 3.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ ประเด็นการศึกษาและประเด็นคำตอบ ที่ได้จากแบบ สัมภาษณ์ในส่วนต่าง ๆ ของแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2

วัตถุประสงค์ข้อที่	ประเด็นศึกษาที่	ส่วนที่ 1	ส่วนที่ 2	ส่วนที่ 3
วัตถุประสงค์ที่ 1	ประเด็นที่ 2 สาเหตุและความพึงพอใจในการเลือกรับข้อตกลง		☆	
วัตถุประสงค์ที่ 2	ประเด็นที่ 1 การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ	☆		
	ประเด็นที่ 2 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม	☆		
	ประเด็นที่ 3 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ	☆		
วัตถุประสงค์ที่ 3	ประเด็นที่ 1 ปัญหาทางกายภาพ			☆
	ประเด็นที่ 2 ปัญหาทางสังคม			☆
	ประเด็นที่ 3 ปัญหาทางเศรษฐกิจ			☆

ชนิดและรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ คำถามที่ใช้แบ่งออกเป็น

1. คำถามปลายปิด (close question) เป็นคำถามที่มีคำตอบให้เลือกตามที่กำหนดไว้
2. คำถามปลายเปิด (open question) เป็นคำถามแบบให้ตอบอย่างเสรี

การตรวจสอบแบบสัมภาษณ์

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนและมีความน่าเชื่อถือ เมื่อทำการตรวจทานแก้ไขขั้นต้นแล้ว ขั้นต่อไป คือการทดสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยการนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก คือ ประมาณ 20 ชุด เพื่อตรวจสอบ ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ รูปแบบของคำถามที่ใช้ ลำดับเรื่องราวที่ใช้ในการจัดทำแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้เหมาะสมและง่ายในการสัมภาษณ์จริง

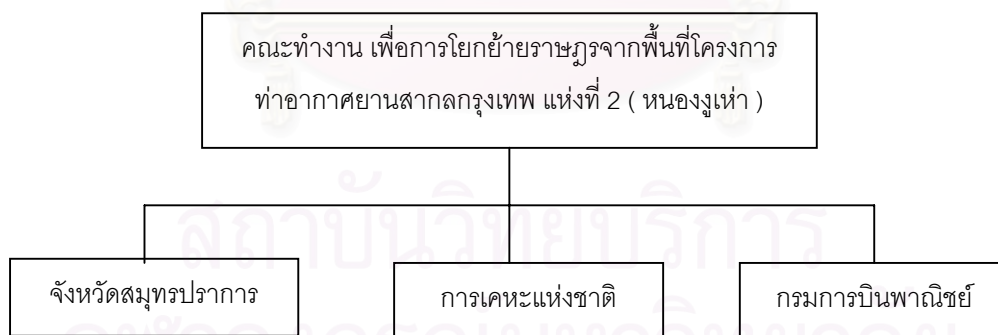
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ

1. ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการรื้อย้าย
2. ประชากรในพื้นที่ก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า)

สาเหตุที่ต้องใช้ประชากรในการศึกษาทั้ง 2 กลุ่มเพื่อทราบข้อคิดเห็น ขั้นตอนการดำเนินการ รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถสรุปเสนอแนะได้ ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1. ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการรื้อย้าย

จากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการรื้อย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างสนามบินหนองงูเห่านี้สามารถแบ่งคณะกรรมการออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มคณะกรรมการของจังหวัดสมุทรปราการ คือผู้นำของท้องถิ่น ที่มีตำแหน่งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- กลุ่มคณะกรรมการของการเคหะแห่งชาติ คือผู้เกี่ยวข้องในระดับวางแผนนโยบาย และคณะกรรมการสำรวจพื้นที่

- กลุ่มคณะทำงานของกรมการบินพาณิชย์ คือเจ้าหน้าที่ของบริษัทท่าอากาศยานแห่งใหม่ (บทม)

ในการคัดเลือกผู้เกี่ยวข้องในการรื้อย้ายจากทั้ง 3 กลุ่มจะคัดเลือกกลุ่มละ 1 ท่าน รวมทั้งสิ้น 3 ท่าน

2. ประชากรในพื้นที่ก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า)

คือประชากรที่ย้ายออกจากพื้นที่ก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) ซึ่งเลือกรับข้อตกลงที่ 1 คือ เข้าอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่รัฐจัดให้ จำนวน 29 หลังคาเรือน และข้อตกลงที่ 2 คือ รับเงินชดเชย จำนวน 8 แสนบาทและจัดหาที่อยู่อาศัยเอง จำนวน 1907 หลังคาเรือน จากจำนวนรวมทั้งสิ้น 1936 หลังคาเรือน

ในการกำหนดกลุ่มประชากรในการศึกษาได้กำหนดขั้นตอนการสำรวจดังนี้คือ

การสำรวจครั้งที่ 1 เพื่อทราบความแตกต่างในการครอบครองที่อยู่อาศัยของประชากรกลุ่มเป้าหมาย

สามารถจำแนกได้ดังนี้คือ

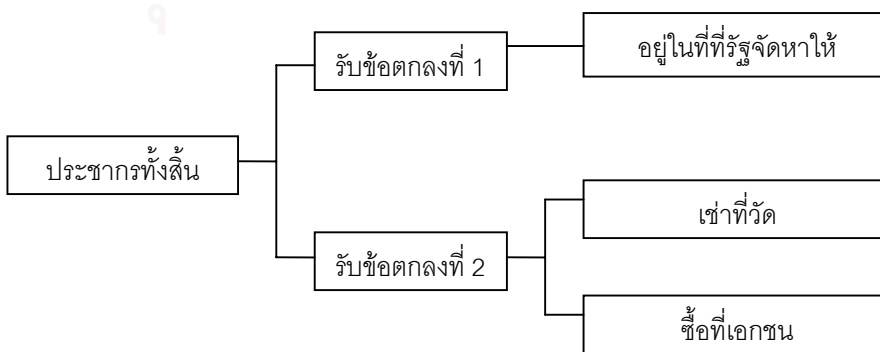
1. อาศัยอยู่ในที่ที่รัฐจัดหาให้
2. เช่าที่วัดเพื่อการอยู่อาศัย
3. ซื้อที่ดินเอกชนเพื่อการอยู่อาศัย

การสำรวจครั้งที่ 2 เพื่อทราบที่ตั้งของชุมชนต่าง ๆ และจำนวนที่แน่นอนของกลุ่มประชากร เป้าหมายในแต่ละชุมชน

โดยใช้เวลาเป็นตัวจำกัดในการสำรวจ ชุมชน ต่าง ๆ เพราะเนื่องจากแต่ละชุมชนที่กลุ่มประชากรอาศัยอยู่ อยู่ห่างกัน จึงค่อนข้างยากในการสำรวจแต่ละชุมชน

ในการสำรวจครั้งนี้ผู้วิจัยได้สำรวจโดยเริ่มจากการสอบถามที่ตั้งของชุมชนต่างๆโดยเริ่มจากการเข้าไปสังเกตการณ์และทำการสัมภาษณ์เบื้องต้นกับกลุ่มประชากรในชุมชนหนึ่ง ก่อน และจะได้รับคำแนะนำและบอกกล่าวถึงที่ตั้งของชุมชนต่าง ๆ โดยจะทำการติดต่อกับผู้นำในแต่ละชุมชนเป็นหลักเพื่อสะดวกในการสำรวจ

จากการสำรวจสามารถทราบจำนวนประชากรตามการครอบครองที่อยู่อาศัยได้ดังนี้คือ

จากการสำรวจเบื้องต้นสามารถติดตามกลุ่มประชากรได้ทั้งสิ้น 587 หลังคาเรือน แบ่งเป็นที่อาศัยอยู่ในที่ที่รัฐจัดให้ จำนวน 19 หลังคาเรือน จากจำนวนผู้รับสิทธิทั้งสิ้น 29 หลังคาเรือน เนื่องจากมีประชาชน อีก 10 หลังคาเรือนรับสิทธิแล้วไม่เข้ามาปลูกบ้านอยู่อาศัยในพื้นที่จึงตัดจำนวนประชากรส่วนนี้ออกไป ส่วนประชาชนที่ได้รับข้อตกลงที่ 2 คือได้รับเงิน 8 แสนบาท แล้วจัดหาที่อยู่อาศัยเองนั้นจากการสำรวจพบว่าที่ตั้งของชุมชนกระจายอาศัยอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ในบริเวณใกล้เคียงและมีประชากรบางส่วนอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลออกไป และมีบางส่วนไปอาศัยอยู่ที่ต่างจังหวัด เช่น จังหวัดฉะเชิงเทรา นครพนม ฯ ซึ่งยากในการติดตาม แต่ในการสำรวจครั้งนี้ด้วยข้อจำกัดของเวลาทางการศึกษาทำให้การติดตามประชาชนจึงเลือกกลุ่มที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงมาใช้ในการศึกษา โดยจำแนกประชาชนกลุ่มนี้โดยใช้ลักษณะการครอบครองที่ดินออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. อาศัยอยู่ในที่วัด 2. ซื้อมาจากเอกชน

การสำรวจขั้นที่ 3 เป็นการสำรวจเพื่อจำแนกความแตกต่างของกลุ่มประชากรในแต่ละชุมชน

เพื่อเป็นการกระจายประชากรกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ที่ครอบคลุม โดยในการสำรวจครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเขียนผังของแต่ละชุมชนและทำการจำแนกกลุ่มประชากรโดยการนำลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยเป็นเกณฑ์ และสามารถจำแนกที่อยู่อาศัยได้ 6 แบบคือ

- แบบที่ 1 หมายถึง บ้านไม้ 1 ชั้น
- แบบที่ 2 หมายถึง บ้านไม้ 2 ชั้น
- แบบที่ 3 หมายถึง บ้านก่ออิฐฉาบปูน 1 ชั้น
- แบบที่ 4 หมายถึง บ้านก่ออิฐฉาบปูน 2 ชั้น
- แบบที่ 5 หมายถึง บ้านครึ่งไม้ครึ่งปูน 2 ชั้น
- แบบที่ 6 หมายถึง อื่น ๆ เช่น บ้านจาก บ้านสังกะสี ฯ

สาเหตุที่เลือกใช้ลักษณะทางกายภาพมาเป็นเกณฑ์ในการจำแนกเนื่องจาก ลักษณะของที่อยู่อาศัยในแต่ละแบบสามารถทำให้ทราบถึงฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัวได้ เพราะจากการสัมภาษณ์เบื้องต้นทำให้ทราบว่าในการรื้อย้ายครั้งนี้มีบ้านบางหลังที่ใช้วัสดุเก่ามาใช้ในการสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ด้วย จึงตั้งข้อสังเกตว่า ถ้าเป็นบ้านก่ออิฐฉาบปูน 2 ชั้นผู้อยู่อาศัยจะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี เพราะเป็นการปลูกสร้างบ้านใหม่ทั้งสิ้น แต่ถ้าเป็นบ้านครึ่งไม้ครึ่งปูนจะใช้วัสดุเก่า ผสมกับวัสดุที่หาซื้อใหม่ และถ้าเป็น บ้านไม้และบ้านที่ใช้วัสดุชั่วคราวอื่น ๆ จะเป็นการใช้วัสดุเก่ามาสร้าง ตามลำดับ

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนรูปแบบที่อยู่อาศัยในแต่ละชุมชน

ที่วัด	ชื่อชุมชน	แบบที่ 1	แบบที่ 2	แบบที่ 3	แบบที่ 4	แบบที่ 5	แบบที่ 6	รวม	หมายเหตุ
วัดกิ่งแก้ว	ชุมชนซอย 8 แลน + ซอยผู้ใหญ่อึ้ง	33	30	21	7	37	22	150	
วัดกิ่งแก้ว	ชุมชนวัดกิ่งหน้าวัด - หลังวัด	2	4	7	6	11	0	30	
วัดกิ่งแก้ว	ชุมชนวัดกิ่งหน้าสง.อบต.ราชาเทวะ	1	1	3	1	6	0	12	
วัดหนองปรือ	ชุมชนวัดหนองปรือใหม่	16	2	3	0	2	12	35	เพิงจากและสังกะสี
วัดลำพระองศ์	ชุมชนลำพระองศ์	8	2	3	2	10	4	29	
วัดสามลาดกระบ้ง	ชุมชนชุมทอง	4	2	5	2	11	1	25	เพิงจาก
วัดสามลาดกระบ้ง	ชุมชนประชาพร้อมใจ	3	2	5	2	10	0	22	
วัดสุธาโพชนิ	ชุมชนวัดสุธาโพชนิ	11	5	6	0	1	5	28	
		78	48	53	20	88	44	331	
ที่เอกชน	ชื่อชุมชน								
หมู่บ้านบ้านด่าน	ชุมชนบ้านด่าน	2	4	8	3	13	0	30	
ที่กำนันสุมล	ชุมชนคลองปากน้ำ	6	6	7	2	44	0	65	
ที่อบต.สุชาติ	ชุมชนอบต.สุชาติ	8	4	14	3	15	1	45	เพิงจาก
ที่ผู้ใหญ่แก้ว	ซอยพิบูลแก้ว	10	1	10	2	10	2	35	กระเบื้อง
ที่กำนันเปี้ย	ชุมชนกำนันเปี้ย	0	0	0	3	5	0	8	
ที่ดินลุงจ้อย	ชุมชนลุงจ้อย	1	0	8	3	8	3	23	เพิงสังกะสี
ซอยยายไทย	ชุมชนซอยยายไทย	0	0	7	2	13	0	22	
		27	15	54	18	108	6	228	
ที่รัฐ	ที่ตั้ง								
	ในพื้นที่ที่การเคหะจัดไว้ให้	0	1	2	11	5	0	19	
		0	1	2	11	5	0	19	
	รวมทั้งสิ้น							578	

ที่มา :จากการสำรวจของผู้วิจัย

การสำรวจครั้งที่ 4 เป็นการสัมภาษณ์เพื่อได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

โดยการสัมภาษณ์จะทำการสุ่มตัวอย่างประชากรที่ได้จำแนกไว้ในการสำรวจขั้นที่ 3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาทำการสุ่มตัวอย่างโดยคิด 20 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนประชากรในแต่ละรูปแบบการครอบครองที่อยู่อาศัย โดยทำการกระจายจำนวนประชากรให้มากที่สุดด้วยการจำแนกเฉลี่ยเป็นสัดส่วนที่เท่า ๆ กันตามลักษณะของที่อยู่อาศัย จึงได้จำนวนแบบสัมภาษณ์จริงจำนวน 117 ชุด คือ

ตารางที่ 3.3 แสดงที่มาของจำนวนแบบสัมภาษณ์ที่ต้องใช้

ลักษณะการอยู่อาศัย	จำนวนชุมชน	แบบที่ 1	แบบที่ 2	แบบที่ 3	แบบที่ 4	แบบที่ 5	แบบที่ 6	รวม	หมายเหตุ
เช่าที่วัด	9 ชุมชน	78	48	53	20	88	44	331	
	จำนวนแบบสัมภาษณ์ที่ต้องใช้ 20 % ของทั้งหมด	16	10	11	4	18	9	66	
ที่ดินจัดสรรเอกชน	7 ชุมชน	27	15	54	18	108	6	228	
	จำนวนแบบสัมภาษณ์ที่ต้องใช้ 20 % ของทั้งหมด	5	3	11	4	22	1	46	
ที่ดินที่รัฐจัดให้	1 ชุมชน	0	1	2	11	5	0	19	
	จำนวนแบบสัมภาษณ์ที่ต้องใช้ 20 % ของทั้งหมด	0	1	1	2	1	0	5	
	รวมจำนวนแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ทั้งสิ้น							117	

ที่มา : จากการคำนวณ 20 % ของทั้งหมด จำแนกตามรูปแบบที่อยู่อาศัยและลักษณะการอยู่อาศัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ นำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษา โดยวิธีการพรรณนา ตาราง แผนภูมิ และรูปภาพ
2. ข้อมูลปฐมภูมิ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ
3. ประมวลผลและสรุปผลการศึกษา

บทที่ 4

การอพยพโยกย้ายและช่วยเหลือราษฎร ในบริเวณพื้นที่ก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2

ความเป็นมา

โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 หรือ สนามบินหนองงูเห่า เป็นโครงการที่มีการดำเนินการเป็นระยะเวลายาวนาน คือเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 เพื่อรองรับปริมาณการจราจรทางอากาศที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตและเพื่อให้กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้¹

ดังนั้นในปี พ.ศ. 2504 กระทรวงการคมนาคมจึงได้ศึกษาและเปรียบเทียบเพื่อหาพื้นที่เหมาะสมในการก่อสร้างท่าอากาศยานแห่งใหม่ ผลจากการศึกษารูปได้ว่าให้ใช้พื้นที่ในบริเวณ 3 ตำบล คือ ตำบลบางโหลง ตำบลราชาเทวะ ตำบลหนองปรือ ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีขนาดของพื้นที่ประมาณ 20,000 ไร่เป็นที่ตั้งของท่าอากาศยานกรุงเทพแห่งที่ 2 ของกรุงเทพมหานคร หลังจากนั้นได้มีการเริ่มการเวนคืนที่ดินในระหว่าง ปี พ.ศ. 2506 - ปี พ.ศ. 2516 โดยมีแผนก่อสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2543 แต่การดำเนินโครงการไม่มีความคืบหน้าเนื่องจากปัญหาการคัดค้านของหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของคณะรัฐบาลหลายสมัย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 รัฐบาลได้ทบทวนโครงการก่อสร้างสนามบินแห่งที่ 2 และได้อนุมัติดำเนินโครงการโดยมอบหมายให้การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย (ทอท.) เป็นผู้ดำเนินโครงการต่อ ในพื้นที่ที่จะใช้ก่อสร้างสนามบินแห่งที่ 2 จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงานบริหารการพัฒนาท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (กทก) ฝ่ายต่างๆ ขึ้น และสำหรับพื้นที่ก่อสร้างสนามบินนั้นเป็นพื้นที่ซึ่งมีประชาชนอาศัยอยู่ 2,289 ครอบครัว จึงมีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานการโยกย้ายราษฎร และกำหนดเขตเวนคืนที่ดินเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) และโครงข่ายพื้นฐาน มีรองปลัดกระทรวงคมนาคม (ฝ่ายการขนส่งทางอากาศ) เป็นประธาน มีหน้าที่กำหนดแนวและมาตรการโยกย้ายราษฎรเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์การพัฒนาท่าอากาศยาน

¹ สำนักงานการเคหะแห่งชาติ , “โครงการจัดหาที่อยู่ใหม่ให้กับผู้อยู่อาศัยในบริเวณก่อสร้างโครงการท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) “ , เอกสารสรุปการดำเนินงานการจัดหา ที่อยู่อาศัยใหม่ , 2537

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณก่อสร้างโครงการท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) ซึ่งต้องโยกย้ายออกจากพื้นที่เดิม ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้คือ

1. การสำรวจพื้นที่โครงการ

ท่าอากาศยานกรุงเทพแห่งที่ 2 ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลหนองปรือ ตำบลราชาเทวะ และ ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีพื้นที่ 20,000 ไร่ (32 ตารางกิโลเมตร)

อาณาเขต

ทิศเหนือติด ถนนอ่อนนุช (สุขุมวิท 77) และสามารถเชื่อมต่อกับถนนกรุงเทพ – ชลบุรีสายใหม่ได้

ทิศใต้ติด ถนนบางนาตราด และสามารถเชื่อมต่อกับ ทางด่วนสายบางนาชลบุรี

ทิศตะวันออกติด คลองหนองงูเห่าและเป็นพื้นที่ขยายเพื่อพัฒนา เชื่อมต่อกับถนนอ่อนนุช

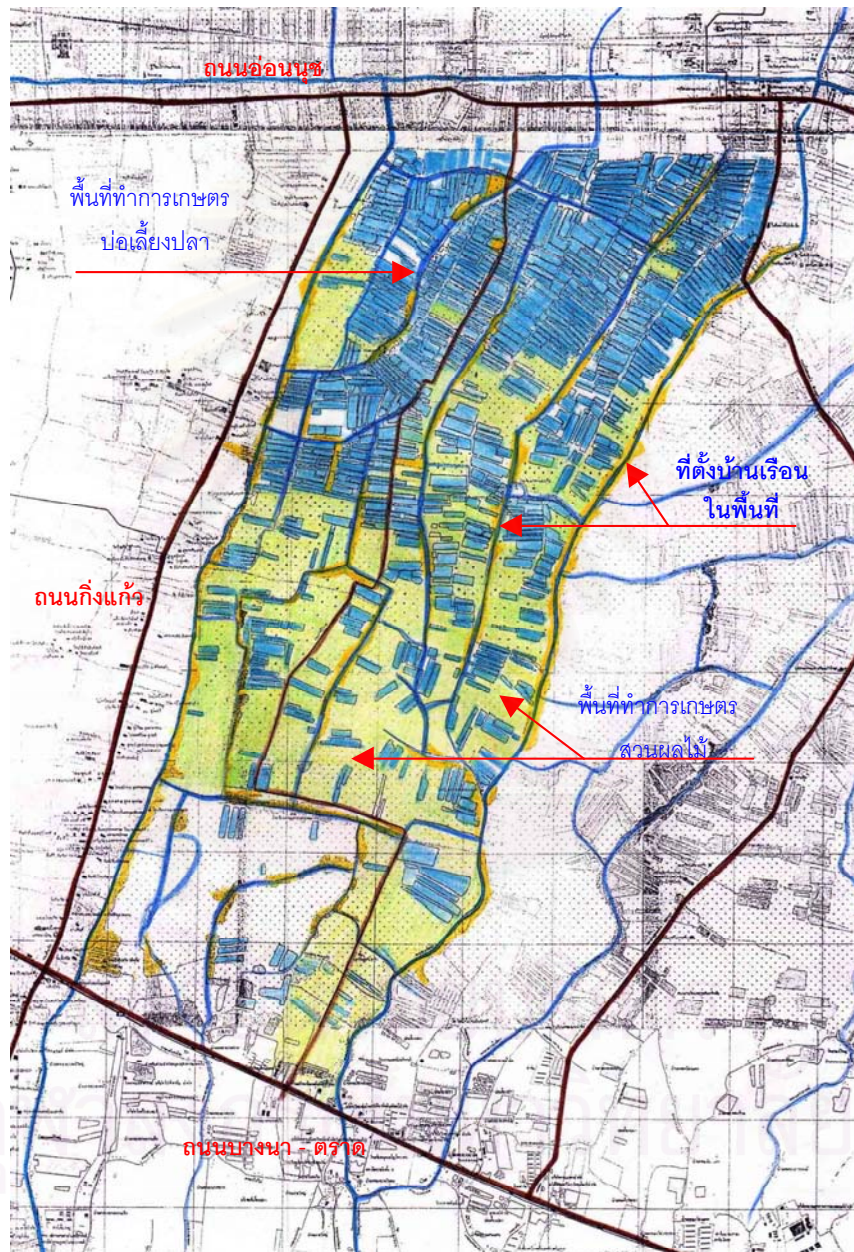
ทิศตะวันตก ติดคลองลาดกระบัง และสามารถเชื่อมต่อกับถนนวงแหวนรอบนอกได้

ที่มา : เอกสารรายงานการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า)

รูปภาพที่ 4.1 แสดงที่ตั้งโครงการท่าอากาศยานสากลแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า)

การใช้ที่ดินแต่เดิมเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมคือเป็นสวนผลไม้ และ บ่อปลา พื้นที่โดยมากเป็นคลองซึ่งคลองที่สำคัญ ๆ ในพื้นที่ เช่น คลองหนองงูเห่า คลองหนองตะกั่ว คลองคา คลองลาดกระบัง เป็นต้น การคมนาคมในพื้นที่บริเวณนี้จึงใช้เรือเป็นหลัก บ้านเรือนจะตั้งอยู่ริมคลอง โดยเป็นการกระจุกตัวเป็นกลุ่มเครือญาติ

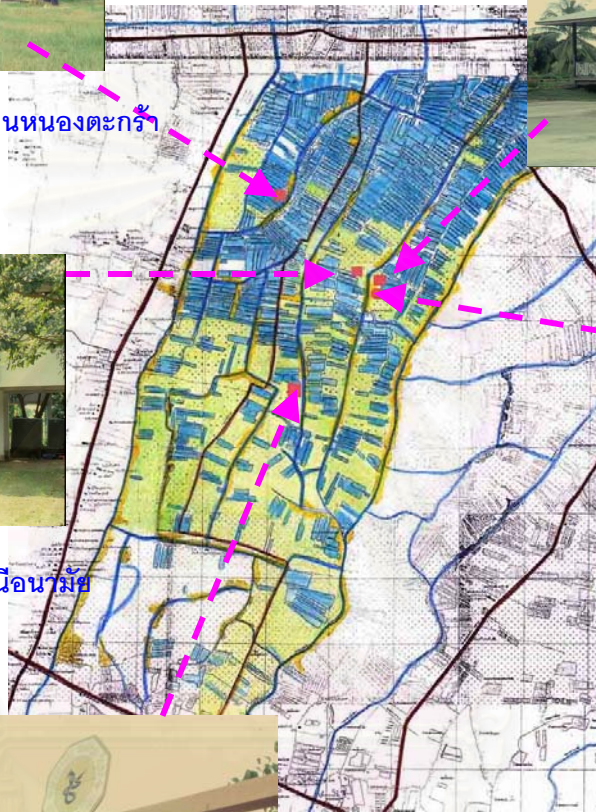

รูปภาพที่ 4.2 แสดงการใช้พื้นที่แต่เดิมของที่ตั้งโครงการท่าอากาศยานสากลแห่งชาติ 2 (หนองงูเห่า)

รูปภาพที่ 4.3 แสดงโรงเรียนหนองตะกล้า

รูปภาพที่ 4.6 แสดงโรงเรียนหนองปรือ

รูปภาพที่ 4.4 แสดงสถานีอนามัย

รูปภาพที่ 4.7 แสดงวัดหนองปรือ

รูปภาพที่ 4.8 แสดงซุ้มทางเข้าวัดหนองปรือ

รูปภาพที่ 4.5 แสดงโรงเรียนปากคลองหนองงูเห่า

รูปภาพที่ 4.9 แสดงทางเข้าวัดหนองปรือ

รูปภาพที่ 4.10 แสดงการคมนาคม

รูปภาพที่ 4.11 แสดงอาคารสถานีอนามัย

รูปภาพที่ 4.12 แสดงกุฏิวัดหนองปรือ

รูปภาพที่ 4.13 แสดงบรรยากาศคลองหนอง

รูปภาพที่ 4.14 แสดงบ่อปลูกผักกระเฉด

รูปภาพที่ 4.15 แสดงสวนมะม่วง

รูปภาพที่ 4.16 แสดงการค้าเลียงขนส่งผัก

รูปภาพที่ 4.17 แสดงการเก็บผักไปขาย

รูปภาพที่ 4.18 แสดงการคัดและแยกมัดกำผัก

คณะทำงานเพื่อการโยกย้ายได้ทำการสำรวจพื้นที่โดยจัดเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ ประกอบด้วย ผู้แทนจังหวัดสมุทรปราการ ปลัดอำเภอบางพลี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ สาธารณะสุขจังหวัด พัฒนาชุมชน เกษตรจังหวัด ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์สาขาสมุทรปราการ เจ้าหน้าที่การเคหะแห่งชาติ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่โครงการ เข้าสำรวจข้อมูลราษฎรในพื้นที่ดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 19 มิถุนายน-9 กรกฎาคม 2536 รวมเวลา 21 วัน ได้ผลการสำรวจ ดังนี้คือ

จำนวนบ้าน จำนวนครอบครัวและจำนวนประชากร

มีจำนวนหลังคาเรือน 1,962 หลังคาเรือน มี 2,289 ครอบครัว มีประชากรทั้งสิ้น 8,042 คนอัตราเฉลี่ยจำนวนครอบครัวต่อหลังคาเรือนเท่ากับ 1.18 ครอบครัวต่อหลังคาเรือน และประชากรเฉลี่ยเท่ากับ 4.1 คนต่อหลังคาเรือน

จำแนกเป็น

ตำบลหนองปรือ หมู่ที่ 1 - 8 รวม 8 หมู่ จำนวน 1,066 หลังคาเรือน

ตำบลราชาเทวะ หมู่ที่ 3 - 11 รวม 9 หมู่ จำนวน 842 หลังคาเรือน

ตำบลบางไฉลง หมู่ที่ 5 - 6 รวม 2 หมู่ จำนวน 54 หลังคาเรือน

นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีโรงเรียน 3 โรงเรียน มี วัด 1 วัดและมี 1 สถานือนามัย

สถานะการอยู่อาศัยและการครอบครองที่ดิน

พบว่าประชากรในพื้นที่โครงการส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินและถูกเวนคืนลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว รองลงมาเป็นบ้านจากและเพิง และบ้านไม้สองชั้นซึ่งมีอยู่ไม่มากระยะเวลาการอยู่อาศัยโดยประมาณคือ 35- 40 ปี

ลักษณะอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงปลา รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป

2. ความต้องการด้านที่อยู่อาศัย

จากการสำรวจความต้องการด้านที่อยู่อาศัยพบว่า

- ราษฎรยอมรับการจัดสรรที่ดินครอบครัวละ 50 ตารางวา โดยอยู่ในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
- มีความสามารถในการผ่อนชำระค่าเช่าซื้อประมาณ 500-1,000 บาท ไม่มีภาระดอกเบี้ย มีกำหนดชำระคืนประมาณ 30 ปี

ผลการสำรวจข้อมูลเพื่อที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงการที่อยู่อาศัยใหม่ที่
เหมาะสมสำหรับรองรับการอพยพโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ โดยการจัดหาที่ดิน
ขนาดใหญ่ ประมาณ 500-700 ไร่ เพื่อจัดเป็นที่อยู่อาศัย การจัดผังโครงการที่อยู่อาศัย
คำนึงถึงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ที่เหมาะสมสภาพการครอบครองที่ดิน
ประชาชนสามารถเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ โดยการเช่าซื้อ และการผ่อนชำระในระยะยาว
ทั้งนี้องค์ประกอบและกระบวนการที่ก่อให้เกิดโครงการจัดหาที่อยู่ใหม่ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม
ร่วมในการตัดสินใจและให้ความพึงพอใจต่อราษฎรในพื้นที่โครงการเป็นสำคัญ

3. การจัดทำโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่

จากการสำรวจพบว่าประชาชนต้องการที่ดินจัดสรรเพื่อการปลูกสร้างที่อยู่อาศัย
ดังนั้นการเคหะแห่งชาติในฐานะผู้รับผิดชอบด้านการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่จึงเริ่มดำเนิน
การ ตามโครงการคือ มีการแต่งตั้ง คณะทำงานจัดซื้อที่ดิน โดยมีหน้าที่ติดต่อ สรรหา
คัดเลือก ต่อรองตกลงราคากับเจ้าของหรือผู้รับมอบอำนาจจากเจ้าของที่ดิน รวบรวม
และจัดทำเอกสาร เพื่อการจัดซื้อ และรายงานผลต่อคณะกรรมการประสานงานการ
โยกย้ายราษฎรฯ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการบริหารการพัฒนาท่าอากาศยานสากล
กรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) โดยให้การเคหะแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการตามมติของคณะ
รัฐมนตรี

โดยที่แนวปฏิบัติในการคัดเลือกที่ดินเพื่อการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่สำหรับรองรับ
ราษฎรในพื้นที่โครงการนั้นคณะทำงานจัดซื้อที่ดินจะต้องสรรหาที่ดินซึ่งราษฎรมีความ
พึงพอใจ โดยคำนึงถึงทำเลที่ตั้ง ราคาที่เสนอขายเหมาะสมที่สุด โดยให้กำนัน ผู้ใหญ่
บ้าน มีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือกและต่อรองราคาที่ดินด้วย โดยมีเจ้าของที่ดิน
เสนอขายที่ดินต่อคณะทำงานฯ รวมทั้งสิ้น 7 ราย ซึ่งคณะทำงานได้ประชุมร่วมกับ
กำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่โครงการหลายครั้งได้ตกลงคัดเลือกที่ดินซึ่งเป็นความพอใจ
ของผู้อยู่อาศัย โดยคัดเลือกและตกลงซื้อได้เป็นที่ดินด้านทิศตะวันออก ห่างจากพื้นที่
โครงการสนามบินประมาณ 2 กิโลเมตร บริเวณถนนวัดศรีวารีน้อย กม.ที่ 7+100 แยก
ถนนบางนา-ตราด (กม. 18) ไปลาดกระบัง มีที่ตั้งตำบลจรเข้ใหญ่ ตำบลจรเข้ใหญ่
อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ และตำบลบางโฉลง ตำบลหนองปรือ อำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ

ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการประสานการโยกย้ายราษฎรฯ ได้ขอความร่วมมือหน่วยงานกลางในการประเมินราคาที่ดิน จำนวน 2 หน่วยงาน คือ

1. สำนักหลักประกัน ธนาคารกรุงไทย จำกัด สำนักงานใหญ่ กระทรวงการคลัง
2. สำนักงานกลาง ประสานการจัดหาที่ดินเพื่อกิจการของรัฐ กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย

โดยหน่วยงานทั้งสองได้ประเมินราคากลางและการเคหะแห่งชาติได้จัดซื้อที่ดินและรับโอนจากเจ้าของที่ดิน โดยใช้งบประมาณของท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย แยกเป็นงบประมาณการจัดซื้อที่ดิน 723 ไร่ เป็นเงิน 1,590.6 ล้านบาท และงบประมาณในการจัดทำโครงการ เช่น การปรับปรุงที่ดิน และสาธารณูปโภค ประมาณ 622.43 ล้านบาท รวมเป็นงบประมาณในการจัดหาที่ดิน และสาธารณูปโภค เพื่อราษฎรทั้งสิ้น 22,130.03 ล้านบาท และการเคหะแห่งชาติได้เริ่มลงมือปรับปรุงถมดินและก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค ตั้งแต่ต้นปี 2538 เป็นต้นมา

ทั้งนี้ ขอบเขตหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ มีหน้าที่ ดังนี้

- การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย (ทอท.) สนับสนุนงบประมาณในการลงทุนโครงการ
- การเคหะแห่งชาติ (กคช.) ออกแบบผังโครงการ และแบ่งผังแปลงพักอาศัย จำนวน 2,387 แปลง ขนาดเนื้อที่แปลงละประมาณ 50 ตารางวา (ขนาด 12.50 x 16.00 เมตร) พร้อมจัดสาธารณูปโภคในโครงการประกอบด้วย สะพานคอนกรีต ระบบระบายน้ำ ระบบป้องกันน้ำท่วม ระบบประปา ระบบบำบัดน้ำเสีย และสาธารณูปการ ประกอบด้วย โรงเรียน สถานเอนามัย สนามกีฬา สถานีตำรวจ นอกจากนี้ได้จัดพื้นที่ไว้สำหรับการพาณิชย์การ และอุตสาหกรรมภายในครอบครัว เป็นต้น
- การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) การประปานครหลวง (กปน.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างในการพัฒนาพื้นที่และการน้ำสาธารณูปโภคสาธารณูปการเข้าไปในพื้นที่โครงการ
- ราษฎรผู้อยู่อาศัยในพื้นที่รับผิดชอบชำระค่าเช่าซื้อที่ดินเฉพาะราคาที่ดินก่อนพัฒนาเท่านั้น และมีกำหนดระยะเวลาผ่อนชำระ 30 ปี ไม่มีดอกเบี้ย

รูปภาพที่ 4.19 แสดงตั้งโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ หนองงูเห่า

4. การเคลื่อนไหวและชุมนุมเรียกร้องของราษฎร

นักการเมือง, ผู้นำท้องถิ่น ร่วมด้วยข้าราชการบางคน จัดชุมนุมราษฎรในวันที่ 15 มกราคม 2538 ณ สนามฟุตบอลโรงเรียนวัดหนอง และได้มีการคัดเลือกผู้แทนแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 19 หมู่บ้าน คัดเลือกหมู่ละ 5 คน เป็นจำนวน 95 คน เรียก “กลุ่มตัวแทน 95” ได้ประชุมจัดทำข้อเรียกร้องใหม่ ดังนี้

1. ขอค่าขนย้ายหลังคาเรือนละ 1 ล้านบาท
2. ให้รัฐบาลจัดที่ดินให้หลังคาเรือนละ 100 ตารางวา พร้อมโฉนดฟรี โดยนำข้อเรียกร้องไปยื่นที่ศาลากลางจังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2538

แต่คณะกรรมการบริหารการพัฒนาท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (กทท.) โดยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ในฐานะประธาน ได้ประชุมและมีมติ เรื่องการช่วยเหลือราษฎรหนองงูเห่า ไว้ดังนี้

1. รัฐบาลจะจ่ายเงินช่วยเหลือหลังคาเรือนละ 800,000 บาท
2. หากราษฎรไม่ประสงค์จะรับเงิน ตามข้อ 1 สามารถขอรับที่ดิน ขนาด 50 ตารางวาฟรี พร้อมเงินค่าขนย้าย 50,000 บาท โดยราษฎรจะต้องเลือกเพียงข้อใดข้อหนึ่งเพียงอย่างเดียว

จากการเรียกร้องครั้งนี้จึงทำให้ข้อเสนอดังไว้ในตอนแรกต้องเปลี่ยนไป

5. กำหนดขั้นตอน และวิธีปฏิบัติ ในการดำเนินการอพยพโยกย้าย รวมทั้งให้ความช่วยเหลือราษฎรในโครงการฯ

1. การเคหะแห่งชาติร่วมกับบริษัท ท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งใหม่ จำกัด ได้ประชุมและมีมติร่วมกันในการกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการดำเนินการ ไว้ดังนี้
 - 1.1 การจัดประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้เกี่ยวข้อง ณ ศาลาประชาคม ที่ว่าการ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
 - 1.2 การจัดเอกสารประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย ประกาศเรื่องแจ้งให้ราษฎรยื่นคำร้องขอรับความช่วยเหลือ โดยบริษัท ท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งใหม่ จำกัด โดยออกวารสาร “สื่อกลางโครงการสนามบินหนองงูเห่า” ฉบับพิเศษ แนะนำการเตรียมตัว เตรียมเอกสาร และการขอความช่วยเหลือ

เหลือก่อนอพยพโยกย้าย โดยการเคหะแห่งชาติ และออกเอกสารแผ่นปลิว ไปสเตอร์ผ้าประกาศแจ้งให้ราษฎรได้ทราบอีกหลายฉบับ และหลายรายการในระหว่างที่ดำเนินการรับคำร้อง

- 1.3 ปิดประกาศผู้มีสิทธิยื่นคำร้องตามบัญชีการสำรวจในปี 2536 โดยจำแนกตามบัญชีหมู่บ้าน มีประธานคณะกรรมการประสานงานการอพยพโยกย้ายฯ ลงนามกำกับบัญชีรายชื่อ เพื่อให้ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องได้ทราบ
- 1.4 การรับคำร้อง เพื่อให้ราษฎรได้แสดงหลักฐานการเป็นเจ้าของบ้าน และแสดงความต้องการขอรับความช่วยเหลือว่าจะขอรับความช่วยเหลือแบบใด (ขอเงินช่วยเหลือหรือขอที่ดิน) พร้อมทั้งให้แจ้งกำหนดวันรื้อถอน แจ้งจำนวนพื้นที่ครอบครองเพื่อส่งมอบที่ดินคืนไว้ด้วย
- 1.5 การสรุปจำแนกบัญชีรายชื่อ เพื่อเสนอขออนุมัติตามตารางกำหนดการรื้อถอน ซึ่งเจ้าของบ้านแจ้งความจำนงการรื้อถอนไว้
- 1.6 ตรวจสอบสภาพลักษณะบ้าน ถ่ายภาพก่อนรื้อ - หลังรื้อ และมอบพื้นที่คืน โดยออกหนังสือรับรองการรื้อถอนไว้ให้ราษฎรเพื่อแสดงเป็นหลักฐานก่อนขอรับความช่วยเหลือ
- 1.7 การให้ความช่วยเหลือภายหลังการรื้อถอน และส่งมอบพื้นที่เรียบร้อยแล้ว

6. สรุป บทบาท ภารกิจ และวิธีปฏิบัติ ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือราษฎรอพยพโยกย้ายออกจากพื้นที่บริเวณก่อสร้างสนามบินหนองงูเห่า

การเคหะแห่งชาติ

เป็นรัฐวิสาหกิจ ในสังกัดกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่ แก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อยและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ โครงการฯ นี้ การเคหะแห่งชาติ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการประสานการโยกย้ายราษฎร และกำหนดเขตเวนคืนที่ดินเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนาท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) และโครงข่ายพื้นฐาน โดยคณะกรรมการดังกล่าว ได้แต่งตั้งรองผู้ว่าการ การเคหะแห่งชาติ (นายสมพงษ์ หิริกุล) เป็นหัวหน้าคณะทำงานเพื่อการโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่โครงการท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า)

1. มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้
 - 1.1 สํารวจข้อมูลราษฎรที่อยู่อาศัยในพื้นที่โครงการ
 - 1.2 จัดทำแผนอพยพโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ โครงการให้สอดคล้องกับแผนดำเนินการของท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (หนองงูเห่า)
 - 1.3 พิจารณาและประมาณการค่าใช้จ่ายในการโยกย้ายราษฎร
 - 1.4 จัดหาเจ้าหน้าที่เพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนโครงการตามความจำเป็น
2. ภารกิจของการเคหะแห่งชาติ ซึ่งเข้าดำเนินการตั้งแต่เดือน มิถุนายน 2536 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน มีลำดับดังนี้
 - 2.1 สํารวจข้อมูลราษฎรที่อยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่ก่อสร้างสนามบิน ซึ่งประมาณ 20,000 ไร่ ครอบคลุมบริเวณ 19 หมู่บ้าน จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลหนองปรือ ตำบลราชา เทวะ ตำบลบางโหลง
 - 2.2 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนการอพยพโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่โครงการ ให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานของท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (หนองงูเห่า)
 - 2.3 แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรที่อยู่อาศัยในบริเวณเขตก่อสร้างโครงการ โดยเร่งด่วนโดยประสานการจัดทำโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ ประกอบด้วยการจัดทำสาธารณูปโภค และสาธารณูปโภค ให้ครบสำหรับรองรับราษฎรที่ประสงค์จะเข้าอาศัยในโครงการนี้ได้ทั้งหมด
 - 2.3 สนับสนุนและดำเนินการช่วยเหลือในการอพยพโยกย้ายราษฎร วัด โรงเรียน และสถานีนอนามัย
 - 2.4 สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับราษฎรในพื้นที่โครงการก่อสร้างสนามบิน ให้ดำเนินการไปอย่างราบรื่น โดยเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนตามแต่โอกาสอำนวย เช่น การเป็นเจ้าของภาพทอดกฐิน ณ วัดหนองปรือ เป็นเวลา 2 ปี ติดต่อกัน จัดหาเก้าอี้ และทุนการศึกษามอบให้แก่ นักเรียน โรงเรียนหนองปรือ และร่วมกิจกรรมเนื่องในวันเด็กแห่งชาติ เป็นต้น
 - 2.5 ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการประสานงานใกล้เคียงขอเรียก้องต่างของราษฎรที่มาชุมชนเพื่อหาข้อยุติโดยเร็ว
 - 2.6 ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสิทธิตามที่ประธานคณะอนุกรรมการประสานการ โยกย้ายได้สั่งการไว้และดำเนินการช่วยเหลือโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ก่อสร้างสนามบิน ร่วมกับ บริษัท ท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) โดย บริษัทท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งใหม่ จำกัด เป็นผู้รับผิดชอบ

ขอใบในการจ่ายเงินช่วยเหลือทั้งหมด ตามมติเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2539 โดยกำหนดการช่วยเหลือราษฎร เป็น 2 แนวทาง คือ

1. จ่ายเงินช่วยเหลือราษฎรหลังคาเรือนละ 800,000 บาท (แปดแสนบาทถ้วน) หรือ
2. หากราษฎรไม่ประสงค์จะรับเงินตามข้อ 1 ก็สามารถขอรับที่ดินซึ่งการเคหะแห่งชาติ (กคช.) จัดเตรียมไว้หลังคาเรือนละ 20 ตารางฟุต พร้อมเงินช่วยเหลืออีก 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน) ทั้งนี้ราษฎรจะต้องเลือกข้อใดข้อหนึ่งเท่านั้น

บริษัท ทำอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งใหม่ จำกัด

ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2539 โดยยึดถือวิธีปฏิบัติขั้นตอน และ เวลา ในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือราษฎรออกจากพื้นที่บริเวณโครงการ ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2539 – กุมภาพันธ์ 2540 มีดังนี้

1. จัดทำประกาศแจ้งผู้ได้รับความช่วยเหลือ ซึ่งอาศัยในพื้นที่โครงการ
2. เปิดรับคำร้องจากราษฎรที่มีบ้านอยู่จริงก่อนปีการสำรวจปี 2536
3. ตรวจสอบรายชื่อจากแบบสำรวจ และบัญชีรายชื่อปี 2536
4. สรุปบัญชีรายชื่อผู้ยื่นคำร้องขอรับความช่วยเหลือทั้ง 2 ประเภท
5. จัดทำลำดับตารางการรื้อถอนของราษฎรซึ่งขอรับความช่วยเหลือเป็นเงินภายใน 90 วัน
6. ถ่ายรูปบ้านเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา เพื่อเสนอไปพร้อมบัญชีรายชื่อแต่ละคราวต่ออธิบดีกรมการbinพาณิชย์เพื่อทราบและอนุมัติ
7. ถ่ายรูปภายหลังรื้อถอน ตามข้อ 5.
8. รับมอบที่ดินคืนจากราษฎรพร้อมจ่ายเงิน จำนวน 800,000 บาท
9. กรณีเลือกขอรับที่ดิน 50 ตารางวา ให้เลือกแปลงดิน โดยรื้อถอนบ้านเพื่อส่งมอบที่ดินคืน พร้อมรับเงิน 50,000 บาท

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษา การรื้อย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) เป็นการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการอยู่อาศัย สภาพสังคม เศรษฐกิจ และปัญหาที่เกิดขึ้น ก่อนและหลังการย้ายชุมชน และนอกจากนี้ยังเป็นการศึกษากระบวนการในการย้ายชุมชนรวมทั้งเหตุผลในการเลือกรับข้อตกลงที่เกิดขึ้นในการรื้อย้ายชุมชนครั้งนี้ของประชาชน ทั้งกลุ่มที่รับที่ดินแล้วอยู่อาศัยในที่ที่รัฐจัดหาให้และกลุ่มผู้รับเงินแล้วจัดหาที่อยู่อาศัยเอง โดยในการวิเคราะห์จะแยกพิจารณา ดังนี้คือ

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
- ส่วนที่ 2 ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย
- ส่วนที่ 3 สภาพเศรษฐกิจและสังคม
- ส่วนที่ 4 ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
- ส่วนที่ 5 สาเหตุในการเลือกรับข้อข้อตกลงและความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในปัจจุบัน
- ส่วนที่ 6 กระบวนการในการย้ายชุมชนและปัญหาที่เกิดขึ้น

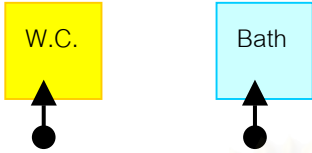
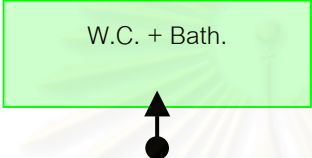
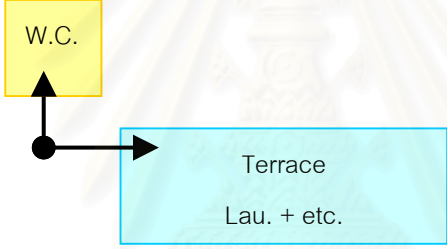

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตารางที่ 5.1 แสดงข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

เพศ	ข้อตกลงที่ 1		ข้อตกลงที่ 2				รวม (%)
	จำนวน	(%)	ที่วัด	(%)	ที่เอกชน	(%)	
ชาย	4	80	25	36.25	25	58.14	47.2
หญิง	1	20	44	63.75	18	41.86	52.8
อายุเฉลี่ย	48.5 ปี						
สถานะภาพการอยู่อาศัย							
เจ้าของ	3	60	54	78.26	39	90.7	84.48
ผู้อาศัย	2	20	15	21.74	4	9.3	15.52

จำนวนผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ผู้รับข้อตกลงที่ 1 เป็นชายร้อยละ 80 โดยเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยเอง และผู้รับข้อตกลงที่ 2 ร้อยละ 52.8 เป็นหญิง โดยมีสถานะภาพเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยเอง ร้อยละ 84.8

ตารางที่ 5.1 แสดงรูปแบบห้องน้ำห้องส้วมในที่พักอาศัย

ลำดับที่	ลักษณะห้องน้ำ - ห้องส้วมภายในที่พักอาศัย	รายละเอียด
แบบที่ 1		ลักษณะของห้องน้ำ - ห้องส้วมแบบที่ 1 คือมีการแยกส่วนอาบน้ำและส่วนขับถ่ายออกจากกัน
แบบที่ 2		ลักษณะของห้องน้ำ - ห้องส้วมแบบที่ 2 คือมีส่วนอาบน้ำและขับถ่ายอยู่รวมกัน
แบบที่ 3		ลักษณะของห้องน้ำ - ห้องส้วมแบบที่ 3 คือ มีส่วนขับถ่ายแต่พื้นที่อาบน้ำใช้รวมกับพื้นที่ส่วนอื่น ๆ เช่น เฉลียง , ระเบียง , ส่วนซักล้างและส่วนอื่น ๆ
แบบที่ 4		ลักษณะของห้องน้ำ - ห้องส้วมแบบที่ 4 เป็นแบบที่ใช้ห้องน้ำ - ห้องส้วมร่วมกับเพื่อนบ้าน

ที่มา : จากการจำแนกรูปแบบห้องน้ำ - ห้องส้วมในงานวิจัยของนายสมศักดิ์ ธรรมเวชวิดี

ส่วนที่ 2 ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย

จะเป็นการแยกพิจารณาในส่วนของที่พักอาศัย คือตัวบ้านและในส่วนของคุณชนที่อยู่อาศัยโดยมีรายละเอียดดังนี้คือ

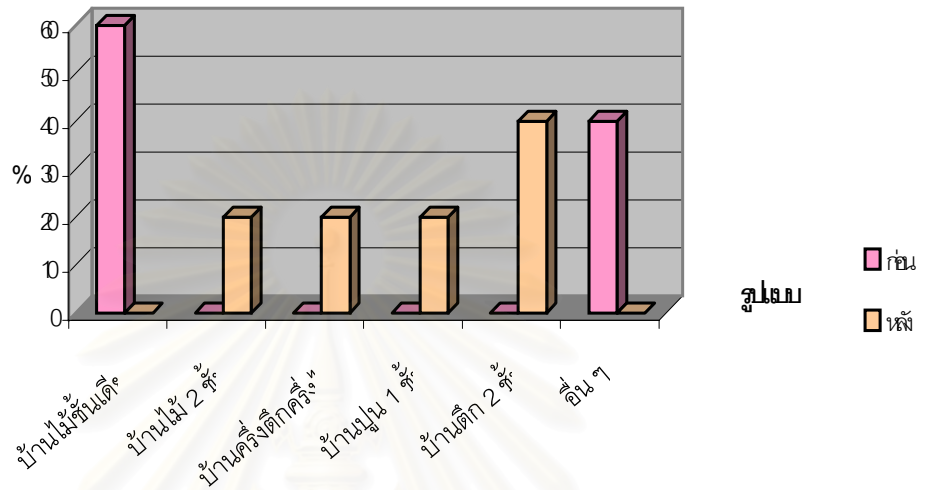
ส่วนที่ 2.1 บ้านพักอาศัย จะพิจารณาในเรื่อง

- รูปแบบบ้าน
- ลักษณะผังบ้าน
- ลักษณะห้องน้ำ – ห้องส้วม
- ขนาดพื้นที่ใช้สอย
- วัสดุในการก่อสร้าง (เส้า , พื้น , ผนัง , หลังคา)
- ลักษณะการใช้งานที่อยู่อาศัย
- ลักษณะการปลูกสร้างที่อยู่อาศัย
- ความหนาแน่นต่อครัวเรือน

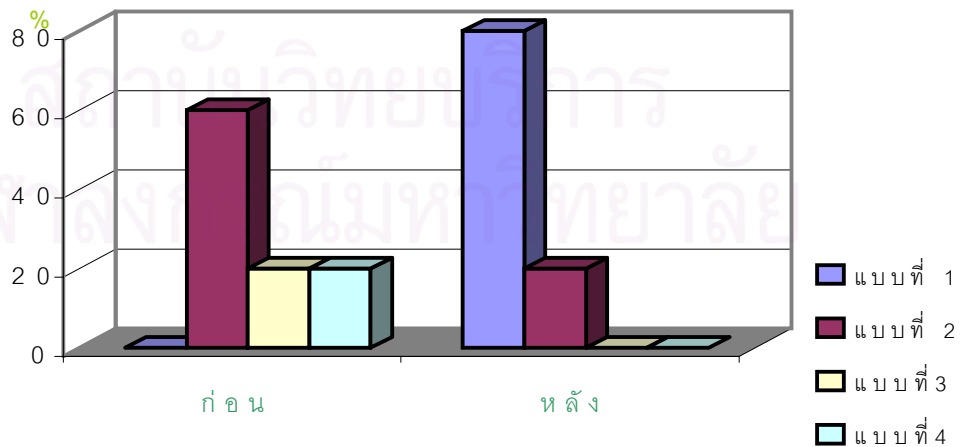
การพิจารณารูปแบบของที่อยู่อาศัยพบว่าที่อยู่อาศัยเดิมของผู้ที่ได้รับข้อตกลงที่ 1 ร้อยละ 60 มีรูปแบบที่อยู่อาศัยเป็นแบบบ้านไม้ชั้นเดียว ร้อยละ 40 มีขนาดที่อยู่อาศัยเป็น 40 – 60 ตารางเมตรต่อหลัง โดยมีลักษณะของผังที่อยู่อาศัยเป็นแบบที่เปิดโล่งคือร้อยละ 40 เท่ากับผังที่อยู่อาศัยที่เป็นแบบพื้นที่โล่งกึ่งปิด แต่ลักษณะของ รูปแบบที่อยู่อาศัยที่อยู่อาศัยปัจจุบันของผู้รับข้อตกลงที่ 1 ร้อยละ 40 มีรูปแบบที่อยู่อาศัยเป็นแบบบ้านก่ออิฐฉาบปูน 2 ชั้น โดยมีพื้นที่ใช้สอยใหญ่ขึ้นกว่าเดิมคือมีขนาด มากกว่า 100 ตารางเมตรขึ้นไป ลักษณะของผังที่อยู่อาศัยเป็นแบบที่มีการแยกส่วนใช้งานอย่างเป็นสัดส่วนและมีพื้นที่สำหรับรับแขกด้วย จะเห็นได้ว่ารูปแบบที่อยู่อาศัย ขนาดพื้นที่และ ลักษณะของผัง มีการเปลี่ยนแปลงไป คือมีลักษณะของบ้านที่ใหญ่ขึ้น นอกจากนี้ร้อยละ 80 มีลักษณะของห้องน้ำห้องส้วมเป็นแบบที่มีการแยกส่วนขับถ่ายและส่วนอาบน้ำออกจากกัน ซึ่งก็ถือว่าดีขึ้นกว่าเดิมซึ่งร้อยละ 58.9มีลักษณะของห้องน้ำ - ห้องส้วม เป็นแบบมีเฉพาะส่วนขับถ่ายส่วนอาบน้ำใช้รวมกับส่วนอื่น ๆ

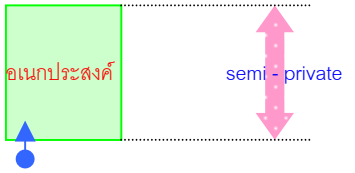
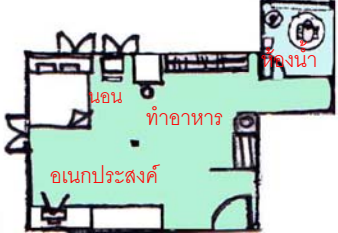
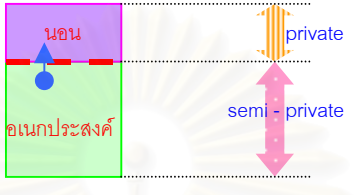
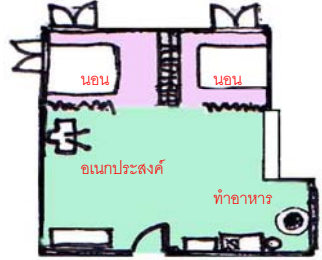
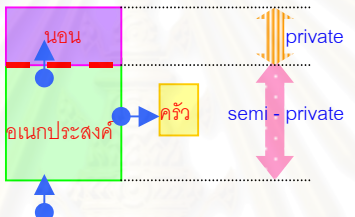
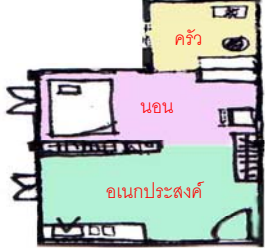
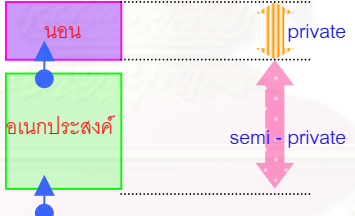

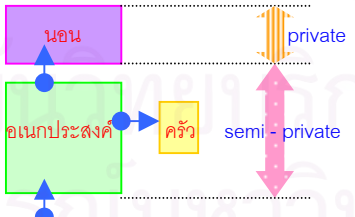
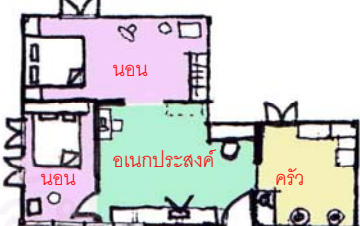
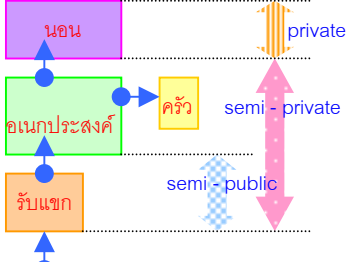
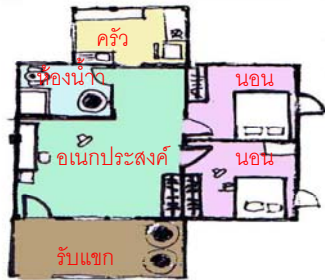
ลำดับที่	ลักษณะตัวอย่าง	รายละเอียด
แบบที่ 1		<p>ลักษณะของบ้านแบบที่ 1 คือเป็นบ้านไม้ 1 ชั้น โครงสร้างที่ใช้ในการสร้างบ้าน เป็นการ ใช้ ไม้ เป็นหลัก</p>
แบบที่ 2		<p>ลักษณะของบ้านแบบที่ 2 คือเป็นบ้านไม้ 2 ชั้น โครงสร้างที่ใช้ในการทำบ้านทั้งชั้นบนและล่าง ใช้ ไม้ เป็นหลัก</p>
แบบที่ 3		<p>ลักษณะของบ้านแบบที่ 3 คือเป็นบ้านก่ออิฐ ฉาบปูน 1 ชั้น โครงสร้างที่ใช้ในการสร้างบ้านเป็นการ ใช้ ปูน เป็นหลัก</p>
แบบที่ 4		<p>ลักษณะของบ้านแบบที่ 4 คือเป็นบ้านก่ออิฐ ฉาบปูน 2 ชั้น โครงสร้างที่ใช้ในการสร้างบ้านทั้งชั้นบนและล่าง ใช้ปูนเป็นหลัก</p>
แบบที่ 5		<p>ลักษณะของบ้านแบบที่ 5 คือเป็นบ้าน 2 ชั้น ครึ่งไม้ครึ่งปูน ชั้นบนจะใช้ไม้ ส่วนชั้นล่างจะก่ออิฐฉาบปูน</p>
แบบที่ 6		<p>ลักษณะของบ้านแบบที่ 6 คือเป็นบ้านที่ก่อสร้างโดยใช้วัสดุอื่น ๆ นอกเหนือจากบ้านแบบที่ 1 – 5 เช่น เป็นการสร้างโดยใช้ จาก สังกะสี โดยมา รูปแบบบ้านที่ 6 นี้จะเป็นบ้านที่สร้างอย่างชั่วคราว ไม่ถาวร</p>

แผนภูมิที่ 5.1 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการย้ายชุมชน
ของผู้รับข้อตกลงที่ 1

แผนภูมิที่ 5.2 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบห้องน้ำ – ห้องส้วมก่อนและหลัง
การย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1

แบบผังลำดับที่	การแบ่ง Zoning ของผัง	ตัวอย่างผัง
<p>แบบที่ 1 เป็นพื้นที่โล่ง</p> <p>เป็นการใช้พื้นที่อเนกประสงค์ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น นอน พักผ่อน รับแขก และประกอบอาหาร</p>		
<p>แบบที่ 2 เป็นพื้นที่โล่งกึ่งปิด</p> <p>เป็นการใช้พื้นที่อเนกประสงค์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พักผ่อนรับแขกและประกอบอาหารแต่มีการแยกส่วนนอนโดยการใช้ตู้เสื้อผ้าหรือ ม่านม่าน</p>		
<p>แบบที่ 3 คล้ายแบบที่ 2 แต่มีครัวต่างหาก</p>		
<p>แบบที่ 4 แยกส่วนการใช้งานแต่ประกอบอาหารในที่อเนกประสงค์</p> <p>มีการกั้นห้องนอนเป็นสัดส่วนชัดเจนแต่ใช้พื้นที่โล่งประกอบอาหาร</p>		
<p>แบบที่ 5 มีการกั้นห้องนอน เป็นสัดส่วนและมีการแยกครัวประกอบอาหารออกต่างหาก</p>		
<p>แบบที่ 6 นอกจากมีห้องนอน และครัวเป็นสัดส่วนแล้ว ยังมีพื้นที่สำหรับรับแขกไว้ด้านหน้า</p>		

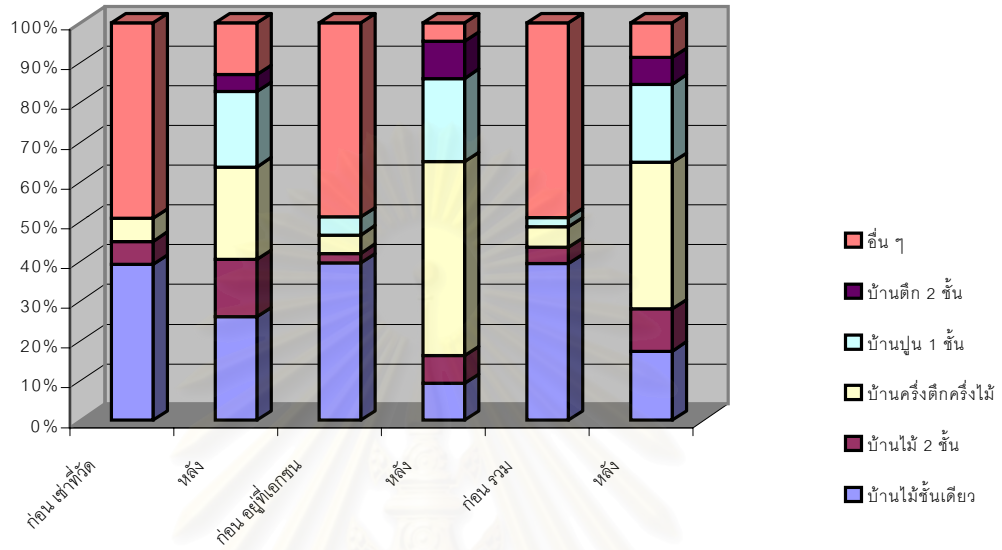
ที่มา : จากการจำแนกรูปแบบผังบ้านในงานวิจัยของนายสมศักดิ์ ธรรมเวชวิที

ตารางที่ 5.4 แสดงการเปรียบเทียบผังที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการย้ายชุมชน
ของผู้รับข้อตกลงที่ 1

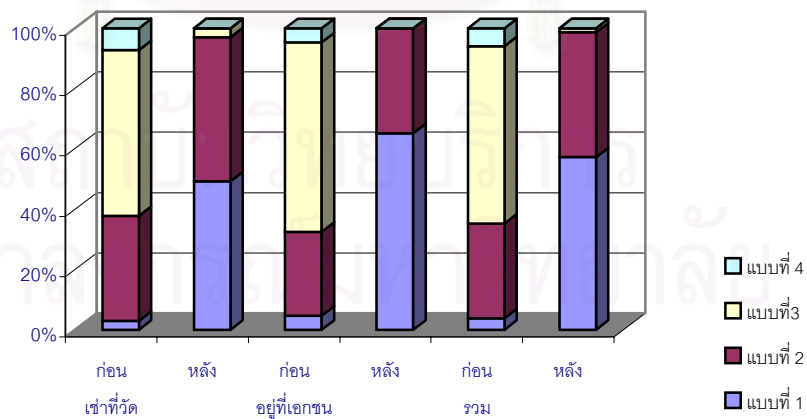
ลักษณะผังของที่อยู่อาศัยเดิม	ก่อน		หลัง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
แบบที่ 1 เป็นพื้นที่โล่ง	2	40	0	0
แบบที่ 2 เป็นพื้นที่โล่งกึ่งปิด	2	40	0	0
แบบที่ 3 คล้ายแบบที่ 2 แต่มีครัวต่างหาก	1	20	0	0
แบบที่ 4 มีการกั้นห้องนอนเป็นสัดส่วนแต่ใช้พื้นที่โล่งประกอบอาหาร	0	0	0	0
แบบที่ 5 มีการกั้นห้องนอน เป็นสัดส่วนและมีการแยกครัวประกอบอาหาร	0	0	0	0
แบบที่ 6 นอกจากมีห้องนอน และครัวเป็นสัดส่วนแล้วยังมีพื้นที่สำหรับรับแขก	0	0	5	100

ลักษณะของที่อยู่อาศัยเดิมของผู้รับข้อตกลงที่ 2 รูปแบบที่อยู่อาศัยร้อยละ 49 เป็นแบบอื่น ๆ ในที่นี้คือ เป็น กระจับปี่ บ้านจาก หรือเพิง ซึ่งมีขนาดเล็กคือมีขนาดของพื้นที่ใช้สอยน้อยกว่า 40 ตารางเมตร ร้อยละ 40.9 ส่วนลักษณะของผังที่อยู่อาศัย ร้อยละ 42.85 เป็นแบบเปิดโล่ง คือเป็นพื้นที่โล่งและใช้ทำกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง คือทั้ง ทานอาหารปรุงอาหาร นอน รับแขก ในพื้นที่เดียว ส่วนลักษณะของห้องน้ำห้องส้วมร้อยละ 58.9 เป็นแบบที่มีแต่ส่วนขั้วถ่ายส้วมอาบน้ำใช้รวมกับส่วนอื่น ๆ ในที่นี้คือ อาจจะเป็น หลังบ้าน บ่อน้ำ หรือที่อื่น ๆ ที่มีการเก็บน้ำไว้ แต่ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของผู้รับข้อตกลงที่ 2 นี้มีร้อยละ 36.05 เป็นแบบบ้าน 2 ชั้น ครึ่งตึกครึ่งไม้ ขนาด 60 – 100 ตารางเมตรร้อยละ 52.3 แม้เมื่อแยกพิจารณาจะเห็นว่าผู้ที่อยู่อาศัยในที่วัด ร้อยละ 26 รูปแบบที่อยู่อาศัยจะเป็นบ้านไม้ 1 ชั้น ขนาดพื้นที่ใช้สอย 40 – 60 ตารางเมตร ร้อยละ 46.4 ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีมากที่สุดของผู้ที่อยู่อาศัยในที่วัด แต่สำหรับผู้ซื้อที่ดินเอกชนแล้วปลูกบ้านนั้น รูปแบบที่อยู่อาศัยที่มีมากที่สุดคือเป็นแบบบ้าน 2 ชั้น ครึ่งไม้ครึ่งปูน ร้อยละ 48.9 และมีขนาดพื้นที่ใช้สอย 60 – 100 ตารางเมตรถึงร้อยละ 79 ส่วนผังของที่อยู่อาศัยจะเปลี่ยนไปจากเดิมคือ ร้อยละ 49 เป็นที่อยู่อาศัยที่มีการแบ่งส่วนใช้งานชัดเจนคือมีห้อง นอน ห้องครัว ห้องอาหารและนอกจากนี้ยังมีพื้นที่ใช้สำหรับรับแขกด้วย ลักษณะของห้องน้ำห้องส้วม 57.2 เป็นแบบที่มีการแยกส่วนขั้วถ่ายและอาบน้ำออกจากกัน

แผนภูมิที่ 5.3 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 2

แผนภูมิที่ 5.4 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบห้องน้ำ - ห้องส้วมก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 2

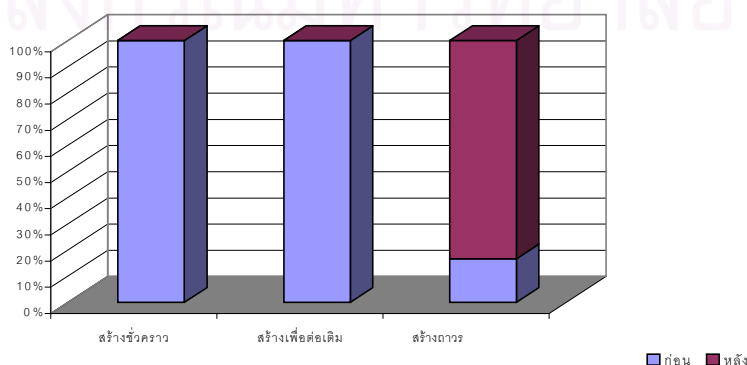

ตารางที่ 5.5 แสดงการเปรียบเทียบผังที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการย้ายชุมชน
ของผู้รับข้อตกลงที่ 2

ลักษณะผังของที่อยู่อาศัยเดิม	ก่อน			หลัง		
	ที่วัด	ที่เอกชน	รวม	ที่วัด	ที่เอกชน	รวม
แบบที่ 1 เป็นพื้นที่โล่ง	50.80%	34.90%	42.85%	13.04%	2.30%	7.60%
แบบที่ 2 เป็นพื้นที่โล่งกึ่งปิด	26%	9.30%	17.65%	11.60%	2.30%	6.95%
แบบที่ 3 คล้ายแบบที่ 2 แต่มีครัวต่างหาก	8.50%	18.60%	13.60%	0%	4.70%	2.35%
แบบที่ 4 มีการกั้นห้องนอนเป็นสัดส่วนแต่ใช้พื้นที่โล่งประกอบอาหาร	4.50%	18.60%	11.50%	11.60%	11.63%	11.60%
แบบที่ 5 มีการกั้นห้องนอน เป็นสัดส่วนและมีการแยกครัวประกอบอาหาร	7.30%	7.50%	7.40%	21.74%	23.26%	22.50%
แบบที่ 6 นอกจากมีห้องนอน และครัวเป็นสัดส่วนแล้วยังมีพื้นที่สำหรับรับแขก	2.90%	11.10%	7%	42.02%	55.81%	49%

ลักษณะของวัสดุปลูกสร้างที่อยู่อาศัยของผู้รับข้อตกลงที่ 1 ก่อนการย้ายชุมชน สามารถสรุปได้ว่าเมื่อก่อนวัสดุใช้ทำเสาบ้านผนัง และพื้นจะเป็นไม้ หลังคาจะมุงกระเบื้องลอนคู่ แต่ในปัจจุบันวัสดุที่ใช้ในการสร้างบ้านจะมีความแตกต่างจากเดิมคือเสาที่ใช้สร้างจะเป็นเสาและพื้นจะเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังบ้านจะเป็นการก่ออิฐฉาบปูนและวัสดุมุงหลังคาจะเป็นกระเบื้องซีแพคโมเนีย จึงสรุปว่าวัสดุที่ใช้ในการสร้างบ้านจะเป็นวัสดุที่มีความคงทนถาวรซึ่งก็สอดคล้องกับลักษณะของการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยที่จากเดิมนั้นร้อยละ 60 เป็นการปลูกสร้างเพื่อรอการต่อเติมแต่ในปัจจุบัน ร้อยละร้อยละเป็นการปลูกสร้างอย่างถาวร

แผนภูมิที่ 5.5 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการก่อสร้างที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1

ตารางที่ 5.6 แสดงการเปรียบเทียบวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1

ข้อตกลง 1					
ที่		ก่อนย้าย		ปัจจุบัน	
วัสดุที่ใช้ปลูกบ้าน		จำนวน	(%)	จำนวน	(%)
เสาบ้าน	ไม้	5	100	2	40
	เหล็ก	0	0	0	0
	คสล	0	0	3	60
พื้นบ้าน	ไม้	5	100	3	37.5
	พื้นคสล	0	0	5	62.5
ผนังบ้าน	ไม้	2	40	2	40
	ก่ออิฐบล็อก	0	0	0	0
	กระเบื้องแผ่นเรียบ	1	20	0	0
	สังกะสี	0	0	0	0
	ก่ออิฐฉาบปูน	0	0	3	60
	อื่น ๆ	2	40	0	0
หลังคาบ้าน	ลอนคู่	4	80	2	40
	สังกะสี	1	20	0	0
	ซีแพคโมเนีย	0	0	3	60
	อื่น ๆ	0	0	0	0

วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยของผู้รับข้อตกลงที่ 2 เดิม นั้น ทั้ง เสา พื้นและผนังจะใช้ไม้เป็นวัสดุหลัก ส่วนหลังคาจะมุงกระเบื้องลอนคู่ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้โดยมากวัสดุที่ใช้มุงหลังคาจะเป็นกระเบื้องลอนคู่แต่ผู้ที่อาศัยอยู่ในที่วัดเดิมที่นั้นวัสดุมุงหลังคาที่นิยมใช้ร้อยละ 60.8 เป็นสังกะสีซึ่งก็สัมพันธ์กับรูปแบบของที่อยู่อาศัยเดิมที่เป็นกระต๊อบ เเพง หรือโรงจาก ซึ่งแตกต่างจากผู้ที่อยู่อาศัยในที่ดินจัดสรรเอกชน ในปัจจุบันวัสดุที่ใช้ในการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยวัสดุที่ใช้ทำเสาจะเป็นไม้ร้อยละ 70.75 วัสดุที่ใช้ทำพื้นบ้านโดยรวมร้อยละ 54.8 จะเป็นพื้นไม้ วัสดุที่ใช้ทำผนังบ้านร้อยละ 53.5 จะเป็นไม้ ส่วนวัสดุที่ใช้ในการมุงหลังคา ร้อยละ 79.67 จะเป็นกระเบื้องลอนคู่ แต่ในกลุ่มของผู้รับข้อตกลงที่ 2 นี้รูปแบบของวัสดุที่ใช้ในการสร้างที่อยู่อาศัยของกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่เช่า

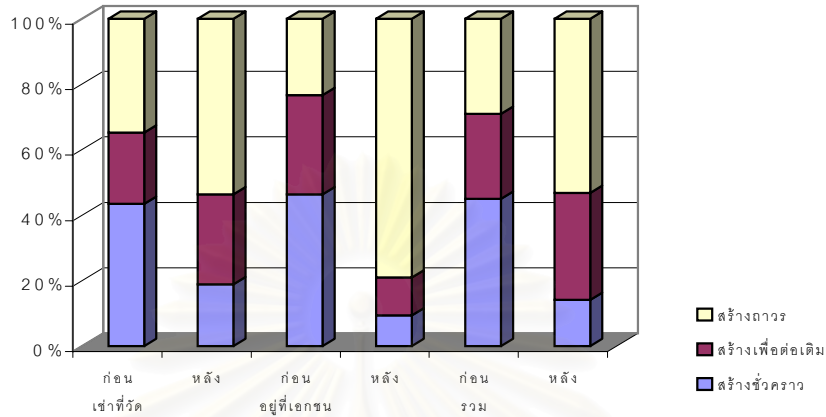
ที่วัด จะแตกต่างของกลุ่มผู้รับข้อตกลงที่ 2 ที่อยู่ที่จัดของเอกชนในเรื่องของวัสดุที่ใช้ทำพื้นบ้านคือ จะใช้ คสล ถึงร้อยละ 52.7 แม้ว่าโดยรวมจะใช้ไม้ก็ตาม นอกจากนั้นคนกลุ่มนี้ยังใช้วัสดุที่ทำผนังบ้านเป็น การก่ออิฐฉาบปูน ร้อยละ 50.8 แม้ว่าโดยรวมผู้ที่รับข้อตกลงตกลงที่ 2 จะใช้ไม้ในการทำผนัง

ในเรื่องของลักษณะของที่อยู่อาศัยเดิมนั้นร้อยละ 45 เป็นการก่อสร้างชั่วคราวและในปัจจุบันเป็นการก่อสร้างอย่างถาวรร้อยละ 53.25 แม้ว่าผู้ที่อยู่อาศัยในที่วัดร้อยละ 53.6 จะเป็นการสร้างเพื่อรอการต่อเติมในอนาคต

ตารางที่ 5.7 แสดงการเปรียบเทียบวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 2

วัสดุที่ใช้ปลูกบ้าน		ก่อนย้าย					ปัจจุบัน				
		ที่วัด	(%)	ที่เอกชน	(%)	รวม (%)	ที่วัด	(%)	ที่เอกชน	(%)	รวม (%)
เสาบ้าน	ไม้	67	97	41	95.3	96.1	52	79	30	62.5	70.75
	เหล็ก	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	คสล	2	3	2	4.7	3.9	14	21	18	37.5	29.25
พื้นบ้าน	ไม้	69	95.8	43	100	97.9	48	62.3	26	47.3	54.8
	พื้นคสล	3	4.2	0	0	2.1	29	37.7	29	52.7	45.2
ผนังบ้าน	ไม้	26	39.2	31	60.8	50	60	61.2	30	45.8	53.5
	ก่ออิฐบล็อก	1	1.4	2	3.9	2.65	4	4	2	3.4	3.7
	กระเบื้องแผ่นเรียบ	2	3	3	5.9	4.45	6	6	0	0	3
	สังกะสี	8	11.5	0	0	5.75	0	0	0	0	0
	ก่ออิฐฉาบปูน	1	1.4	2	3.9	2.65	28	28.8	27	50.8	39.8
	อื่น ๆ	30	43.5	13	25.5	34.5	0	0	0	0	0
หลังคาบ้าน	ลอนคู่	16	23.2	23	53.5	38.35	57	82.6	33	76.74	79.67
	สังกะสี	42	60.8	16	37.2	49	0	0	0	0	0
	ซีแพคโมเนีย	0	0	0	0	0	12	17.4	10	23.26	20.33
	อื่น ๆ	11	16	4	9.3	12.65	0	0	0	0	0

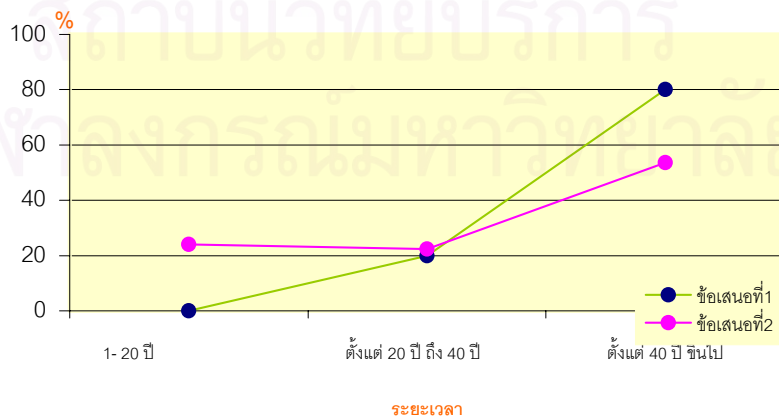
แผนภูมิที่ 5.6 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะการก่อสร้างที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 2

การใช้งานที่อยู่อาศัยเดิมของผู้รับข้อตกลงที่ 1 ร้อยละ 80 ใช้เพื่ออยู่อาศัยอย่างเดียวและอีก ร้อยละ 20 เป็นการใช้อย่างอื่นที่นอกเหนือจากการอยู่อาศัยและประกอบธุรกิจก็คือการใช้เพื่ออยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ แต่ในปัจจุบันที่อยู่อาศัยของกลุ่มนี้ร้อยละ 60 จะเป็นการอยู่อาศัยและประกอบธุรกิจซึ่งก็คือเป็นรายขายของชำ ส่วนผู้รับข้อตกลงที่ 2 ที่อยู่อาศัยเพื่อการอยู่อาศัยมีร้อยละ 76 ร้อยละ 23.95 เป็นการอยู่อาศัยและทำกิจกรรมอื่นๆ เช่นกัน จะสังเกตเห็นว่าที่อยู่อาศัยเดิมของทั้ง 2 กลุ่มประชากรจะไม่มีการใช้เพื่อประกอบธุรกิจเลย

ระยะเวลาในการอยู่อาศัยในที่ดินเดิมของกลุ่มผู้รับข้อตกลงที่ 1 ร้อยละ 80 มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยมากกว่า 40 ปีขึ้นไป มากที่สุดเช่นเดียวกับผู้รับข้อตกลงที่ 2 ที่มีจำนวนร้อยละ 53.72

แผนภูมิที่ 5.7 แสดงการเปรียบเทียบระยะเวลาการอยู่อาศัยก่อนการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1

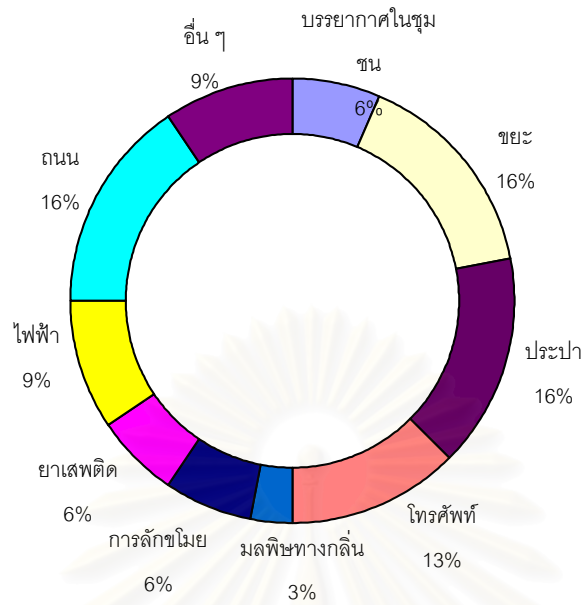
ส่วนที่ 2.2 ชุมชนที่อยู่อาศัย จะพิจารณาในเรื่อง

- การเข้าถึงชุมชน
- สาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในชุมชน
- สภาพถนนภายในชุมชน
- พื้นที่ในการทำกิจกรรมภายในชุมชน
- ปัญหาเกี่ยวกับชุมชน

จากการสัมภาษณ์พบว่าที่ตั้งของชุมชนเดิมคือพื้นที่ก่อสร้างสนามบินหนองงูเห่านั้นเป็นกลุ่ม การคมนาคมจะใช้เรือเพราะในพื้นที่มีคลองที่สำคัญ ๆ หลายคลองที่ใช้เป็นเส้นทางสัญจร เช่นคลองหนองงูเห่า คลองหนองตระกร้า คลองหนองคา และคลองหนองปรือ เป็นต้นดังนั้นในการเข้าถึงชุมชนจึงค่อนข้างลำบาก และสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ได้รับ จะมีแค่ ไฟฟ้า ส่วนน้ำประปา , โทรศัพท์ และถนน ยังเข้าไม่ถึง จึงสามารถสรุปลักษณะทางกายภาพของชุมชนเดิมของผู้รับข้อตกลงที่ 1 และ 2 ได้ว่ามีลักษณะที่ไม่ดีนักในการเข้าถึงและการบริการ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ แต่ในเรื่องของบรรยากาศภายในชุมชนนั้นดีกว่าปัจจุบันเพราะเป็นพื้นที่โล่งทำการเกษตรกรรม ไม่มีมลพิษ

แต่ในปัจจุบัน ที่อยู่อาศัยของผู้รับข้อตกลงที่ 1 ในเรื่องของการเข้าถึงนั้น จากระยะทางของที่ตั้งของชุมชนกับถนนใหญ่คือถนนบางนาตราดมีระยะทางห่างกัน 7.1 กิโลเมตร จากถนน ลาดกระบัง มีระยะทางห่างกัน 8 กิโลเมตร และจากถนนวัดศรีวารีน้อย มีระยะทางห่างกันประมาณ 2.5 กิโลเมตร การเข้าถึงโครงการจะใช้การเดินทางโดยรถสองแถวจาก ถนนลาดกระบัง เข้ามาทางถนนเส้นวัดศรีวารีน้อย แล้วต่อ มอเตอร์ไซด์รับจ้างเข้ามาในโครงการ ซึ่งปัจจุบันลักษณะของถนนภายในโครงการเป็นหลุมเป็นบ่อ และไม่มีไฟทางตามถนน ซึ่งเป็นเรื่องที่อันตรายและเป็นปัญหาสำหรับผู้อยู่อาศัยในเรื่องความสะดวกและความปลอดภัยเพราะภายในโครงการจากจำนวนแปลงที่ดิน 2, 000 กว่าแปลงมีผู้อยู่อาศัยเพียง 19 แปลง ดังนั้นแปลงที่ดินที่เหลือจึงเป็นที่รกร้างว่างเปล่า และบางแปลงผู้อยู่อาศัยในโครงการจัดทำเป็นแปลงปลูกผักเพื่อส่งขายและรับประทานเอง สาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่โครงการได้รับนั้น คือ ไฟฟ้า , น้ำบาดาล และถนน แต่สภาพการใช้งานในปัจจุบันนั้นไม่ดี เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือ น้ำบาดาลไม่ไหล ถนนไม่ดีและไม่มีไฟทาง ส่วนการทิ้งขยะภายในโครงการไม่มีการบริการจัดเก็บขยะ แต่จะเป็นการเผาทำลายเองโดยผู้อยู่อาศัยในแต่ละครอบครัว สำหรับพื้นที่ในการทำกิจกรรมภายในชุมชนจากการสัมภาษณ์พบว่าเรอร์เซ็นต์ตอบว่ามีพื้นที่ในการทำกิจกรรมโดยการใช้แปลงที่ดินที่ยังไม่มีการจับจองเป็นที่จัดกิจกรรม

แผนภูมิที่ 5.8 แสดงปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันชุมชนที่อยู่อาศัยของผู้รับข้อตกลงที่ 1

ผู้อยู่อาศัยที่รับข้อตกลงที่ 2 จะแยกพิจารณาเป็นผู้อยู่อาศัยในพื้นที่เช่าของวัด และที่อยู่อาศัยในพื้นที่จัดสรรของเอกชน

ผู้อยู่อาศัยในที่วัด จากจำนวน 9 ชุมชนคือ

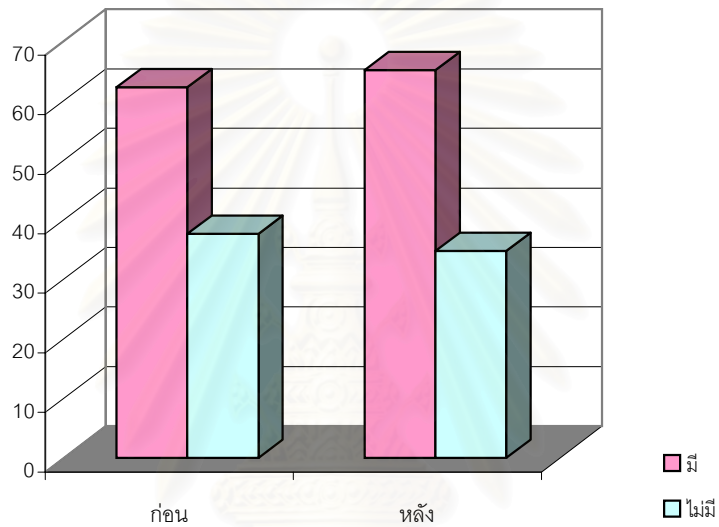
1. ชุมชนซอย 8 แสน
2. ชุมชนซอยกิ่งแก้ว 48 (ชุมชนซอยผู้ใหญ่อื่น)
3. ชุมชนหน้าวัดกิ่งแก้ว
4. ชุมชนวัดกิ่งแก้ว บริเวณที่ทำการอบต. ราชาทเวชะ
5. ชุมชนวัดหนองปรือ
6. ชุมชนวัดลำพระองค์
7. ชุมชนวัดสุธาโพชน์
8. ชุมชนวัดชุมทอง
9. ชุมชนประชาร่วมใจ (วัดสาม ลาดกระบัง)

ลักษณะกายภาพของชุมชน โดยรวมคือมีปัญหาเรื่องสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เข้าถึงภายในชุมชนยังเป็นปัญหาที่พบมากที่สุดคือทั้งสภาพของถนนทางเข้า , ทางเดินภายในชุมชน เช่นชุมชนที่ไม่มีไฟทาง จาก จำนวน 9 ชุมชนมีเพียง ชุมชนประชาร่วมใจใน ชุมชนหน้าวัดกิ่งแก้ว และชุมชนซอยกิ่งแก้ว 48 เท่านั้นที่มีไฟทางเดิน นอกจากนี้ปัญหาเรื่องการเข้าถึงชุมชน โดยเฉพาะชุมชน วัดสุธาโพชน์ , ชุมชนวัดชุมทอง ชุมชนวัดลำพระองค์ มีระยะทางจากถนนใหญ่ถึงชุมชน มากกว่า 6 กิโลเมตร และตลอดเส้นทางจะเป็นถนนลูกรังที่ ซึ่งผู้อยู่อาศัยเดินทางโดยใช้รถ

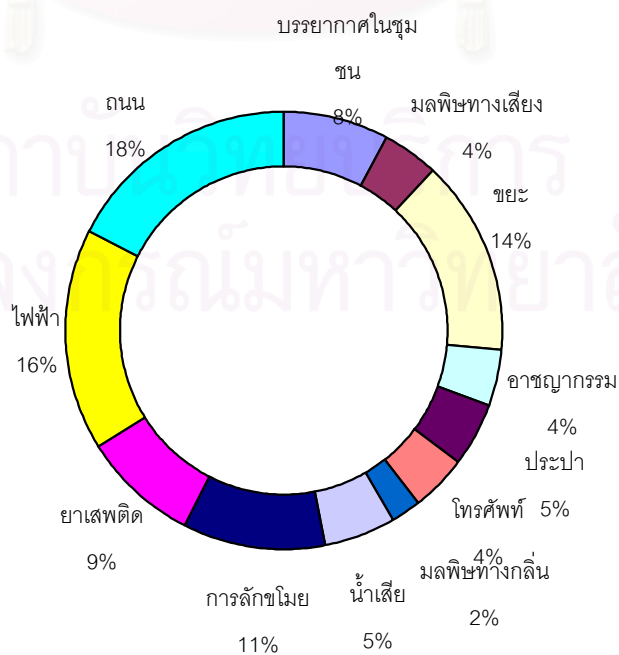
สองแถว การกำจัดขยะภายในชุมชน จะเป็นการเผาเองในแต่ละบ้าน แต่บางชุมชนเช่นชุมชนชอย วัดกิ่งแก้ว 48 ชุมชนประชาร่วมใจ จะมีรถมารับขยะไปทำลายโดยเสียค่าบริการเดือนละ 20 บาทต่อเดือนต่อ 1 หลัง

สถานที่ประกอบกิจกรรมภายในชุมชน ร้อยละ 65.2จะมีพื้นที่โดยมากถ้าชุมชนตั้งอยู่ใกล้ ๆ วัดจะใช้ที่วัดเป็นที่ทำกิจกรรม แต่ในบางชุมชนจะใช้ที่โล่งว่างเปล่าเป็นที่ทำกิจกรรมแทน

แผนภูมิที่ 5.9 แสดงการเปรียบเทียบการมีสถานที่ประกอบกิจกรรมภายในชุมชนของผู้อยู่อาศัยในที่เช่าของวัดก่อนและหลังการย้ายชุมชน

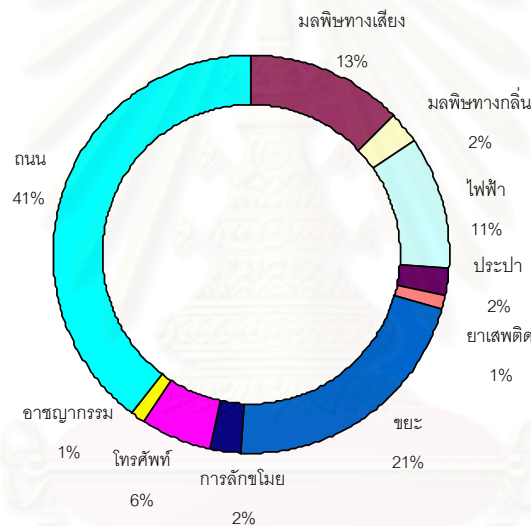

แผนภูมิที่ 5.10 แสดงปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่วัด

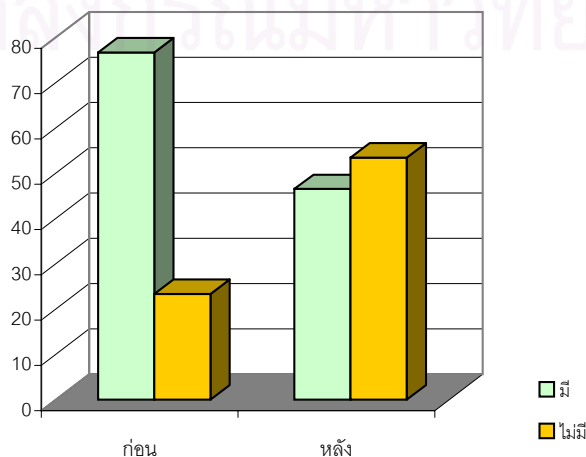

ผู้รับข้อตกลงที่ 2 ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จัดสรรของเอกชน ลักษณะทางกายภาพโดยรวมเมื่อเทียบกับผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ดินที่เช่าของวัดจะมีลักษณะที่ดีกว่าคือ มีการอยู่อาศัยอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยกว่าและมีการดูแลในเรื่องสาธารณูปโภค คือน้ำ และไฟฟ้า เป็นอย่างดี รวมทั้งมีทางระบายน้ำเสียภายในชุมชนด้วย โดยมากผู้จัดสรรที่ดินจะอาศัยอยู่ภายในชุมชนด้วยทำให้เมื่อเกิดปัญหา ผู้จัดสรรก็จะมาดูแลแก้ไขให้ แต่ในเรื่องของถนนทางเดินภายในชุมชนโดยมากจะเป็นถนนลูกรัง และไม่มีไฟทาง จึงจัดว่าเป็นปัญหาของชุมชนอย่างหนึ่ง ภายในชุมชนร้อยละ 53.5 ไม่มีพื้นที่ในการประกอบกิจกรรมร่วมกัน

แผนภูมิที่ 5.11 แสดงปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดินจัดสรรเอกชน

แผนภูมิที่ 5.12 แสดงการเปรียบเทียบการมีสถานที่ประกอบกิจกรรมภายในชุมชนของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่จัดสรรของเอกชนก่อนและหลังการย้ายชุมชน

ส่วนที่ 3 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

การวิเคราะห์ในส่วนที่ 3 จะแยกพิจารณาสภาพเศรษฐกิจและสภาพทางสังคมของผู้อยู่อาศัยที่รับข้อเสนอที่ 1 และ 2 รายละเอียดประกอบด้วย

ส่วนที่ 3.1 สภาพทางเศรษฐกิจจะพิจารณาในเรื่อง

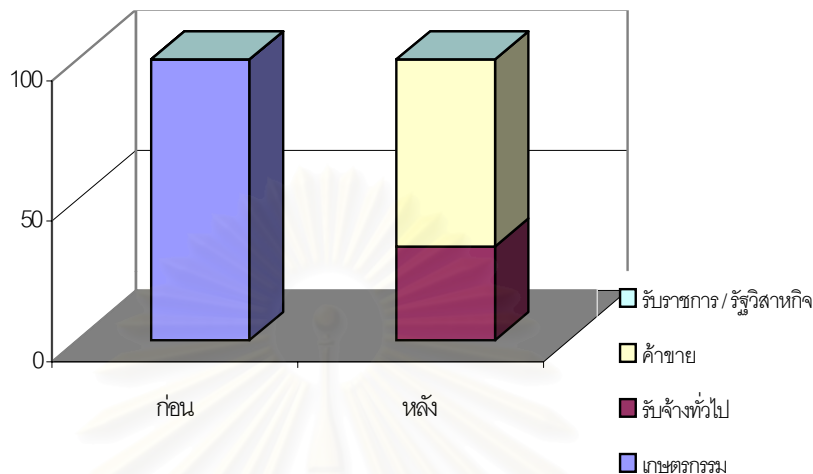
- การประกอบอาชีพ และประเภทของอาชีพ
- ระยะทาง , เวลา และรูปแบบการเดินทางจากบ้านไปที่ทำงาน
- จำนวนผู้มีรายได้ในครอบครัว
- รายรับและรายจ่ายในครอบครัว
- ความเพียงพอของรายรับและรายจ่ายภายในครอบครัว

การประกอบอาชีพหลักของผู้รับข้อตกลงที่ 1 ก่อนการย้ายชุมชน นั้นปรากฏว่า ทุกคนมีอาชีพทุกครอบครัวคืออาชีพเกษตรกรรมโดยประเภทของการเกษตร สามารถแยกได้คือ ไร่ยอละ 55.6 เป็นการเลี้ยงปลา และอีกไร่ยอละ 44.4 เป็นการทำสวน การประกอบอาชีพจะทำในพื้นที่ดินที่ตนเองเป็นเจ้าของทั้งสิ้น ดังนั้นระยะทางในการเดินทางไปประกอบอาชีพ ไร่ยอละ 60 ระยะทางน้อยกว่า 1 กิโลเมตร จึงใช้วิธีการเดินทางโดยการเดินเท้าไร่ยอละ 60 ซึ่งใช้เวลาในการเดินทางไปทำงานน้อยกว่า 10 นาที

แต่ในปัจจุบันผู้อยู่อาศัยกลุ่มนี้ ไร่ยอละ 66.66 มีอาชีพค้าขาย ซึ่งการค้าขายของผู้อยู่อาศัยกลุ่มนี้เป็นการทำกิจการค้าขายของชำที่บ้านที่ใช้ผู้อยู่อาศัย

การมีรายได้พิเศษโดยการประกอบอาชีพเสริมของผู้อยู่อาศัยที่รับข้อตกลงที่ 1 พบว่าเดิมนั้น ทุกหลังคาเรือน ไม่มีอาชีพเสริม เพราะคิดว่าการทำการเกษตรนั้นเหมาะกับตัวเองและครอบครัวและมีการหมุนเวียนทำตลอดปี จึงไม่มีเวลาทำอาชีพเสริมอื่น ๆ แต่ในปัจจุบันผู้อยู่อาศัยบางครอบครัวนอกจากจะมีอาชีพหลักแล้วยังมีอาชีพเสริมไร่ยอละ 20 แม้ว่าจะเป็นส่วนน้อยแต่ ก็ตามแต่ก็แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสาเหตุเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจและรายจ่ายที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

แผนภูมิที่ 5.13 แสดงการเปรียบเทียบอาชีพหลักก่อนและหลังการย้ายชุมชน
ของผู้รับข้อตกลงที่ 1

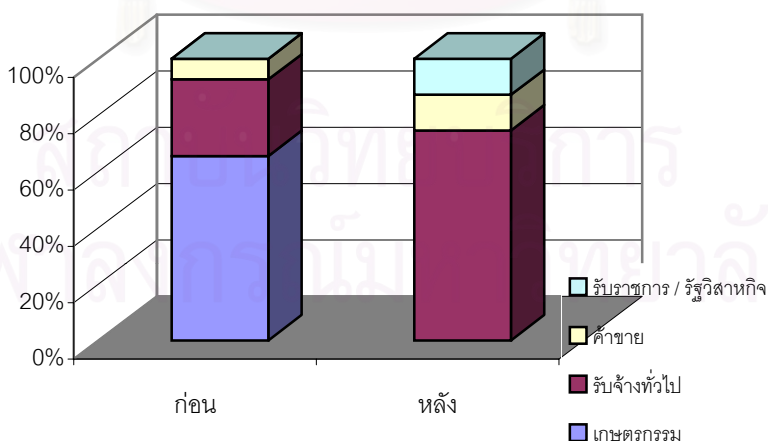

ตารางที่ 5.8 แสดงการเปรียบเทียบระยะทาง , เวลา และวิธีการในการเดินทาง
จากบ้านไปทำงานก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1

	ก่อน		หลัง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระยะทางระหว่างที่พักและที่ทำงาน				
น้อยกว่า 1 กม.	3	60	3	100
ตั้งแต่ 1 กม. - 3 กม.	2	40	0	0
ตั้งแต่ 3 กม. - 5 กม.	0	0	0	0
มากกว่า 5 กม.	0	0	0	0
ระยะเวลาในการเดินทางไปทำงาน				
น้อยกว่า 10 นาที	5	100	3	100
ตั้งแต่ 10 นาที - 30 นาที	0	0	0	0
ตั้งแต่ 30 นาที - 1 ชั่วโมง	0	0	0	0
มากกว่า 1 ชั่วโมง	0	0	0	0
รูปแบบการเดินทางไปทำงาน				
เดินเท้า	3	60	0	0
พาหนะส่วนตัว(รถยนต์ ,รถ จักรยาน , รถจักรยานยนต์)	2	40	2	66.7
รถประจำทาง	0	0	1	33.3
อื่น ๆ	0	0	0	0

การประกอบอาชีพของผู้อยู่อาศัยที่รับข้อตกลงที่ 2 พบว่าเดิมทุกหลังคาเรือน มีอาชีพหลัก และอาชีพที่ทำ ร้อยละ 65.45 คือเกษตรกรรม สามารถแยกประเภทเป็นเลี้ยงปลาร้อยละ 58.15 ทำสวนร้อยละ 34.85 โดยเป็นการทำเกษตรกรรมในที่ของตนเอง ซึ่งไม่ไกลจากที่พักอาศัยนักโดยมีระยะทางน้อยกว่า 1 กม คิดเป็นร้อยละ 89.6 ดังนั้นระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางจึงน้อยตามไปด้วยคือ ใช้เวลาเดินทางน้อยกว่า 10 นาที ร้อยละ 66.5 โดยการเดินเท้าไป และร้อยละ 95.8 เป็นผู้ไม่มีอาชีพเสริม อีกร้อยละ 4.2 ที่มีอาชีพเสริมจากการสัมภาษณ์พบว่าอาชีพหลักที่ทำเป็น เป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป แต่จะมาช่วยที่บ้านทำการเกษตรเมื่อถึงหน้าเก็บเกี่ยวผลผลิต แต่ในปัจจุบัน อัตราส่วนผู้มีอาชีพหลักและไม่มีอาชีพมีจำนวนที่เกือบเท่ากันคือร้อยละ 54.4 เป็นผู้มีอาชีพที่เหลือร้อยละ 45.6 ไม่มีอาชีพ โดยอาชีพที่ทำคืออาชีพรับจ้าง ร้อยละ 74.58 โดยอาชีพรับจ้างของผู้ที่อาศัยในที่วัดจะเป็นอาชีพรับจ้างภายในโรงงานเนื่องจากที่ตั้งของชุมชนต่าง ๆ ที่เป็นที่วัดอยู่ไม่ไกลจากโรงงานอุตสาหกรรม มากนัก เช่น ที่ชุมชน ชอยแปดแสน ชุมชนชอยผู้ใหญ่เงิน และชุมชนวัดสามลาดกระบ้ง เป็นต้น ดังนั้นระยะทางจากที่พักไปทำงานร้อยละ 60 มีระยะทางประมาณ 1 – 3 กิโลเมตรระยะเวลาการเดินทางไปทำงานร้อยละ 44.7 ใช้เวลา 10 – 30 นาที เป็นการเดินทางโดยรถประจำทางร้อยละ 49.5 จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้อยู่อาศัยร้อยละ 74.8 เป็นผู้ไม่มีอาชีพเสริมและอีกร้อยละ 25.2 เป็นผู้ที่มีอาชีพเสริมโดยอาชีพเสริมที่ทำกันจะเป็นการรับจ้างทั่วไป เช่นเลี้ยงเด็ก , ตัดยางรองเท้า เป็นต้น

แผนภูมิที่ 5.14 แสดงการเปรียบเทียบการประกอบอาชีพหลักก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับตกลงที่ 2

ตารางที่ 5.9 แสดงการเปรียบเทียบระยะทาง , เวลา และวิธีการในการเดินทาง
จากบ้านไปทำงานก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 2

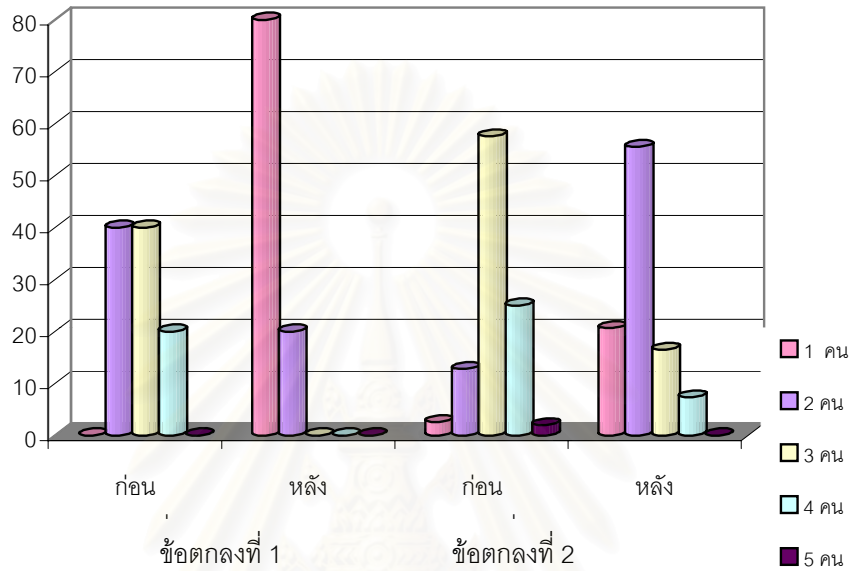
	ก่อน					หลัง				
	เช้าที่วัด		ที่เอกชน		รวม	เช้าที่วัด		ที่เอกชน		รวม
ระยะทางระหว่างที่พักและที่ทำงาน	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 กม.	62	89.9	37	90.2	89.6	13	23.3	2	6	14.5
ตั้งแต่ 1 กม. - 3 กม.	7	10.1	4	9.8	10.4	34	60.7	20	58.7	60
ตั้งแต่ 3 กม. - 5 กม.	0	0	0	0	0	9	16	7	20.6	18.3
มากกว่า 5 กม.	0	0	0	0	0	0	0	5	14.7	7.2
ระยะเวลาในการเดินทางไปทำงาน										
น้อยกว่า 10 นาที	68	55	32	78	66.5	10	17.5	6	17.6	17.55
ตั้งแต่ 10 นาที - 30 นาที	25	36.3	5	12.7	24.5	14	24.6	22	64.8	44.7
ตั้งแต่ 30 นาที - 1 ชั่วโมง	6	8.7	4	9.3	9	19	33.3	3	8.8	21.05
มากกว่า 1 ชั่วโมง	0	0	0	0	0	14	24.6	3	8.8	16.7
รูปแบบการเดินทางไปทำงาน										
เดินเท้า	63	91.3	37	90.2	90.75	9	15.8	5	14.7	15.25
พาหนะส่วนตัว(รถยนต์ ,รถจักรยาน , รถจักรยานยนต์)	5	7.25	1	2.4	4.8	25	44	9	26.5	35.25
รถประจำทาง	1	1.45	3	7.4	4.45	23	40.2	20	58.8	49.5
อื่น ๆ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

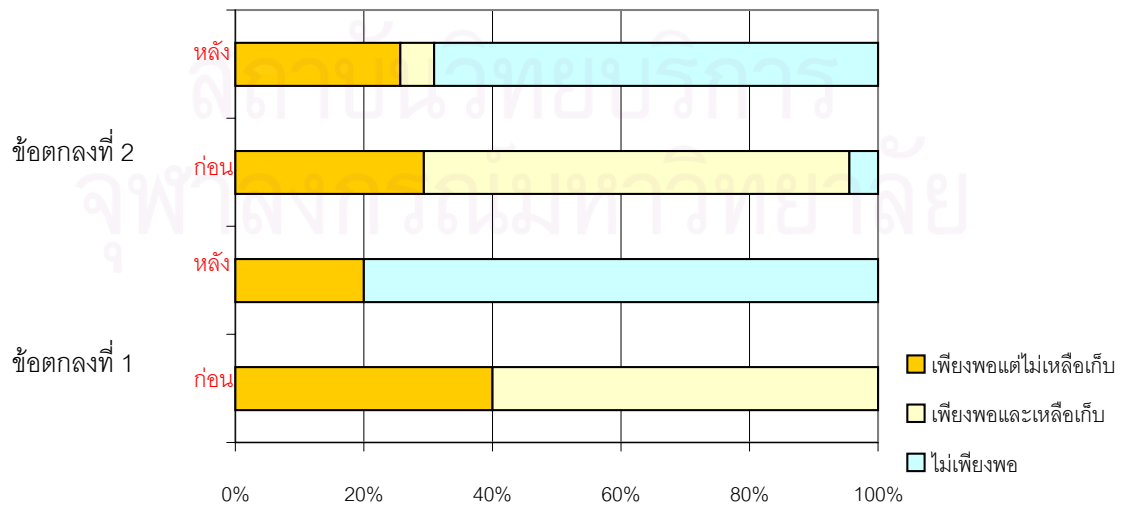
ก่อนการย้ายชุมชน ผู้รับข้อตกลงที่ 1 จำนวนผู้มีรายได้ในครอบครัวร้อยละ 40 มีจำนวน 3 คน มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 70.25 และรายจ่ายภายในครอบครัวเฉลี่ยคือ 500 – 1,000 บาทร้อยละ 45.5 จึงทำให้ร้อยละ 60 มีรายรับและรายจ่ายที่เหมาะสมและเหลือเก็บ ค่าใช้จ่าย แยกพิจารณาจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ปรากฏว่า รายจ่ายที่มากเป็นอันดับที่ 1 คือ รายจ่ายสำหรับค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ในที่นี้คือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าซื้อเสื้อผ้า แต่สำหรับชาวเกษตรกรแล้วคือค่าปุ๋ยและอาหารสัตว์ที่ต้องลงทุนไปก่อน รองลงมาคือ ค่าที่อยู่อาศัย ในที่นี้คือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยคือค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ไฟ และอันดับที่ 3 คือ ค่าอาหาร แต่ในปัจจุบันจำนวนผู้มีรายได้ในครอบครัวมีจำนวนลดลงคือ ร้อยละ 80 มีจำนวน 1 คน ซึ่งก็แปรผันตามจำนวนรายได้ที่ลดลงมาเป็น 5,000 – 7,500 บาทต่อเดือน และรายจ่ายภายในครอบครัวก็สูงขึ้นเป็น 1,000 – 1,500 บาทต่อเดือน ซึ่ง ร้อยละ 80 ไม่เพียงพอในการใช้จ่ายแต่ละเดือน รายจ่ายอันดับที่ 1 คือ ค่าใช้จ่ายสำหรับค่าอาหาร รองลงมาคือค่าใช้จ่ายเพื่อที่อยู่อาศัยและอันดับที่ 3 คือค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด

ผู้รับข้อตกลงที่ 2 จำนวนผู้มีรายได้ในครอบครัวเดิมนั้นมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 57.6 มีรายได้ร้อยละ 70 มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน และมีรายจ่าย 500 – 1,000 บาทต่อเดือนร้อยละ ซึ่งรายรับและรายจ่ายร้อยละ 66.2 เพียงพอและเหลือเก็บ รายจ่ายในครอบครัวอันดับที่ 1 คือ ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด อันดับที่ 2 คือค่าอาหารและอันดับที่ 3 คือค่าที่อยู่อาศัย แต่ในปัจจุบัน จำนวนผู้มีรายได้ในครอบครัวลดลงเหลือ 2 คนร้อยละ 55.5 มีรายได้ 5,000 – 7,500 บาทต่อเดือน รายจ่ายสูงขึ้นเป็น 500 – 1,000 บาทต่อเดือน และ ร้อยละ 35.25 ตั้งแต่ 1,500 – 3,000 บาทต่อเดือน เมื่อเปรียบเทียบจากเดิมจะเห็นว่ารายจ่ายเพิ่มขึ้นในขณะที่รายได้ก็ลดลง เพราะฉะนั้นความเหมาะสมของรายรับกับรายจ่ายร้อยละ 69.1 ไม่เพียงพอ รายจ่ายมากเป็นอันดับที่ 1 คือ ค่าอาหาร อันดับที่ 2 คือค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด อันดับที่ 3 คือ ค่าที่อยู่อาศัย จะเห็นได้ว่ารายจ่ายที่เกิดขึ้นของทั้งผู้รับข้อเสนอนี้ 1 และ 2 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนย้ายและหลังย้ายจะมีความแตกต่างกันคือ ในปัจจุบันค่าอาหารและค่าที่อยู่อาศัย

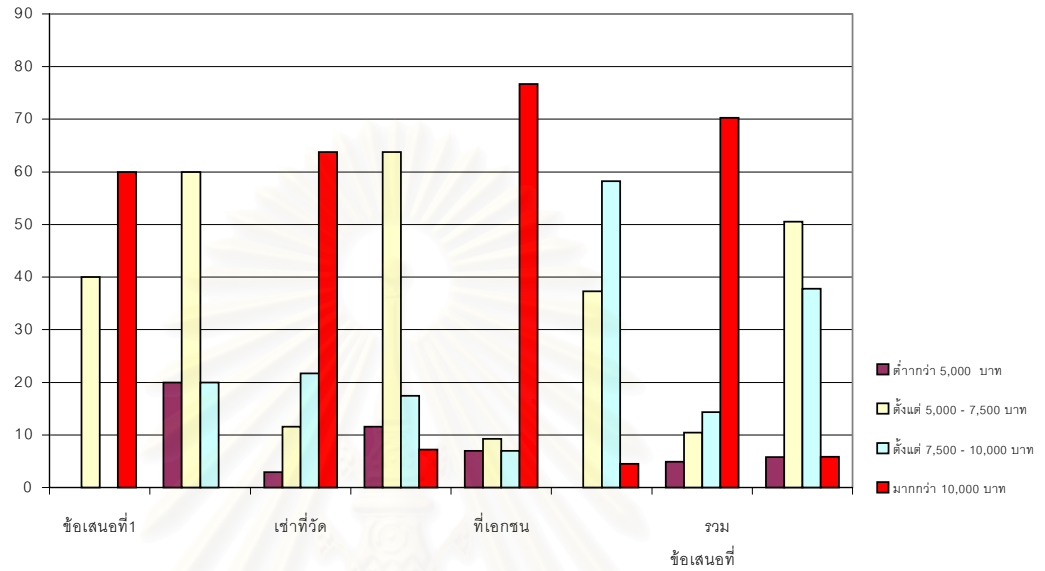
แผนภูมิที่ 5.15 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนผู้มีรายได้ในครอบครัวก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1 และ 2

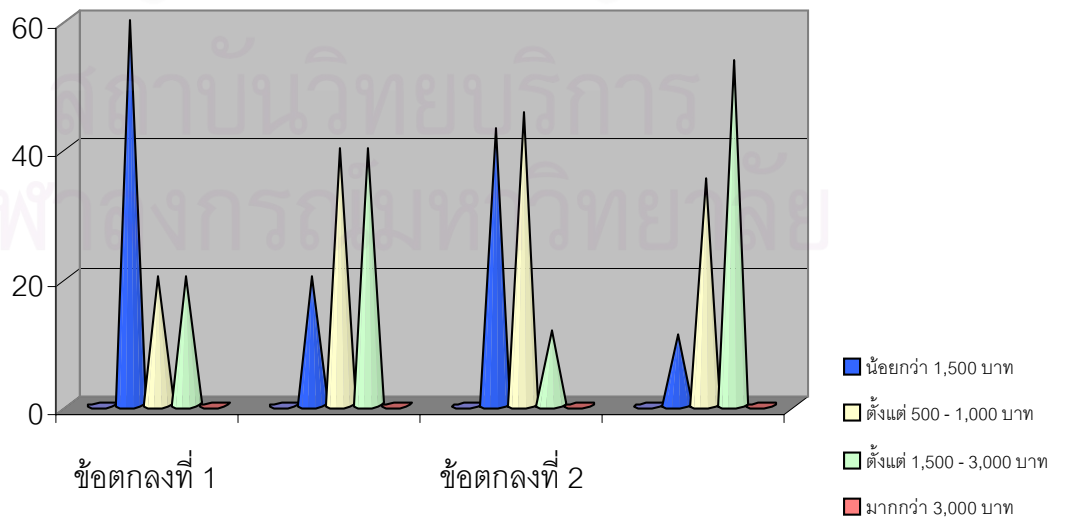
แผนภูมิที่ 5.16 แสดงการเปรียบเทียบความเหมาะสมของรายรับและรายจ่ายก่อน และหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1 และ 2

แผนภูมิที่ 5.17 แสดงการเปรียบเทียบรายได้ภายในครอบครัวก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1 และ 2

แผนภูมิที่ 5.18 แสดงการเปรียบเทียบรายจ่ายภายในครอบครัวก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1 และ 2

ส่วนที่ 3.2 สภาพทางสังคมจะพิจารณาในเรื่อง

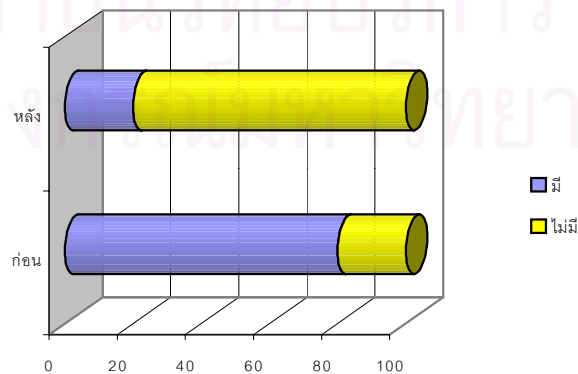
- การประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน
- การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน
- การจัดตั้งหัวหน้าและการรวมกลุ่มคณะกรรมการในชุมชน
- ปัญหาทางด้านสังคมในชุมชน

ผู้รับข้อตกลงที่ 1

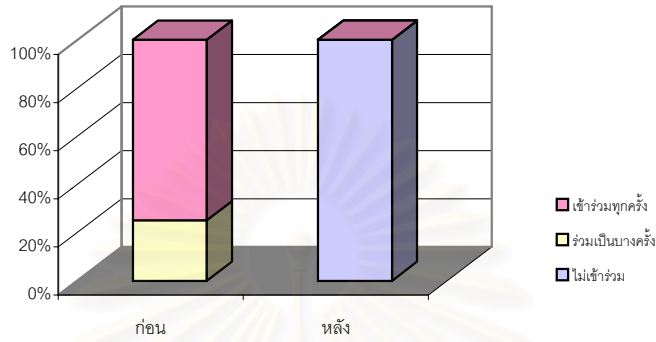
สภาพ สังคมก่อนการย้ายชุมชนภายในกลุ่มผู้รับข้อตกลงที่ 1 ร้อยละ 80 มีการจัดกิจกรรมภายในชุมชนและร้อยละ 25 เข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้งอีก ร้อยละ 75 เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง แต่ในปัจจุบันร้อยละ 20 เท่านั้นที่มีการจัดกิจกรรมในชุมชน ซึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นผู้อยู่อาศัยภายในชุมชนจะไม่ไปร่วม

ก่อนการย้ายภายในชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1 ร้อยละ 80 จะมีการจัดตั้งหัวหน้าชุมชนที่ทำหน้าที่ในการดูแลทุกข์ สุขของประชาชนในชุมชน และคอยเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งร้อยละ 60 มีการจัดตั้งกลุ่มคณะกรรมการขึ้นภายในชุมชนเช่น กลุ่มอาชีพเกษตร เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันแม้จะมีการจัดตั้งหัวหน้าชุมชนแต่ก็ไม่มีการจัดตั้งกลุ่มคณะทำงานภายในชุมชน ดังนั้นจึงทำให้การจัดกิจกรรมภายในชุมชนในปัจจุบันไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร

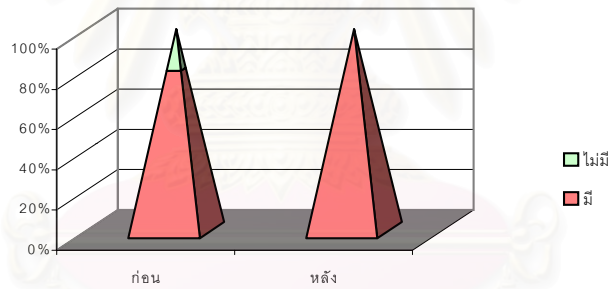
แผนภูมิที่ 5.19 แสดงการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมภายในชุมชนก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1

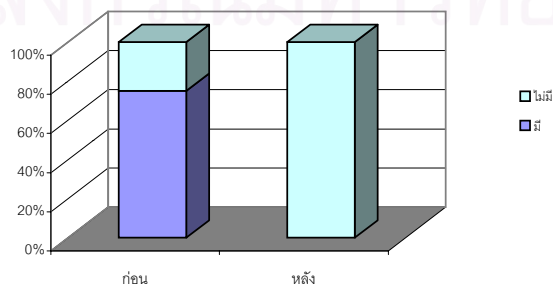
แผนภูมิที่ 5.20 แสดงการเปรียบเทียบการเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน ก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1

แผนภูมิที่ 5.21 แสดงการเปรียบเทียบการการมีหัวหน้าชุมชนก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1

แผนภูมิที่ 5.22 แสดงการเปรียบเทียบการการจัดตั้งคณะกรรมการภายในชุมชนก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1

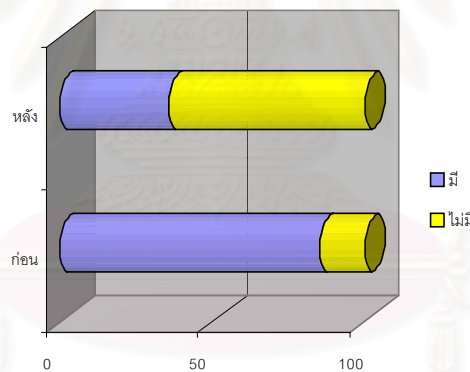

ผู้รับข้อตกลงที่ 2

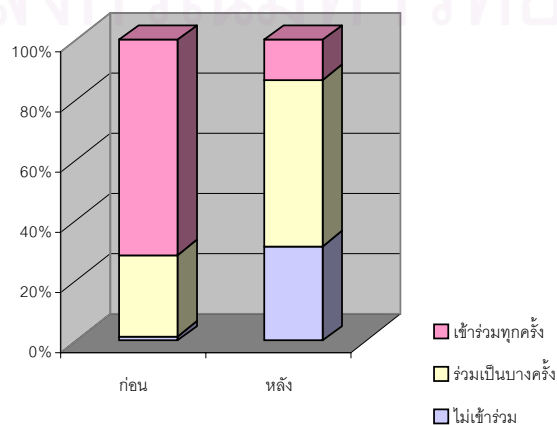
ก่อนการย้ายชุมชนร้อยละ 82.5 มีการจัดกิจกรรมภายในชุมชนโดยที่ร้อยละ 71.5 ของชุมชนที่มีกิจกรรมผู้อยู่ในชุมชนจะเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งแต่ในปัจจุบันร้อยละ 64.3 ภายในชุมชนไม่มีการจัดกิจกรรมอีกทั้งในชุมชนที่มีการจัดกิจกรรมร้อยละ 55.25 เข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้งซึ่งแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม เนื่องจากสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัยที่เปลี่ยนไป จึงทำให้ไม่มีความสัมพันธ์ภายในชุมชนมากนัก

นอกจากนี้ก่อนการย้ายชุมชน ร้อยละ 53.5 ของผู้รับข้อตกลงที่ 2 เป็นชุมชนที่มีการจัดตั้งหัวหน้าภายในชุมชนซึ่งถ้าพิจารณาเปรียบเทียบจะเห็นว่า ร้อยละ 76.8 ของผู้อยู่อาศัยในที่วัดจะมีหัวหน้าชุมชนแต่ผู้ที่อยู่อาศัยในที่เอกชนก่อนการย้ายชุมชนร้อยละ 16.25 เท่านั้นที่มีการจัดตั้งหัวหน้าในชุมชน

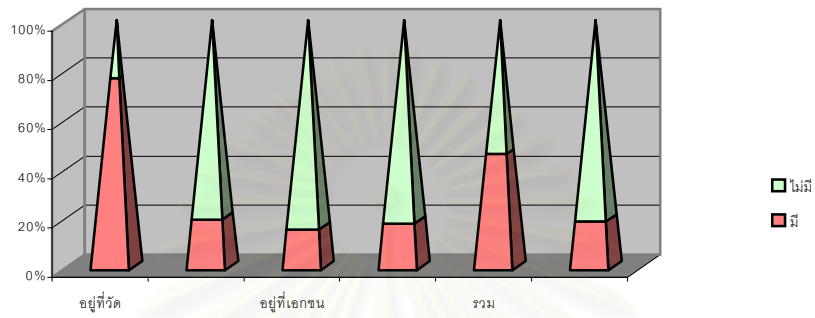
แผนภูมิที่ 5.23 แสดงการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมภายในชุมชนก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1

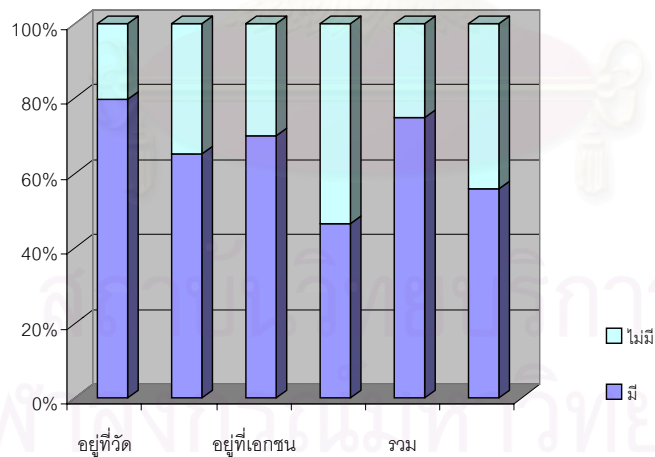
แผนภูมิที่ 5.24 แสดงการเปรียบเทียบการเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชนก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 1

แผนภูมิที่ 5.25 แสดงการเปรียบเทียบการการมีหัวหน้าชุมชนก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 2

แผนภูมิที่ 5.26 แสดงการเปรียบเทียบการการจัดตั้งคณะกรรมการภายในชุมชนก่อนและหลังการย้ายชุมชนของผู้รับข้อตกลงที่ 2

ส่วนที่ 4 ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

จะแยกพิจารณาเป็น

- ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย
- ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม
- ปัญหาภายในชุมชน

ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยของผู้รับข้อตกลงที่ 1 พบว่าปัญหาที่สำคัญของผู้อยู่อาศัย ร้อยเปอร์เซ็นต์คือ ปัญหาการห่างไกลจากสิ่งอำนวยความสะดวกคือการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาล ตลาด และสถานศึกษาเนื่องจากระยะทางของที่ตั้งชุมชนห่างไกลและเดินทางไม่สะดวก ดังนั้นร้อยละ 40 จึงมีปัญหาเรื่องความห่างไกลจากที่อยู่อาศัยไปยังแหล่งงาน แต่ผู้อยู่อาศัยในกลุ่มนี้มีความมั่นใจในการอยู่อาศัยเป็นอย่างดี ส่วนร้อยละ 40 มีปัญหาในเรื่องขนาดของที่อยู่อาศัยซึ่งกลุ่มผู้มีปัญหาจะเป็นผู้ที่ปลูกบ้านมากกว่า 1 หลังอยู่ในพื้นที่ 1 แปลง

ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมพบว่า ร้อยเปอร์เซ็นต์มีปัญหาเรื่องความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ , ความไม่มั่นคงในอาชีพ และการขาดแรงงาน แม้ว่าผู้อยู่อาศัยกลุ่มนี้จะมีอาชีพค้าขายที่บ้านพักอาศัยแต่จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าบางวันนั้นไม่มีผู้มาซื้อของจากร้านเลย สาเหตุอาจเป็นเพราะ จากจำนวนผู้อยู่อาศัย 18 หลังมีร้านค้าทั้งสิ้น 5 ร้านภายในชุมชนซึ่งเป็นจำนวนที่มากสาเหตุที่มีมากเป็นเพราะไม่รู้จะไปทำอาชีพอะไรจึงค้าขายไปก่อนซึ่งทำให้ ไม่มีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละเดือนนอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละ 60 มีหนี้สินซึ่งหนี้สินที่เกิดขึ้นมาจากการปลูกบ้านที่ให้อยู่อาศัยในปัจจุบันนี้ โดยเป็นการกู้ยืมจากคนรู้จักซึ่งเสียดอกเบี้ยแพงมาก

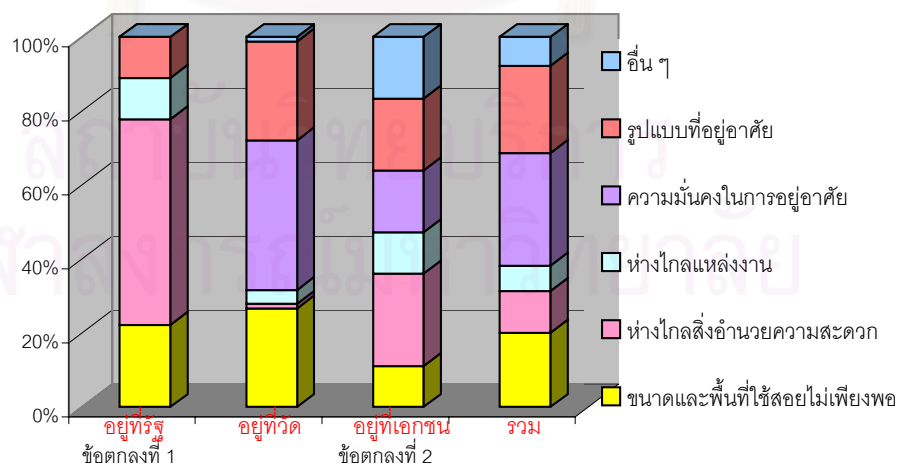
ทางด้านสังคมร้อยละ 60 มีความสามัคคีภายในชุมชนดีและมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นอย่างดี

ปัญหาทางภายในชุมชน ที่เป็นปัญหาสำคัญ ร้อยละ ร้อยคือปัญหาเรื่องน้ำ , ขยะ , และไฟฟ้าถนน เนื่องจากโครงการมีจำนวนผู้อยู่อาศัยน้อยจึงไม่มีการดูแลรักษาอย่างทั่วถึง ทำให้เกิดทัศนียภาพที่ไม่ดีภายในชุมชน และทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในการอยู่อาศัยเพราะร้อยละ 40 เป็นปัญหาการลักขโมยจากคนนอกชุมชน ที่เข้า - ออกภายในชุมชนได้สะดวก

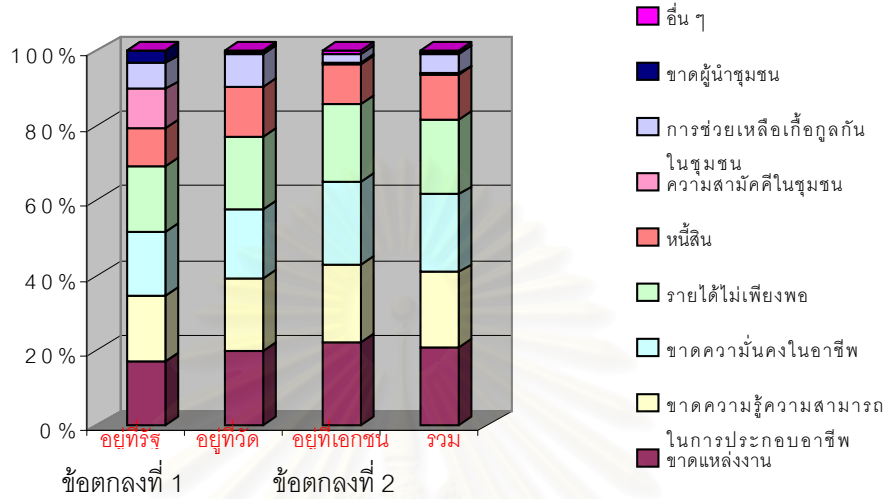
ปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้รับข้อตกลงที่ 2 ผู้อยู่อาศัยในที่วัดจะมีปัญหาเรื่องความมั่นคงในการอยู่อาศัยร้อยละ 50 ส่วนปัญหาที่รองลงมาคือปัญหาของขนาดพื้นที่ใช้สอยในบ้านและปัญหารูปแบบที่อยู่อาศัยซึ่งเกิดจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและรายได้ที่ลดลง แต่ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยของผู้อยู่อาศัยในที่ดินจัดสรรเอกชน คือปัญหาการห่างไกลจากสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งคล้ายกับผู้รับข้อตกลงที่ 1 เนื่องจากที่อยู่อาศัยที่จัดสรรโดยเอกชนจะตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงกับโครงการที่อยู่อาศัยของรัฐ ซึ่งมีปัญหาในการเดินทาง แต่ผู้อยู่อาศัยในกลุ่มนี้จะไม่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัยเนื่องจากที่ดินเป็นที่ของตนเอง

ปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้รับข้อตกลงที่ 2 ทั้งที่อยู่ในที่วัดและที่อยู่ในที่เอกชนจะมีลักษณะเดียวกับผู้รับข้อตกลงที่ 1 คือปัญหาเรื่อง อาชีพ รายได้ และแหล่งงาน แม้ว่าจะมีโรงงานตั้งอยู่บริเวณที่อยู่อาศัยแต่ประชาชนไม่มีความสามารถในการประกอบอาชีพเนื่องจากขาดความชำนาญ ดังนั้นสังคมพบว่าผู้อยู่อาศัยในพื้นที่เช่าที่วัดจะเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ผู้อยู่อาศัยในชุมชนจะมาจากที่ต่าง ๆ กันลักษณะการอยู่อาศัยจึงอยู่อย่างตัวใครตัวมันไม่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเท่าที่ควร กิจกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้ที่วัดมากกว่า

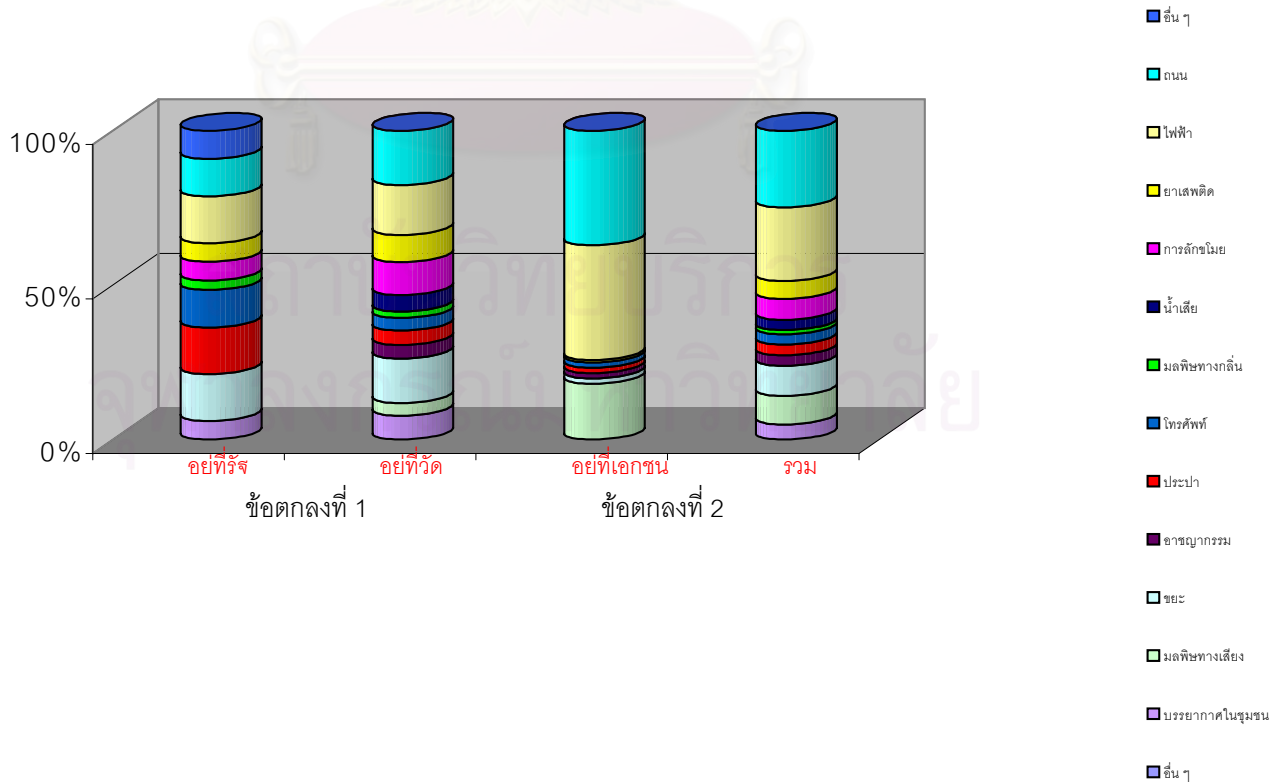
แผนภูมิที่ 5.27 แสดงการเปรียบเทียบปัญหาด้านกายภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสำหรับผู้รับข้อตกลงที่ 1 และ 2

แผนภูมิที่ 5.28 แสดงการเปรียบเทียบปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสำหรับผู้รับข้อตกลงที่ 1 และ 2

แผนภูมิที่ 5.29 แสดงการเปรียบเทียบปัญหาในชุมชนที่อยู่อาศัยในปัจจุบันสำหรับผู้รับข้อตกลงที่ 1 และ 2

ส่วนที่ 5 สาเหตุในการเลือกรับข้อเสนอและความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในปัจจุบัน สามารถแยกประเด็นได้ดังนี้คือ

1. สาเหตุการเลือกรับข้อตกลง
2. ความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในปัจจุบัน
3. ข้อเสนอแนะในการรื้อย้าย

จากการสัมภาษณ์ในส่วนของรายละเอียดการรื้อย้ายชุมชนที่เกิดขึ้นทำให้ทราบว่าประชากรส่วนมากไม่ทราบขั้นตอนการดำเนินงานรื้อย้ายของทางราชการ จึงไม่สามารถเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ ได้ ทั้งในระดับของครอบครัวและระดับชุมชน เพราะนอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เรื่องการได้รับข่าวการรื้อย้ายชุมชนว่าทราบมาจากที่ใด ประชากรจะตอบว่าทราบจากการบอกต่อ ๆ กันมา จึงไม่รู้ว่าจริงเท็จอย่างไร มารู้อีกทีที่ตอบมาติดป้ายเลขบ้าน ดังนั้นสามารถสรุปว่าสาเหตุเนื่องมาจากการขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีและนโยบายที่แน่นอนของรัฐบาลในการรื้อย้าย

1. สาเหตุในการเลือกรับข้อตกลงต่าง ๆ มีดังนี้คือ

สาเหตุในการเลือกรับข้อตกลงที่ 1 สามารถสรุปได้คือ

1. คิดว่าการเข้าอยู่ในที่ดินของรัฐจะมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความพร้อมในการจัดสาธารณูปโภคและสาธารณูปการมากกว่า
2. เป็นที่ดินซึ่งอยู่ไม่ไกลจากที่อยู่อาศัยเดิมมากนัก คือ ไม่ไกล เกิน 1 กิโลเมตร
3. กลุ่มผู้นำในชุมชนเดิมในการชักนำให้เลือกรับที่ดินของรัฐ
4. ครอบครัวเดิมเป็นครอบครัวใหญ่เมื่อได้รับสิทธิจึงได้สิทธิมากกว่า 1 ครอบครัวจึงแบ่งเป็นรับเงินและรับที่ดินด้วยแล้วมาอาศัยอยู่รวมกัน
5. เป็นผู้ที่เลือกรับข้อเสนอเป็นครอบครัวแรกก่อนจะมีข้อตกลงที่ 2

สาเหตุในการเลือกรับข้อตกลงที่ 2 คือรับเงินแล้วจัดหาที่อยู่อาศัยเอง

1. ถ้าเลือกรับที่ดินแล้วจะได้รับเงินอีกเพียง 50,000 บาทต่อหลังคาเรือนซึ่งไม่พอสำหรับการปลูกบ้านหลังใหม่และยังต้องเสียค่ารื้อถอนบ้านเก่าอีกด้วย
2. ที่ดินของวัดบางแห่งอยู่ใกล้เส้นทางคมนาคมมากกว่า เช่นชุมชนที่ตั้งอยู่บนถนนกิ่งแก้ว

3. เมื่อรับเงินทดแทนแล้วสามารถหาที่ดินที่มีราคาสูงกว่าที่ดินของโครงการรัฐซึ่งเมื่อคิดเป็นเงินก็จะเท่ากับแปลงละ 750,000 บาทนับว่าเป็นที่ดินราคาสูงถึงแม้ว่าจะมีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการพร้อมก็ตาม
4. ผู้ที่เข้ามารับข้อเสนอที่ 2 มักจะมีความคุ้นเคยกับเจ้าของที่ดินจัดสรรในแต่ละชุมชน

2. ความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในปัจจุบัน

จากแนวความคิดของนายพิเชษฐ อังจันทร์เพ็ญ¹ และ Wasserman² ที่จำแนกความพึงพอใจต่อชุมชนที่อยู่อาศัยในลักษณะต่าง ๆ สามารถสรุปได้คือ

1. ความพึงพอใจในส่วนของสภาพกายภาพ หมายถึง ความพึงพอใจต่อสิ่งแวดล้อมที่สังเกตเห็นได้ ของผู้อยู่อาศัยที่มีต่อย่านที่อยู่อาศัย บ้านเรือน และชุมชนของตนเองจำแนกเป็น
 - 1) ความพึงพอใจต่อชุมชนโดยทั่วไป ได้แก่ ความพึงพอใจต่อย่านที่อยู่อาศัย และความพึงพอใจต่อหน่วยของที่อยู่อาศัย
 - 2) ความพึงพอใจต่อการบริการภายในชุมชน รวมถึง ความพึงพอใจเกี่ยวกับถนน การกำจัดขยะและตำรวจรักษาความปลอดภัย
 - 3) ความพึงพอใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน ได้แก่ เรื่องของอากาศ สวนสาธารณะและภาษีของท้องถิ่น
2. ความพึงพอใจในด้านสังคม หมายถึง ความพึงพอใจในบทบาทสภาพทางสังคมของคนรวมทั้งสภาพความสัมพันธ์ของคนที่มีต่อบุคคลอื่น ๆ ในสังคม นอกจากนี้ยังรวมไปถึงความพึงพอใจในกิจกรรมต่างๆ
3. ความพึงพอใจในด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ความพึงพอใจในสถานภาพทางเศรษฐกิจ เช่น การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน รายได้ และการทำงานที่ก่อให้เกิดรายได้

¹ พิเชษฐ อังจันทร์เพ็ญ, "ลักษณะความพึงพอใจในชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมเครือซีเมนต์ไทย ทำหลวง สระบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528)

² Wasserman, Ira M "Size of place in Relation to Community Attachment and Satisfaction with Community Service" (1982), p.421-436 อ้างในอำไพ หมั่นสิทธิ์, "ความพึงพอใจต่อชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านเงิน จังหวัดพัทลุง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาสังคมวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540) , หน้า 12

จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าสภาพโดยรวมของชุมชนที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ประชากรมีความพึงพอใจทางด้านกายภาพในระดับหนึ่งเพราะลักษณะของบ้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบันมีรูปแบบและใช้วัสดุที่มีความคงทนถาวรมากกว่าเดิม แต่ปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนนั้นแย่ลงกว่าเดิมเพราะประชากรในชุมชนไม่มีอาชีพที่มั่นคงและรายได้ที่เพียงพอกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน

3. ข้อเสนอแนะในการรื้อย้าย

จากการสัมภาษณ์พบว่า ประชากรเสนอแนะว่าการให้ข้อเสนอแนะนั้นคือ

1. จัดที่ดินให้พร้อมสาธารณูปโภคและสาธารณูปการและเป็นการผ่อนระยะยาว หรือให้ฟรีและเงินในจำนวนที่มากกว่า 50,000 บาท เพื่อจะได้เพียงพอในการปลูกบ้าน
2. ควรมีการจัดอาชีพให้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 6 กระบวนการในการย้ายชุมชนและปัญหาที่เกิดขึ้น

ในส่วนนี้จะเป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในการรื้อย้ายชุมชนและจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปเป็นประเด็นดังนี้คือ

1. กระบวนการในการรื้อย้ายชุมชนหนองงูเห่า
2. ปัญหาและวิธีการในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการรื้อย้าย

1. กระบวนการในการรื้อย้ายชุมชน

- 1.1 การจัดประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้เกี่ยวข้อง ณ ศาลาประชาคม ที่ว่าการอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
- 1.2 การจัดเอกสารประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย ประกาศเรื่องแจ้งให้ราษฎรยื่นคำร้องขอรับความช่วยเหลือ โดยบริษัท ท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งใหม่ จำกัด โดยออกวารสาร “สื่อกลางโครงการสนามบินหนองงูเห่า” ฉบับพิเศษ แนะนำการเตรียมตัว เตรียมเอกสาร และการขอความช่วยเหลือก่อนอพยพโยกย้าย โดยการเคหะแห่งชาติ และออกเอกสารแผ่นปลิว ไปสเตอร์ผ้าประกาศแจ้งให้ราษฎรได้ทราบอีกหลายฉบับ และหลายรายการในระหว่างที่ดำเนินการรับคำร้อง
- 1.3 ปิดประกาศผู้มีสิทธิยื่นคำร้องตามบัญชีการสำรวจในปี 2536 โดยจำแนกตามบัญชีหมู่บ้าน มีประธานคณะกรรมการประสานงานการอพยพโยกย้ายฯ ลงนามกำกับบัญชีรายชื่อ เพื่อให้ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องได้ทราบ
- 1.4 การรับคำร้อง เพื่อให้ราษฎรได้แสดงหลักฐานการเป็นเจ้าของบ้าน และแสดงความต้องการขอรับความช่วยเหลือว่าจะขอรับความช่วยเหลือแบบใด (ขอเงินช่วยเหลือหรือขอที่ดิน) พร้อมทั้งให้แจ้งกำหนดวันรื้อถอน แจ้งจำนวนพื้นที่ครอบครองเพื่อส่งมอบที่ดินคืนไว้ด้วย
- 1.5 การสรุปจำแนกบัญชีรายชื่อ เพื่อเสนอขออนุมัติตามตารางกำหนดการรื้อถอน ซึ่งเจ้าของบ้านแจ้งความจำนงการรื้อถอนไว้
- 1.6 ตรวจสอบสภาพลักษณะบ้าน ถ่ายภาพก่อนรื้อ – หลังรื้อ และมอบพื้นที่คืน โดยออกหนังสือรับรองการรื้อถอนไว้ให้ราษฎรเพื่อแสดงเป็นหลักฐานก่อนขอรับความช่วยเหลือ
- 1.7 การให้ความช่วยเหลือภายหลังการรื้อถอน และส่งมอบพื้นที่

2. การแก้ไขปัญหาคอปลรรคในการดำเนินการอพยพโยกย้ายและให้การช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่โครงการ

1. การเคหะแห่งชาติได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ชุดแรกจำนวนหนึ่ง เข้าประจำพื้นที่โครงการ ตั้งแต่มีธันวาคม 2536 มีการต่อต้านจากกลุ่มที่เรียกตนเองว่า กลุ่มคนหนุ่ม ซึ่งมีสมาชิกราว 30-40 คน ได้แสดงปฏิกิริยาโดยแสดงออกให้รัฐบาลรับรู้ถึงความไม่พอใจ โดยการรื้อถอนและเผาทำลายป้ายประชาสัมพันธ์โครงการก่อสร้างสนามบินของการทำงานอากาศยานแห่งประเทศไทย (ทอท.) ซึ่งได้นำไปติดตั้งไว้กลางหมู่บ้านในพื้นที่โครงการ เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อประมาณต้นปี 2536

คณะเจ้าหน้าที่ชุดแรกที่เข้าไปประจำ ณ สำนักงานชั่วคราวของโครงการ ได้ติดตามความเคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบข่าวสารของกลุ่มชาวบ้าน และกลุ่มคนหนุ่ม ตลอดจนการติดต่อกับผู้นำชุมชน ซึ่งประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู อาจารย์ หัวหน้าสถานีอนามัย ตลอดจนเจ้าอาวาสวัดหนองปรือ ทำให้ได้ทราบความต้องการที่แท้จริง และพบว่ามี การตอบโต้วิธีด้วยวิถีทางของคนกลุ่มนี้ ค่อนข้างรุนแรง เป็นการสร้างการต่อรองหรือการเพิ่มดุลทางอำนาจแก่ชาวบ้าน เช่น ความพยายามขัดขวางการลดกระแสดังช่องว่างระหว่างรัฐบาลกับราษฎรในพื้นที่โครงการ โดยการท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย ร่วมด้วยการเคหะแห่งชาติเสนองบประมาณเพื่อปรับปรุงถนนเดิมภายในโครงการ (กรณีวิภาคและวัดคู่วราราม) ซึ่งชำรุดทรุดโทรม โดยมอบให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ปรับปรุงก่อสร้างและได้ดำเนินการไปได้บางส่วนก็ได้รับการประท้วงในระหว่างวันที่ 2-3 กุมภาพันธ์ 2537 บริเวณหมู่ที่ 7 ตำบลหนองปรือ โดยการปิดถนน ยึดรถแทรกเตอร์ รถบด ไม่ให้ทำงานต่อไป จึงถือเป็นการกีดกันอำนาจการตัดสินใจของผู้นำชุมชน (กำนัน) หรือแม้แต่การกระทำของกลุ่มฯ ที่ยึดอุปกรณ์เครื่องมือที่ทดลองเจาะดินของบริษัทที่ใช้สำรวจ

คณะทำงานเพื่อการรื้อย้ายชุมชนได้ใช้งานวิจัยของอาจารย์วิลาสินี พิพิธกุล ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง “กระบวนการสื่อสารของชาวหนองงูเห่าภายใต้สถานการณ์ความไม่แน่นอนของการอพยพโยกย้าย” เพื่อนำเป็นแบบอย่างและคิดค้นหารูปแบบเพื่อทำความเข้าใจ เอาใจใส่ในความรู้สึก ความวิตกกังวลและเสียงสะท้อนจากพวกเขาเหล่านั้น เพื่อความสำเร็จ

ของโครงการโดยหามาตรการแก้ไขมารองรับ อาจช่วยระงับการขยายตัวของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2. การเคหะแห่งชาติ ได้รวบรวมปัญหาและอุปสรรคในระหว่างที่มีการดำเนินงาน เพื่อเตรียมการอพยพโยกย้ายไว้หลายประเด็น เพื่อประกอบการพิจารณาและป้องกันแก้ไข

2.1 ปัญหาสภาพแวดล้อมภายในโครงการ ประกอบด้วย

- สภาพพื้นที่ มีขนาดใหญ่ เนื้อที่บริเวณกว้างเกือบ 20,000 ไร่ มีความหนาแน่นของประชากรจากตัวเลขของการสำรวจของการเคหะแห่งชาติมีเพียงแค่ 0.09 หลังคาเรือน ต่อพื้นที่ 1 ไร่ ซึ่งนับว่าต่ำกว่าเมื่อเทียบค่ามาตรฐานของชุมชนเมืองที่กำหนดไว้ 10 หลังคาเรือนต่อ 1 ไร่ ทำให้การสอดส่องดูแลเอาใจใส่สื่อสาร ชาวสารไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่หมู่บ้าน
- สภาพชุมชน เป็นสังคมชนบท มีลักษณะการอยู่อาศัยที่แวดล้อมด้วยพื้นที่นา การทำบ่อเลี้ยงปลา และการปลูกมะม่วง บ่อฝักกะเจด เป็นรายได้หลักของครอบครัว ทำให้ชาวบ้านหนองงูเห่าซึ่งมีพื้นที่แพชีวิตความเป็นอยู่ แบบเดิมไม่ยอมให้มีการขาดสัมพันธ์กับวิถีความเป็นอยู่แบบเดิม ที่ฝังรากมาแล้วแต่รุ่นปู่ ย่า ตา ยาย ก่อให้เกิดเงื่อนไขต่อรองต่างๆ มากมาย ทั้งการจัดโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ หรือการจัดหางานในสนามบินให้พวกเขาได้ทำในอนาคต

2.2 ปัญหาความไม่แน่นอนของนโยบายรัฐบาลในการจัดทำโครงการก่อสร้างสนามบิน

- ความชัดเจนของโครงการ ราษฎรในพื้นที่โครงการ ตลอดจนประชาชนทั่วไปไม่มั่นใจว่าสนามบินจะได้สร้างจริงหรือไม่
- รัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง ทำให้โครงการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ชะงักงัน และต้องเลื่อนล่าช้า ความล่าช้าในการตัดสินใจของรัฐบาลเพื่อกำหนดนโยบายจัดทำโครงการซึ่งล่าช้ามาเป็นระยะเวลา 30 ปี ทำให้ชาวหนองงูเห่า เกิดความชินชา และไม่ตื่นตัวจริงเมื่อมีกระแสข่าว เกี่ยวกับการอนุมัติก่อสร้างหลายคนบอกว่า “ให้เขาลงมือให้เห็นดีกว่าไม่ใ้เขาบ้ายมาแล้วหายไป หรือเอาเฮลิคอปเตอร์มาบินลงจอดที่นี่แล้วแวะคุยกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แล้วกลับ”

2.3 ปัญหาการรับรู้สื่อสาร หรือการทำความเข้าใจผิดจากข้อเท็จจริงของสื่อมวลชน ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ

- การปฏิเสธข้อมูลการศึกษา และความพยายามเคลื่อนไหวของหน่วยงานองค์การเอกชน โดยรูปแบบต่างๆ เช่น องค์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความพยายามปฏิเสธการพัฒนาโครงการของรัฐบาลโดยเบี่ยงเบนให้มีความรู้ความเข้าใจแก่ราษฎร เพื่อให้ทำการต่อสู้คัดค้าน ไม่ให้มีการก่อสร้างสนามบิน เช่น ความพยายามเข้าร่วมมือของนักศึกษาบางสถาบัน เพื่อร่วมประท้วง และคัดค้านขณะที่ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ และคณะเข้าเยี่ยมพื้นที่โครงการ
- ความเข้าใจเรื่องของการจ่ายเงินชดเชยค่าเวนคืนใหม่ ให้กับราษฎรในพื้นที่ก่อสร้างสนามบินซึ่งมีหลายหน่วยงานเข้าใจว่า ราษฎรเรียกร้องค่าเวนคืน ซึ่งโดยข้อเท็จจริง เป็นการเรียกร้องขอความช่วยเหลือเพื่อทดแทนรายได้ในการประกอบอาชีพเท่านั้น เพราะการเวนคืนจ่ายค่าชดเชย รัฐบาลได้ออก พ.ร.บ. เวนคืนโดยจ่ายเงินให้กับราษฎรทั้งหมดไปแล้วเมื่อ 30 ปีมาแล้ว

2.4 ปัญหา และอุปสรรคจากการเคลื่อนไหวคัดค้าน ของราษฎรบางส่วนบางกลุ่มทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา

- บุคคลบางกลุ่ม (กลุ่มคนหนุ่ม) ได้พยายามชักชวนให้ราษฎรในพื้นที่โครงการมีความเกลียดชังเจ้าหน้าที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร ไม่ต้องการให้ฟังคำชี้แจงและเคยจัดทำประกาศ “ห้ามเจ้าหน้าที่การเคหะแห่งชาติเข้าไปในพื้นที่โครงการ มิฉะนั้นจะไม่รับรองความปลอดภัย” ตลอดจนมีการจัดทำโองศพ เพื่อมอบแต่การเคหะแห่งชาติ
- นักการเมืองและผู้นำท้องถิ่น ชำราชากรบางคน และกลุ่มผลประโยชน์ ได้เคยจัดชุมนุมราษฎรและจัดทำข้อเรียกร้อง พร้อมทั้งกล่าวโจมตี การเคหะแห่งชาติ และการทำอากาศยานแห่งประเทศไทย หลายครั้ง ซึ่งได้รับความร่วมมือจากราษฎรพอสมควร
- การเคลื่อนไหวเรียกร้องของกลุ่มการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และบุคคลดังกล่าวได้รับความร่วมมือจากราษฎร เพราะผลจากการที่ราษฎรลงทุนในการประกอบอาชีพในที่ดินจำนวนมากและมีผลตอบแทนในแต่ละปีค่อนข้างสูง และไม่ต้องเสียภาษี ไม่ต้องเสียเงินต้นทุนเรื่องที่ดิน และบางครั้งได้รับการสนับสนุนจากบุคคล

ภายนอก เช่น พ่อค้า แม่ค้า ที่รับสินค้าเกษตรกรจากพื้นที่โครงการ หรือจากบรรดาเอเย่นต์สินค้าจากตลาดใหญ่ๆ อย่างตลาดคลองเตย ตลาดหัวตะเข้ เป็นต้น

3. รูปแบบแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการเคหะแห่งชาติ เพื่อดำเนินการ โครงการให้บรรลุเป้าหมาย

3.1 การวางโครงการโครงการต่างๆ ได้คำนึงถึงความเข้าใจ ความพึงพอใจตลอดจนความคิดเห็นของราษฎร ผ่านผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) เป็นสำคัญ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3.2 สร้างรูปแบบสัมพันธภาพระหว่างหน่วยงานกับราษฎรในพื้นที่โครงการโครงการเคหะแห่งชาติ มีเจ้าหน้าที่ประจำโครงการเป็นคนในพื้นที่ เพื่อปฏิบัติงานในโครงการ เพื่อความไว้วางใจ และมีส่วนร่วมของชุมชนต่อโครงการนี้

3.3 การสร้างรูปแบบนำเสนอข่าวสารข้อมูล เพื่อสื่อสารแบบสองทาง เช่น การจัดทำโครงการประชาสัมพันธ์สัญจร ชี้แจงความจำเป็นในการก่อสร้างสนามบินให้ราษฎร ได้มีโอกาสซัก-ถาม การประชุมชี้แจงหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านบ่อยครั้ง เป็นต้น

3.4 การจัดกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมภายในชุมชน ด้วยความสม่ำเสมอ เช่น งานบวช งานแต่งงาน การเป็นเจ้าภาพทอดกฐิน ร่วมงานวันเด็กและอื่นๆ ตามโอกาสอันสมควร

3.5 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร และจัดทำวารสาร “สื่อกลาง” โครงการ สนามบินหนองงูเห่า

3.6 การแสดงความจริงใจและผูกมิตรของเจ้าหน้าที่ประจำโครงการต่อบุคคลที่เป็นผู้นำในการเคลื่อนไหว ช่วยลดกระแสความขัดแย้งและยุติได้ในที่สุด

ทั้งนี้ปัญหาทั้งสี่ทั้งปวงหากเกิดแต่ในส่วนของความไม่เข้าใจในโครงการ ย่อมแก้ไขได้ด้วยระบบการสื่อสารที่มีความเข้าใจ และคำนึงถึงปัจจัยทางสังคม และจิตวิทยาตลอดจนสภาพแวดล้อมที่ผันแปร ไปตามเหตุการณ์ อันสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

สรุปภาพรวมและปัญหาของชุมชนที่ทำการศึกษา

ประกอบไปด้วย

กลุ่มที่รับข้อตกลงที่ 1 จำนวน 19 หลังคาเรือน

กลุ่มที่รับข้อตกลงที่ 2 แบ่งเป็น

1. เข้าที่วัด ประกอบไปด้วย 9 ชุมชน คือ

- 1.1 ซอยแปดแสน
- 1.2 ซอยกิ่งแก้ว 48
- 1.3 ชุมชนหน้าวัดกิ่ง
- 1.4 ชุมชนวัดกิ่งบริเวณที่ทำการ อบต ราชาทะเว
- 1.5 ชุมชนหน้าวัดหนองปรือใหม่
- 1.6 ชุมชนวัดลำพระองค์
- 1.7 ชุมชนวัดสุธาโพชน์
- 1.8 ชุมชนหมู่บ้านชุมทอง
- 1.9 ชุมชนประชาร่วมใจ (วัดสามลาดกระบ้ง)

จำนวน 331 หลังคาเรือน

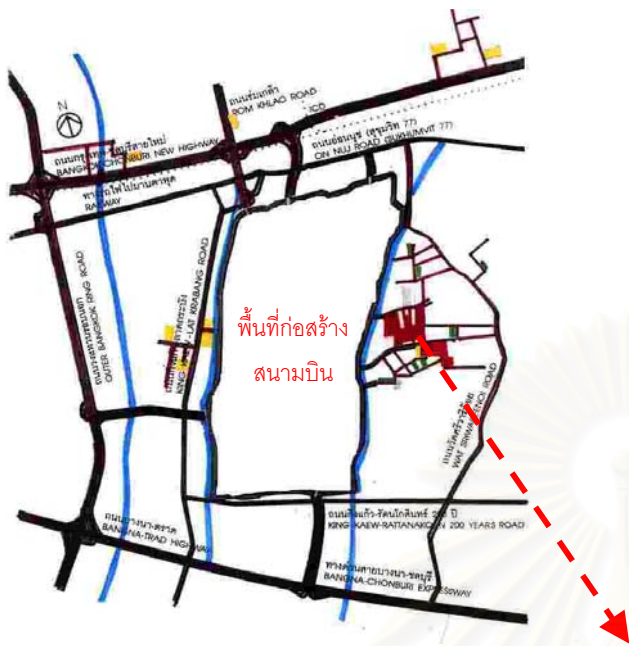
2. เข้าที่ดินเอกชนประกอบไปด้วย 7 ชุมชน คือ

- 2.1. ชุมชนที่ดินจัดสรรกำนันสุมล
- 2.2. ชุมชนที่ดินจัดสรรอบต สุชาติ
- 2.3. ชุมชนที่ดินจัดสรรผู้ใหญ่แก้ว
- 2.4. ชุมชนที่ดินจัดสรรกำนันเปี้ย
- 2.5. ชุมชนบ้านด่าน
- 2.6. ชุมชนที่ดินจัดสรรลุงจ้อย
- 2.7. ชุมชนซอยยายไทย

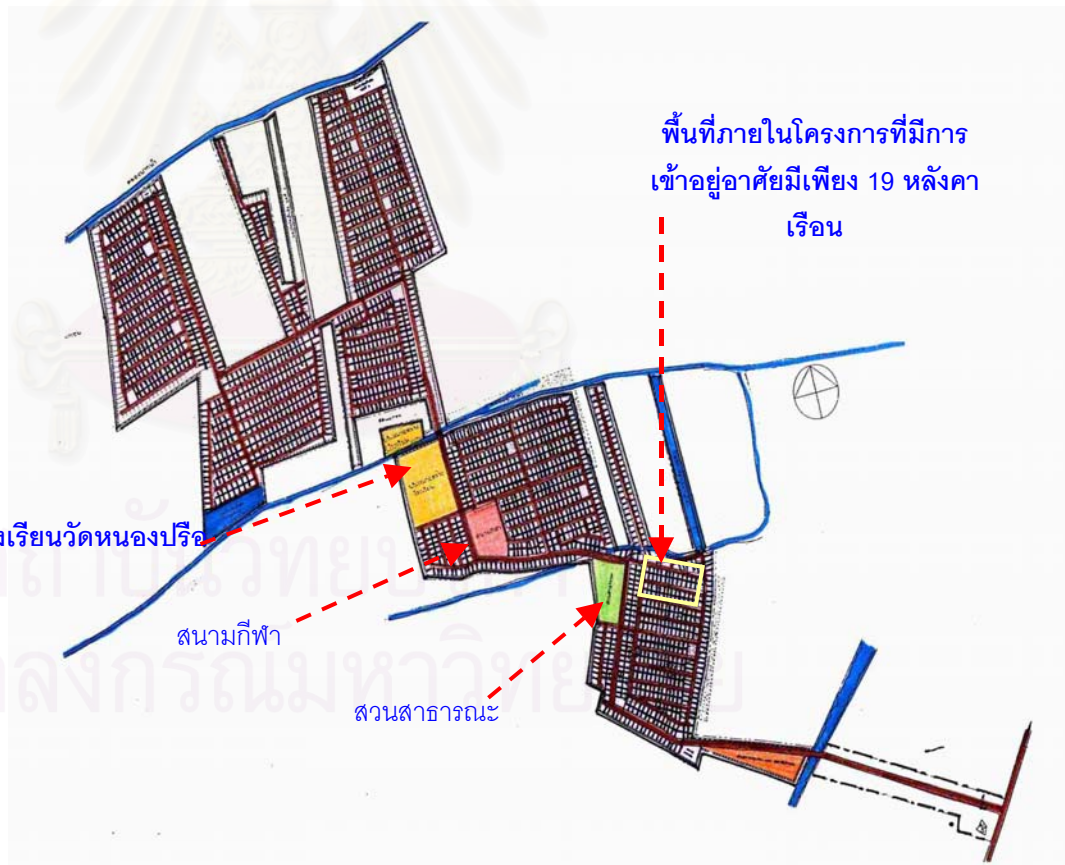
จำนวน 228 หลังคาเรือน

รูปภาพที่ 5.1 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนที่รัฐจัดหาให้

ชุมชนที่รัฐจัดหาให้

ที่ตั้ง : ต. หนองปรือ อ. บางพลี จ. สมุทรปราการ
 สถานะภาพการครอบครอง : เป็นเจ้าของเอง
 จำนวนบ้าน : 19 หลังคาเรือน

รูปภาพที่ 5.2 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนซอยแปดแสนและซอยกิ่งแก้ว

ชุมชนซอยแปดแสน และซอยกิ่งแก้ว 48

ที่ตั้ง : ต. กิ่งแก้ว อ. บางพลี จ. กรุงเทพฯ
สถานะภาพการครอบครอง : เช่าที่วัดกิ่งแก้ว
จำนวนบ้าน : 42 หลังคาเรือน (ชุมชนกิ่งแก้ว48)
108 หลังคาเรือน (ชุมชนแปดแสน)

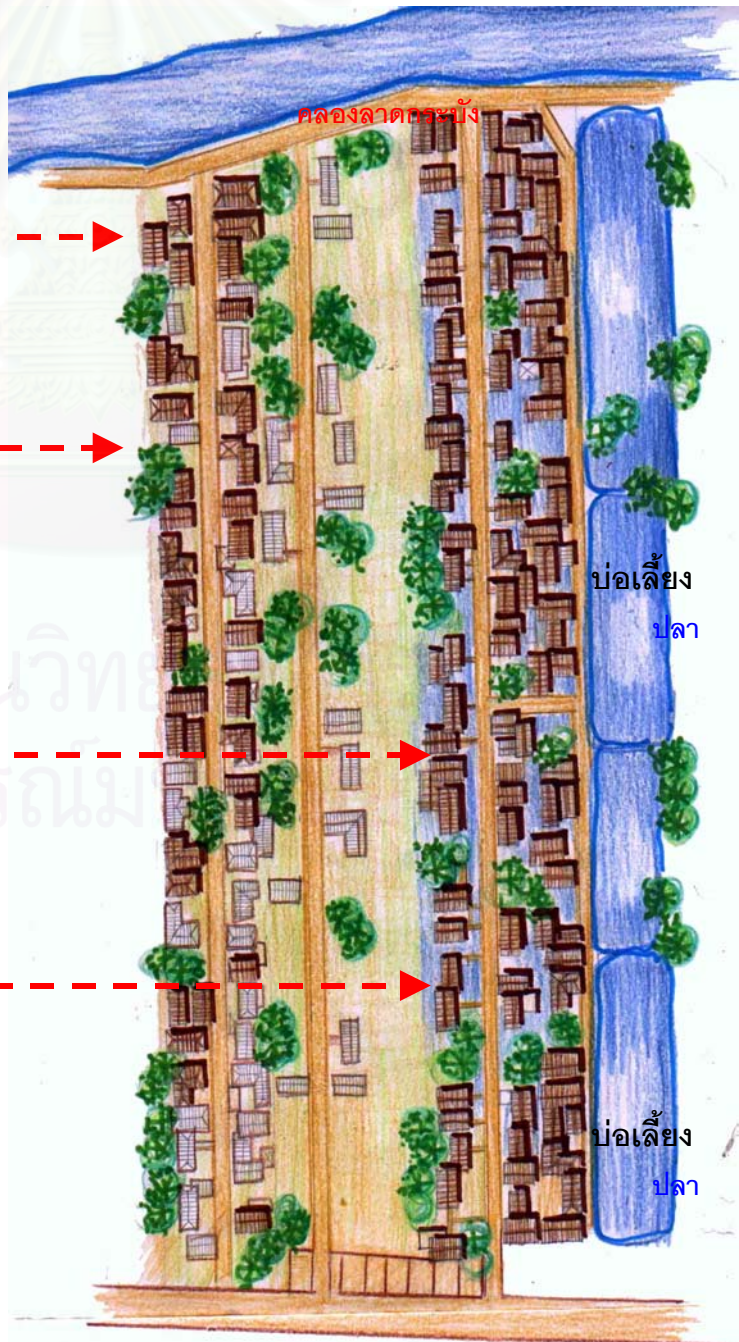

ทางเดินคอนกรีต
กว้าง 1.20 ม.

ชุมชนซอยกิ่งแก้ว 48

ชุมชนซอยแปดแสน

สภาพภายในชุมชนน้ำท่วมถึง

สภาพทั่วไปของชุมชนชอย แปะแสนและ ชอยกิ่งแก้ว 48

เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ติดถนนกิ่งแก้วลาดกระบัง มี 2 ชุมชนติดกันคือ ชุมชนชอยกิ่งแก้ว 48 (ชอยผู้ใหญ่งเงิน) และชุมชนชอยแปดแสน มีการเชื่อมต่อถึงกันโดยมีทางเดินเชื่อมด้านหลังชุมชนริมคลองลาดกระบัง พื้นที่ของชุมชนทั้งสองนี้เป็นพื้นที่ที่ติดกับพื้นที่ก่อสร้างสนามบินหนองงูเห่า ที่สุดคือมีเพียงคลองลาดกระบังกั้นเท่านั้น แม้ว่าชุมชนทั้ง 2 จะอยู่ติดกันและเป็นพื้นที่วัดเหมือนกันแต่ลักษณะทางกายภาพของทั้ง 2 ชุมชนจะมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก คือ

ชอยกิ่งแก้ว 48 (ชอยผู้ใหญ่งเงิน)

จะเป็นชุมชนที่มีระเบียบเรียบร้อยบ้านแต่ละหลังจะมีรั้วกันเป็นสัดส่วนลักษณะของบ้านโดยมากจะเป็นบ้าน 2 ชั้นครึ่งไม้ครึ่งปูน ถนนภายในชุมชนจะเป็นถนนคอนกรีตอย่างดี มีถังขยะวางไว้หน้าบ้านแต่ละหลังเพื่อรอการจัดเก็บไปทำลายอย่างเป็นสัดส่วน แต่ภายในชุมชนนี้จากจำนวนบ้าน 85 หลังคาเรือนภายในชุมชน จะมี อยู่เพียง 42 หลังเท่านั้นที่เป็นครอบครัวที่ย้ายมาจากหนองงูเห่า ภายในชุมชนจะมีการจัดเรียงถึงขยะหน้าบ้านทุก ๆ หลังไว้อย่างเป็นระเบียบ แล้วจะมีคนมาเก็บไปทำลาย โดยเสียค่าบริการเดือน ละ 20 บาทต่อเดือน ต่อ 1 บ้าน

รูปภาพที่ 5.2.1 สภาพภายในชุมชนชอยกิ่งแก้ว 48

รูปภาพที่ 5.2.2 สภาพบ้านภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.2.3 บรรยากาศภายในชุมชน

ชอยแปดแสน

ลักษณะทางกายภาพของชุมชนจะเป็นชุมชนที่ไม่ค่อยมีระเบียบเรียบร้อยนัก พื้นที่ของชุมชนจะเป็นที่ลุ่มเพราะเป็นพื้นที่ติดกับคลองลาดกระบังดังนั้นบ้านในชุมชนนี้จะมีเสาลอยยกพื้นเหนือน้ำ มีทางเดินหลัก ขนาดกว้าง 1.2 เมตร เป็นทางคอนกรีต และมีสะพานเชื่อมเพื่อเข้าบ้านแต่ละหลัง การกำจัดขยะในชุมชนจะเป็นการนำขยะของแต่ละบ้านเดินออกไปทิ้งที่ถังขยะหน้าถนนใหญ่เองไม่มีการจัดใส่ถังเพราะผู้อยู่อาศัยไม่ต้องการเสียค่าบริการเดือนละ 20 บาทให้ผู้บริการ

รูปที่ 5.2.4 สภาพบ้านภายในชุมชนที่ต้องยกพื้นสูงเนื่องจากน้ำท่วมถึงภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.2.5 ทางเดินภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.2.6 บรรยากาศภายในชุมชนชอยแปดแสน

การเข้าถึงของทั้ง 2 ชุมชนนี้คือใช้ถนนกิ่งแก้วลาดกระบังเป็นเส้นทางหลัก พื้นที่ของทั้ง 2 ชุมชนเป็นพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดกิ่งแก้ว โดยที่ชุมชนชอย กิ่งแก้ว 48 เป็นพื้นที่ซึ่งทางวัดทำการจัดสรรไว้มานานแล้วจึงมีการถมที่เรียบร้อยส่วนพื้นที่ในชุมชนชอยแปดแสน เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นได้ 3 - 4 ปีที่ผ่านมา ตอนที่มีการรื้อย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างสนามบิน ทางวัดจึงไม่มีการจัดสรรและเตรียมการไว้ล่วงหน้า ตลอดจนทางเข้าของชุมชนชอยแปดแสนด้านที่ติดถนนเป็นชอยแคบ ๆ รถถมดินไม่สามารถเข้าได้ ทำให้พื้นที่เป็นน้ำท่วมถึงอย่างเช่นปัจจุบัน

ค่าเช่าที่ดินทางวัดกิ่งแก้วคิดเป็น ตารางวาละ 8 บาทต่อ 1 ปี แต่ค่าต้องจ่ายเงินแรกเข้า คิดตารางวาละ 1,500 บาท ซึ่งเป็นราคาที่ค่อนข้างสูง

ปัญหาภายในชุมชน

ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนทั้ง 2 มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม คือ ด้านเศรษฐกิจจะเป็นปัญหาเรื่องรายได้ ส่วนอาชีพจะเห็นได้ว่าผู้อยู่อาศัยภายในชุมชนทั้งสองที่อยู่ในวัยทำงานจะมีอาชีพรับจ้างทำงานในโรงงาน เพราะเป็นพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณที่ตั้งของโรงงานหลาย ๆ แห่ง แต่สำหรับผู้สูงอายุที่มีอายุมาก ๆ จะไม่มีงานทำ เนื่องจากไม่มีความสามารถในการประกอบอาชีพเพราะไม่มีความรู้ความชำนาญ เคยทำแต่เกษตรกรรมมาตลอด ปัญหาทางด้านสังคมของชุมชนทั้ง 2 คือ ความสามัคคีของผู้อยู่อาศัยภายในชุมชนแม้ว่าผู้อยู่อาศัยภายในชุมชนจะเป็นกลุ่มเครือญาติกันแล้วมารวมตัวกันอยู่อาศัยแต่ก็เป็นเพียงกลุ่ม เล็กหลาย ๆ กลุ่ม จึงเกิดปัญหามากมาย เช่นการทะเลาะกัน ตลอดจนปัญหา ยาเสพติด การลักขโมย ซึ่งภายในชุมชนนี้จะมีมากกว่าชุมชนอื่น ๆ

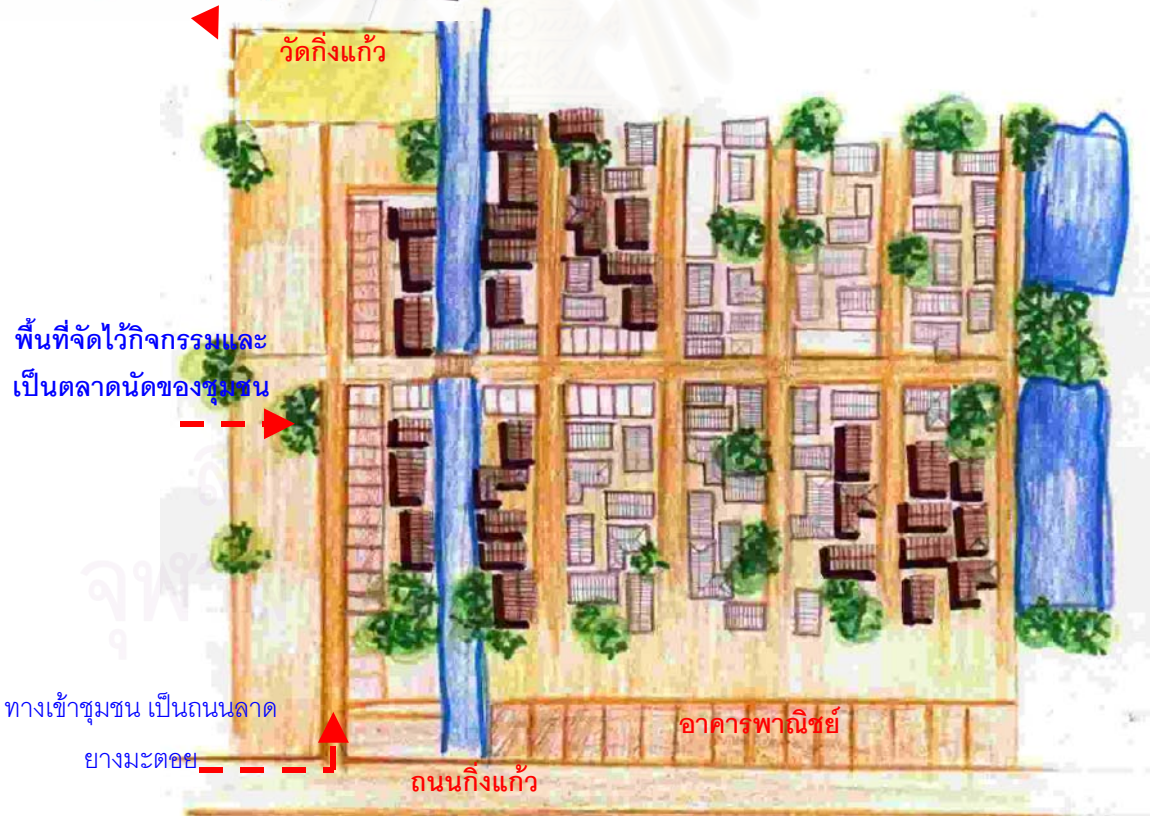
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 5.3 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนหน้าวัดกิ่งแก้ว

ชุมชนหน้าวัดกิ่งแก้ว

ที่ตั้ง : ต. ราชาทะเว อ. บางพลี จ. สมุทรปราการ
 สถานะภาพการครอบครอง : เช่าที่วัดกิ่งแก้ว
 จำนวนบ้าน : 30 หลังคาเรือน

หมายเหตุ : ผู้อยู่อาศัยที่ย้ายมาจากพื้นที่ก่อสร้าง
 สนามบินสัญลักษณ์ภายในผังจะระบายสีหลังคา
 ส่วนที่ไม่ได้ระบายเป็นผู้อยู่อาศัยที่มาจากที่อื่น ๆ

สภาพทั่วไปของชุมชนหน้าวัดกิ่งแก้ว

ชุมชนหน้าวัดกิ่งแก้วแห่งนี้จัดว่าเป็นชุมชนขนาดใหญ่และมีการอยู่อาศัยของผู้ที่มาจากหลาย ๆ ที่ แต่ผู้อยู่อาศัยที่มากจากพื้นที่ก่อสร้างสนามบินจากการสำรวจพบว่ามีอยู่ 30 หลังคาเรือนจากจำนวน 200 หลังคาเรือน ประเภทของที่อยู่อาศัยภายในชุมชนมีความหลากหลายคือมีทั้งบ้านเช่า ร้านค้า อาคารพาณิชย์และ บ้านเดี่ยว สาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในชุมชนมีความพร้อมทุกด้าน คือมีทั้ง ไฟฟ้า น้ำบาดาล โทรศัพท์ การเข้าถึงของชุมชนจะใช้ถนนกิ่งแก้วลาดกระบัง ถนนทางเข้าหลักเป็นถนนลาดยางอย่างดีกว้าง 5 เมตร และถนนซอยกว้าง 3.5 เมตร การกำจัดขยะจะมีถังขยะวางตามจุดต่าง ๆ และมีรถบริการมาจัดเก็บไปทิ้ง ค่าบริการเดือนละ 20 บาทต่อเดือน ต่อหลัง ภายในชุมชนมีการรวมกลุ่มคณะกรรมการและมีการจัดตั้งหัวหน้าชุมชน เพราะเป็นกลุ่มผู้นำเดียวกับผู้นำในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดกิ่งแก้ว ดังนั้นภายในชุมชนจึงมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันซึ่งโดยมากจะเป็นกิจกรรมงานต่างๆที่เกี่ยวกับวัด และการทำบุญ

ราคาเช่าพื้นที่ คิด 10 บาทต่อตารางวา ต่อปี ค่าบริการแรกเข้าอยู่อาศัยคิดเป็น 40,000 บาท ต่อ ตารางวา

ปัญหาภายในชุมชน

ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยรวมจะเป็นปัญหาการลักขโมย เพราะเป็นชุมชนขนาดใหญ่และมาจากที่ต่าง ๆ กัน ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของผู้ที่มาจากหนองงูเห่า คืออาชีพ และรายได้ที่ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย

รูปภาพที่ 5.3.1 แสดงบรรยากาศภายใน

รูปภาพที่ 5.3.2 แสดงสภาพบ้านเช่าภายใน

รูปภาพที่ 5.3.3 แสดงบรรยากาศภายใน

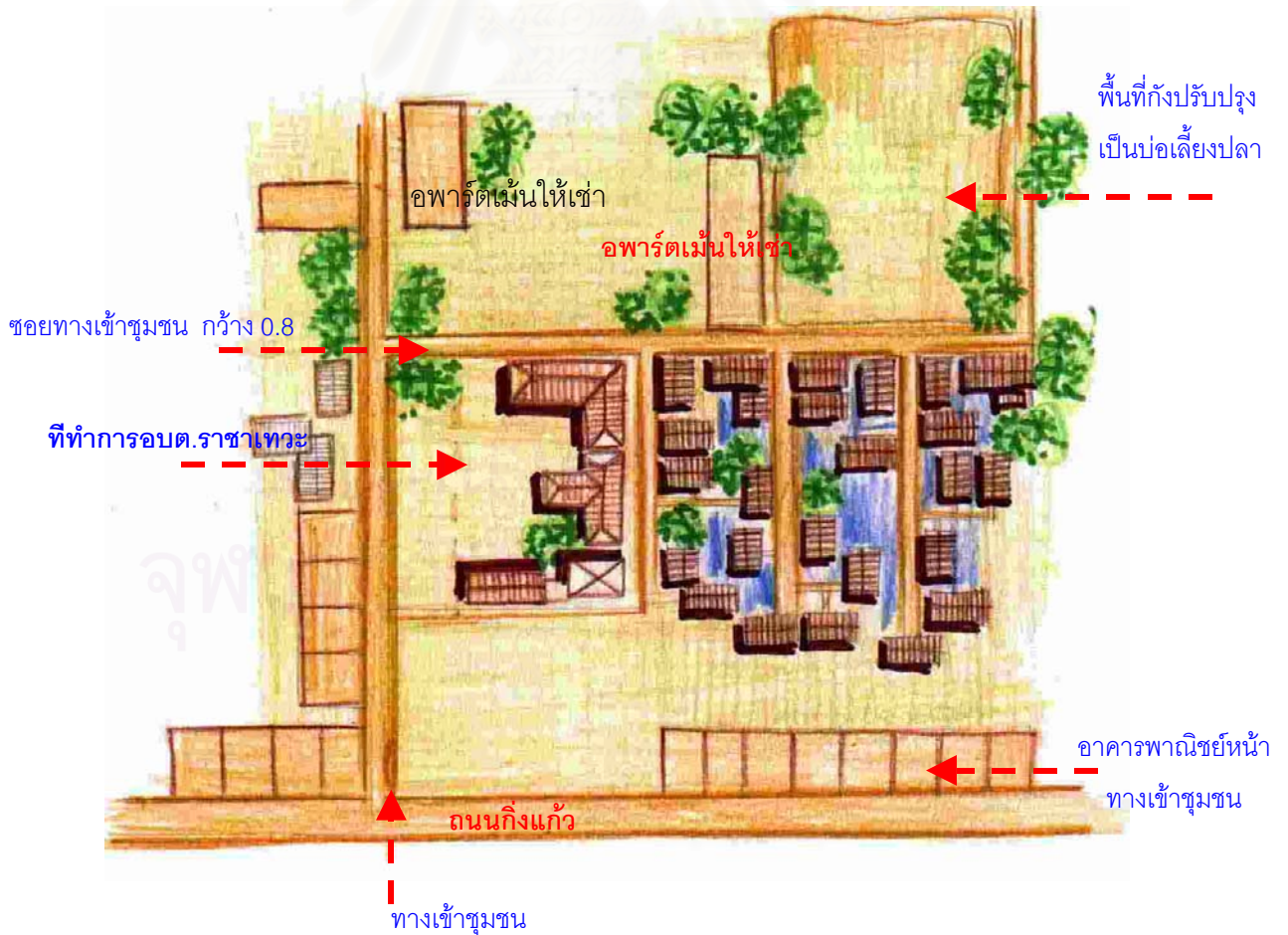
รูปภาพที่ 5.3.4 แสดงสภาพบ้านภายใน

รูปภาพที่ 5.4 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนวัดกึ่งแก้วบริเวณที่ทำการอบต.ราชาเทวะ

ชุมชนวัดกึ่งแก้วบริเวณที่ทำการ อบต.ราชาเทวะ

ที่ตั้ง : ต.ราชาเทวะ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ
 สถานะภาพการครอบครอง : เช่าที่วัดกึ่งแก้ว
 จำนวนบ้าน : 12 หลังคาเรือน

สภาพทั่วไปของชุมชนวัดกึ่งที่ตั้งอยู่บริเวณที่ทำการ อบต.ราชาเทวะ

เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ทางด้านหลังที่ทำการ อบต. ราชาเทวะ เป็นพื้นที่ธรรมสงฆ์ของวัดกึ่งแก้ว จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ที่ย้ายมาจากพื้นที่ก่อสร้างสนามบินจาก 12 หลังคาเรือนมีอยู่ 7 หลังคาเรือนที่เคยกลับไปอยู่ต่างจังหวัดตอนที่ได้รับเงินชดเชยในช่วง 1- 2 ปีแรก โดยกลับไปทำการเกษตรที่ต่างจังหวัด แต่แล้วก็ต้องกลับมาเพราะไม่มีรายได้ที่เพียงพอเคยคิดจะกลับมาหางานทำในกรุงเทพฯ จึงได้เช่าพื้นที่ดินวัดกึ่งแก้วแล้วปลูกบ้านเรือนดังเช่นปัจจุบัน แต่รายได้มีอยู่ก็ยังไม่เพียงพอเช่นเดิม เพราะไม่รู้ว่าจะไปประกอบอาชีพอะไรดี

การเข้าถึงชุมชนจะใช้ทางเดินคอนกรีตขนาด 80 เซนติเมตรด้านข้างที่ทำการอบต. ๔ เป็นเส้นทางหลัก แล้วภายในชุมชนเป็นทางเดินไม้ไผ่ถาวรเชื่อมต่อบ้านแต่ละหลัง โดยพื้นที่เป็นที่น้ำท่วมถึง สภาพบ้านภายในชุมชนเป็นบ้านที่สร้างอย่างชั่วคราวคือใช้วัสดุที่หาง่ายเช่นป้ายโฆษณาต่าง ๆ มาทำเป็นฝาบ้าน เป็นต้น

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ชุมชนได้รับคือ ไฟฟ้า และน้ำบาดาล การกำจัดขยะจะมีเจ้าหน้าที่มาจัดเก็บโดยคิดค่าบริการหลังละ 20 บาทต่อเดือน

ปัญหาภายในชุมชน

ปัญหาที่พบคือปัญหาด้านเศรษฐกิจและด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจคือรายได้และรายจ่ายไม่สมดุลกัน เนื่องจากการไม่มีอาชีพของประชาชน ปัญหาด้านกายภาพคือปัญหาเรื่องสภาพของที่อยู่ที่ไม่มีความมั่นคงถาวร

รูปภาพที่ 5.4.1 แสดงสภาพบ้านภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.4.2 แสดงทางเดินเข้าภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.4.3 แสดงสภาพบรรยากาศภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.5 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนหน้าวัดกิ่งแก้ว

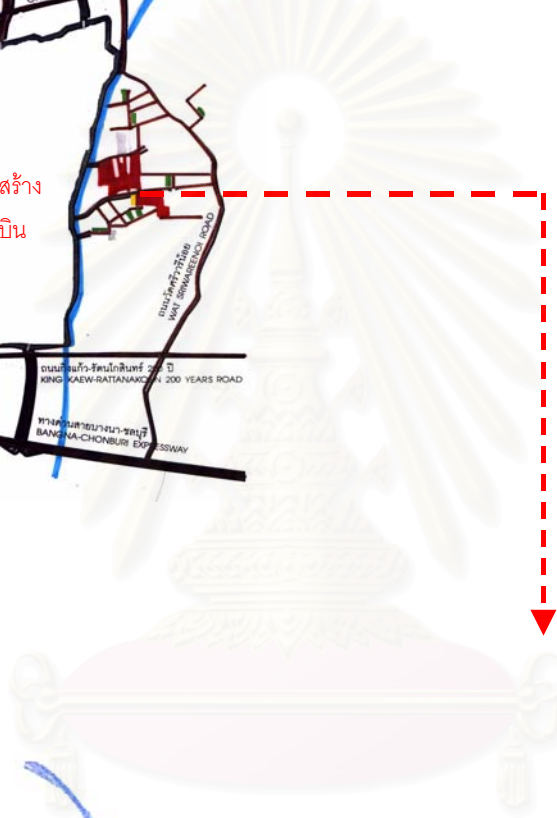
ชุมชนวัดหนองปรือ

ที่ตั้ง : อ. บางพลี จ. สมุทรปราการ

(ด้านหน้าโรงเรียนวัดหนองปรือใหม่)

สถานะภาพการครอบครอง : เช่าที่วัดหนองปรือ

จำนวนบ้าน : 35 หลังคาเรือน

พื้นที่จะก่อสร้างโรงเรียนวัดหนองปรือ

ที่ตั้งโรงเรียนวัดหนองปรือ

พื้นที่โครงการของการเคหะแห่งชาติ

สภาพทั่วไปของชุมชนวัดหนองปรือใหม่

ลักษณะของชุมชนจะเป็นแนวยาวตามพื้นที่ด้านข้างของโรงเรียนวัดหนองปรือใหม่ สามารถเดินทาง เข้า - ออกโดยใช้ถนนเส้นทางผ่านโครงการของการเคหะฯ ที่อยู่ติดกัน เพราะยังไม่มีทางเข้า ออกเป็นของตนเอง ด้านหลังชุมชนจะติดกับคลองบางนา พื้นที่ของชุมชนเดิมเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง ดังนั้นบ้านที่อยู่ในชุมชนครอบครัวที่มีฐานะไม่ค่อยดีจะไม่มีเงินพอที่จะถมที่ดิน ลักษณะที่อยู่อาศัยจึงเป็นบ้านยกพื้น อยู่เหนือน้ำ มีสะพานเชื่อมต่อไปยังบ้านแต่ละหลัง ถ้าเป็นครอบครัวที่พอมีฐานะจะทำการถมดินให้สูงขึ้นแล้วจึงปลูกบ้าน

สาธารณูปโภคภายในชุมชนประกอบไปด้วย ไฟฟ้า และน้ำบาดาล ส่วนโทรศัพท์ยังไม่มี ส่วนเรื่องขยะภายในชุมชนจากการสัมภาษณ์พบว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้เข้ามาเสนอการให้บริการจัดเก็บขยะของชุมชน แต่ต้องจ่ายค่าบริการหลังละ 20 บาทต่อเดือน ชาวบ้านจึงไม่ต้องการรับบริการจึงจัดเก็บและทำลายโดยการเผาของแต่ละบ้านเอง ถนนหน้าโครงการเป็นถนนลูกรัง ขนาดกว้าง 3 เมตร ไม่มีไฟตามถนน ดังนั้นพอตกค่ำ จะมีมืดมาก พื้นที่โล่งสำหรับทำกิจกรรมของคนในชุมชน ปัจจุบัน ใช้พื้นที่ว่างของโครงการการเคหะฯ ที่อยู่ติดกันเพราะยังไม่มีทางเข้าอยู่ของบ้านในโครงการบริเวณนั้น

รูปภาพที่ 5.5.1 แสดงสภาพบ้านที่ไม่เป็นระเบียบในชุมชน

รูปภาพที่ 5.5.2 แสดงสภาพบ้านภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.5.3 แสดงสภาพบ้านภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.5.4 แสดงสภาพถนนหน้าชุมชนที่เป็นถนนลูกรัง

เนื่องจากเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ธรณีสงฆ์ของ วัดหนองปรือ ดังนั้นสิทธิการครอบครองที่อยู่อาศัยจึงเป็นลักษณะการเช่าที่วัด ค่าเช่าพื้นที่ราคา 10 บาท ต่อตารางวาต่อ 1 ปี แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตอนแรกเข้าอยู่อาศัย เป็นเงิน ประมาณ 4000 บาท

จากการสัมภาษณ์พบว่าหลายครอบครัวในชุมชนนี้ได้เตรียมการเช่าพื้นที่วัดไว้เพื่อการอยู่อาศัย ตั้งแต่ก่อนการย้ายชุมชนที่เกิดขึ้นในปี พ. ศ. 2539 ประมาณ 5 – 6 ปี แต่ยังไม่ได้เข้ามาอยู่อาศัย การเช่าพื้นที่เดิมที่นั่นทางวัดคิดราคา ถูกกว่า ตารางวาละ 10 บาท แต่มาเพิ่มราคาตอนมีการรื้อย้ายอย่างจริงจัง

ปัญหาภายในชุมชน

ปัญหาโดยรวมที่เกิดขึ้นในชุมชนนี้ทางด้านกายภาพ ประกอบด้วยบริการทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ไม่พร้อม การเข้าถึงชุมชนไม่สะดวก บรรยากาศรอบ ๆ ชุมชน เป็นที่รกร้าง แม้ว่าจะอยู่ติดกับโครงการของการเคหะ ก็ตาม ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเป็นเรื่องของอาชีพ และรายได้ ปัญหาด้านสังคม ในชุมชนจะไม่มีเนื่องจากเป็นชุมชนที่มีการรวมกลุ่มคณะกรรมการและหัวหน้าชุมชน ดังนั้นสภาพทางด้านสังคมของชุมชนจึงเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

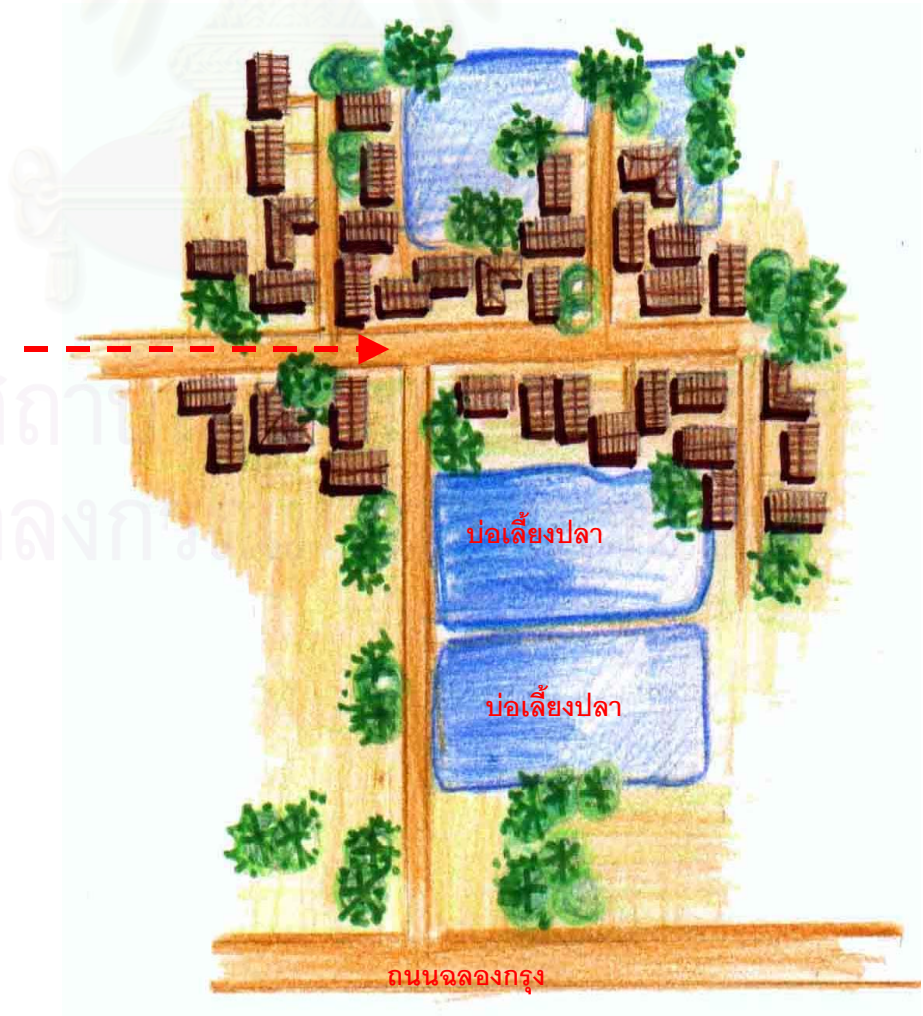
รูปภาพที่ 5.6 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนลำพะอง

ชุมชนลำพะอง

ที่ตั้ง : ต. ลำปลาทิว อ. ลาดกระบัง จ. กรุงเทพฯ
สถานะภาพการครอบครอง : เช่าที่วัดลำผักชี
จำนวนบ้าน : 29 หลังคาเรือน

ถนนภายในชุมชนเป็นถนนลูกรัง

สภาพทั่วไปของชุมชนลำพะองค์

เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนถนนฉลองกรุง ซึ่งเป็นชุมชนที่เช่าที่ธรณีสงฆ์ของวัดลำพะองค์ ในการปลูกสร้างบ้านเรือนจากการสัมภาษณ์พบว่า การเข้ามาอยู่อาศัยของประชาชนที่ย้ายมาจากพื้นที่ก่อสร้างสนามบินนั้น มีอยู่ทั้งสิ้น 29 หลังคาเรือน ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนที่เคยอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันและมีความสนิทสนมกันเป็นอย่างดี ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาทางด้านสังคมเพราะทุกคนช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นอย่างดี

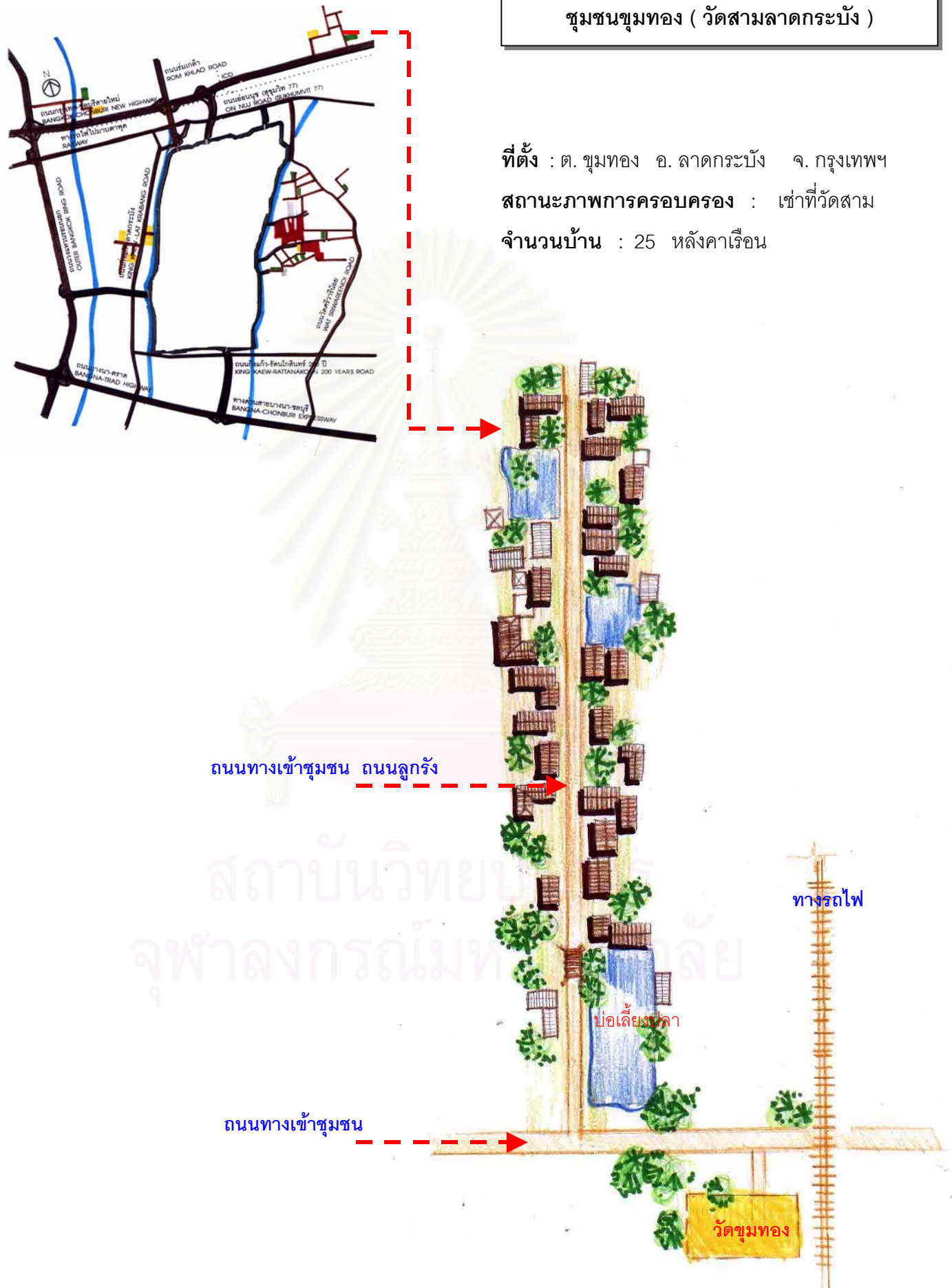
ลักษณะกายภาพโดยรวมของชุมชนยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยมากนักเพราะขาดการดูแลจากหน่วยงานต่างๆ บางพื้นที่มีน้ำท่วมถึงจึงทำให้มีปัญหาเรื่องกลิ่นของน้ำและยังเป็นที่เพาะพันธุ์ของยุง สาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในชุมชนประกอบไปด้วย ไฟฟ้า น้ำบาดาล ส่วนโทรศัพท์นั้นยังไม่มี การกำจัดขยะภายในชุมชนผู้อยู่อาศัยจะทำการเผาทำลายกันเอง

ปัญหาภายในชุมชน

ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนคือปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก เพราะประชาชนไม่มีอาชีพที่มั่นคงเป็นรายได้ก็ไม่เพียงพอกับรายจ่ายในแต่ละวันเงินขาดเหลือที่ได้รับมาก็เหลือน้อยหรือไม่เหลือเลย ปัญหาของลงมาของชุมชนนี้คือ ปัญหาด้านการเข้าถึงชุมชนมีความลำบากมาก เพราะรถที่วิ่งเข้ามามีน้อยและชุมชนตั้งอยู่ห่างจากถนนฉลองกรุงประมาณ 3 กิโลเมตร ถนนตลอดเส้นทางในชุมชนเป็นถนนลูกรัง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 5.2 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนชุมทอง

สภาพทั่วไปของชุมชนชุมทอง

เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ไกลจากพื้นที่ก่อสร้างสนามบินมากที่สุด(จากชุมชนทั้งหมดที่ทำการสำรวจ) ที่ตั้งชุมชนอยู่ห่างจากถนน หลวงแพ่ง ประมาณ 5 กิโลเมตร ชุมชนตั้งอยู่ใกล้กับวัดชุมทอง แต่เป็นพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดสามลาดกระบ้ง การเข้าถึงชุมชนจะทำให้ลำบากมากเพราะไม่มีรถประจำทางวิ่งเข้ามา ถนนภายในชุมชนเป็นถนนลูกรังขรุขระตลอดเส้นทาง สภาพภายในชุมชนจะตั้งอยู่ห่าง ๆ กันกระจัดกระจายไปเป็นทางยาวตามพื้นที่ธรณีสงฆ์ แต่ผู้ที่ย้ายมาจากพื้นที่ก่อสร้างสนามบินจะอยู่ในบริเวณที่ไม่ไกลจากกันมากนัก

ราคาค่าเช่าพื้นที่คิดเป็นรายปี ปีละ 10 บาทต่อตารางเมตร แต่ต้องเสียค่าค่าธรรมเนียมแรกเช่าหลังละ 5 หมื่นบาท

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในชุมชนประกอบไปด้วย น้ำ ไฟฟ้า และ โทรศัพท์ แต่ไฟตามถนนภายในชุมชนยังไม่มีทำให้มืดมากเวลาเดินทางในตอนกลางคืน การกำจัดขยะจะมีเจ้าหน้าที่มาเก็บคิดค่าบริการเดือนละ 30 บาทต่อหลัง

ปัญหาภายในชุมชน

ปัญหาการว่างงานเป็นปัญหาหลักของชุมชนนี้เหมือนกับชุมชนอื่นๆ เพราะประชาชนไม่มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพอื่น ๆ นอกเหนือจากเกษตรกรรม ปัญหาที่สองของชุมชนคือปัญหาการเข้าถึงชุมชนเนื่องจากไม่มีรถประจำทางวิ่งเข้ามา

รูปภาพที่ 5.7.1 แสดงสภาพถนนภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.7.2 แสดงสภาพบ้านภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.7.3 แสดงสภาพภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.7.4 แสดงสภาพบ้านภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.8 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนประชาร่วมใจ

ชุมชนประชาร่วมใจ (วัดสามลาดกระบัง)

ที่ตั้ง : อ. ลาดกระบัง จ. กรุงเทพฯ

สถานะภาพการครอบครอง : เช่าที่วัดสาม

จำนวนบ้าน : 22 หลังคาเรือน

หมายเหตุ : ผู้อยู่อาศัยที่ย้ายมาจากพื้นที่ก่อสร้าง
สนามบินสัตตลักษณะภายในผังจะระบายสีหลังคา
ส่วนที่ไม่ได้ระบายเป็นผู้อยู่อาศัยที่มาจากที่อื่น ๆ

ถนนภายในชุมชนเป็น
ถนนลูกรัง

ถนนหลักภายในซอยเป็นถนนลาดยาง

จุฬาลงกรณ์

สภาพทั่วไปของชุมชนประชาร่วมใจ

เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณถนนร่มเกล้า ในซอยทางเข้าวัดสาม ซึ่งบริเวณนั้นจะเป็นที่ธรณีสงฆ์ของวัดสามทั้งซอย แต่ที่ตั้งของชุมชนอยู่บริเวณกลางซอย ใช้ชื่อหน้าซอยว่าประชาร่วมใจ (ตลาดสหกรณ์) ชุมชนนี้ตั้งอยู่ทั้งฝั่งซ้ายและ ขวาของซอย ถนนทางเข้าหลักภายในซอยเป็นถนนคอนกรีต กว้าง 4 เมตรแต่ถนนเข้าชุมชนเป็นถนนลูกรังกว้าง 2.5 เมตร สภาพที่อยู่อาศัยของชุมชนทั้ง 2 ฝั่งมีลักษณะที่แตกต่างกันคือ ทางฝั่งขวามือสภาพที่อยู่อาศัยจะเป็นบ้านเรือนที่สร้างชั่วคราวไม่มีระเบียบเรียบร้อยแต่ ทางฝั่งซ้ายมือจะเป็นระเบียบเรียบร้อยกว่าและโดยมากที่อยู่อาศัยจะเป็นอาคารปูน ชั้นเดียว และ 2 ชั้น

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในชุมชนประกอบไปด้วย ไฟฟ้า , น้ำบาดาล โทรศัพท์ และมีไฟทาง ขณะภายในชุมชนจะมีถังวางหน้าบ้านและมีการจัดเก็บโดยรถขยะ เสียค่าบริการเดือนละ 20 บาทต่อเดือน ต่อหลัง

ปัญหาภายในชุมชน

ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน คือปัญหาด้านเศรษฐกิจเป็นปัญหาหลัก เพราะอาชีพที่คนในชุมชนที่ย้ายมาจากหนองสูงเท่าประกอบคือ การรับจ้างเก็บของเก่าไปขายซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่มีความมั่นคงและเสี่ยงต่อโรคภัยไข้เจ็บ รายได้ที่ได้ก็ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องยาเสพติดและ ขโมย

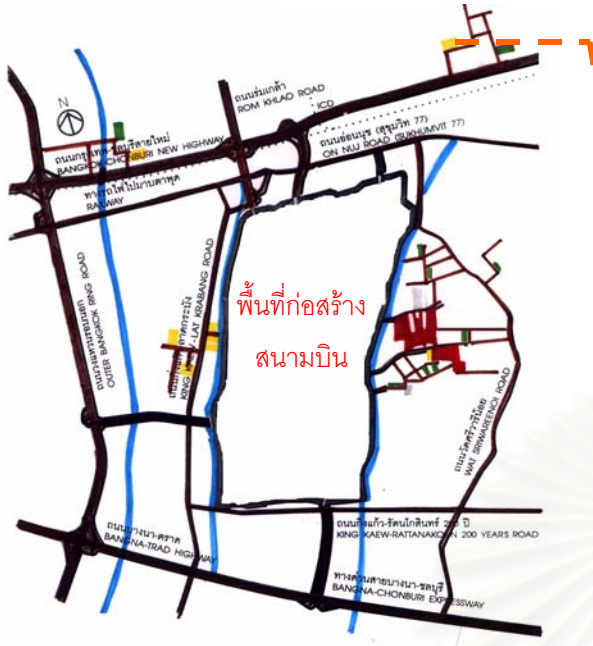
รูปภาพที่ 5.8.1 แสดงสภาพชุมชนในซอยทางขวามือของชุมชน

รูปภาพที่ 5.8.2 แสดงสภาพชุมชนในซอยทางซ้ายมือของชุมชน

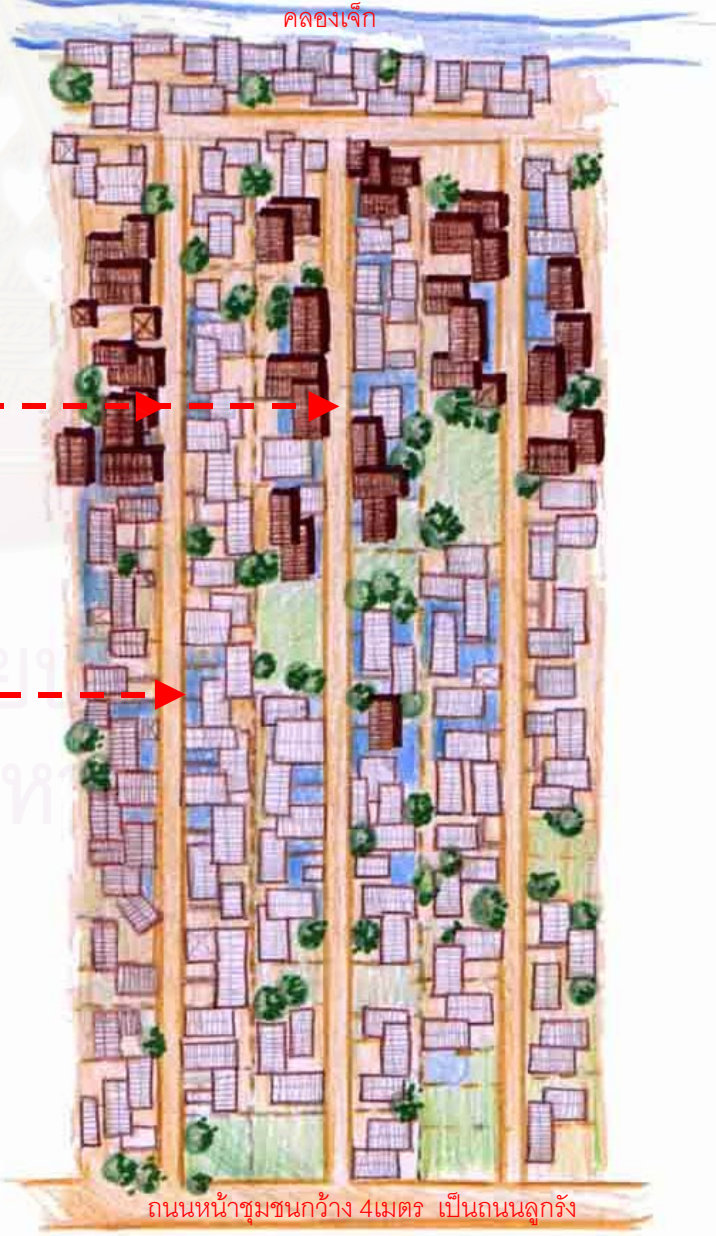

รูปภาพที่ 5.8.3 แสดงลักษณะบ้านภายในชุมชน

ชุมชนวัดสุธาโพชน์

ที่ตั้ง : ริมคลองเจ๊ก อ. บางพลี จ. สมุทรปราการ
 สถานะภาพการครอบครอง : เช่าที่วัดสุธาโพชน์
 จำนวนบ้าน : 28 หลังคาเรือน

ถนนภายในชุมชน กว้าง 2.5 เมตร
เป็นถนนลูกรัง

พื้นที่ภายในชุมชนบางพื้นที่
ที่เป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง

หมายเหตุ : ผู้อยู่อาศัยที่ย้ายมาจากพื้นที่ก่อสร้าง
 สนามบินสัญลักษณ์ภายในผังจะระบายสีหลังคา
 ส่วนที่ไม่ได้ระบายเป็นผู้อยู่อาศัยที่มาจากที่อื่น ๆ

ถนนหน้าชุมชนกว้าง 4 เมตร เป็นถนนลูกรัง

สภาพทั่วไปของชุมชนวัดสุธาโพชน์

เป็นที่อยู่ห่างไกลจากถนนใหญ่คือถนนอ่อนนุช (สุขุมวิท 77) ประมาณ 10 กิโลเมตร การเข้าถึงชุมชนโดยรถโดยสารประจำทาง อ่อนนุช – หัวตะเข้ วิ่งเข้าถึงโครงการ ถนนตลอดเส้นทางเป็นลูกรัง กว้าง 4 เมตร ตลอดข้างทางก่อนเข้าชุมชนเป็นที่นาและปอปลาด และถนนภายในชุมชนเป็นถนนลูกรังกว้าง 2.5 เมตร เป็นชุมชนขนาดใหญ่ 385 หลังคาเรือนแต่ผู้อยู่อาศัยที่ย้ายมาจากหนองงูเห่ามีอยู่ 28 หลังคาเรือน ซึ่งเป็นกลุ่มที่เป็นเครือญาติกันและชวนกันย้ายมาอยู่ที่บริเวณนี้ ลักษณะบ้านเรือนโดยทั่วไปของชุมชนนี้จะเป็นบ้านเรือนที่สร้างอย่างไม่ถาวรสร้างเพื่อรอการต่อเติมมากกว่า พื้นที่เป็นที่ลุ่มบางที่มีน้ำขัง

สาธารณูปโภคภายในชุมชนประกอบไปด้วย ไฟฟ้า น้ำบาดาล แต่ภายในชุมชนไม่มีไฟฟ้าพอดตกค่า จะมีดีและอันตรายมาก โทรศัพท์ยังไม่ถึง การทิ้งขยะภายในชุมชนแต่ละบ้านจะทำการเผาขยะเอง

ภายในชุมชนมีการจัดตั้งหัวหน้าชุมชนและคณะกรรมการชุมชนเมื่อมีปัญหาเดือนร้อนผู้อยู่อาศัยสามารถแจ้งขอความช่วยเหลือได้

ค่าเช่าพื้นที่คิดราคา ตารางวาละ 12 บาทต่อ 1 ปี ไม่มีการเสียค่าแรกเข้าอยู่อาศัย

ปัญหาภายในชุมชน

ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเป็นปัญหาที่สำคัญเพราะไม่มีอาชีพและรายได้ ส่งผลถึงปัญหาทางด้านกายภาพคือไม่มีความสามารถในการสร้างที่อยู่อาศัยที่มีลักษณะที่ดีและมั่นคงถาวรได้ ปัญหาสังคมภายในชุมชน กลุ่มใหญ่นั้นมีปัญหาเรื่องความแตกแยกของคนในชุมชน ปัญหาหาการลักขโมยและยาเสพติดซึ่งมีเยอะมาก

รูปภาพที่ 5.9.1 แสดงสภาพบ้านภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.9.2 แสดงบรรยากาศภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.9.3 แสดงสภาพทางเข้าชุมชน

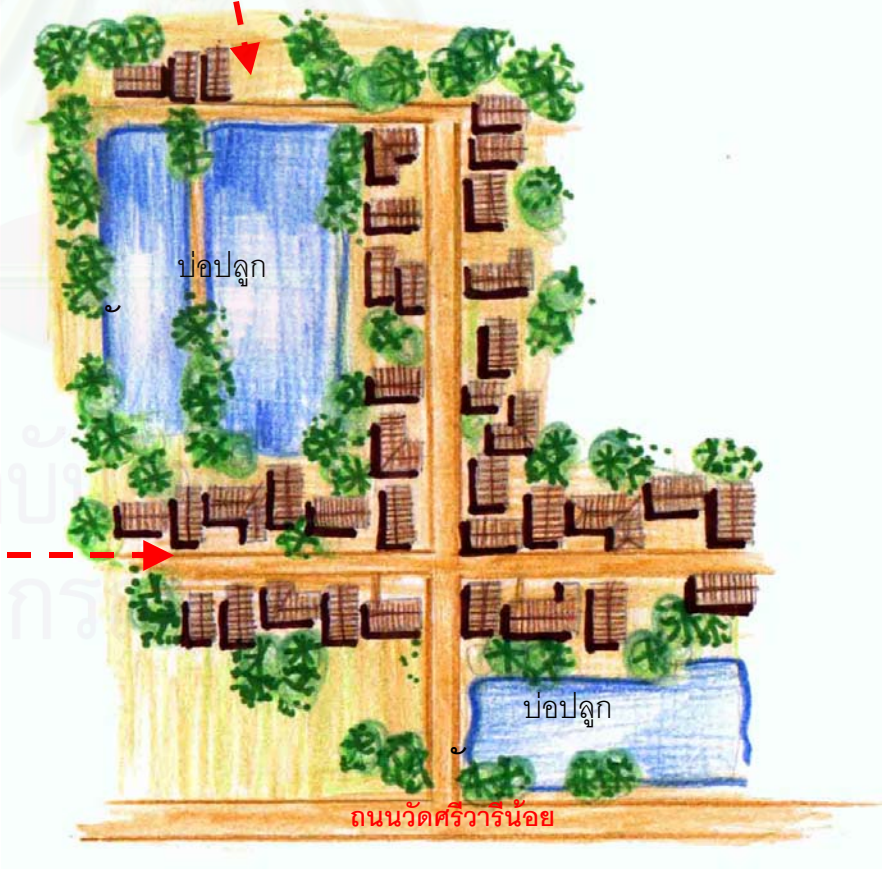
รูปภาพที่ 5.9.4 แสดงสภาพภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.10 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนบ้านด่าน

ชุมชนบ้านด่าน

ที่ตั้ง : ต. กิ่งแก้ว อ. บางพลี จ. สมุทรปราการ
 สถานะภาพการครอบครอง : เป็นเจ้าของเอง
 จำนวนบ้าน : 30 หลังคาเรือน

ถนนลูกรังภายในชุมชน

ถนนวัดศรีวารน้อย

รูปภาพที่ 5.11 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนคลองบางนา

ชุมชนบ้านคลองบางนา (กำนันสุมล)

ที่ตั้ง : ต. ศรีษะจรเข้ไฉ่น้อย อ. บางเสาธง

จ. สมุทรปราการ

สถานะภาพการครอบครอง : เป็นเจ้าของเอง

จำนวนบ้าน : 65 หลังคาเรือน

พื้นที่แปลงโล่งที่ซื้อแล้วแต่
ไม่มีเงินพอปลูกบ้าน

ถนนหน้าโครงการเป็นถนน
คอนกรีตกว้าง 4 เมตร

ทางไปทำการอบต.
ศรีษะจรเข้ไฉ่น้อย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านคลองบางนา (กำนันสุมล)

ชุมชนบ้านคลองบางนาเป็นชุมชนที่เกิดขึ้นจากการที่เจ้าของที่ดินคือกำนันสุมลได้จัดแบ่งแปลงที่ดินขายให้แก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการรื้อย้ายชุมชนเพื่อสร้างสนามบินหนองงูเห่า โดยเป็นแปลงที่ดินขนาด 50 ตารางวา ราคา แปลงละ 5 แสนบาท เป็นที่ดินถมเรียบร้อยแล้ว ถนนภายในชุมชนเป็นถนนคอนกรีต ขนาด 2.5 เมตร ถนนหน้าชุมชนเป็นถนนคอนกรีต กว้าง 4 เมตร สภาพที่อยู่อาศัยภายในชุมชนนี้โดยมากเป็น บ้าน 2 ชั้นครึ่งไม้ครึ่งปูนบรรยากาศภายในชุมชนดีการเข้าถึงชุมชนจะเข้าทางที่ทำการ อบต. ศรีชะจระชั้นน้อย แล้วข้ามสะพานข้ามคลองบางนาเข้ามา การสัญจรมีรถสองแถววิ่งเข้ามาถึงหน้าชุมชน ชุมชนนี้มีการจัดแปลงที่ดินไว้ประมาณ 100 แปลง ผู้ที่มาจากพื้นที่ก่อสร้างสนามบินจำนวนจริงมีอยู่ประมาณ 86 หลังแต่มาปลูกบ้านเรือนอยู่อาศัยจริงเพียง 65 หลัง จากการสัมภาษณ์พบว่าอีกจำนวน 21 หลังที่ไม่มาปลูกบ้านเพราะไม่มีเงินเหลือพอจึงปล่อยที่ว่างเปล่า แล้วไปอาศัยอยู่กับญาติที่อื่น

สาธารณูปโภค สาธารณูปการภายในชุมชนครบทุกอย่างทั้ง น้ำบาดาล ไฟฟ้า โทรศัพท์ แต่ไม่มีไฟทางตามถนน การกำจัดขยะจะมีรถมารับไปกำจัดคิดราคา 30 บาทต่อเดือน ต่อหลัง

ปัญหาภายในชุมชน

ปัญหาภายในชุมชน ทางด้านกายภาพของชุมชนมีปัญหาเรื่องไฟฟ้าตามถนน ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจคือปัญหาเรื่องอาชีพและรายได้ที่ไม่เพียงพอ อาชีพที่ผู้อยู่อาศัยภายในชุมชนทำกับมากคืออาชีพรับจ้างเก็บผักกระเฉด ซึ่งเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อยและไม่ประจำ ส่วนผู้สูงอายุภายในชุมชนจากที่เคยทำเกษตรกรรมก็ไม่มีอาชีพเพราะไม่มีกำลังในการเดินทางไปรับจ้างเก็บผักยังที่ต่าง ๆ ได้

รูปภาพที่ 5.11.1 แสดงสภาพบ้านภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.11.2 แสดงถนนคอนกรีตด้านหน้าชุมชน

รูปภาพที่ 5.11.3 แสดงบรรยากาศภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.12 แสดงที่ตั้งและผังบริเวณชุมชนที่ดินจัดสรรอบต.สุชาติ

ชุมชนที่ดินจัดสรร อบต.สุชาติ

ที่ตั้ง : ต.หนองปรือ อ. บางพลี จ. สมุทรปราการ
(บริเวณหน้าวัดหนองปรือใหม่)

สถานะภาพการครอบครอง : เป็นเจ้าของเอง

จำนวนบ้าน : 45 หลังคาเรือน

พื้นที่ก่อสร้าง
สนามบิน

วัดหนองปรือใหม่

ถนนกว้าง 4 เมตร

บ่อปลูกผัก
กระจับ

ถนนภายในชุมชน กว้าง 3 เมตร

บ่อปลูกผัก
กระจับ

บ่อเลี้ยงปลา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สภาพทั่วไปของชุมชนที่ดินจัดสรร อบต.สุชาติ

เป็นที่ดินที่เกิดขึ้นจากการที่ บิดาของ อบต. สุชาติซึ่งเดิมที่เคยอาศัยอยู่ในพื้นที่ก่อสร้างสนามบินและถูกเวนคืนที่ดินตั้งแต่ปี 2506 แล้วมาหาซื้อที่บริเวณใกล้เคียงสนามบินเอาไว้ และย้ายครอบครัวออกมาอยู่อาศัยที่นี่ และแบ่งแปลงที่ดินให้กับลูก ๆ เป็นมรดก ต่อมาเมื่อมีการรื้อย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างสนามบิน กลุ่มพี่น้องของ อบต. สุชาติจึงรวมที่ดินและทำการจัดสรรขายให้กับผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนซึ่งก็คือกลุ่มคนที่เคยสนิทสนมกันมาตั้งแต่สมัยทำกินอยู่ในพื้นที่สนามบิน ดังนั้นผู้อยู่อาศัยในชุมชนนี้จึงเป็นกลุ่มเครือญาติพี่น้องและคนคุ้นเคย ความสัมพันธ์ภายในชุมชนนี้จึงมีความผูกพันและช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นอย่างดี และเมื่อมีปัญหาเดือดร้อนในเรื่องการอยู่อาศัยเจ้าของที่ดินก็จะดูแลจัดการให้เป็นอย่างดีเพราะเจ้าของที่เองก็อาศัยอยู่ในชุมชนเช่นกัน แปลงที่ดินที่ทำการจัดสรรมีขนาด 50 ตารางวา ราคา แปลงละ 450,000 บาท พร้อมถมดินให้

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในชุมชนประกอบไปด้วย ไฟฟ้าและน้ำบาดาล ส่วนโทรศัพท์ยังไม่มี การกำจัดขยะจะมีรถมาเก็บคิดค่าบริการเดือนละ 30 บาท ต่อเดือน ต่อหลังการเข้าถึงชุมชนใช้ถนนที่ตัดผ่านวัดหนองปรือใหม่เป็นถนนลาดยางอย่างดีกว้าง 4 เมตร ส่วนถนนภายในชุมชนเป็นถนนกรวด กว้าง 3 เมตร

ปัญหาภายในชุมชน

ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนนี้คล้ายกับชุมชนอื่น ๆ คือเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจคืออาชีพ และรายได้ ปัญหาทางด้านสังคมในชุมชนนี้ไม่มีเลยอีกทั้งยังเป็นชุมชนที่มีการจัดกิจกรรมร่วมกันเป็นบางครั้งบางคราว เช่นการนัดกันไปทำบุญที่วัดในโอกาสต่าง ๆ

รูปภาพที่ 5.12.1 แสดงถนนภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.12.2 แสดง บ้านภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.12.3 แสดงบรรยากาศภายในชุมชน

ชุมชนซอยพิบูลแก้ว (ผู้ใหญ่แก้ว)

พื้นที่ก่อสร้าง
สนามบิน

ที่ตั้ง : ซอย พิบูลแก้ว ต. ศรีษะจรเข้ น้อย อ. บางเสาธง
จ. สมุทรปราการ

สถานะภาพการครอบครอง : เป็นเจ้าของเอง
จำนวนบ้าน : 35 หลังคาเรือน

ถนนทางเข้าบ้านของครอบครัวผู้ใหญ่แก้ว

ที่โล่งหน้าชุมชน

บ่อปลูก
ผักกระเจต

บ่อเลี้ยงปลา

พื้นที่เกษตรกรรมของครอบครัวผู้ใหญ่แก้ว

ถนนภายในชุมชนกว้าง 2.5 เมตรเป็นถนนลูกรัง

สภาพทั่วไปของชุมชนชอยพิกุลแก้ว (ผู้ใหญ่แก้ว)

เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในชอยพิกุลแก้ว เป็นที่ดินจัดสรรของผู้ใหญ่แก้วและญาติพี่น้อง ที่ทำการจัดสรรแปลงที่ดินขนาด 50 ตารางวาพร้อมถม ราคาแปลงละ 400,000 บาท ที่ตั้งของชุมชนนี้อยู่ติดกับพื้นที่ก่อสร้างสนามบิงหนองงูเห่าแต่ถูกกั้นด้วยคลองหนองงูเห่า การเข้าถึงชุมชนนี้สามารถเข้าทางถนนวัดศรีวารีน้อย แล้วเข้าชอยพิกุลแก้วซึ่งอยู่ติดกับสะพานข้ามคลองหนองคลองงูเห่า ภายในชอยพิกุลแก้วซึ่งเป็นที่ดินของครอบครัวผู้ใหญ่แก้วที่ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรมคือจะมีบ่อปลา บ่อผักกระเฉด และมีสวนผลไม้ อยู่ในพื้นที่หลายไร่ ที่ตั้งของชุมชนจะอยู่ด้านหน้าสุดของพื้นที่

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในชุมชนประกอบไปด้วย ไฟฟ้า น้ำบาดาล ถนนภายในโครงการเป็นถนนลูกรังกว้าง 3 เมตร ไม่มีไฟฟ้าตามทางเข้าชุมชน โทรศัพท์ยังไม่มีให้บริการในชุมชนนี้ การกำจัดขยะแต่ละบ้านจะรับผิดชอบทำการเผาเองไม่มีรถมาจัดเก็บ

ปัญหาภายในชุมชน

ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ทางด้านกายภาพนั้นจากการสัมภาษณ์พบว่าเจ้าของที่ดินเมื่อขายที่ดินแล้วก็ไม่ได้เข้ามาดูแลอย่างจริงจังเมื่อมีปัญหา หาเรื่องน้ำไฟติดขัด ผู้อยู่อาศัยต้องทำการแจ้งเอง ตลอดจนถึงอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่มี ตามที่ตกลงไว้ตั้งแต่ก่อนการซื้อที่ดิน เช่นเรื่องของถนนทางเข้าชุมชน เพราะเมื่อถึงหน้าฝนจะลำบากมาก สภาพสังคมภายในชุมชน จะต่างคนต่างอยู่ไม่สนิทสนมกันมากเพราะมาจากที่ต่าง ๆ กัน และปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนมีลักษณะเดียวกับชุมชนอื่น ๆ คือ ไม่มีอาชีพและรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย มีบ้านหลายหลังภายในชุมชนนี้ที่ถูกละทิ้งเพราะเอาที่ไปจำนองแล้วนำเงินมาปลูกบ้านเพราะเงินที่ได้รับมาจากการรื้อย้ายชุมชนตั้งแต่ต้นไม่เพียงพอในการปลูกบ้านจึงต้องไปกู้ยืมจากที่ต่าง ๆ และไม่มีกำลังในการส่งจึงถูกละทิ้ง

รูปภาพที่ 5.13.1 แสดงมุมมองจากภายนอกชุมชน

รูปภาพที่ 5.13.2 แสดงบรรยากาศภายในชุมชน

ชุมชนที่ดินจัดสรร ก้านันเป็ย

ที่ตั้ง : ต. หนองปรือ อ. บางพลี จ. สมุทรปราการ
 (บริเวณหน้าวัดหนองปรือใหม่)
 สถานะภาพการครอบครอง : เป็นเจ้าของเอง
 จำนวนบ้าน : 8 หลังคาเรือน

ชุมชนที่ดินจัดสรร
 อบต. สุชาติ

ถนนภายในโครงการกว้าง
 2.5 เมตร เป็นถนนลูกรัง

ถนนกว้าง 4 เมตร

ที่ตั้งวัดหนองปรือใหม่

สภาพทั่วไปของชุมชนที่ดินจัดสรร กำนันเป็ย

ที่ดินนี้เป็นที่ดินของกำนันเป็ยที่แบ่งขายให้กับคนรู้จัก ซึ่งเป็นชุมชนขนาดเล็กคือ มีเพียง 8 หลังคาเรือนเท่านั้น ลักษณะโดยทั่วไปของชุมชนคล้ายคลึงกับที่ดินจัดสรรของอบต. สุชาติ คือ มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในชุมชนประกอบไปด้วย ไฟฟ้า และน้ำบาดาล ส่วนโทรศัพท์ยังไม่มี แต่การกำจัดขยะภายในชุมชนนี้จะเผากันเองตามบ้านแต่ละหลัง การเข้าถึงชุมชนใช้ถนนที่ตัดผ่านวัดหนองปรือใหม่เป็นถนนลาดยางอย่างดีกว้าง 4 เมตร ส่วนถนนภายในชุมชนเป็นถนนกรวด กว้าง 3 เมตร

ปัญหาภายในชุมชน

ปัญหาที่เกิดขึ้น คือเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจคืออาชีพ และรายได้ของผู้อยู่อาศัยในชุมชน ปัญหาทางด้านสังคมภายในชุมชนผู้อยู่อาศัยไม่ได้มาจากที่เดียวกันคือต่างคนต่างก็มาไม่รู้จักสนิทสนมกันมาก่อนแต่มีความคิดในการหาที่อยู่อาศัยว่า ต้องการที่อยู่อาศัยที่ไม่ไกลจากที่อยู่อาศัยเดิมในพื้นที่ก่อสร้างสนามบินเท่านั้น ดังนั้นความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนี้จึงเป็นลักษณะต่างคนต่างอยู่

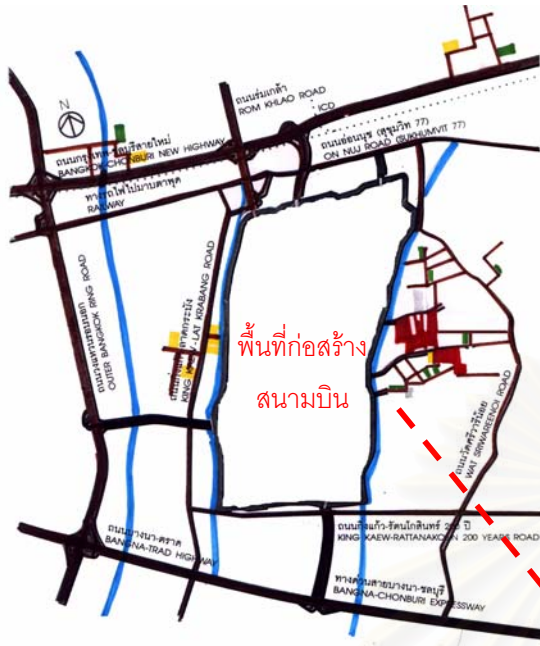

รูปภาพที่ 5.14.1 แสดงสภาพบ้านภายในชุมชนโดยมากเป็นบ้าน 2 ชั้น

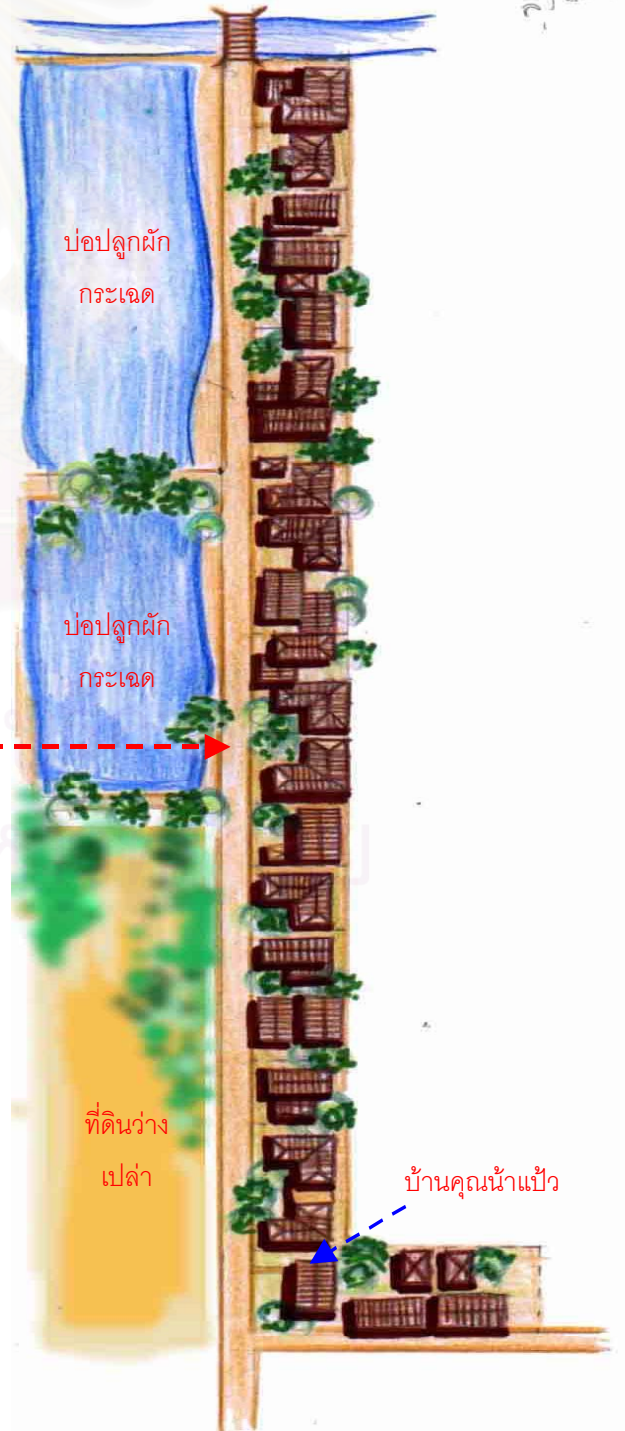

รูปภาพที่ 5.14.2 แสดงบรรยากาศของชุมชน มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ข้าง ๆ

ชุมชนที่ดินลุ่มจ้อย

ที่ตั้ง : ต. หนองปรือ อ. บางพลี จ. สมุทรปราการ
สถานะภาพการครอบครอง : เป็นเจ้าของเอง
จำนวนบ้าน : 23 หลังคาเรือน

ถนนหน้าชุมชน เป็นถนน
ลูกรังกว้าง 2.5 เมตร

สถิตยศาสตร์ชุมชน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สภาพทั่วไปของชุมชนชอยยายไทย

พื้นที่ภายในชุมชนชอยยายไทยเป็นที่ดินซึ่งทำการจัดสรรโดยคุณกัญญาซึ่งเป็น ผู้ที่ทำธุรกิจที่อยู่อาศัยในบริเวณนี้โดยโครงการเดิมเป็นโครงการทาวเฮ้าส์ขายและเช่า จำนวน 70 ยูนิต แต่เมื่อมีการรื้อย้ายชุมชน คุณกัญญาจึงจัดแปลงที่ดินโล่ง ขนาด 50 ตารางวา ราคาแปลงละ 450,000 บาท ขายให้แก่ผู้ต้องการซื้อที่ดินเพื่อปลูกสร้างบ้าน โดยที่จัดแบ่งแปลงนี้อยู่ข้าง ๆ โครงการทาวเฮ้าส์ที่ทำเดิม ดังนั้นการเข้าถึงโครงการจึงต้องผ่านโครงการทาวเฮ้าส์ก่อน แต่ลักษณะทางกายภาพของชุมชนนี้กับโครงการทาวเฮ้าส์จะแตกต่างกันในเรื่องของถนนโครงการที่จะเป็นถนนลูกรังขนาดกว้าง 2.5 เมตร แต่ในโครงการทาวเฮ้าส์จะเป็นถนนคอนกรีตอย่างดี ความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้อยู่อาศัยที่ย้ายมาจากพื้นที่ก่อสร้างสนามบินหนองงูเห่า จะมีความสนิทสนมกันเป็นอย่างดี เพราะเป็นกลุ่มผู้อยู่อาศัยที่เคยมีบ้านเรือนอยู่ติดกันและเป็นญาติพี่น้องกันมาก่อน อีกทั้งภายในชุมชนนี้ยังมีพื้นที่โล่งเพื่อใช้พักผ่อนพบปะนั่งคุยกันทุก ๆ เย็น

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในชุมชนประกอบไปด้วย ไฟฟ้า , น้ำบาดาล โทรศัพท์ คือมีความพร้อมทุกอย่าง เนื่องจากอยู่ติดกับโครงการทาวเฮ้าส์จัดสรรเดิม การกำจัดขยะจะมีรถมารับไปทิ้ง

ปัญหาภายในชุมชน

ปัญหาภายในชุมชนจะเป็นเรื่องของเศรษฐกิจ เพราะรายได้ไม่เพียงพอ ไม่มีความสามารถในการประกอบอาชีพ

รูปภาพที่ 5.16.1 แสดงถนนทางเข้าชุม

รูปภาพที่ 5.16.2 แสดงสภาพบ้านภายในชุมชน

รูปภาพที่ 5.12.3 แสดงที่โล่งภายในชุมชนที่ใช้เป็นที่พักผ่อน

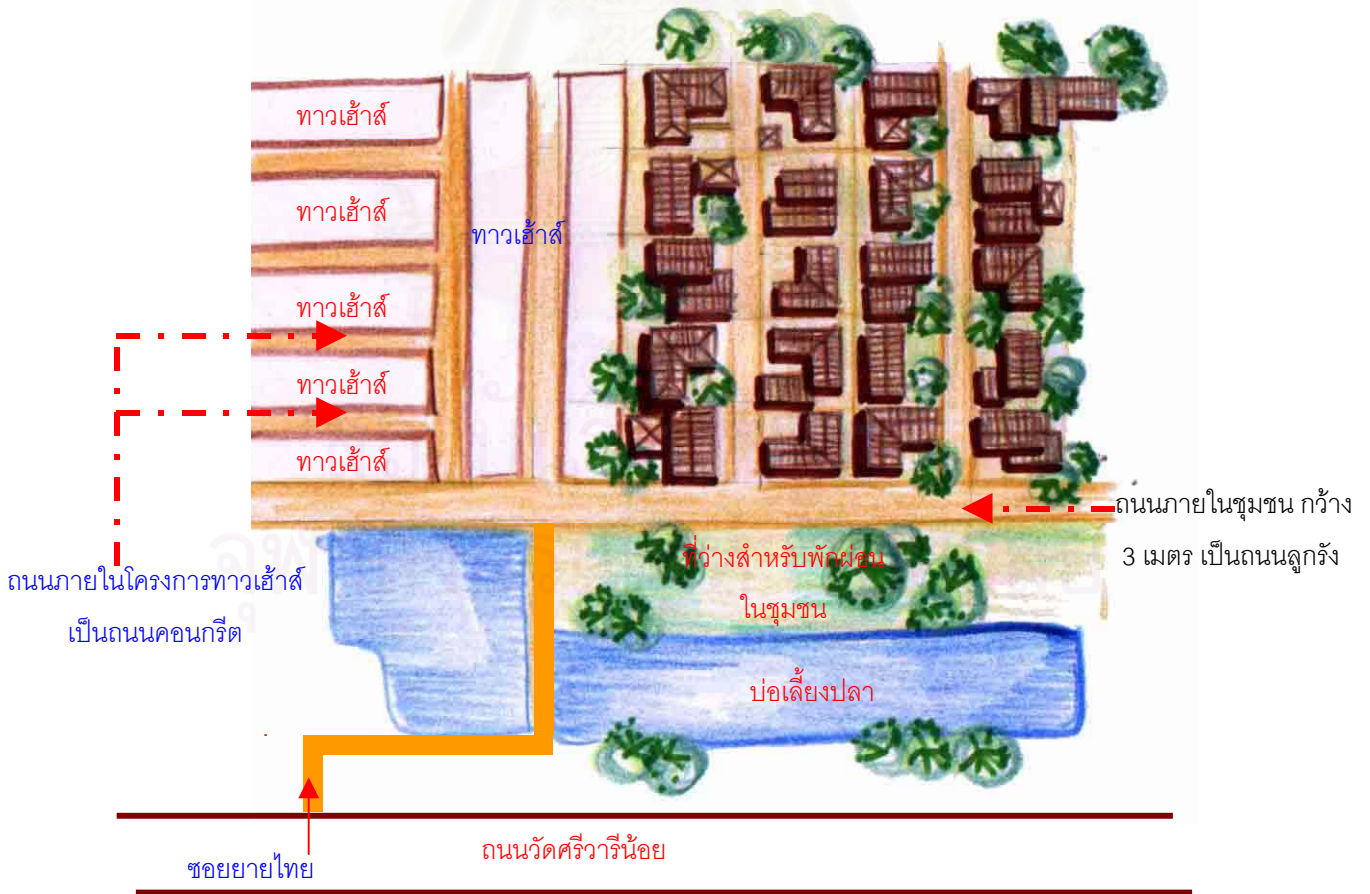

รูปภาพที่ 5.12.3 แสดงถนนภายในชุมชน

ชุมชนซอยยายไทย

ที่ตั้ง : ซอย ยายไทย ต. ศรีษะจรเข้ น้อย อ. บางเสาธง
 จ. สมุทรปราการ
 สถานะภาพการครอบครอง : เป็นเจ้าของเอง
 จำนวนบ้าน : 22 หลังคาเรือน

สภาพทั่วไปของชุมชนชอยยายไทย

พื้นที่ภายในชุมชนชอยยายไทยเป็นที่ดินซึ่งทำการจัดสรรโดยคุณกัญญาซึ่งเป็น ผู้ที่ทำธุรกิจที่อยู่อาศัยในบริเวณนี้โดยโครงการเดิมเป็นโครงการทาวเฮ้าส์ขายและเช่า จำนวน 70 ยูนิต แต่เมื่อมีการรื้อย้ายชุมชน คุณกัญญาจึงจัดแปลงที่ดินโล่ง ขนาด 50 ตารางวา ราคาแปลงละ 450,000 บาท ขายให้แก่ผู้ต้องการซื้อที่ดินเพื่อปลูกสร้างบ้าน โดยที่จัดแบ่งแปลงนี้อยู่ห่าง ๆ โครงการทาวเฮ้าส์ที่ทำเดิม ดังนั้นการเข้าถึงโครงการจึงต้องผ่านโครงการทาวเฮ้าส์ก่อน แต่ลักษณะทางกายภาพของชุมชนนี้ก็กับโครงการทาวเฮ้าส์จะแตกต่างกันในเรื่องของถนนโครงการที่จะเป็นถนนลูกรังขนาดกว้าง 2.5 เมตร แต่ในโครงการทาวเฮ้าส์จะเป็นถนนคอนกรีตอย่างดี ความสัมพันธ์ของกลุ่มที่อยู่อาศัยที่ย้ายมาจากพื้นที่ก่อสร้างสนามบินหนองงูเห่า จะมีความสนิทสนมกันเป็นอย่างดี เพราะเป็นกลุ่มที่อยู่อาศัยที่เคยมีบ้านเรือนอยู่ติดกันและเป็นญาติพี่น้องกันมาก่อน อีกทั้งภายในชุมชนนี้ยังมีพื้นที่โล่งเพื่อใช้พักผ่อนพบปะนั่งคุยกันทุก ๆ เย็น

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในชุมชนประกอบไปด้วย ไฟฟ้า , น้ำบาดาล โทรศัพท์ คือมีความพร้อมทุกอย่าง เนื่องจากอยู่ติดกับโครงการทาวเฮ้าส์จัดสรรเดิม การกำจัดขยะจะมีรถมารับไปทิ้ง

ปัญหาภายในชุมชน

ปัญหาภายในชุมชนจะเป็นเรื่องของเศรษฐกิจ เพราะรายได้ไม่เพียงพอ ไม่มีความสามารถในการประกอบอาชีพ

รูปภาพที่ 5.16.1 แสดงถนนทางเข้าชุม

รูปภาพที่ 5.16.2 แสดงสภาพบ้านภายในชุม

รูปภาพที่ 5.12.3 แสดงที่โล่งภายในชุมชนที่ใช้เป็นที่พักผ่อน

รูปภาพที่ 5.12.3 แสดงถนนภายในชุมชน

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “ การรื้อย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) “ มีวัตถุประสงค์การศึกษาคือ

1. เพื่อศึกษากระบวนการในการย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างสนามบินหนองงูเห่า
2. ศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสภาพการอยู่อาศัย การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม เศรษฐกิจและสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนกลุ่มที่รับข้อตกลงที่ 1 (อยู่ในที่ที่รัฐจัดให้) และ ข้อตกลงที่ 2 (ไม่ได้อยู่ในที่ที่รัฐจัดให้)
3. ปัญหาการอยู่อาศัยหลังการรื้อย้ายที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มที่รับข้อตกลงที่ 1 (อยู่ในที่ที่รัฐจัดให้) และ ข้อตกลงที่ 2 (ไม่ได้อยู่ในที่ที่รัฐจัดให้)
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการรื้อย้ายชุมชน ไปอยู่ในที่ใหม่ สำหรับโครงการอื่นๆ

โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้ที่เคยอาศัยอยู่ในพื้นที่ก่อสร้างสนามบินที่เลือกรับข้อตกลงที่ 1 คือเข้าอยู่อาศัยในพื้นที่ที่รัฐจัดหาให้และรับเงิน 50,000 บาท ต่อหลังคาเรือน และข้อตกลงที่ 2 คือรับเงินจำนวน 800,000 บาทต่อหลังคาเรือนแล้วจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่เอง ซึ่งจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาจากจำนวน 578 หลังคาเรือนเลือกทำการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งสิ้นเป็นอย่างน้อย ดังนั้นจึงใช้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 118 ตัวอย่าง ในการศึกษา ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์การจำแนกด้วยรูปแบบของที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน เป็นเกณฑ์ เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจเป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งคำถามส่วนใหญ่เป็นคำถามแบบปิด ผลที่ได้จากการศึกษาและสำรวจนำมาวิเคราะห์โดยคิดเป็นร้อยละ เพื่อบรรยายความสัมพันธ์ต่าง ๆที่เกิดขึ้น

จากการศึกษาสามารถจำแนกหัวข้อการสรุปอภิปรายได้ดังนี้คือ

1. สภาพรวมและปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของผู้รับข้อตกลงที่ 1 และข้อตกลงที่ 2
2. แนวทางและข้อเสนอแนะในการรื้อย้ายชุมชน
3. สรุปผลการศึกษา

1. สภาพรวมและปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของผู้รับข้อตกลงที่ 1 และข้อตกลงที่ 2

1.1 ผู้รับข้อตกลงที่ 1

สภาพโดยรวม จากแปลงที่ดินที่รัฐจัดเตรียมไว้เพื่อรองรับการรื้อย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างสนามบินท่าอากาศยานสากลกรุงเทพฯ แห่งที่ 2 (หนองจุกเก่า) มีจำนวนทั้งสิ้น 2,387 แปลง, มีผู้เช่าอยู่อาศัย 19 หลังคาเรือน จากจำนวนผู้รับสิทธิ 29 ราย จากการศึกษาพบว่า

- **ลักษณะทางกายภาพ**

ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยในปัจจุบันมีสภาพที่ดีขึ้นกว่าที่อยู่อาศัยก่อนการรื้อย้ายชุมชน คือ เป็นบ้านก่ออิฐฉาบปูน 2 ชั้น มีขนาดพื้นที่ใช้สอย มากกว่า 100 ตารางเมตร และมีการแบ่งแยกการใช้งานของพื้นที่ใช้สอยอย่างเป็นสัดส่วนรวมทั้งมีห้องน้ำ – ห้องส้วม ที่ถูกสุขลักษณะ ลักษณะกายภาพของชุมชน แม้ว่าจะมีการจัดเตรียมสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่พร้อมเพียง แต่ในปัจจุบันผู้อยู่อาศัยได้ประสบปัญหาเรื่องการบริหารที่ไม่ดี คือ ปัญหาเรื่องน้ำบาดาลที่ไม่ไหล ปัญหาการกำจัดขยะที่ไม่ถูกสุขลักษณะ คือผู้อยู่อาศัยจะทำการกำจัดขยะภายในครัวเรือน โดยการเผาขยะเอง 2 บ้านต่อ 1 กองเผาขยะ ส่วนถนนทางเข้าภายในชุมชนเป็นหลุมเป็นบ่อและไม่มีไฟทางตามถนน การเข้าถึงชุมชนค่อนข้างลำบากเพราะระยะทางจากถนนใหญ่เข้ามาที่ชุมชนมีระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร มีรถสองแถววิ่งเข้ามาในโครงการวันละไม่กี่รอบ

- **สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม**

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้รับข้อตกลงที่ 1 จากการศึกษพบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการประกอบอาชีพที่แต่เดิมเป็นการทำเกษตรกรรมในพื้นที่ตนเอง เปลี่ยนมาเป็นอาชีพรับจ้างคือการรับจ้างเก็บผักและจับปลา ซึ่งเป็นการรับจ้างที่ไม่เป็นรายได้ประจำ จึงทำให้ไม่เกิดความมั่นคงในการประกอบอาชีพและสืบเนื่องให้รายได้ที่เกิดขึ้นไม่เพียงพอกับรายจ่าย แต่ผู้อยู่อาศัยกลุ่มนี้ก็มีอาชีพเสริมคือการปลูกโหระพา กระเพรา ขายโดยปลูกในพื้นที่ดินโล่งที่ยังไม่มีการอยู่อาศัย ส่วนสภาพทางสังคมของผู้อยู่อาศัยแม้ว่าจะจะเป็นกลุ่มคนที่ไม่มีความคุ้นเคยกันมาก่อน คือไม่ได้มาจากชุมชนเดิมที่อยู่ใน

พื้นที่เดียวกันทุกหลังคาเรือนแต่ในปัจจุบันพบว่า ผู้อยู่อาศัยในชุมชน จะมีความร่วมมือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเช่นการซ่อมแซมถังน้ำบาดาล ,การกำจัดขยะ การถางหญ้าในพื้นที่บางส่วนเพื่อใช้เป็นทำกิจกรรมในชุมชน นอกจากนี้ภายในชุมชนยังมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน บ้างเป็นครั้งคราวเช่นการจัดงานทำบุญต่าง ๆ

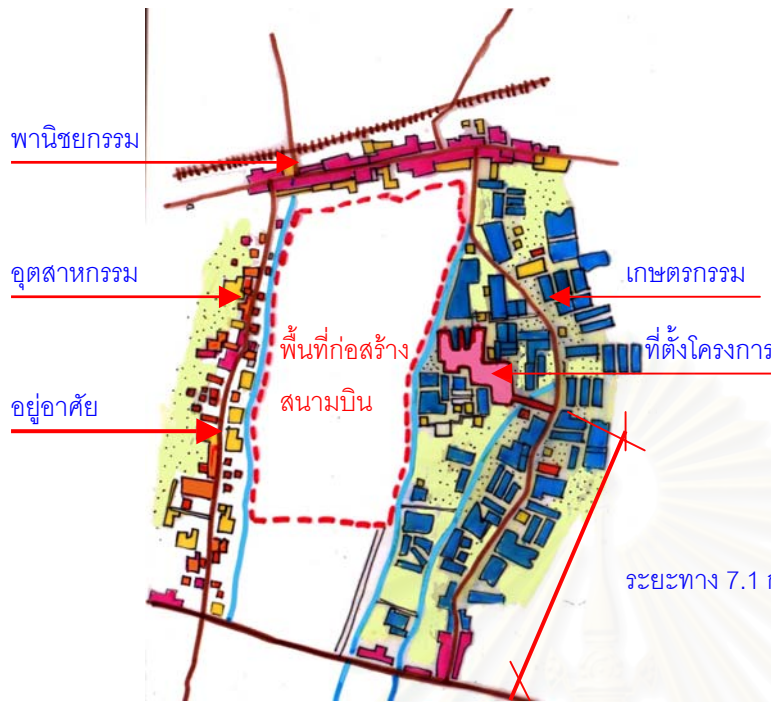
1.2 ผู้รับข้อตกลงที่ 2

ผู้ที่เลือกรับข้อตกลงที่ 2 คือการรับเงินชดเชย จำนวน 8000,000 บาทต่อหลังคาเรือนแล้วจัดหาที่อยู่อาศัยเอง จากการศึกษาพบว่า ผู้รับข้อตกลงที่ 2 นี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มผู้อยู่อาศัยโดยการเช่าพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดต่าง ๆ และกลุ่มผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ดินจัดสรรของเอกชน ดังนั้นในการสรุปภาพรวมจะแยกพิจารณาดังนี้คือ

● ลักษณะทางกายภาพ

ผู้รับข้อตกลงที่ 2 กลุ่มผู้อาศัยโดยการเช่าพื้นที่ธรณีสงฆ์ของ วัดมีจำนวนทั้งสิ้น 9 ชุมชน จากการศึกษาพบว่ามีลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว โดยส่วนใหญ่สภาพของบ้านพักอาศัย เป็นการก่อสร้างเพื่อรอการต่อเติมในอนาคต ซึ่งแตกต่างจากที่อยู่อาศัยของผู้รับข้อตกลงที่ 2 แต่อยู่ในที่ดินจัดสรรของเอกชนซึ่งมีทั้งสิ้น 7 ชุมชน จะมีรูปแบบที่อยู่อาศัยเป็นบ้าน 2 ชั้นครึ่งตึกครึ่งไม้ ก่อสร้างด้วยวัสดุที่ถาวร ซึ่งที่อยู่อาศัยของประชากรกลุ่มที่รับข้อเสนอที่ 2 ทั้ง 2 สภาพโดยรวมทางกายภาพของหน่วยพักอาศัยสรุปได้ว่ามีลักษณะที่ดีขึ้นกว่าเดิม แต่สำหรับลักษณะ ทางกายภาพของชุมชนของผู้รับข้อเสนอที่ 2 จะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน เช่น ชุมชนที่เช่าพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดต่าง ๆ ในการอยู่อาศัยลักษณะโดยรวมของชุมชน จะไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยนักเพราะมีการก่อสร้างบ้านเรือนอย่างกระจัดกระจายตลอดจนสภาพพื้นที่ไม่อำนวยในการอยู่อาศัยในบางชุมชนเช่น ชุมชนซอยแปดแสนน้ำจะท่วมถึงภายในชุมชนอยู่เสมอ , ชุมชนวัดสุธาโพธิ์ ถนนทางเข้าและระยะทางค่อนข้างลำบากมากเป็นต้น แต่ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ดินจัดสรรของเอกชน

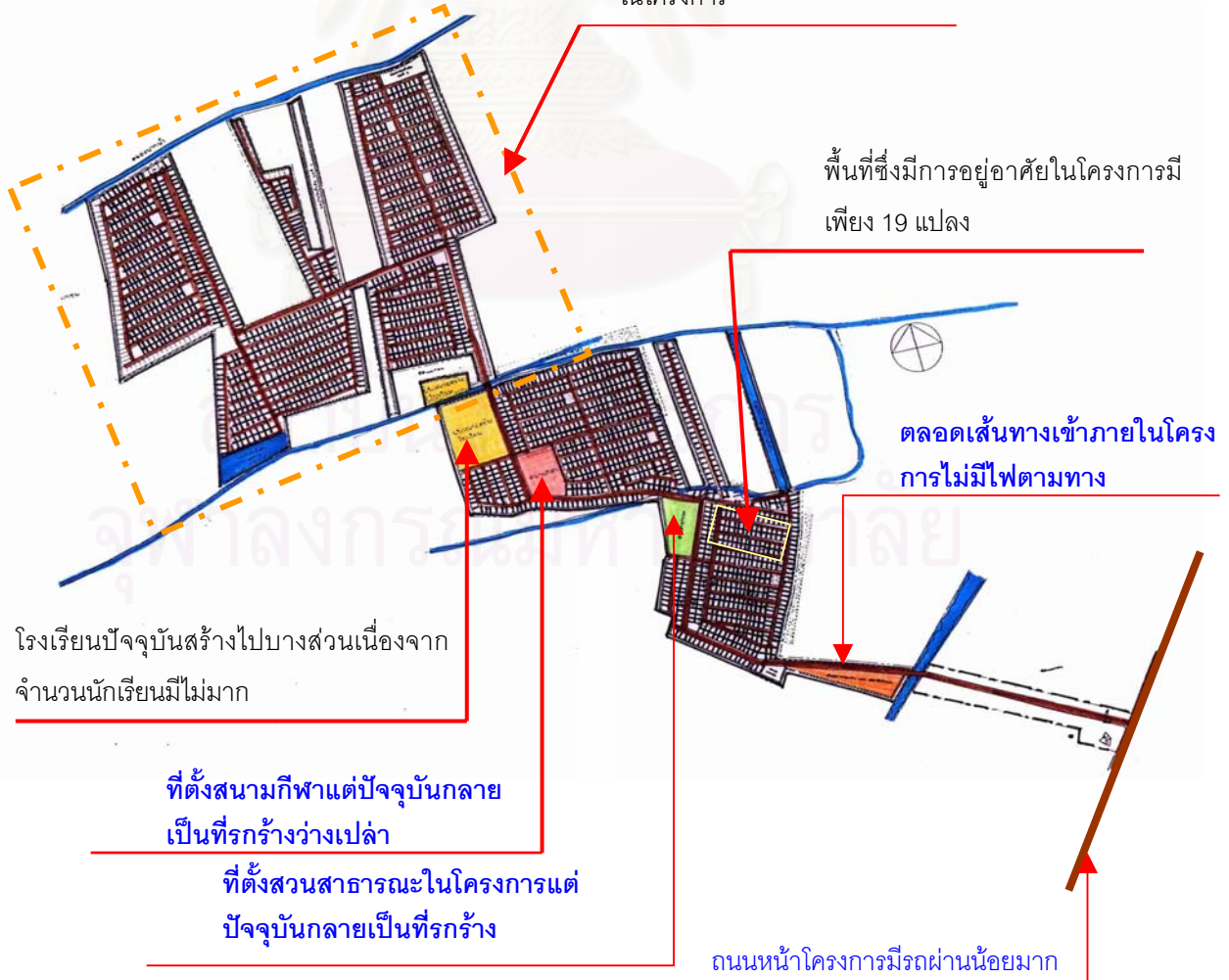
ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของโครงการที่อยู่อาศัยที่รัฐจัดหาให้

ที่ตั้งโครงการที่รัฐจัดหาการเข้าถึงโครงการไม่ดีเพราะมีระยะทางจากถนนใหญ่เข้าโครงการ 7.1 กม. อีกทั้งรถที่จะเข้าไปในโครงการมีจำนวนน้อยมา วันละ 1-2 เที่ยวเท่านั้น

ปัจจุบันพื้นที่โครงการทั้งสิ้น 2,000 แปลงมีผู้อยู่อาศัยเพียง 19 แปลง

พื้นที่แปลงโล่ง ปัจจุบันไม่มีการเข้าอยู่อาศัยในโครงการ

พื้นที่ซึ่งมีการอยู่อาศัยในโครงการมีเพียง 19 แปลง

ตลอดเส้นทางเข้าภายในโครงการไม่มีไฟตามทาง

โรงเรียนปัจจุบันสร้างไปบางส่วนเนื่องจากจำนวนนักเรียนมีไม่มาก

ที่ตั้งสนามกีฬาแต่ปัจจุบันกลายเป็นที่รกร้างเปล่า

ที่ตั้งสวนสาธารณะในโครงการแต่ปัจจุบันกลายเป็นที่รกร้าง

ถนนหน้าโครงการมีรถผ่านน้อยมาก

สบายมากกว่า เพราะเจ้าของพื้นที่ดินจัดสรรจะรับผิดชอบดูแลและจัดการอำนวยความสะดวกให้

- **สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม**

สรุปสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้อยู่อาศัยในชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการย้ายชุมชนพบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการประกอบอาชีพซึ่งแต่เดิมเป็นการทำเกษตรกรรมในพื้นที่ตนเองและเปลี่ยนมาเป็นอาชีพรับจ้าง กลุ่มผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่จัดสรรของเอกชนซึ่งอยู่ใกล้กับชุมชนเดิมประกอบอาชีพรับจ้างเก็บผักและรับจ้างจับปลา ซึ่งเป็นการรับจ้างรายวันที่ไม่มีรายได้ประจำ จึงไม่เกิดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ส่วนการรับจ้างของกลุ่มผู้ที่อยู่อาศัยในที่ของวัดจะเป็นการรับจ้างทั่วไปในโรงงานอุตสาหกรรมเนื่องจากที่ตั้งโรงงานและชุมชนวัดมักจะอยู่ละแวกเดียวกัน เช่น บริเวณชุมชนที่ตั้งอยู่บนถนนกิ่งแก้ว ได้แก่ ชุมชนหน้าวัดกิ่งแก้ว, ชุมชนวัดกิ่งแก้วบริเวณที่ทำการอบตราชาเทวะ, ชุมชนซอยแปดแสน, ชุมชนซอยกิ่งแก้ว 48 เป็นต้น จำนวนผู้ประกอบการอาชีพในปัจจุบันมีจำนวนลดลงกว่าก่อนการรื้อย้ายชุมชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุจะไม่มีอาชีพเลย เนื่องจากขาดความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพและไม่มีพื้นที่ในการประกอบอาชีพ สภาพสังคมของผู้อยู่อาศัยในชุมชนพบว่ากลุ่มผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่จัดสรรของเอกชนแต่ละชุมชนจะเป็นกลุ่มผู้ที่มีความคุ้นเคยกันมาก่อนรวมตัวกันมาซื้อที่ดิน และในบางชุมชนจะเป็นผู้ที่มีความรู้จักคุ้นเคยกับผู้จัดสรรที่ดิน ดังนั้นความสัมพันธ์ภายในชุมชนจึงดีกว่ากลุ่มชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัด ซึ่งเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่และผู้อยู่อาศัยในชุมชนจะมาจากที่ต่าง ๆ มารวมกันจึงเกิดปัญหาในการอยู่อาศัยมากกว่ากลุ่มชุมชนในที่ดินจัดสรรของเอกชน เช่น ชุมชนวัดสุธาโพธิย์ที่มีจำนวนผู้อยู่อาศัยในชุมชนจำนวน 385 หลังคาเรือน แต่จำนวนผู้ที่มาจากพื้นที่ก่อสร้างสนามบินนั้นมีเพียง 28 หลังคาเรือน ส่วนในเรื่องกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชนของกลุ่มผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดจะจัดให้เกิดขึ้นที่วัดเป็นส่วนใหญ่

- สรุปสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของผู้เลือกรับข้อตกลงที่ 2
- ปัญหาทางด้านกายภาพ

ปัญหาทางด้านกายภาพของกลุ่มผู้อยู่อาศัยโดยการเช่าพื้นที่ ธรณีสงฆ์ของวัด

1. ปัญหาความมั่นคงในการอยู่อาศัย

เนื่องจากไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างถาวร จึงเกิดความวิตกกังวลในการอยู่อาศัยว่าถ้าหากทางวัดต้องการใช้พื้นที่ดิน ชุมชนก็จะต้องย้ายออกไป เพราะการต่อสัญญาเป็นการต่อสัญญารายปีตัวอย่างเช่น ชุมชนซอยแปดแสน และซอยกิ่งแก้ว 48 ในปัจจุบันมีความวิตกกังวลว่าจะถูกไล่หรืออีกครั้ง เพราะได้ทราบข่าวว่าจะมีการขยายคลองลาดกระบังซึ่งอยู่ทางด้านหลังของชุมชน เป็นต้น

2. ปัญหารูปแบบของที่อยู่อาศัย

เป็นปัญหาสืบเนื่องจากปัญหาที่ 1 คือกรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่ดิน จึงทำให้ไม่กล้ามาที่จะปลูกสร้างบ้านเรือนอย่างถาวรและถูกสุขลักษณะได้

3. ปัญหาทางด้านกายภาพของชุมชน

เนื่องจากพื้นที่ดินของบางชุมชนเป็นบริเวณที่น้ำท่วมถึงตลอดปี จึงทำให้เกิดปัญหาด้านสุขอนามัยของผู้อยู่อาศัยเนื่องจากกลิ่นน้ำเน่าและกลายเป็นที่เพาะพันธุ์ของยุง

4. ปัญหาการเข้าถึงภายในชุมชน

บางชุมชนเช่นชุมชนสุธาโพธิ์ , ชุมชนชุมทอง เป็นต้น เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ห่างจากเส้นทางการคมนาคมเส้นทางหลักมากและนอกจากนี้รถโดยสารรับ – ส่ง ที่เข้าไปบริการในชุมชนก็ไม่มีหรือมีน้อยมากจึงเป็นปัญหาแก่ผู้อยู่อาศัย

5. ปัญหาด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ชุมชนได้รับเนื่องจากในบางชุมชนสภาพของถนนยังเป็นถนนลูกรังและ ไม่มีไฟตามทางจึงทำให้ลำบากในการคมนาคม และ นอกจากนี้บางชุมชนไม่มีการกำจัดขยะที่ถูกต้อง

- ปัญหาทางด้านกายภาพของกลุ่มผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ดินจัดสรรของเอกชน

ปัญหาที่เกิดขึ้นของผู้อยู่อาศัยในที่ดินจัดสรรเอกชนด้านกายภาพจะเป็นปัญหาด้านกายภาพของชุมชน คือสภาพของถนนภายในชุมชนและไฟทางตามถนนภายในชุมชนส่วนการบริการด้านอื่น ๆ นั้นคืออยู่แล้ว

- ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้รับข้อตกลงที่ 2

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

1. ปัญหาการไม่มีงานทำของผู้อยู่อาศัยในแต่ละชุมชน
เนื่องจากไม่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญในการประกอบอาชีพในชุมชนใหม่
2. ปัญหาความไม่มั่นคงในอาชีพ
เนื่องจากอาชีพที่เกิดขึ้นจะเป็นอาชีพรับจ้างชั่วคราวเป็นการรับจ้างรายวัน
3. ปัญหารายรับและรายจ่ายไม่เพียงพอ
เป็นปัญหาที่สืบเนื่องจากปัญหาข้อที่ 1, 2 ประกอบกับค่าใช้จ่ายในชุมชนใหม่สูงกว่าก่อนชุมชนเก่า
4. ปัญหาหนี้สิน
การใช้เงินชดเชยที่ได้จากการรื้อย้ายชุมชนของกลุ่มผู้อยู่อาศัยในวัด จะใช้จ่ายหมดไปกับเรื่องฟุ่มเฟือยต่าง ๆ เช่น ซื้อรถยนต์ ซื้อโทรศัพท์มือถือ จึงทำให้ไม่มีเงินพอในการปลูกบ้านจึงต้องกู้ยืมเงินจากเจ้าหนี้ย่อยในชุมชนซึ่งคิดดอกเบี้ยในอัตราที่สูง และกลุ่มผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ดินจัดสรรของเอกชนหนี้สินที่เกิดขึ้นจะเป็นเรื่องของการซื้อที่ดินและการปลูกบ้าน

- ปัญหาด้านสังคม

ผู้ที่อยู่อาศัยในกลุ่มชุมชนที่เป็นพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดจะเป็นชุมชนที่มีการอยู่อาศัยของผู้ที่มาจากที่ต่าง ๆ กันและเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ปัญหาภายในชุมชนจึงมีมากเช่น ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งกัน ปัญหายาเสพติด และการลักขโมย เป็นต้น แต่ผู้ที่อยู่อาศัยในที่ดินจัดสรรของเอกชนจะไม่มีปัญหา

ด้านสังคมเนื่องจากการอยู่อาศัยของกลุ่มคนที่มีความคุ้นเคยและสนิทสนมกันมาตั้งแต่อยู่อาศัยในชุมชนเดิมแล้วมารวมกันอยู่ในชุมชนจัดสรร

สรุป

จากสภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นของกลุ่มผู้รับข้อตกลงที่ 1 สามารถสังเกตได้ว่าปัญหาด้านกายภาพนั้นเกิดจากการจัดการดูภายในโครงการที่ไม่ดีพอหรือไม่มี การจัดการดูแลเลย สาเหตุเนื่องจากเมื่อมีผู้เข้าอาศัยอยู่ในโครงการน้อยทำให้สิ่ง บริการต่าง ๆ จัดเตรียมไว้ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ประกอบ กับเมื่อข้อตกลงที่ 1 ไม่ได้ได้รับความสนใจจากประชาชน ทำให้การพัฒนาโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการอยู่ในขณะนั้นได้หยุดชะงักลง จนถึงปัจจุบันตัวอย่างเช่น การสร้างสนามกีฬา สร้างสวนสาธารณะ การติดไฟฟ้าตามถนนในโครงการ ส่วนปัญหาด้านอาชีพจากการศึกษาพบว่า ทางราชการได้เคยจัดให้มีการฝึกอบรมอาชีพในชุมชนนี้แต่ไม่ได้รับความสนใจจากประชาชน เนื่องจากมีประชาชนที่ อยู่อาศัยเป็นกลุ่มที่มีอายุมากแล้วจึงไม่ได้รับความสนใจ โครงการจึงเลิกไป ซึ่ง เมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่าหากชุมชนนี้มีการเข้าอยู่อาศัยของประชาชนจำนวนมากพอจะทำให้เกิดการพัฒนากายในตัวของชุมชนเองและได้รับการช่วยเหลือจาก หน่วยงานต่าง ๆ ในหลาย ๆ เรื่อง ซึ่งก็จะทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น

ผู้รับข้อตกลงที่ 2 ทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันทั้งลักษณะทางกายภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ปัญหาของกลุ่มผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ธรณีสงฆ์ ปัญหาที่สำคัญคือปัญหาด้านกรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัย เพราะอยู่อาศัยโดยการเช่าที่วัดแสดงให้เห็นว่า ผู้อยู่อาศัยในกลุ่มนี้ไม่ได้นำเงินชดเชยที่ได้จากการ รื้อย้ายชุมชนมาใช้ในการจัดหาที่อยู่อาศัยและจากการสัมภาษณ์พบว่าได้นำเงิน ที่ได้ไปซื้อรถยนต์และใช้จ่ายในเรื่องอื่น ๆ จนหมดแล้ว ส่วนปัญหาด้านอาชีพ ทั้ง 2 กลุ่มมีปัญหาที่คล้ายกันคือ ไม่มีอาชีพที่มั่นคงและขาดรายได้ประจำ

2.แนวทางและข้อเสนอแนะในการรื้อย้ายชุมชน

การศึกษาครั้งนี้จึงสามารถเสนอแนะแนวทางในการรื้อย้ายชุมชนโดยสามารถแยกได้ดังนี้คือ

1. กระบวนการในการรื้อย้าย

2. แนวทางในการเตรียมตัวก่อนการรื้อย้ายชุมชน
3. แนวทางในการจัดการเรื่องข้อเสนอนในการรื้อย้ายชุมชน
4. แนวทางในการจัดหาที่อยู่อาศัยแห่งใหม่

1. กระบวนการในการรื้อย้ายชุมชน

1.1 ระยะเวลาในการรื้อย้ายชุมชน

โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 ใช้ระยะเวลาการดำเนินโครงการมากกว่า 30 ปี นับตั้งแต่การเวนคืนที่ดินครั้งแรกในปี พ.ศ. 2503 แล้วมาเริ่มการก่อสร้างโครงการสนามบินอย่างจริงจังในปีพ.ศ. 2540 จึงทำให้ต้องดำเนินการรื้อย้ายชุมชนในปี พ.ศ. 2539 จะเห็นได้ว่าระยะเวลาที่ยาวนานนี้ทำให้เกิดผลเสียในด้านต่าง ๆ ทั้งที่เกิดกับรัฐบาลและ ตัวผู้อยู่อาศัยในชุมชนเอง สำหรับรัฐบาลเช่น การต้องเสียงบประมาณในการดำเนินการซ้ำซ้อน คือ ครั้งแรกเป็นการเวนคืนที่ดิน ครั้งที่ 2 เป็นการเวนคืนต้นไม้ ครั้งที่ 3 เป็นการจ่ายเงินให้ผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ก่อสร้างโครงการออกจากพื้นที่ ซึ่งกลุ่มผู้อยู่อาศัยกลุ่มนี้ก็เป็นกลุ่มลูกหลานของผู้ที่ได้รับเงินจากการเวนคืนครั้งที่ 1 ที่ขยายครอบครัวออกมาแล้วทำการเกษตรอยู่ในพื้นที่ดินเดิม นอกจากนี้การดำเนินโครงการที่ยาวนานยังทำให้มีกลุ่มผู้บุกรุกเข้ามาในพื้นที่ ซึ่งตนเองไม่ได้เป็นเจ้าของพื้นที่มาก่อนมาจับจองพื้นที่เพื่อทำการเกษตรและอยู่อาศัยเช่นกัน ซึ่งถ้าดำเนินการก่อสร้างโครงการนี้ อย่างจริงจังตั้งแต่หลังการเวนคืนครั้งที่ 1 รัฐบาลจะไม่ต้องเสียงบประมาณส่วนนี้ซึ่งเป็นการลดต้นทุนสำหรับโครงการสำหรับผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ซึ่งเกิดความไม่มั่นใจในการก่อสร้างโครงการสนามบินเนื่องจากระยะเวลาดำเนินการที่ยาวนาน จึงคิดว่าเลิกล้มโครงการจึงถือโอกาสเข้ามาจับจองพื้นที่เพื่อทำการเกษตรโดยลงทุนทำการเกษตร ปลูกผัก ทำสวน เลี้ยงปลา เพื่อหวังเก็บเกี่ยวผลผลิตไปขาย แต่พอรัฐบาลประกาศโครงการอย่างจริงจังผลผลิตที่กำลังเติบโตก็เป็นอันศูนย์เปล่า นอกจากนี้ยังเกิดความไม่มั่นคงในการจัดหาที่อยู่อาศัยในอนาคตเพราะไม่มีการเตรียมการไว้ก่อนเงินที่เคยได้จากการเวนคืนก็นำมาลงทุนและใช้จ่ายจนหมดไปแล้วประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปค่าครองชีพสูงขึ้นค่าเงินลดลง เหล่านี้เป็นผลที่เกิดจากกระบวนการที่ล่าช้าในการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะ

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีการศึกษาผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นและหาวิธีการในการป้องกันก่อน แล้วจึงดำเนินการ

1.2 ความจริงจังและมาตรการที่เด็ดขาดในการดำเนินการรื้อย้าย

เนื่องจากการดำเนินโครงการที่มีการเปลี่ยนแปลงและไม่แน่นอนอันสืบเนื่องมาจากการคัดค้านการเกิดโครงการจากหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลที่เกิดขึ้นในช่วงนั้นทำให้โครงการดำเนินไปอย่างล่าช้า และติดขัด จึงก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเข้ามาจับจองพื้นที่โดยพลการของกลุ่มผู้อยู่อาศัยจากที่ต่าง ๆ และปัญหาความไม่แน่นอนในข้อเสนอสำหรับผู้อยู่อาศัยในชุมชนที่เกิดขึ้นคือ จากเดิมที่มีการสำรวจความต้องการของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ เรื่องความต้องการช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยจากรัฐบาล ซึ่งผลออกมาว่าผู้อยู่อาศัยต้องการให้รัฐบาลจัดหาที่อยู่ใหม่ให้โดยเป็นไปตามเงื่อนไขของผู้อยู่อาศัยคือ ต้องเป็นที่อยู่อาศัยที่ไม่ไกลจากที่เดิมเกิน 10 กิโลเมตร , มีระยะเวลาการผ่อนนาน 30 ปี แต่ในที่สุดทำข้อเสนอที่ให้ก็เปลี่ยนไป คือถ้าจะอยู่ในที่ที่รัฐจัดให้จะได้เงินชดเชยเพียง 50,000บาทและได้ที่อยู่ฟรี ส่วนอีกข้อเสนอหนึ่งคือรับเงิน 800,000 บาทแต่หาที่อยู่อาศัยใหม่เอง ด้วยเหตุนี้ผู้อยู่อาศัยจึงเลือกรับข้อเสนอที่ 2 คือการรับเงินก้อนแล้วไปหาที่อยู่อาศัยใหม่เอง สาเหตุเพราะเมื่อพิจารณาถึงราคาค่าที่ดินในพื้นที่ของรัฐเท่ากับ 50 ตารางวาคิดเป็นเงิน 750,000บาทซึ่งเป็นราคาที่ดินที่แพงในขณะนั้น คล้ายกับเป็นการจ่ายเงินก้อนเพื่อซื้อดินเพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัย ซึ่งถ้าเลือกรับข้อตกลงนี้จะต้องเป็นกลุ่มคนที่มีเงินเก็บออมที่มากพอสำหรับการปลูกสร้างบ้านเรือนใหม่ได้ เพราะเงินที่ให้มาเพียง 50,000 บาทพร้อมที่ดินนั้นจัดเป็นค้ำรื้อถอนที่อยู่อาศัยเดิมก็เกือบจะหมดแล้ว ซึ่งผู้รับข้อตกลงนี้มีเพียง 28 หลังคาเรือนเท่านั้น ผู้อยู่อาศัยจึงเลือกรับเงินแล้วไปหาซื้อที่ดินราคาที่ถูกกว่า ไปตั้งนั้นผู้อยู่อาศัยจึงไม่เข้ามาอยู่ในพื้นที่ที่จัดให้ซึ่งมีผลเสียมากมายดังเช่นทุกวันนี้

ข้อเสนอแนะ

รัฐบาลควรมีความแน่นอนในมาตรการและแนวทางการดำเนินการในการรื้อย้าย เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้อยู่อาศัย เช่นมีการประชุมหัวหน้า

หรือตัวแทนชุมชนเพื่อบอกกล่าวความเคลือบไหวในการดำเนินงาน และรับฟังข้อเสนอแนะจากประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชนเพื่อมาประกอบการพิจารณาในการนำเสนอให้เกิดข้อตกลงต่าง ๆ และยังเป็นกรลดการปะทะของกลุ่มผู้อยู่อาศัยและเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงาน

1.3 การประชาสัมพันธ์ที่ดีในการรื้อย้ายชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัยถึงขั้นตอนในการรื้อย้ายชุมชนครั้งนี้ทำให้ทราบว่า ประชาชนไม่ทราบถึงหมายกำหนดการในแต่ละขั้นตอนของการรื้อย้าย เช่น วันเวลาในการเข้ามารื้อย้าย เป็นต้น จึงทำให้บางครั้งไม่สามารถเตรียมตัวในการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ได้ทัน เลยเป็นผลพลอยได้ของผู้จัดสรรที่ดินรายต่างๆ ซึ่งทำให้ที่ดินในบริเวณนั้นราคาขึ้นสูงกว่าความเป็นจริง แต่ก็ยังราคาถูกลงกว่าที่ดินของโครงการที่รัฐจัดให้

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงขั้นตอนของการดำเนินการต่าง ๆ ในการรื้อย้าย และมีการประชาสัมพันธ์ถึงผลประโยชน์และข้อดีข้อเสียในการก่อสร้างสนามบินครั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีให้กับประชาชนและเป็นลดการปะทะระหว่างประชาชนและผู้ดำเนินการอีกด้วย

1.4 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ในแต่ละขั้นตอนของการตัดสินใจในการดำเนินการใด ๆ ประชาชนควรมีส่วนร่วมซึ่งแบ่งออกเป็น

1. การมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการและการตัดสินใจ
2. มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
3. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (ดำเนินการ)
4. มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ซึ่งตรงกับแนวความคิดของ นายสนธิ ชาวสะอาด¹ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเป็นแนวความคิดพื้นฐานของวิธีการพัฒนาชุมชน “ คือการช่วยให้ประชาชนช่วยตนเองได้ “ และนอกจากนี้ ผู้ที่ได้รับผลจากการตัดสินใจแต่ละครั้งเป็นอันดับแรกคือประชาชนที่ย้ายชุมชน การมีส่วนร่วมครั้งนี้เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ ซึ่งโครงการนี้ได้ให้ประชาชนเป็นผู้เลือกที่ตั้งของชุมชนที่อยู่อาศัยใหม่เอง ในขั้นตอนการสำรวจครั้งแรก

1.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรื้อย้ายชุมชน

สำหรับโครงการนี้เดิมที่การดำเนินการต่าง ๆ รวมทั้งการรื้อย้ายชุมชนเป็นการดำเนินการโดยบริษัทการทำอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 แต่เกิดปัญหาการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นการเคหะแห่งชาติจึงเข้ามาดำเนินการในส่วนการรื้อย้ายและการจัดหาที่อยู่อาศัยเพียงหน่วยงานเดียว โดยที่หน่วยงานต่าง ๆ ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมจึงทำให้การตัดสินใจ หรือการตอบสนองข้อเรียกร้องต่าง ๆ จากประชาชน จึงไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

ในการรื้อย้ายชุมชนหน่วยงานที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมประกอบไปด้วย²

1. การเคหะแห่งชาติ
ดูแลเรื่องการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ และการย้ายชุมชน
2. กระทรวงแรงงาน ฯ
ดูแลเรื่องการจัดหางาน , การจัดเตรียมแรงงาน และการฝึกอาชีพ
3. กรมประชาสงเคราะห์ , ประชาสงเคราะห์จังหวัด
ดูแลเรื่องการเตรียมการด้านสวัสดิการสังคมสำหรับประชากรวัยต่าง ๆ
4. กรมพัฒนาชุมชน , พัฒนาการจังหวัด อ่างทอง

¹ สนธิ ชาวสะอาด, “ ปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น “ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2539) ,

² ธีัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา รายงานการวิจัย “ การเตรียมตัวด้านอาชีพของประชาชนในพื้นที่เวนคืนเพื่อสร้างสนามบิน (หนองงูเห่า) “ 2538 หน้า 55

ทำหน้าที่จัดการเตรียมการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นใหม่

5. บริษัทการทำอากาศยานแห่งใหม่

กำหนดงานและคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าทำงานในสนามบิน

6. หน่วยงานราชการฝ่ายปกครองส่วนท้องถิ่น (จังหวัด , อำเภอ)

พิจารณาการพัฒนาท้องถิ่นตามความจำเป็นโดยเฉพาะกรณีที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อน

ในขบวนการรื้อย้ายครั้งนี้จากการดำเนินการที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่าวัตถุประสงค์หลักเพียงเพื่อต้องการให้ประชาชนย้ายออกจากพื้นที่เท่านั้นซึ่งในความเป็นจริงน่าจะมีการติดตามการให้ความช่วยเหลือเรื่องต่าง ๆ ก่อนการรื้อย้ายดังกล่าวในข้อต่อไป

2. แนวทางในการเตรียมตัวก่อนการรื้อย้ายชุมชน

2.1 การเตรียมตัวด้านอาชีพ

จากปัญหาที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าแม้สภาพที่อยู่อาศัยของประชาชนจะดีขึ้น แต่สภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนยังไม่ได้เท่าที่ควร เนื่องจากการขาดอาชีพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการที่ประชาชนเคยทำอาชีพเกษตรกรรมแต่เมื่อเกิดการย้ายชุมชนครั้งนี้วิถีชีวิตจึงเปลี่ยนไปเป็นสิ่งคมเมืองมากขึ้นแต่ประชาชนไม่มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ในการเตรียมตัวก่อนการรื้อย้าย ควรมีการดำเนินการเรื่องการฝึกอาชีพ เพื่อให้ประชาชนมีความชำนาญในสายอาชีพต่างๆ เมื่อย้ายชุมชนไปแล้วจะได้สามารถมีรายได้จากการประกอบอาชีพและพึ่งตนเองได้ดังที่ นางสาวธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ได้จำแนกกลุ่มประชากรในการเตรียมการด้านอาชีพก่อนการรื้อย้ายเป็น 3 กลุ่มคือ

1. กลุ่ม ที่ไม่มีช่องทางในการประกอบอาชีพ หรือกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งโดยมากไม่ใช่ผู้เป็นหลักในการหารายได้ให้แก่ครอบครัว และไม่ได้เป็นหัวหน้าครอบครัว การเตรียมตัวด้านอาชีพจึงควรเป็นการเตรียมวิถีชีวิตในชุมชนใหม่ คือ การเตรียมกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ หรืออาชีพซึ่งไม่ใช่อาชีพหลัก แต่สามารถทำรายได้ให้แก่ครอบครัว ตัวอย่างอาชีพ

การแปรรูปการเกษตร เช่นการทำปลาแห้ง หรือการถนอมอาหารประเภทพืชผักต่าง ๆ

2. กลุ่มเปลี่ยนอาชีพใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอายุน้อย ซึ่งอยู่ในวัยทำงานมีความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงในการศึกษาหาความรู้ด้านการประกอบอาชีพใหม่ ๆ ได้ง่าย โดยที่รัฐจะร่วมมือกับหน่วยงาน , บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ จัดหางานและจัดฝึกอบรมความชำนาญ
3. กลุ่มประกอบอาชีพเดิม ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การเกษตรกรรม อยู่นอกชุมชน เช่น รับจ้าง รับราชการ แม้ไม่ต้องการเตรียมตัวด้านอาชีพมากเท่าไรนัก

นอกจากนี้จากการที่รัฐมีนโยบายที่จะให้ประชาชนเข้าทำงานในสนามบินตามความรู้ความสามารถ รัฐบาลควรระบุคุณสมบัติที่แน่ชัด เช่น สาขาวิชาที่ต้องศึกษา ระดับความรู้ความสามารถ ฯ เพื่อที่จะได้เกิดการเตรียมตัวอย่างจริงจังและมีความมั่นใจในอาชีพที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2.2 การออม

ข้อเสนอแนะ

นอกจากอาชีพแล้วยังเป็นเรื่องการออมเงินเนื่องจากถ้ามีการออมตั้งแต่อยู่อาศัยในชุมชนจะเป็นการลดความเดือนร้อนของประชาชนในเรื่องเงินค่าร้อยละย่ำย เงินค่าปลูกบ้าน ก็ตามเพื่อจะได้ไม่ต้องไปกู้เจ้าหนี้ย่อยยที่มีราคาดอกเบี้ยสูง เช่นควรมีการวางแผน เช่น ถ้ารัฐมีโครงการในการดำเนินการร้อยละย่ำยชุมชนในปี พ.ศ. 2539 ในช่วงปี 2535 ควรเข้ามาเตรียมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ให้แก่ประชาชนโดย แนะนำถึงผลดีในการออมซึ่งถ้าเริ่มต้นโครงการก่อนประมาณ 4- 5 ปี จะทำให้ประชาชนมีเงินออมจำนวนหนึ่งซึ่งมาพอที่จะนำมาใช้ในอนาคตได้

3. แนวทางในการจัดการเรื่องข้อเสนอในการร้อยละย่ำยชุมชน

3.1 ข้อตกลงที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลและประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อตกลงที่เกิดขึ้นจะต้องมาจากความต้องการของประชาชนทั้งหมดไม่ใช่เพียงคนกลุ่มเดียวเพราะจากเดิมที่ผู้อยู่อาศัยต้องการเข้าอยู่อาศัยในพื้นที่

ที่รัฐจัดหาให้ โดยมีระยะเวลาในการผ่อนเงิน 30 ปี ก็น่าจะปฏิบัติไปตามนั้น เพื่อที่ประชาชนจะได้มีความรู้สึกผูกพันในพื้นที่ซึ่งเป็นที่ที่ตนเองเลือก และมีการอยู่รวมกันของกลุ่มประชาชนที่เป็นกลุ่มเดิม ความเป็นชุมชนเดิม จะไม่เกิดความแตกแยก และโครงการที่อยู่อาศัยของรัฐเองก็จะได้รับการดูแลจากกลุ่มคนที่รักในที่อยู่อาศัย และได้รับความสนใจจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในการให้บริการที่ครบครัน โรงเรียนที่สร้างภายในโครงการก็จะมีนักเรียนเข้าศึกษาในปริมาณที่มากเช่นเดิม สนามกีฬาที่จัดเตรียมไว้ก็จะมีการใช้งานอย่างจริงจัง ไม่กลายเป็นโครงการร้างอย่างเช่นปัจจุบัน

3.2 การพิจารณาการเลือกรับข้อตกลง

ข้อเสนอแนะ

จากข้อตกลงในกรณีการรื้อย้ายชุมชนหนองงูเห่าครั้งนี้ หากมองที่ข้อตกลงสุดท้ายที่เกิดขึ้นและสรุปเป็นมติรัฐบาลยื่นให้กับประชาชนซึ่งประกอบด้วย ข้อตกลงที่ 1 การเข้าอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่รัฐจัดหาให้และข้อตกลงที่ 2 คือ การรับเงินชดเชยแล้วจัดหาที่อยู่อาศัยเอง ซึ่งข้อตกลงทั้ง 2 ที่ ควรที่จะต้องมีการพิจารณาความสามารถในการเลือกรับข้อตกลงของประชาชนเช่น ถ้ารับข้อตกลงที่ 1 จะต้องมีความสามารถในการปลูกบ้านอาศัยได้ ถ้าเลือกรับข้อตกลงที่ 2 ต้องแสดงให้เห็นว่าจะไปอยู่ที่ไหนอย่างไร แล้วรัฐบาลจึงอนุญาตในการรับข้อตกลงนั้น ๆ เพราะถ้าเป็นอย่างเช่นที่ผ่านมามีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยก็จะเกิดขึ้นอีกอย่างไม่รู้จบจบเนื่องจากประชาชนที่อาศัยอยู่ที่วัดจัดเป็นกลุ่มที่ไม่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัยเพราะไม่มีความเป็นเจ้าของในผืนที่ดินที่อยู่อาศัย หรือเงื่อนไขและขั้นตอนในการรับเงินชดเชยไม่ควรที่จะให้เป็นเงินก้อน เนื่องจากประชาชนจะนำเงินที่ได้ไปใช้อย่างอื่นที่ไม่ใช่ใช้เพื่อการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ ดังนั้นควรจัดกลุ่มตัวกลางในการเบิกจ่ายเงิน เช่น ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ,สหกรณ์ ฯ แล้วให้ประชาชนไปยื่นเบิกเงินได้เป็นงวด ๆ ตามขั้นตอนในการจัดหาหรือก่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่

3.3 ขั้นตอนการรับเงินชดเชย

จากที่ผ่านมามีการรับเงินของผู้เลือกรับข้อตกลงที่ 2 คือรับเงิน ชดเชยจำนวน 800,000 บาทนั้น ซึ่งปรากฏว่าประชาชนนำเงินไปใช้จ่ายอย่าง

สุ่ยสุ่ย ในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย เช่น นำเงินไปซื้อรถยนต์ เป็นต้น ทำให้เงินที่ได้รับหมดไป

ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนการจ่ายเงินสดเชย ควรเป็นการจ่ายเงินเป็นงวดโดย ในแต่ละงวดมีการแสดงให้เห็นว่าในแต่ละงวดที่เบ็ดเงินไปได้มีการนำเงินไปใช้เพื่อการจัดหาที่อยู่อาศัยจริง ๆ โดยการแบ่งชำระเป็นงวดอาจจะผ่านตัวกลาง เช่น ธนาคารอาคารสงเคราะห์ เป็นต้น

4 แนวทางในการจัดหาที่อยู่อาศัยแห่งใหม่

การจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่เพื่อรองรับการรื้อย้ายที่เกิดขึ้น จากงานวิจัยของนางสาวกนกพร แสงแก้ว³ ที่เป็นการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่โดยยังใช้พื้นที่ที่ใกล้เคียงกับพื้นที่เดิมเพื่อลดปัญหาในเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ แต่จากการศึกษาการรื้อย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างสนามบินครั้งนี้แนวความคิดนี้มาใช้อาจจะไม่ได้เพราะอาชีพเดิมของประชาชนคือเกษตรกรรมในพื้นที่ดินที่ตนเป็นเจ้าของเมื่อมีการย้ายชุมชนเกิดขึ้นแม้จะเลือกที่อยู่อาศัยใกล้กับพื้นที่เดิมแต่ไม่มีพื้นที่ในการประกอบอาชีพก็ไม่จัดเป็นการจัดหาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมแม้ว่าข้อดีจะเป็นการคงรูปแบบวิถีชีวิตเดิมที่อยู่ไม่ไกลจากที่เกิดก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

การจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่

ทางเลือกที่ 1. คือ มีการจัดพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยโดยรัฐเข้ามาดูแลอย่างเต็มที่

ทางเลือกที่ 2. คือ หากต้องการไปหาที่อยู่อาศัยเอง ประชาชนอาจจะทำการรวมกลุ่มกัน แล้วไปหาพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยแล้วให้รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือในการดำเนินการจัดซื้อแล้วจัดสรรเป็นแปลง ๆ ให้ ในแต่ละพื้นที่ ที่ประชาชนต้องการเป็นชุมชนย่อย ๆ ประมาณ

³ กนกพร แสงแก้ว , “ การเปลี่ยนแปลงชุมชนหลังการรื้อย้าย :ชุมชนหมู่บ้านพัฒนา 70 ไร่ คลองเตย “ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542)

200 - 300 หลังคาเรือนในแต่ละชุมชน และมีการจัดตั้งหัวหน้าดูแลและติดตามผลการอยู่อาศัยของประชาชนกลุ่มนี้เป็นอย่างดี

การจัดการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม เมื่อแยกพิจารณารายละเอียดในแต่ละส่วนสามารถสรุปได้ว่าสิ่งที่ต้องคำนึงถึงประกอบไปด้วยด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม

1. ด้านกายภาพ

1.1 ที่ตั้ง

- การเข้าถึง คือระยะทางในการเข้าถึงโครงการและระยะทางจากโครงการไปยังสถานบริการต่าง ๆ ได้สะดวก
- โกลด์แห่งงาน ที่ตั้งของชุมชนต้องมีพื้นที่แหล่งงานอยู่ไม่ไกล ซึ่งถ้าเป็นพื้นที่ที่รัฐจัดหาให้ควรที่จะมีพื้นที่สำหรับทำการเกษตรเช่นมีบ่อเลี้ยงปลา เพื่อให้คงรูปแบบการประกอบอาชีพแบบเดิม
- การได้มาซึ่งที่ตั้งของโครงการ ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือก

1.2 ผังบริเวณ

- มีการออกแบบผังที่มีการจัดกลุ่มผู้อยู่อาศัยเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อความสัมพันธ์แบบเดิม ๆ ก่อให้เกิดความสามัคคีช่วยเหลือกันในกลุ่มของตนเอง
- นอกจากนี้ยังมีการจัดพื้นที่ทำกิจกรรมรวมกันของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ

ตัวอย่างเช่น

การจัดกลุ่มภายในชุมชนแบบกลุ่มย่อย คือการจัดกลุ่มชุมชนขนาดใหญ่ ออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ เช่นการแบ่งตามตำบลเดิมที่เคยอยู่ เพื่อให้ในแต่ละกลุ่มย่อยมีการดูแลช่วยเหลือกันเอง มีการจัดกิจกรรมภายในกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มย่อยจะมีพื้นที่สำหรับใช้เป็นศูนย์รวมหรือสถานที่พบปะกันเอง เช่นสวนสาธารณะ ศาลาประชาคม เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีภายในกลุ่มและเมื่อทุก ๆ กลุ่มย่อยรวมกันเป็นชุมชนขนาดใหญ่ก็จะมีความเป็นปึกแผ่นมากขึ้น โดยมีการจัดสิ่งบริการขนาดใหญ่เช่น สนามกีฬา โรงเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นศูนย์ของชุมชนใหญ่ในการให้บริการแก่ชุมชน อีกทั้งยังใช้เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันของชุมชนได้ด้วย

1.3 สิ่งบริการภายในโครงการ

- ส่วนพักผ่อน เช่น สวนสาธารณะ , สนามเด็กเล่น , สนามกีฬา
- สิ่งบริการด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการครบครัน

1.4 รูปแบบที่อยู่อาศัยใหม่

- รูปแบบที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นน่าที่จะเป็นรูปแบบของผังที่ผู้อยู่อาศัยมีส่วนร่วมในการออกแบบ
- สำหรับการจัดพื้นที่ในโครงการของรัฐ จากที่เป็นแปลงโล่งควรที่จะมีการเริ่มก่อสร้างเป็นบางส่วนเพื่อเชิญชวนให้ผู้อยู่อาศัยเกิดความมั่นใจในการครอบครองที่อยู่อาศัยและมีความคิดที่จะพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเอง โดยการนำรูปแบบที่อยู่อาศัยแบบสร้างบางส่วนมาใช้ ซึ่งวิธีนี้จะช่วยให้ผู้อยู่อาศัยเข้ามาอยู่ในโครงการมากขึ้น

2. ด้านเศรษฐกิจ

- แหล่งงาน - อาชีพ - รายได้ ที่อยู่อาศัยใหม่ต้องอยู่ใกล้แหล่งงานเพื่อก่อให้เกิดอาชีพ และรายได้ในกรณีชุมชนที่แต่เดิมเคยเป็นชุมชนเกษตรกรรมเช่นนี้การหาที่อยู่อาศัยใหม่ควรมีการพื้นที่เพื่อทำการเกษตรอยู่ในพื้นที่ด้วยเพื่อเป็นการคงรูปแบบสังคมและการดำรงชีวิตแบบเดิม ๆ ของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีรายได้ที่เกิดจากความชำนาญที่มีอยู่แต่เดิม

3. ด้านสังคม

- สภาพความเป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์กันของผู้อยู่อาศัย โดยที่อยู่อาศัยใหม่จะเป็นการอยู่อาศัยในรูปแบบเดิม ๆ ที่เป็นกลุ่มเครือญาติ
- มีการจัดกิจกรรมภายในชุมชนเพื่อเพิ่มคามสามัคคีภายในชุมชน

จากองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนจะเห็นได้ว่า ส่วนที่สำคัญในการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ จะเป็นด้านกายภาพ เพราะถ้ามีการเลือกตำแหน่งที่ตั้งที่ดีสามารถและแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจให้กับผู้อยู่อาศัยได้ รวมทั้งถ้ามีการออกแบบผังบริเวณและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีก็จะเกิดการสามัคคีภายในชุมชนนั้น ๆ ได้ และสามารถทำให้ผู้อยู่อาศัยภายในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและมีความพึงพอใจในชุมชนที่เขามีส่วนร่วม

3. สรุปผลการศึกษา

จากปัญหาที่เกิดขึ้นของผู้รับข้อตกลงที่ 1 และ 2 ในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่ากระบวนการในการรื้อย้ายชุมชนครั้งนี้โดยการจัดข้อตกลงให้กับประชาชนถึง 2 ข้อตกลง โดยเฉพาะเมื่อมีเกิดข้อตกลงที่ 2 ทำให้กระบวนการจัดการรื้อย้ายที่วางแผนเตรียมการไว้ตั้งแต่ต้นเปลี่ยนแปลงไปเพียงเพราะเป็นข้อเรียกร้องของกลุ่มคนเพียงกลุ่มหนึ่ง ที่ต้องการผลตอบแทนจากการรื้อย้ายชุมชนเป็นเงินสดหลายล้านบาท ประกอบกับรัฐบาลก็ยินยอมทำตามความต้องการของกลุ่มคนนี้โดยไม่คำนึงถึงความต้องการของประชาชนในขั้นแรกที่ได้ทำการสำรวจและศึกษาไว้ ทำให้เกิดทางเลือกในการรับค่าชดเชยการรื้อย้ายเป็น 2 แนวทาง (ข้อตกลงที่ 1 และ 2) ดังที่เป็นอยู่ จากการศึกษาพบว่า การรื้อย้ายชุมชนครั้งนี้ยังไม่สามารถแก้ปัญหาในเรื่องที่อยู่อาศัย เช่น ด้านสถานะสภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย , และคุณภาพชีวิต ให้กับประชาชนที่ถูกรื้อย้ายได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากจำนวนผู้ที่เลือกรับข้อตกลงที่ 2 มากกว่าครึ่งหนึ่งไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองต้องไปเช่าที่ดินของวัดในการอยู่อาศัยแสดงให้เห็นว่าเงินสดที่ได้รับไม่ได้นำมาใช้เพื่อการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ให้กับตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่าสภาพการอยู่อาศัยของประชาชนที่รับข้อตกลงที่ 1 และข้อตกลงที่ 2 ไม่ดีขึ้นกว่าเดิมเท่าที่ควรและอาจก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องที่อยู่อาศัยต่อไปในอนาคตได้ ข้อเสนอแนะในการรื้อย้ายครั้งต่อไปคือ ประชาชนจำเป็นต้องรู้และเข้าใจในกระบวนการรื้อย้ายถึงผลที่ตนจะได้รับจากการตัดสินใจเลือกรับข้อตกลงอย่างครบถ้วนถูกต้อง ดังนั้นกระบวนการเตรียมการก่อนการรื้อย้ายจึงมีความสำคัญมากทั้งในด้านการสร้างความเข้าใจ , ความร่วมมือของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการเตรียมการด้านอาชีพ และการออมทรัพย์ เพื่อสามารถช่วยเหลือตนเองและ นอกจากนี้หากต้องมีการจ่ายค่าชดเชยควรมีการปรับปรุงวิธีการในการจ่ายเพื่อให้เงินที่ประชาชนได้รับถูกนำไปใช้เฉพาะในเรื่องที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสมเท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรรณิการ์ ชมดี, การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ: กรณีโครงการ
สารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี , วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524 .
- กนกพร แสงแก้ว , การเปลี่ยนแปลงชุมชนหลังการรื้อย้าย :ชุมชนหมู่บ้านพัฒนา 70 ไร่ คลอง
เตย . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542 .
- กรกช ปริศวงศ์ , การรื้อย้ายชุมชนแออัดคลองเตยระยะ 3 :กรณีศึกษามชนวิหขรพล รามอินทรา .
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาล
งกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541 .
- การเคหะแห่งชาติ , การปรับปรุงชุมชนแออัด .กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประมวลศิลป์ , 2534 .
- จันทิมา ฉัตรไตรสิทธิ์กุล , การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชาวชุมชนแออัดใน
กรุงเทพมหานคร , วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและ
เมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2529.
- จิราภรณ์ เตชณรงค์ศักดิ์ , การศึกษาคความได้เปรียบ - เสียเปรียบระหว่างเคหะชุมชนชานเมืองที่
มีแหล่งงานและไม่มีแหล่งงาน .วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผน
ภาค และเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย 2532 .
- จิตพล สิทธิประณีต , การติดตามผลโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่เพื่อรองรับราษฎรในพื้นที่เว
คืนเพื่อการก่อสร้างท่าอากาศยานสากล แห่งที่ 2 หนองงูเห่า . สารนิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ , 2543 .
- ฉัตรชัย พงศ์ประยูร , ภูมิศาสตร์เมือง , กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนา , 2522 .
- ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา รายงานการวิจัย การเตรียมตัวด้านอาชีพของประชาชนในพื้นที่
เวนคืนเพื่อสร้างสนามบิน (หนองงูเห่า) . 2538.
- มัลลิกา บุญทริก .การศึกษากระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยในแนวทางการพึ่งพาตนเองของผู้มีราย
ได้น้อยในเมือง . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรม
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540 .

- นิพัทธ์ ทวนนวรรณ์ , แนวทางการรื้อย้ายสำหรับโครงการฟื้นฟูเมืองชุมชนดินแดง . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541
- บริษัทการทำอากาศยานแห่งใหม่จำกัด .โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2. รายงานสรุปขั้นตอนและรายละเอียดโครงการสนามบินหนองงูเห่า . 2543
- บุญชู เวทโอสถ , การประเมินผลการรื้อย้ายชุมชนแออัดในเมืองสู่ชานเมือง : กรณีศึกษาชุมชนอ่อนนุช ,วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537 .
- พิเชษฐ อังวังเพ็ญ , ลักษณะความพึงพอใจในชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมเครือซีเมนต์ไทย ทำหลวง สระบุรี . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2528 .
- วิชัย วิรัตน์พันธ์ , การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดหาพื้นที่รองรับการรื้อย้ายชุมชนผู้มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชา การวางแผนที่ดินและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536 .
- สนิท ชาวสะอาด, ปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น . วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2539 .
- สมชาย เดชะพรหมพันธ์ , ภูมิศาสตร์เมือง , กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา , 2522 .
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, “ สังคมวิทยาชุมชน : หลักการศึกษาวิเคราะห์ และปฏิบัติงานชุมชน “ . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น .2530 .
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ , การพัฒนาชุมชน . กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์ , 2526 .
- สำนักงานการเคหะแห่งชาติ , “โครงการจัดหาที่อยู่ใหม่ให้กับผู้อยู่อาศัยในบริเวณก่อสร้างโครงการท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) “ , เอกสารสรุปการดำเนินงานการจัดหา ที่อยู่อาศัยใหม่ , 2537
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , “ โครงการพัฒนาท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) “ , เอกสารประกอบการสัมมนา สิงหาคม 2537 .
- สำนักงานโครงการจัดหาที่อยู่ใหม่ฝ่ายปรับปรุงชุมชน การเคหะแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย , “ รายงานการ ดำเนินงานการอพยพ โยกย้ายและให้ความช่วยเหลือแก่ราษฎรในเขตพื้นที่เวนคืนก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) “ , 30 กันยายน 2540 .

อุทัย หิรัญโต , หลักสังคมวิทยา . กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์ , 2522 ,
 อำไพ หมั่นสิทธิ์ , ความพึงพอใจต่อชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านเงิน . จังหวัดพัทลุง . วิทยา
 นิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2540 .

ภาษาอังกฤษ

International Labour Office, Participation by Employers and Workers Organization in
 Economic and Social Planning , Geneva: International Labour Office 1971 ,
 Hirsch , Werner Z , urban economic analysis . new york : Mcgraw – Hill , 1975 .
 Muth Richard F , cities and housing . Chicago : The university of chicago press ,1969
 Button, K.J. ,Urban economics .london : Macmillan Press, 1967 .

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1

สำหรับผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการรื้อย้ายชุมชน

วิทยานิพนธ์ เรื่อง การย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองจุกเห่า)

นิสิตภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันที่สัมภาษณ์.....

ขณะนี้เวลา..... น.

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อ.....

ตำแหน่งหน้าที่ของท่านในช่วงเวลาดำเนินการรื้อย้ายชุมชน.....

ตำแหน่งหน้าที่ของท่านในปัจจุบัน.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการรื้อย้ายชุมชน

1. ประสบการณ์การรื้อย้ายในอดีตของท่าน.....

.....
.....

2. นโยบายในการรื้อย้ายการรื้อย้ายชุมชนหนองจุกเห่าประกอบด้วย

.....
.....
.....

3. วิธีการในการดำเนินการรื้อย้ายประกอบด้วย

.....
.....
.....

4. ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการรื้อย้ายชุมชนหนองจุกเห่าประกอบด้วยปัญหาอะไรบ้าง

.....
.....
.....

5. ท่านคิดว่าสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากเรื่องใด

.....
.....
.....

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการรื้อย้ายชุมชน

6. ท่านคิดอย่างไรกับข้อเสนอที่รัฐบาลเสนอให้กับผู้อยู่ในชุมชนหนองงูเห่า

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย

เพราะ

.....

.....

7. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการรื้อย้ายชุมชนครั้งต่อไป

.....

.....

.....

8. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2

วิทยานิพนธ์ เรื่อง การย้ายชุมชนเพื่อการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองจุก)

นิติภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันที่สัมภาษณ์.....

ขณะนี้เวลา.....น.

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านลักษณะทางกายภาพการครอบครองของที่อยู่อาศัย เศรษฐกิจ และสังคมในระดับชุมชนและ

ครอบครัวทั้งก่อนและหลังการย้ายชุมชน

ก่อนย้ายชุมชน	ปัจจุบัน
1. ที่อยู่เดิมของท่าน ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่.....คลอง.....ตำบล.....	1. ที่อยู่ปัจจุบันของท่าน ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่.....คลอง.....ตำบล.....
2. ขนาดพื้นที่ใช้สอยรวมโดยประมาณ.....ตร.วา	2. ขนาดพื้นที่ใช้สอยรวมโดยประมาณ.....ตร.วา
3. ลักษณะที่อยู่อาศัยโดยรวม () บ้านไม้ 1 ชั้น () บ้านไม้ 2 ชั้น () ก่ออิฐฉาบปูน 1ชั้น () ก่ออิฐฉาบปูน 2ชั้น () บ้าน 2 ชั้นครึ่งไม้ครึ่งปูน () อื่น ๆ ระบุ.....	3. ลักษณะที่อยู่อาศัยโดยรวม (สังเกต) () บ้านไม้ 1 ชั้น () บ้านไม้ 2 ชั้น () ก่ออิฐฉาบปูน 1ชั้น () ก่ออิฐฉาบปูน 2ชั้น () บ้าน 2 ชั้นครึ่งไม้ครึ่งปูน () อื่น ๆ ระบุ.....
4. ลักษณะผังที่อยู่อาศัย (มีรูปภาพประกอบ) () แบบที่ 1 เป็นพื้นที่โล่ง () แบบที่ 2 เป็นพื้นที่โล่งกึ่งปิด () แบบที่ 3 คล้ายแบบที่ 2 แต่มีครัวต่างหาก () แบบที่ 4 มีการกั้นห้องนอนเป็นสัดส่วนแต่ใช้พื้นที่โล่งประกอบอาหาร () แบบที่ 5 มีการกั้นห้องนอนเป็นสัดส่วน และมีการแยกครัวประกอบอาหาร () แบบที่ 6 นอกจากมีห้องนอนและห้องครัวเป็นสัดส่วนแล้วยังมีพื้นที่สำหรับรับแขก	4. ลักษณะผังที่อยู่อาศัย (สังเกต) () แบบที่ 1 เป็นพื้นที่โล่ง () แบบที่ 2 เป็นพื้นที่โล่งกึ่งปิด () แบบที่ 3 คล้ายแบบที่ 2 แต่มีครัวต่างหาก () แบบที่ 4 มีการกั้นห้องนอนเป็นสัดส่วนแต่ใช้พื้นที่โล่งประกอบอาหาร () แบบที่ 5 มีการกั้นห้องนอนเป็นสัดส่วน และมีการแยกครัวประกอบอาหาร () แบบที่ 6 นอกจากมีห้องนอนและห้องครัวเป็นสัดส่วนแล้วยังมีพื้นที่สำหรับรับแขก
5. ลักษณะห้องน้ำ ห้องส้วมในที่พักอาศัย () แบบที่ 1 แยกส่วนอาบน้ำและส่วนขับถ่าย () แบบที่ 2 มีส่วนอาบน้ำและขับถ่ายอยู่รวมกัน () แบบที่ 3 มีส่วนขับถ่ายแต่ส่วนอาบน้ำใช้รวมกับพื้นที่อื่น ๆ เช่น ที่ซักผ้า ระเบียง เป็นต้น () แบบที่ 4 ใช้ห้องน้ำห้องส้วมรวมกับเพื่อนบ้าน	5. ลักษณะห้องน้ำ ห้องส้วมในที่พักอาศัย () แบบที่ 1 แยกส่วนอาบน้ำและส่วนขับถ่าย () แบบที่ 2 มีส่วนอาบน้ำและขับถ่ายอยู่รวมกัน () แบบที่ 3 มีส่วนขับถ่ายแต่ส่วนอาบน้ำใช้รวมกับพื้นที่อื่น ๆ เช่น ที่ซักผ้า ระเบียง เป็นต้น () แบบที่ 4 ใช้ห้องน้ำห้องส้วมรวมกับเพื่อนบ้าน

<p>6. ลักษณะโครงสร้างและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้</p> <p>วัสดุที่ใช้ทำเสาบ้าน</p> <p>() เสาไม้ () เสาเหล็ก () เสาคอนกรีตเสริมเหล็ก</p> <p>วัสดุที่ใช้ทำพื้นบ้าน</p> <p>() ไม้ () พื้นคสล. () อื่น ๆ</p> <p>วัสดุที่ใช้ทำผนังบ้าน</p> <p>() ไม้ () ก่ออิฐบล็อก () กระเบื้องแผ่นเรียบ</p> <p>() สังกะสี () ก่ออิฐฉาบปูน () อื่น ๆ</p> <p>วัสดุที่ใช้ทำหลังคาบ้าน</p> <p>() กระเบื้องลอนคู่ () สังกะสี</p> <p>() กระเบื้องซีแพคโมเนีย () อื่น ๆ</p>	<p>6.. ลักษณะโครงสร้างและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ (สังเกต)</p> <p>วัสดุที่ใช้ทำเสาบ้าน</p> <p>() เสาไม้ () เสาเหล็ก () เสาคอนกรีตเสริมเหล็ก</p> <p>วัสดุที่ใช้ทำพื้นบ้าน</p> <p>() ไม้ () พื้นคสล. () อื่น ๆ</p> <p>วัสดุที่ใช้ทำผนังบ้าน</p> <p>() ไม้ () ก่ออิฐบล็อก () กระเบื้องแผ่นเรียบ</p> <p>() สังกะสี () ก่ออิฐฉาบปูน () อื่น ๆ</p> <p>วัสดุที่ใช้ทำหลังคาบ้าน</p> <p>() กระเบื้องลอนคู่ () สังกะสี</p> <p>() กระเบื้องซีแพคโมเนีย () อื่น ๆ</p>
<p>7. ขนาดพื้นที่ใช้สอยรวมโดยประมาณ.....ตร.วา.</p>	<p>7. ขนาดพื้นที่ใช้สอยรวมโดยประมาณ.....ตร.วา.</p>
<p>8. ลักษณะการปลูกสร้าง</p> <p>() สร้างชั่วคราว () สร้างเพื่อต่อเติม</p> <p>() สร้างถาวร</p>	<p>8. ลักษณะการปลูกสร้าง (สังเกต)</p> <p>() สร้างชั่วคราว () สร้างเพื่อต่อเติม</p> <p>() สร้างถาวร</p>
<p>9. ลักษณะการใช้งานที่อยู่อาศัยเดิมของท่าน</p> <p>() อยู่อาศัยอย่างเดียว</p> <p>() อยู่อาศัยและประกอบธุรกิจ</p> <p>() อื่น ๆ.....</p>	<p>9. ลักษณะการใช้งานที่อยู่อาศัย (สังเกต)</p> <p>() อยู่อาศัยอย่างเดียว</p> <p>() อยู่อาศัยและประกอบธุรกิจ</p> <p>() อื่น ๆ.....</p>
<p>10. ระยะเวลาการอยู่อาศัยในบ้านหลังเดิม.....ปี</p>	<p>10. ระยะเวลาการอยู่อาศัยในบ้านหลังปัจจุบัน.....ปี</p>
<p>11. สถานะการครอบครองที่อยู่อาศัย</p> <p>() บ้านและที่ดินเป็นของตนเอง</p> <p>() บ้านเป็นของตนเองบนที่เช่าของ.....</p> <p>() บ้าน / ห้อง เช่า</p> <p>() อาศัยอยู่กับผู้อื่น</p> <p>() อื่น ๆ.....</p>	<p>11. สถานะการครอบครองที่อยู่อาศัย</p> <p>() บ้านและที่ดินเป็นของตนเอง</p> <p>() บ้านเป็นของตนเองบนที่เช่าของ.....</p> <p>() บ้าน / ห้อง เช่า</p> <p>() อาศัยอยู่กับผู้อื่น</p> <p>() อื่น ๆ.....</p>
<p>12. แรงงานที่ใช้ในการสร้างบ้านหลังเดิมของท่าน</p> <p>() สร้างเอง</p> <p>() ว่าจ้างแรงงานในชุมชน</p> <p>() จ้างแรงงานนอกชุมชน</p> <p>() ช่วยกันสร้างโดยเพื่อนบ้าน</p> <p>() อื่น ๆ.....</p>	<p>12. แรงงานที่ใช้ในการสร้างบ้านหลังปัจจุบันของท่าน</p> <p>() สร้างเอง</p> <p>() ว่าจ้างแรงงานในชุมชน</p> <p>() จ้างแรงงานนอกชุมชน</p> <p>() ช่วยกันสร้างโดยเพื่อนบ้าน</p> <p>() อื่น ๆ.....</p>
	<p>13. ค่าใช้จ่ายในการสร้างบ้านหลังนี้ประมาณ.....บาท</p>

	<p>14. แหล่งที่มาของเงินที่ท่านใช้ในการสร้างบ้านหลังนี้</p> <p>() เงินชดเชยจากการรื้อย้ายชุมชน</p> <p>() เงินออม , เงินเก็บ</p> <p>() เงินช่วยเหลือจาก.....</p> <p>() เงินกู้จาก.....</p> <p>() อื่น ๆ.....</p>
<p>13. อาชีพหลักของท่านก่อนย้ายที่อยู่อาศัย</p> <p>() เกษตรกร _____</p> <p>() รับจ้างทั่วไป ค้าขาย</p> <p>() รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ</p> <p>() อื่น ๆ ระบุ.....</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> <p>() ทำไร่ เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> <p>() ทำนา เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> <p>() ทำสวน เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> <p>() เลี้ยงปลา เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px; text-align: center;"> <p>() ในที่ดินตนเอง</p> <p>() ในที่ดินเช่า</p> </div>	<p>15. อาชีพหลักของท่านในปัจจุบัน</p> <p>() เกษตรกร _____</p> <p>() รับจ้างทั่วไป ค้าขาย</p> <p>() รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ</p> <p>() อื่น ๆ ระบุ.....</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> <p>() ทำไร่ เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> <p>() ทำนา เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> <p>() ทำสวน เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> <p>() เลี้ยงปลา เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px; text-align: center;"> <p>() ในที่ดินตนเอง</p> <p>() ในที่ดินเช่า</p> </div>
<p>14. ท่านใช้เวลาเดินทางไปทำงานประมาณ</p> <p>() น้อยกว่า 10 นาที () 10 นาที</p> <p>() 30 นาที () 1 ชั่วโมง () มากกว่า 1 ชั่วโมง</p>	<p>16. ท่านใช้เวลาเดินทางไปทำงานประมาณ</p> <p>() น้อยกว่า 10 นาที () 10 นาที</p> <p>() 30 นาที () 1 ชั่วโมง () มากกว่า 1 ชั่วโมง</p>
<p>15. ระยะทางจากที่ทำงานห่างจากที่พักประมาณ.....กม.</p>	<p>17. ระยะทางจากที่ทำงานห่างจากที่พักประมาณ.....กม.</p>
<p>16. ท่านเดินทางไปทำงานโดยวิธีใด</p> <p>() เดินเท้า</p> <p>() พาหนะส่วนตัว (รถยนต์ , จักรยาน , จักรยานยนต์)</p> <p>() รถประจำทาง</p> <p>() อื่น ๆ.....</p>	<p>18. ท่านเดินทางไปทำงานโดยวิธีใด</p> <p>() เดินเท้า</p> <p>() พาหนะส่วนตัว (รถยนต์ , จักรยาน , จักรยานยนต์)</p> <p>() รถประจำทาง</p> <p>() อื่น ๆ.....</p>

<p>17. ท่านมีอาชีพเสริมหรือไม่</p> <p>() มี () ไม่มี</p> <p>↓</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>() เกษตรกร</p> <p>() รับจ้างทั่วไป ค้าขาย</p> <p>() รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ</p> <p>() อื่น ๆ ระบุ.....</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> <p>() ทำไร่ เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> <p>() ทำนา เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> <p>() ทำสวน เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> <p>() เลี้ยงปลา เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> <p>() ในที่ดินตนเอง</p> <p>() ในที่ดินเช่า</p> </div>	<p>19. ท่านมีอาชีพเสริมหรือไม่</p> <p>() มี () ไม่มี</p> <p>↓</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>() เกษตรกร</p> <p>() รับจ้างทั่วไป ค้าขาย</p> <p>() รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ</p> <p>() อื่น ๆ ระบุ.....</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> <p>() ทำไร่ เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> <p>() ทำนา เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> <p>() ทำสวน เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> <p>() เลี้ยงปลา เนื้อที่ทำกินจำนวน.....ไร่</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> <p>() ในที่ดินตนเอง</p> <p>() ในที่ดินเช่า</p> </div>
<p>18. จำนวนครอบครัวในบ้านของท่าน</p> <p>มีจำนวน.....ครอบครัว</p> <p>รวมจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีจำนวน.....คน</p> <p>จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ มีคน</p> <p>ประกอบด้วย</p> <p>1.....อายุ.....อาชีพ.....</p> <p>2.....อายุ.....อาชีพ.....</p> <p>3.....อายุ.....อาชีพ.....</p> <p>4.....อายุ.....อาชีพ.....</p> <p>5.....อายุ.....อาชีพ.....</p>	<p>20. จำนวนครอบครัวในบ้านของท่าน</p> <p>มีจำนวน.....ครอบครัว</p> <p>รวมจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีจำนวน.....คน</p> <p>จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ มีคน</p> <p>ประกอบด้วย</p> <p>1.....อายุ.....อาชีพ.....</p> <p>2.....อายุ.....อาชีพ.....</p> <p>3.....อายุ.....อาชีพ.....</p> <p>4.....อายุ.....อาชีพ.....</p> <p>5.....อายุ.....อาชีพ.....</p>
<p>19. ครอบครัวของท่านมีรายได้รวมประมาณ</p> <p>() ต่ำกว่า 5,000 บาท / เดือน</p> <p>() ตั้งแต่ 5,000 – 7,500 บาท / เดือน</p> <p>() ตั้งแต่ 7,501 – 10,000 บาท / เดือน</p> <p>() มากกว่า 10,000 บาท / เดือน</p>	<p>21. ครอบครัวของท่านมีรายได้รวมประมาณ</p> <p>() ต่ำกว่า 5,000 บาท / เดือน</p> <p>() ตั้งแต่ 5,000 – 7,500 บาท / เดือน</p> <p>() ตั้งแต่ 7,501 – 10,000 บาท / เดือน</p> <p>() มากกว่า 10,000 บาท / เดือน</p>
<p>20. ครอบครัวของท่านมีรายจ่ายรวมประมาณเท่าใด</p> <p>() น้อยกว่า 500 บาท / เดือน</p> <p>() ตั้งแต่ 500 – 1,000 บาท / เดือน</p> <p>() ตั้งแต่ 1,001 – 1,500 บาท / เดือน</p>	<p>22. ครอบครัวของท่านมีรายจ่ายรวมประมาณเท่าใด</p> <p>() น้อยกว่า 500 บาท / เดือน</p> <p>() ตั้งแต่ 500 – 1,000 บาท / เดือน</p> <p>() ตั้งแต่ 1,001 – 1,500 บาท / เดือน</p>

<p>() มากกว่า 1,500 บาท / เดือน</p> <p>รายจ่ายในครอบครัวของท่านส่วนมากหมดไปกับเรื่องใดมากที่สุด</p> <p>() ค่าที่อยู่อาศัย</p> <p>() ค่าอาหาร</p> <p>() ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ.....</p>	<p>() มากกว่า 1,500 บาท / เดือน</p> <p>รายจ่ายในครอบครัวของท่านส่วนมากหมดไปกับเรื่องใดมากที่สุด</p> <p>() ค่าที่อยู่อาศัย</p> <p>() ค่าอาหาร</p> <p>() ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ.....</p>
<p>21. รายได้ในครัวเรือนของท่านเพียงพอกับค่าใช้จ่ายหรือไม่</p> <p>() เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ</p> <p>() เพียงพอเหลือเก็บ ประมาณเดือนละ.....บาท</p> <p>() ไม่เพียงพอ</p>	<p>23. รายได้ในครัวเรือนของท่านเพียงพอกับค่าใช้จ่ายหรือไม่</p> <p>() เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ</p> <p>() เพียงพอเหลือเก็บ ประมาณเดือนละ.....บาท</p> <p>() ไม่เพียงพอ</p>
<p>22. ภายในชุมชนเดิมของท่านได้รับการบริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการใดบ้าง</p> <p>() ไฟฟ้า () ประปา</p> <p>() โทรศัพท์ () ถนน</p> <p>() อื่น ๆ.....</p>	<p>24. ภายในชุมชนปัจจุบันของท่านได้รับการบริการ สาธารณูปโภค สาธารณูปการใดบ้าง</p> <p>() ไฟฟ้า () ประปา</p> <p>() โทรศัพท์ () ถนน</p> <p>() อื่น ๆ.....</p>
<p>23. ภายในชุมชนของท่านมีสถานที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันหรือไม่</p> <p>() ไม่มี</p> <p>() มี คือ.....</p> <p>.....</p>	<p>25. ภายในชุมชนของท่านมีสถานที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันหรือไม่</p> <p>() ไม่มี</p> <p>() มี คือ.....</p> <p>.....</p>
<p>24. ภายในชุมชนของท่านมีหัวหน้าชุมชนหรือไม่</p> <p>() ไม่มี</p> <p>() มี คือ.....</p>	<p>26. ภายในชุมชนของท่านมีหัวหน้าชุมชนหรือไม่</p> <p>() ไม่มี</p> <p>() มี คือ.....</p>
<p>25. ภายในชุมชนของท่านมีการรวมกลุ่มคณะกรรมการหรือไม่</p> <p>() ไม่มี () มี</p>	<p>27. ภายในชุมชนของท่านมีการรวมกลุ่มคณะกรรมการหรือไม่</p> <p>() ไม่มี () มี</p>
<p>26. ปัจจุบันภายในชุมชนของท่านมีกิจกรรมร่วมกันหรือไม่</p> <p>() มี () ไม่มี</p> <p>อะไรบ้าง.....</p> <p>.....</p>	<p>28. ปัจจุบันภายในชุมชนของท่านมีกิจกรรมร่วมกันหรือไม่</p> <p>() มี () ไม่มี</p> <p>อะไรบ้าง.....</p> <p>.....</p>
<p>27. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนบ้างหรือไม่</p> <p>() ไม่เข้าร่วม () เข้าร่วมเป็นบางครั้ง</p> <p>() เข้าร่วมทุกครั้ง</p>	<p>29. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนบ้างหรือไม่</p> <p>() ไม่เข้าร่วม () เข้าร่วมเป็นบางครั้ง</p> <p>() เข้าร่วมทุกครั้ง</p>

ส่วนที่ 2 รายละเอียดการรื้อย้ายชุมชนสาเหตุและความพึงพอใจในการเลือกรับข้อเสนอ

1. ท่านได้ยื่นข้อเรียกร้องก่อสร้างนามบินหนองงูเห่าเมื่อใดและจากใคร.....

.....

2. เมื่อท่านได้ยื่นข้อเรียกร้องแล้วท่านรู้สึกอย่างไร

เห็นด้วย เพราะ.....

ไม่เห็นด้วย เพราะ.....

3. เมื่อทราบข่าวแล้วท่านได้เตรียมการอย่างไรบ้าง

ระดับครอบครัว.....

.....

.....

ระดับชุมชน.....

.....

.....

4. รัฐได้เข้ามาดำเนินการอย่างไรบ้างในการย้ายชุมชน.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ข้อเสนอที่ท่านเลือกคือ

อยู่อาศัยในที่ที่รับจัดหาให้ และได้รับเงิน 5 หมื่นบาท

รับเงินชดเชย 8 แสนบาท แล้วหาที่อยู่อาศัยเอง

สาเหตุที่ท่านเลือกข้อเสนอนี้คือ

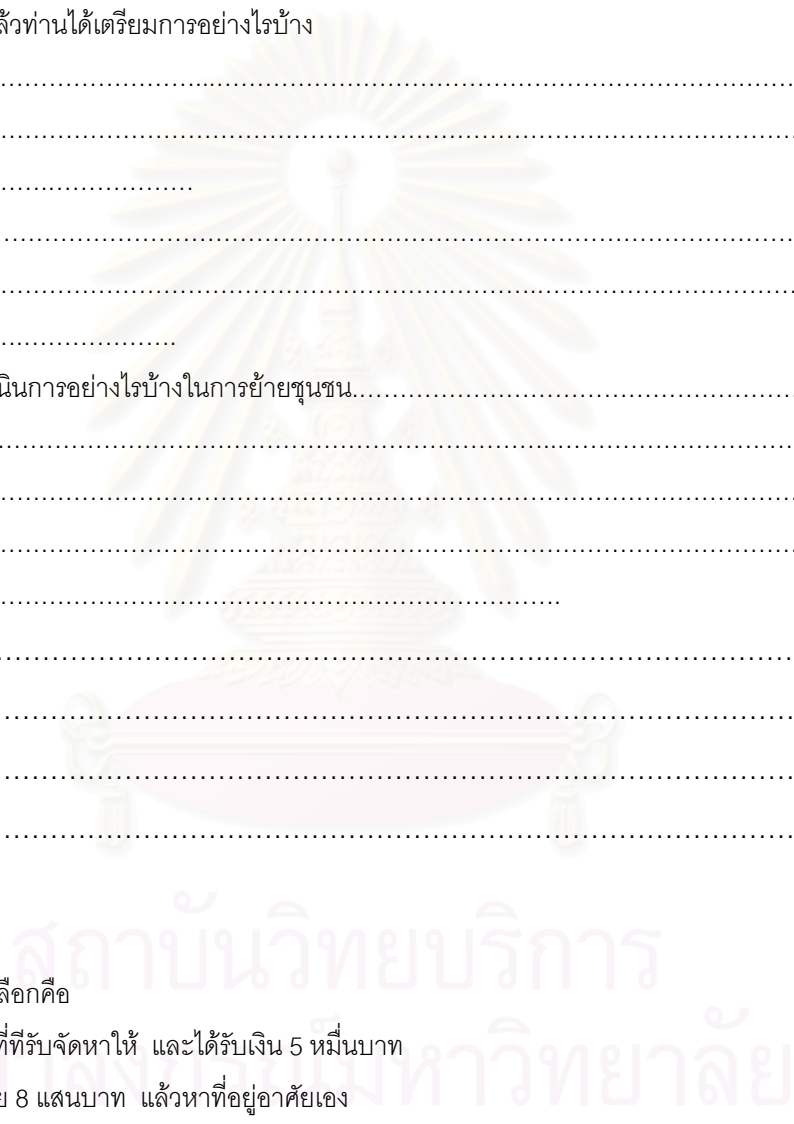
.....

.....

.....

.....

.....

6. ท่านคิดเห็นอย่างไรกับการดำเนินการและข้อเสนอที่รัฐยื่นให้

.....
.....
.....
.....
.....

7. ในการรื้อย้ายชุมชนครั้งนี้ท่านมีส่วนร่วมอย่างไรบ้างอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

8. ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....

ส่วนที่ 3 ปัญหาที่เกิดขึ้นทางด้าน กายภาพ สังคม เศรษฐกิจ

1. ปัญหาในเรื่องที่อยู่อาศัย

- ขนาดและพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ
- ห้างไกลสิ่งอำนวยความสะดวก
- ห้างไกลแหล่งงาน
- ความมั่นคงในการอยู่อาศัย
- รูปแบบที่อยู่อาศัย
- อื่น ๆ.....

2. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม

- ไม่มีแหล่งงาน
- ไม่มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ
- ความมั่นคงในอาชีพ
- รายได้ไม่เพียงพอ
- หนี้สิน
- ความสามัคคีในชุมชน
- การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน
- ขาดผู้นำในชุมชน
- อื่น ๆ.....

3. ปัญหาที่พบในชุมชนที่อยู่ปัจจุบัน

☐ บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม	☐ กลิ่นรบกวน
☐ เสียงรบกวน	☐ น้ำเน่าเสีย
☐ มีขยะตกค้าง / สกปรก	☐ มีขโมยขูดขุม
☐ มีปัญหาอาชญากรรม	☐ ปัญหายาเสพติด
☐ ประปา	☐ ไฟฟ้า
☐ โทรศัพท์	☐ ถนน
☐ อื่น ๆ	

ส่วนที่ 4 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อ.....

เพศ ชาย หญิง

อาชีพ.....

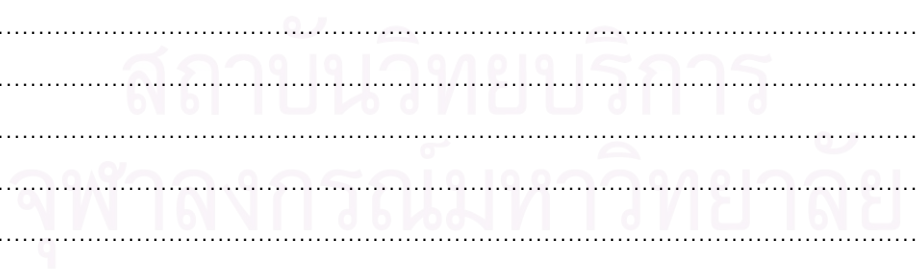
สถานภาพการอยู่อาศัยในบ้านหลังนี้

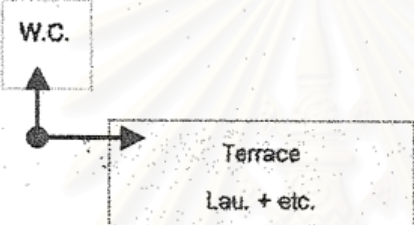

- เจ้าของ ผู้อยู่อาศัย

ขณะนี้เวลา.....น.

บันทึกเพิ่มเติม

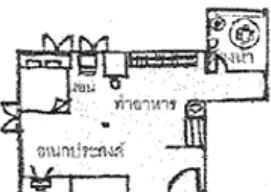
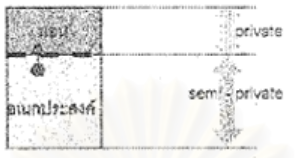
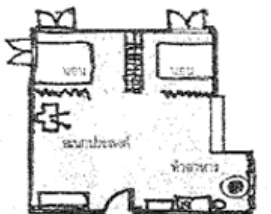
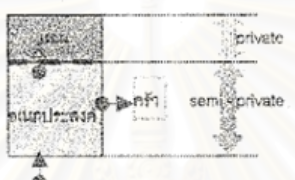
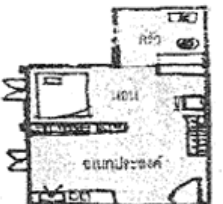

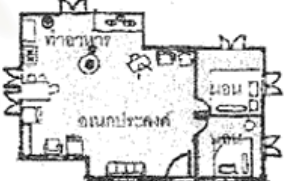
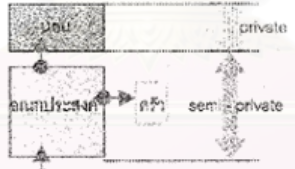
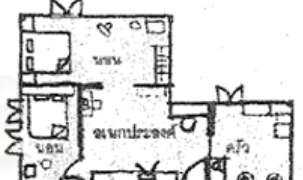

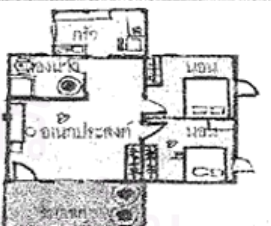
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลำดับที่	ลักษณะห้องน้ำ - ห้องส้วมภายในที่พักอาศัย	รายละเอียด
แบบที่ 1		ลักษณะของห้องน้ำ - ห้องส้วมแบบที่ 1 คือมีการแยกส่วนอาบน้ำและส่วนขับถ่ายออกจากกัน
แบบที่ 2		ลักษณะของห้องน้ำ - ห้องส้วมแบบที่ 2 คือมีส่วนอาบน้ำและขับถ่ายอยู่รวมกัน
แบบที่ 3		ลักษณะของห้องน้ำ - ห้องส้วมแบบที่ 3 คือ มีส่วนขับถ่ายแต่พื้นที่อาบน้ำใช้รวมกับพื้นที่ส่วนอื่น ๆ เช่น เฉลียง , ระเบียง , ส่วนซักล้างและส่วนอื่น ๆ
แบบที่ 4		ลักษณะของห้องน้ำ - ห้องส้วมแบบที่ 4 เป็นแบบที่ใช้ห้องน้ำ - ห้องส้วมร่วมกับเพื่อนบ้าน

ที่มา : จากการจำแนกรูปแบบห้องน้ำ - ห้องส้วมในงานวิจัยของนายสมศักดิ์ ธรรมเวชวิทย์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบผังลำดับที่	การแบ่ง Zoning ของผัง	ตัวอย่างผัง
<p>แบบที่ 1 เป็นพื้นที่โล่ง</p> <p>เป็นการใช้พื้นที่นอกประสงค์ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น นอน พักผ่อน รับประทานอาหาร และประกอบอาหาร</p>		
<p>แบบที่ 2 เป็นพื้นที่โล่งกึ่งปิด</p> <p>เป็นการใช้พื้นที่นอกประสงค์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พักผ่อนรับแขกและประกอบอาหารแต่มีการแยกส่วนนอนโดยการให้ผู้เช่าผ้าหรือ ม่านมาทำกัน</p>		
<p>แบบที่ 3 คล้ายแบบที่ 2 แต่มีครัวต่างหาก</p>		
<p>แบบที่ 4 แยกส่วนการใช้งานแต่ประกอบอาหารในชื่อนอกประสงค์</p> <p>มีการกันห้องนอนเป็นสัดส่วนชัดเจนแต่ใช้พื้นที่โล่งประกอบอาหาร</p>		
<p>แบบที่ 5 มีการกันห้องนอน เป็นสัดส่วนและมีการ แยกครัวประกอบอาหารออกต่างหาก</p>		
<p>แบบที่ 6 นอกจากมีห้องนอน และครัวเป็นสัดส่วนแล้ว ยังมีพื้นที่สำหรับรับแขกไว้ด้านหน้า</p>		

ที่มา : จากการจัดแนกรูปแบบผังบ้านในงานวิจัยของนายสมศักดิ์ ธรรมเวชวีดี

ความเป็นมาโครงการจัดหาที่อยู่ใหม่
เพื่อรองรับการโยกย้ายราษฎรที่ถูกเวนคืนในพื้นที่
...โครงการทำอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า)

1. ความเป็นมาของโครงการ

รัฐบาลได้อนุมัติให้จัดทำโครงการสนามบินหนองงูเห่า เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2534 ต่อมาชาวบ้านที่อยู่อาศัยในบริเวณก่อสร้างสนามบินได้รวมตัวกันยื่นข้อเรียกร้องจำนวน 10 ข้อ การเคหะฯ ได้ร่วมประชุมกับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสมุทรปราการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้ข้อสรุปที่ชาวบ้านยอมรับ ดังนี้

1. ให้สำรวจผู้อยู่อาศัยภายในพื้นที่โครงการทั้งหมด
2. ให้รัฐบาลช่วยย่ำราษฎรในพื้นที่ได้ทำงานในสนามบินแห่งใหม่ตามความรู้ความสามารถ
3. ให้รัฐบาลจัดสรรที่ดินพร้อมสาธารณูปโภค เนื้อที่ประมาณ 50 ตารางวา
4. ที่ดินที่จัดสรรต้องอยู่ในรัศมีไม่เกิน 10 กิโลเมตร จากที่อยู่อาศัยเดิม และจะต้องอยู่ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

2. การดำเนินการตามข้อเรียกร้อง

2.1 การเคหะฯ ได้ทำการสำรวจผู้อยู่อาศัยภายในพื้นที่โครงการก่อสร้างทำอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) แล้ว ในระหว่างวันที่ 19 มิ.ย. 2536 ถึง วันที่ 9 ก.ค. 2536 โดยสัมภาษณ์ทุกหลังคาเรือน ผลการสำรวจดังนี้ พบว่าในพื้นที่ 3 ตำบล มีบ้านในพื้นที่ทั้งหมด 1,939 - หลังคาเรือน 2,289 ครอบครัวย ประชากร 8,042 คน

2.2 การเคหะฯ และ การทำอากาศยานฯ ได้ประสานงานร่วมกันเพื่อรับราษฎรเข้าทำงานในสนามบินแห่งใหม่ตามความรู้ความสามารถต่อไป และได้กำหนดแผนงานที่จะนำกรมแรงงานมาช่วยเหลือผู้ที่ยังมีสภาพหาแนวทางในการประกอบอาชีพอีกด้วย

2.3 คณะอนุกรรมการประสานการโยกย้ายฯ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อที่ดินฯ โดยมีอธิบดีกรมการbinพาณิชย์ (นายศรีสุข จันทรางศุ) เป็นหัวหน้าคณะกรรมการฯ เพื่อดำเนินการสรรหา คัดเลือกต่อรองราคา โดยดำเนินการร่วมกับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่ ตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2536 หลายครั้งหลายหน และเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2537 คณะทำงานได้ประชุมร่วมกับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน รวม 25 คน พิจารณาคัดเลือกแปลงที่ดิน และได้ลงคะแนนเสียง ปรากฏผลการลงคะแนนว่าต้องการให้จัดซื้อที่ดินแปลงหมายเลข 1 (บริเวณถนนวัดศรีวารีน้อย) ด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ โดย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เข้าร่วมต่อรองราคาที่ดินครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2537 ณ ห้องประชุมศาลากลาง-จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งผู้เสนอขายยินยอมลดราคาเหลือไร่ละ 2.2 ล้านบาท ไม่รวมถมดิน

คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้การเคหะแห่งชาติจัดซื้อที่ดินดังกล่าว เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2537 และการเคหะฯ ได้จัดซื้อที่ดินโครงการตามมติของรัฐมนตรี โดยได้ทำสัญญาจะซื้อจะขายกับผู้เสนอขายที่ดิน เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2537 เนื้อที่ประมาณ 719 ไร่ ในราคาไร่ละ 2.2 ล้านบาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1,590.6 ล้านบาท และโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2537

การเคหะฯ ได้จัดทำโครงการโดยออกแบบผังโครงการ ซึ่งสามารถรองรับผู้อยู่อาศัยได้จำนวน 2,387 แปลง มีขนาดแปลงละ 50 ตารางวา ราษฎรจะได้รับสิทธิ์ครอบครองละ 1 แปลง ก่อนชำระค่าเช่าซื้อที่ดินในราคาที่ดินก่อนการพัฒนา มีกำหนดระยะเวลา 30 ปี ไม่มีดอกเบี้ย ในขณะที่อยู่ระหว่างการจัดหาผู้รับจ้างเพื่อทำการถมดิน และก่อสร้างสาธารณูปโภค ต่อไป

สรุป คณะอนุกรรมการประสานการโยกย้ายฯ ได้ดำเนินการตามข้อเรียกร้องของชาวบ้านครบถ้วนแล้ว แต่ปรากฏว่าเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2538 โดยการนำของ กำนันตำบลราชาเทวะ (นายทรงชัย นกขมิ้น) ร่วมกับ นายศิริวัฒน์ กลิ่นมาลัย นายจำลอง น้อยวานิช ครูโรงเรียนวัดหนองปรือ และ นายสุนทร ปานแสงชัย สมาชิกสภาจังหวัดสมุทรปราการ ได้จัดให้มีการชุมนุมของชาวบ้านในเขตพื้นที่ก่อสร้างสนามบิน ณ บริเวณสนามฟุตบอลโรงเรียนวัดหนองปรือ โดยกางเต็นท์จำนวน 12 หลัง และจัดให้มีการแสดงดนตรี โดยมีการอภิปรายโจมตีการก่อสร้างสนามบินพร้อมผู้แทนประจำหมู่บ้าน หมู่ละ 5 คน จำนวน 19 หมู่บ้าน รวม 95 คน ได้จัดประชุมหารือโดยมีข้อเรียกร้อง ดังนี้

1. ขอให้รัฐบาลช่วยค่าขนย้าย หลังคาเรือนและ 1 ล้านบาท โดยมีให้มีการต่อรอง

2. ขอให้รัฐบาลจัดที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัย ครอบครัวยุค 100, ตารางวา พร้อมโฉนด โดยจัด
สรรให้ฟรี และไม่เกิน 10 กิโลเมตร จากเขตสนามบิน

และเมื่อวันที่ 25 ม.ค. 2538 ราษฎรในบริเวณพื้นที่โครงการหนองงูเห่า จำนวนประมาณ
1,000 คน โดยการนำของ นายทรงชัย นกขมิ้น กำนันตำบลราชาเทวะ และมี สส.จังหวัดสมุทรปราการ
ได้เข้าร่วมด้วยอีก 2 ท่าน คือ สส.สมพร อัสวเหม และ สส.มัน พงษ์นิตย์ ได้ยื่นข้อเรียกร้องทั้ง 2
ข้อดังกล่าวข้างต้น แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ

3. ปัญหาและอุปสรรค

1. มีแกนนำชาวบ้านตามรายชื่อดังกล่าวข้างต้น ได้ชักชวนให้ชาวบ้านเลือกตั้งตัวแทนขึ้นอีก
หมู่บ้านละ 5 คน เพื่อยื่นข้อเรียกร้องใหม่โดยพยายามลบลบบาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ และ
ไม่ให้ความร่วมมือกับการเคหะแห่งชาติ ตลอดจนขัดขวางไม่ให้ชาวบ้านเข้าร่วมประชุมกับการเคหะฯ ด้วย
2. ปัญหาการประกอบอาชีพใหม่ของราษฎร เมื่อย้ายเข้าอยู่ในพื้นที่ที่ทำการเคหะฯ จัดไว้รองรับ
3. ปัญหาการจ่ายเงินช่วยเหลือค่าโยกย้ายยังไม่สามารถตกลงกันได้
4. ปัญหาหนี้สินที่ราษฎรมีกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ซึ่งทางผู้ว่าราชการ-
จังหวัดสมุทรปราการคนเดิม ได้เคยรับที่จะประสานกับ ธกส.ให้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด่วนมาก

บันทึกข้อความ

วาระเพื่อทราบ

เรื่องที่ ๕

ด่วนรายการ ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ โทร. 2800389

ที่ นร 0206 (รศก)/149/ก วันที่ ๕3 สิงหาคม 2537

เรื่อง การโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานสาทลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (หนองงูเห่า)

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

1. ข้อเสนอ

สำนักงานคณะกรรมการบริหารการพัฒนาท่าอากาศยานสาทลกรุงเทพ แห่งที่ 2 ขอให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ

1.1 ให้การเคหะแห่งชาติซื้อที่ดินในบริเวณถนนวัดศรีวารีน้อย (ซอยสุวรรณ 5) บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 7+100 ตำบลศรีชะจรเข้ น้อย ตำบลศรีชะจรเข้ใหญ่ และตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ (แปลงที่ 1) ตามที่ราษฎรลงมติเลือกไว้ จำนวนเนื้อที่ประมาณ 723 ไร่ ในอัตราไร่ละ 2.2 ล้านบาท ภายในวงเงิน 1,590.6 ล้านบาท โดยใช้บงลทพของการท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย

1.2 ให้การเคหะแห่งชาติ การไฟฟ้านครหลวง และการประปานครหลวง ให้การสนับสนุนเป็นกรณีเร่งด่วนพิเศษในการพัฒนาที่ดิน การนาระบบไฟฟ้าและน้ำประปาเข้าไปในพื้นที่ ให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาที่ดิน เพื่อรองรับการโยกย้ายราษฎรที่คณะอนุกรรมการประสานการโยกย้ายราษฎร ๆ กำหนดไว้ ซึ่งแต่ละหน่วยงานดังกล่าว จะต้องปฏิบัติงานประสานควบคู่กันไป

2. เรื่องเดิม

คณะรัฐมนตรีมีมติ (25 สิงหาคม 2535) เห็นชอบร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาท่าอากาศยานสาทลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) พ.ศ. 2535 ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ ๆ ร่างระเบียบ ๆ ดังกล่าว ประกอบด้วย 5 หมวดหลัก หมวดที่ 2 เกี่ยวกับคณะกรรมการบริหารการพัฒนาท่าอากาศยานสาทลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (กทท.)

3. ข้อเท็จจริง

สำนักงานคณะกรรมการบริหารการพัฒนาท่าอากาศยานสาทลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (กทท.) รายงานว่า ตามที่รัฐบาลได้มีนโยบายให้ก่อสร้างท่าอากาศยานสาทลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) ให้แล้วเสร็จในปี 2543 โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการพัฒนาท่าอากาศยานสาทลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (กทท.) ให้มีหน้าที่ดูแลโครงการดังกล่าว ซึ่งมีภาระหน้าที่สำคัญในเบื้องต้น คือ การโยกย้ายราษฎร

/ประมาณ ...

บันทึกข้อความ

ผ่านราชการ
ที่ วันที่
เรื่อง การโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2
(หนองจุกเต่า)

- 2 -

ประมาณ 2,400 หลังคาเรือน ออกจากพื้นที่โครงการ ผลการดำเนินงานในการโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่โครงการ ซึ่งคณะกรรมการประสานการโยกย้ายราษฎร และกำหนดเขตเวนคืนที่ดินเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนาท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (หนองจุกเต่า) และโครงการขยายบริการพื้นฐาน ได้ดำเนินการไปแล้ว มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

3.1 คณะกรรมการประสานการโยกย้ายราษฎร ฯ จำเป็นจะต้องจัดหาที่ดินให้กับราษฎรครัวเรือนละ 50 ตารางวา โดยให้ราษฎรผ่อนชำระในระยะยาวตามกำลังทางเศรษฐกิจ ซึ่งไม่เกินครัวเรือนละ 1,000 บาทต่อเดือน ทั้งนี้ ทางราชการจะต้องจัดหาที่ดินจัดสร้างสาธารณูปโภคสาธารณูปการให้ด้วย ในการจัดซื้อที่ดิน โดยใช้เงินงบประมาณของท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย เห็นควรให้การเคหะแห่งชาติเป็นผู้จัดซื้อ เนื่องจากมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการจัดซื้อที่ดิน แล้วนำมาพัฒนาขายต่อไป

3.2 คณะกรรมการประสานการโยกย้ายราษฎร ฯ ได้วางแนวทางในการจัดหาพื้นที่ โดยพื้นที่ที่จะจัดซื้อรองรับการโยกย้ายราษฎร จะต้องมีความใหญ่ประมาณ 500 ไร่ และอยู่ในรัศมี 10 กิโลเมตร จากพื้นที่โครงการ และผู้เสนอขายจะต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการรวมโฉนดรังวัดสอบเขตค่าธรรมเนียมการโอน ค่าภาษี ค่าอากรต่าง ๆ ทั้งหมด ตลอดจนต้องวางหลักฐานค้ำประกัน มูลค่าร้อยละ 5 ของราคาขาย และต้องสามารถพร้อมโอนที่ดินในคราวเดียวกันทั้งหมด เพื่อมิให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานต่อไป โดยได้มอบให้การเคหะแห่งชาติดำเนินการเชิญชวนเจ้าของที่ดินผู้สนใจเสนอขายที่ดินตามเงื่อนไขดังกล่าว

3.3 ในการเสนอขายที่ดิน การเคหะแห่งชาติได้จัดประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนราษฎร เพื่อแจ้งให้ผู้ที่มีที่ดินแปลงใหญ่ในบริเวณใกล้เคียงอยู่ในรัศมี 10 กิโลเมตร และสนใจเสนอขายให้แก่ทางราชการตามเงื่อนไขดังกล่าว แจ้งความจำนงเพื่อความรวดเร็วในการสรรหา ปรากฏว่ามีผู้เสนอขายที่ดินรวม 7 แปลง กระจัดกระจายอยู่บริเวณทางด้านทิศตะวันออกของพื้นที่โครงการ จากผลการพิจารณาร่วมกับราษฎร โดยได้สำรวจพื้นที่จริงทั้ง 7 แปลง ปรากฏว่าราษฎรมีความพอใจและได้ลงมติเลือกที่ดินแปลงที่ 1 ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 723 ไร่ ห่างจากพื้นที่โครงการประมาณ 2 กิโลเมตร คิดถนนวัดศรีวารีน้อย

/3.4 คณะ ...

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ
ที่ วันที่
เรื่อง การโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2
(หนองงูเห่า)

- 3 -

3.4 คณะอนุกรรมการประสานการโยกย้ายราษฎร ฯ ได้เจรจาต่อรองราคากับผู้เสนอขายที่ดินแปลงที่ 1 ดังกล่าวหลายครั้ง และราษฎรได้เข้าร่วมเจรจาต่อรองขั้นสุดท้าย ผลปรากฏว่าผู้เสนอขายที่ดินได้ยินยอมลดราคาลงเหลือไร่ละ 2.2 ล้านบาท ซึ่งราคานี้เป็นที่พอใจของราษฎรแล้ว

3.5 ในเรื่องของราคาที่ดินที่จะจัดซื้อดังกล่าวนี้ คณะอนุกรรมการประสานการโยกย้ายราษฎร ฯ ได้ตรวจสอบราคาซื้อขายที่ดินบริเวณใกล้เคียง รวมทั้งได้ขอให้สำนักงานกลางประสานการจัดหาที่ดินเพื่อกิจการของรัฐ กรมที่ดิน ทำการประเมินราคาเพื่อประกอบการพิจารณาแล้ว ซึ่งสำนักงานกลาง ฯ ได้ประเมินราคาไร่ละ 1.65 ล้านบาท แต่ราคานี้ยังไม่รวมค่าภาระในการดำเนินการ เมื่อรวมแล้วจะอยู่ในเกณฑ์ปกติประมาณ 30% ของราคาประเมิน และหากเป็นการซื้อขายที่ดินผืนใหญ่ที่จะต้องโอนกรรมสิทธิ์พร้อมกันในคราวเดียว ซึ่งจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรวมที่ดิน และมีความเสี่ยงสูงขึ้น ค่าภาระก็จะสูงขึ้นกว่าเกณฑ์ปกติ ในกรณีนี้เป็นการซื้อขายที่ดินผืนใหญ่ และจะต้องพร้อมโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ทางราชการในคราวเดียว โดยให้ผู้เสนอขายรับผิดชอบค่าภาระต่าง ๆ ทั้งหมด ดังนั้น ราคาที่ผู้เสนอขายไร่ละ 2.2 ล้านบาท ซึ่งสูงกว่าราคาประเมิน 33.33% จึงเป็นราคาที่ควรจะยอมรับได้ และในการดำเนินการจัดซื้อที่ดินดังกล่าวนี้ คณะอนุกรรมการประสานการโยกย้ายราษฎร ฯ ได้ถือปฏิบัติตามแนวที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการจัดซื้อที่ดินโดยวิธีพิเศษโดยอนุโลมด้วย รวมทั้งการดำเนินการ ได้กระทำอย่างเปิดเผย โดยให้ราษฎรผู้เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณา และรับทราบมาโดยตลอดดังกล่าวข้างต้น

3.6 คณะอนุกรรมการประสานการโยกย้ายราษฎร ฯ ได้จัดทำแผนการโยกย้ายราษฎร ให้สอดคล้องกับแผนงานการก่อสร้างท่าอากาศยาน เพื่อให้ทันกำหนดการเปิดใช้ท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) ได้ในปี 2543 โดยในเบื้องต้นจะเป็นการโยกย้ายราษฎรที่อยู่ในบริเวณที่จะก่อสร้างเร่งด่วน ให้เคลื่อนย้ายไปอยู่ในพื้นที่ชั่วคราวในโครงการที่ยังไม่ใช้ก่อสร้างก่อน จากนั้นจะต้องเร่งรัดปรับปรุงพัฒนาที่ดินที่จะจัดซื้อดังกล่าวนี้ จัดทำสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ให้แล้วเสร็จภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2539 ฉะนั้น จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้จัดซื้อที่ดินดังกล่าวนี้ ภายในเดือนสิงหาคม 2537 เนื่องจากจะต้องใช้ระยะเวลาในการรังวัดสอบเขตที่ดิน เพื่อโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน และสามารถเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ในเดือนกันยายน 2537 ตามแผนงานดังกล่าว นอกจากนี้ เจ้าของที่ดินได้กำหนดขึ้นราคาที่ดินนี้ถึงสิ้นเดือนสิงหาคม 2537 นี้เท่านั้น หากล่วงเลยไปก็อาจมีการปรับราคาที่ดินให้สูงขึ้นได้

/3.7 คณะ ...

บันทึกข้อความ

วันราชการ

๔

วันที่

เรื่อง

การโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2
(หนองจุกเก่า)

- 4 -

3.7 คณะกรรมการบริหารการพัฒนาท่าอากาศยาน ฯ จึงขอให้นำเรื่องนี้เสนอคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจพิจารณา ในคราวประชุมวันจันทร์ที่ 22 สิงหาคม 2537 และเสนอคณะรัฐมนตรีในวันอังคารที่ 23 สิงหาคม 2537

3.8 สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า ในการดำเนินการจัดซื้อที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างได้มีวิธีการและขั้นตอนกำหนดไว้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 28 เมื่อคณะกรรมการ ฯ ได้ดำเนินการแล้วจะทำให้สำนักงานกลางประสานการจัดหาที่ดินเพื่อกิจการของรัฐ กรณีที่ดิน ประเมินราคาให้อีกก็สามารถกระทำได้ ส่วนราคาประเมินของสำนักงาน ฯ ดังกล่าวจะมีความเหมาะสมเพียงใดหรือไม่นั้น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไม่อาจให้ความเห็นได้ในขั้นนี้

นายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว ได้สั่งการในห้องประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจในการประชุม ครั้งที่ 20/2537 วันที่ 22 สิงหาคม 2537 ให้นำเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจพิจารณาเป็นเรื่องจริง

4. ข้อกฎหมาย

4.1 ข้อบังคับการเคหะแห่งชาติ ฉบับที่ 53 ว่าด้วยการจัดซื้อที่ดิน ลงวันที่ 9 เมษายน 2533 ข้อ 10 วรรคสอง กำหนดว่า เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้จัดซื้อที่ดินได้แล้ว การเคหะแห่งชาติก็สามารถดำเนินการต่อไปได้ โดยไม่ต้องถือปฏิบัติตามข้อบังคับนี้

4.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 28 กำหนดว่า ให้เจ้าหน้าที่พัสดุทำรายงานเสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการ ก่อนดำเนินการซื้อที่ดินและหรือสิ่งก่อสร้าง โดยให้ติดต่อกับเจ้าของโดยตรง

5. สรุปประเด็นการอภิปรายของคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ ครั้งที่ 20/2537
วันที่ 22 สิงหาคม 2537

5.1 อธิบดีกรมการบริหารชัยชี้แจงเพิ่มเติมว่า

/5.1.1 คณะ ...

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ.....
ที่..... วันที่.....
เรื่อง การโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2
(หนองงูเห่า)

- 5 -

5.1.1 คณะอนุกรรมการประสานการโยกย้ายราษฎร ฯ ได้เจรจาต่อรองราคากับผู้เสนอขายที่ดินแปลงที่ 1 หลายครั้ง สำหรับการต่อรองขั้นสุดท้ายฝ่ายราษฎรได้ตั้งตัวแทนราษฎรเข้าร่วมเจรจาต่อรองด้วย จนผู้เสนอขายที่ดินยินยอมลดราคาลงเหลือไร่ละ 2.2 ล้านบาท ซึ่งราคานี้เป็นที่พอใจของราษฎร

5.1.2 ราคาที่ดินไร่ละ 2.2 ล้านบาท เป็นราคาเฉพาะที่ดินไม่รวมค่าพัฒนาที่ดิน และการจัดทำสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ซึ่งการจัดซื้อที่ดิน การพัฒนาที่ดิน และการจัดทำสาธารณูปโภคและสาธารณูปการดังกล่าวจะใช้งบประมาณลงทุนของการท่าอากาศยานแห่งประเทศไทยดำเนินการ

5.1.3 ราษฎรยินดีผ่อนชำระค่าที่ดินตามกำลังทางเศรษฐกิจ ไม่เกินครัวเรือนละ 1,000 บาทต่อเดือน โดยไม่คิดดอกเบี้ยและกำหนดผ่อนชำระในระยะยาว เป็นเวลา 30 ปี สำหรับตัวอาคารราษฎรจะรับผิดชอบปลูกสร้างเอง

5.2 คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจพิจารณาแล้ว มีความเห็นและข้อสังเกต ดังนี้

5.2.1 การโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่โครงการ ฯ จะต้องจัดทำแผนการโยกย้ายราษฎรที่เป็นระบบและชัดเจน ทั้งนี้ จะต้องเร่งดำเนินการพัฒนาที่ดิน ถนน การนำระบบไฟฟ้าและน้ำประปาเข้าไปในพื้นที่เพื่อรองรับการโยกย้ายราษฎรให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพื่อให้การก่อสร้างท่าอากาศยานเป็นไปตามแผนงานที่กำหนด โดยเปิดให้บริการได้ในปี 2543

5.2.2 ในการจัดทำข้อตกลงหรือสัญญากับราษฎรที่จะโยกย้าย ควรชี้แจงทำความเข้าใจแก่ราษฎรดังกล่าวทุกรายให้เข้าใจถึงเงื่อนไข สิทธิ และหน้าที่อย่างชัดเจน โดยเฉพาะกรณีนี้ทางราชการเป็นผู้จัดหาที่ดิน โดยสำรองเงินไปให้ก่อน และนำมาพัฒนาขายให้แก่ราษฎรครัวเรือนละ 50 ตารางวา ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้มีการเรียกร้องเพิ่มเติม หรือมีการต่อต้านท้วงเที้ยว อันจะทำให้การก่อสร้างโครงการท่าอากาศยานแห่งนี้ต้องล่าช้าออกไป

/6. มติ ...

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ
ที่ วันที่
เรื่อง การโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2
(หนองงูเห่า)

- 6 -

6. มติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ

เห็นควรอนุมัติตามที่รองนายกรัฐมนตรี (นายศุภชัย พานิชภักดิ์) ประธานคณะกรรมการบริหารการพัฒนาท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 เสนอทั้ง 2 ข้อ โดยให้ความเห็นและข้อสังเกตของคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจในข้อ 5.2 ไปดำเนินการด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติตามที่มติคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจดังกล่าว และเห็นควรเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป

อนุมัติ
เลขาฯ
เลขาฯ

(นายวิษณุ เครืองาม)

เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

เลขานุการคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ท่าอากาศยานกรุงเทพประเทศไทย

171 ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพฯ 10210
โทรศัพท์ 5351111
โทรสาร: 5315559

171 Vibhavadi Rangsit Road
Bangkok 10210, Thailand
Tel. 5351111
Fax. 5315559

Cable Address : AIRPORTHAI
Bangkok 102
Telex : TH 87424 AIRHOTL
TH 87425 AIRHOTL

ด่วนมาก
ที่ ทอท. 2539

๒๖ มกราคม 2539

เรื่อง การโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ โครงการท่าอากาศยานสาทลกรุงเทฯ แห่งที่ 2

เรียน ประธานคณะกรรมการบริหารการพัฒนาศูนย์ท่าอากาศยานสาทลกรุงเทฯ แห่งที่ 2

สิ่งที่ส่งมาด้วย ขันที่กรรมการหารือของคณะอนุกรรมการประสานการโยกย้ายราษฎร ฯ
เรื่อง การพิจารณาให้ความช่วยเหลือราษฎร ในเขตพื้นที่ก่อสร้าง
ท่าอากาศยานสาทลกรุงเทฯ แห่งที่ 2

1. คณะรัฐมนตรี ได้เคยมีมติอนุมัติงบประมาณการโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่
โครงการท่าอากาศยานสาทลกรุงเทฯ แห่งที่ 2 ตามแผนงานที่คณะกรรมการบริหารการพัฒนาศูนย์
ท่าอากาศยานสาทลกรุงเทฯ แห่งที่ 2 (ทอท.) ให้ความเห็นชอบแล้วรวม 2 ครั้ง งบประมาณ
ทั้งสิ้น 2,213.04 ล้านบาท ดังนี้

1.1 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2537 อนุมัติงบประมาณโยกย้าย
ราษฎรออกจากพื้นที่ โครงการท่าอากาศยานสาทลกรุงเทฯ แห่งที่ 2 จำนวน 1,372.44 ล้านบาท
ประกอบด้วย

(1) ค่าใช้จ่ายการสำรวจ	0.45	ล้านบาท
(2) ค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน	11.50	ล้านบาท
(3) ค่ารถเขมือกรื้อย้าย	48.00	ล้านบาท
(4) ค่าใช้จ่ายในการอพยพโยกย้าย	12.00	ล้านบาท
(5) ค่าที่ดิน	750.00	ล้านบาท
(6) ค่าสาธารณูปโภค	276.00	ล้านบาท
(7) ค่าใช้จ่ายสำรองโครงการ	274.49	ล้านบาท

/ 1.2 มติ...

- 2 -

1.2 มติคณะรัฐมนตรี เมื่อ 18 ตุลาคม 2537 อนุมัติงบประมาณเพิ่มเติมจำนวน 840.60 ล้านบาท เพื่อจัดซื้อที่ดินสำหรับโยกย้ายราษฎรออกจากพื้นที่

2. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อ 23 สิงหาคม 2538 ให้ความเห็นชอบกับการโยกย้ายราษฎรโดยจัดหาที่ดินและพัฒนาที่ดิน จัดระบบไฟฟ้า น้ำประปา ถนน โรงเรียนและสถานอนามัย ตลอดจนส่วนหักผ่อนให้ราษฎร จัดแบ่งที่ดินครอบครัวละ 50 ตารางวา และให้ราษฎรผ่อนชำระไม่เกินครัวเรือนละ 1,000 บาทต่อเดือน ระยะเวลา 30 ปี โดยไม่คิดดอกเบี้ย พร้อมทั้งช่วยเหลือค่าเช่าราชการหรือบ้านครอบครัวละ 40,000 บาท

3. งบประมาณตามที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติจำนวน 2,213.04 ล้านบาท ปรากฏ ณ เดือนมกราคม 2539 ได้ลงทุนใช้จ่ายแล้วรวม 1,790.90 ล้านบาท คงเหลืออีก 422.14 ล้านบาท โดยรายการใช้จ่ายลงทุนแล้ว ประกอบด้วย

3.1 ค่าใช้จ่ายในการสำรวจ	0.44	ล้านบาท
3.2 ค่าใช้จ่ายในการบริหาร	5.27	ล้านบาท
3.3 ค่าจัดซื้อที่ดิน	1,583.88	ล้านบาท
3.4 ค่าถมดิน	201.31	ล้านบาท

งบประมาณคงเหลือจำนวน 422.14 ล้านบาท การเคหะแห่งชาติคาดว่าจะขอเบิกจ่ายในเดือนมีนาคม 2539 ประมาณ 267 ล้านบาท เพื่อการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคโครงการ ดังนั้นจะมีงบประมาณคงเหลือสุทธิประมาณ 155.14 ล้านบาท

4. เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2539 ศักดิ์พรราษฎรจำนวน 95 คน ในเขตพื้นที่ก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 ได้เข้าพบ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ) ในฐานะประธานคณะกรรมการบริหารการพัฒนาท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ 2 ที่ทำเนียบรัฐบาล และได้ยื่นข้อเรียกร้อง 2 ข้อ คือ

- 4.1 ขอเงินช่วยเหลือค่ารื้อย้ายครอบครัวละ 1 ล้านบาท
- 4.2 ขอสิทธิในการเช่าซื้อบ้านพร้อมที่ดิน

- 3 -

ผู้แทน รองนายกรัฐมนตรี ได้รับข้อเรียกร้องของตัวแทนราษฎร และได้มอบหมายให้ประธานคณะอนุกรรมการประสานการโยกย้ายราษฎร ฯ (อธิบดีกรมการบันฑิตชีพ) และผู้แทนการท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย (นางโสภกา วิจารณ์ศรีนทร์) รองผู้ว่าการ ฝ่ายพัฒนา ในฐานะหน่วยงานบริหารการไ้ซึ่งงบประมาณการโยกย้ายราษฎร ฯ พิจารณาข้อเรียกร้องดังกล่าว

5. ประธานคณะอนุกรรมการประสานการโยกย้ายราษฎร ฯ และผู้แทนการท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย ได้หารือและประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว มีข้อสรุปดังนี้

5.1 งบประมาณตามที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติไว้แล้ว กรณีต้องจ่ายเงินช่วยเหลือราษฎร สามารถดำเนินการได้หลังคาเรือนละ 600,000 บาท โดยสามารถขยายเงินสูงสุดได้เป็นหลังคาเรือนละ 800,000 บาท ส่วนข้อเรียกร้องสิทธิการเช่าที่ดิน เห็นควรตัดออกจากการพิจารณา

5.2 กรณีราษฎรที่ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย โดยไม่ขอรับความช่วยเหลือตามข้อ 5.1 เห็นควรมอบที่ดินแบบให้เปล่าเนื้อที่ 50 ตารางวา บริเวณถนนวัดศรีวารีน้อย อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งได้จัดซื้อแปลงที่ดินไว้แล้ว และการเคหะแห่งชาติอยู่ระหว่างดำเนินการพัฒนา พร้อมทั้งเงินช่วยเหลืออีกหลังคาเรือนละ 50,000 บาท

5.3 จำนวนราษฎรในพื้นที่โครงการมีประมาณ 1,939 หลังคาเรือน หรือ 2,289 ครัวเรือน (ครอบครัว) นั้น การให้ความช่วยเหลือควรพิจารณาตามจำนวนหลังคาเรือน หากหลังคาเรือนมีครัวเรือนที่ 2 และ 3 (ถ้ามี) เห็นควรให้ความช่วยเหลือดังนี้

5.3.1 ถ้าครัวเรือนหลัก ขอรับความช่วยเหลือตามข้อ 5.1 (เงินช่วยเหลือ 600,000 - 800,000 บาท) ครัวเรือนที่ 2 และ 3 (ถ้ามี) จะให้ความช่วยเหลือครัวเรือนละ 100,000 บาท

5.3.2 ถ้าครัวเรือนหลัก ขอรับความช่วยเหลือตามข้อ 5.2 (แปลงที่ดินให้เปล่า 50 ตารางวา และเงินช่วยเหลือ 50,000 บาท) ครัวเรือนที่ 2 และ 3 (ถ้ามี) จะให้ความช่วยเหลือครัวเรือนละ 50,000 บาท

5.4 การเจรจากับราษฎรเห็นควรเสนอความช่วยเหลือแบบให้เงินช่วยเหลือหลังคาเรือนละ 600,000 - 800,000 บาท เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ราษฎรออกจากพื้นที่โครงการภายใน 90 วัน โดยจะจ่ายเงินความช่วยเหลือให้พื้นที่ที่ราษฎรซื้อบ้านเรือนออกไปแล้ว

/ 6. หาก...

- 4 -

6. หากการเจรจาซื้อขายราชภูรได้ผลตามเป้าหมายในข้อ 5.4 จะมีค่าใช้จ่ายขั้นต้นประมาณ 1,198.40 ล้านบาท และขั้นสูงประมาณ 1,586.20 ล้านบาท ทั้งนี้โดยที่งบประมาณการโยกย้ายราชภูรออกจากพื้นที่โครงการมีวงเงินคงเหลือเพียง 155.14 ล้านบาท (รายละเอียดตามข้อ 3) จึงเห็นควรเสนอรัฐบาลจัดหางบประมาณจำนวน 1,043.26 - 1,431.06 ล้านบาท ให้การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย ทุ่มงบประมาณตลอดจนโยกย้าย โดยเมื่อการทำอากาศยานแห่งประเทศไทยขยายแปลงที่ดินได้แล้ว ให้ชำระหนี้สินรัฐบาลเพิ่มจำนวนต่อไป

7. การโยกย้ายราชภูรออกจากพื้นที่โครงการ เป็นกิจกรรมวิกฤตของโครงการทำอากาศยานสาทลกรุงเทพ แห่งที่ 2 หากไม่สามารถดำเนินการโยกย้ายราชภูรออกจากพื้นที่โครงการภายในเดือนพฤษภาคม 2539 จะส่งผลให้ไม่สามารถเปิดใช้ทำอากาศยานสาทลกรุงเทพ แห่งที่ 2 ในปี 2543 ตามนโยบายรัฐบาล

8. การทำอากาศยานแห่งประเทศไทยพิจารณาแล้ว เห็นควรเสนอผลการพิจารณาการโยกย้ายราชภูรออกจากพื้นที่โครงการ ขอความเห็นชอบคณะกรรมการบริหารการพัฒนาทำอากาศยานสาทลกรุงเทพ แห่งที่ 2 ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

พลอากาศเอก

(ชรินทร์ จันทุเบกษา)

ผู้อำนวยการ

สำนักงานโครงการ

โทร. 535-1833

โทรสาร 535-3010

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวปิยนุช หมดนุรักษ์
วัน / เดือน / ปีเกิด	21 มีนาคม 2517
ที่อยู่	33 หมู่ 4 ต. วังทองหลาง อ. บางกะปิ กทม 10310 9352405 , 01-3740014, Email Address : danubee99@ hotmail .com
การศึกษา	2535 - มัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร 2540 - ปริญญาตรี จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต 2543 - ปริญญาโท คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาเคหการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
การทำงาน	ปัจจุบัน N & A APPRISAL Co., Ltd ตำแหน่ง พนักงานประเมิน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย